

การศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเขตพื้นที่
การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญาณิพนธ์
ของ
ธานินทร์ ศรีภาวินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๖๖๖๖
๖๖๖๖
๖๖

การศึกษาผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเขตพื้นที่
การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
ธานินทร์ ศรีภาวินทร์

- 3 ก.ย. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2546

-h ๒๒๖๕๖๗

ธานินทร์ ศรีภาวินทร์. (2546). การศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับการศึกษาภาค
บังคับ 9 ปี ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเขตพื้นที่การ
ศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ พงษ์ สุภเศรษฐศิริ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ
การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2545 จำนวน 980 ภาพ เครื่องที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ เครื่องมือศึกษาเนื้อหา การถ่ายทอดภาพ
การออกแบบภาพ การจัดภาพ การใช้สี และกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
หาค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า

1. เนื้อหานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 34.04 ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.00 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหา
เกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.71

2. การถ่ายทอดภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 41.90 ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 เลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 45.71 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เลียนแบบของ
จริงมากที่สุดร้อยละ 57.14

3. การออกแบบภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาพที่กระจัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 64.76
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 60.95 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่
1 ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 55.71

4. การจัดภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 72.38
มีการเน้นภาพด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 30.47 จังหวะการซ้ำมากที่สุดร้อยละ 71.90 ใช้
สัดส่วนที่ความสัมพันธ์ภายในรูปทรงมากที่สุดร้อยละ 67.38 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สมดุลจากความรู้สึก
มากที่สุดร้อยละ 80.47 เน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 33.09 จังหวะโดยการซ้ำมากที่สุดร้อยละ
83.57 ใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรงมากที่สุดร้อยละ 77.16 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สมดุล
จากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.85 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 32.14 มีจังหวะโดยการซ้ำมาก
ที่สุดร้อยละ 80.71 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรงมากที่สุดร้อยละ 77.85

5. การใช้สีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้ตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 64.04 ระบายสี
ที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 61.09 ใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 62.85 ใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 74.28
สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 2.85 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 75.71 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มี
การใช้สีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 43.57 ระบายที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 74.04 การใช้สีสดมากที่
สุดร้อยละ 54.76 ใช้สีตัดกันมากที่สุดร้อยละ 73.09 ใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 12.85 และมีการเว้นพื้น
เป็นกระดาษร้อยละ 45.23 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 56.42
ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 68.57 ใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 76.42 มีการใช้สีตัดกันมากที่สุดร้อยละ
72.14 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 35.57 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 36.42

6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความตั้งใจ แก้ปัญหาในการทำงาน มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ และพอใจในผลงานอยู่ในระดับร้อยละ 80.00 ขึ้นไปชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการทำงานได้อย่างอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง มีความกระตือรือร้น มีความเป็นระเบียบ ประณีต มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือ และมีความพอใจในผลงานที่ทำอยู่ในระดับร้อยละ 80.00 ขึ้นไป และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระ ทำงานด้วยความมั่นใจ มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน มีความเป็นระเบียบ ประณีต แก้ปัญหาในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีการเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ และพอใจในผลงานที่ทำอยู่ในระดับร้อยละ 80.00 ขึ้นไป

A STUDY PAINTINGS OF STUDENTS IN THE 9 YEAR – COMPULSORY EDUCATIONAL
LEVEL OF BASIC EDUCATION CURRICULUM B.E.2544 (A.D.2001)
IN BANGKHUNTIEN DISTRICT BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
TANIN SRIPAVIN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

May 2003

Tanin Sripavin. (2003). *A Study of Paintings of Students in the 9-Year-Compulsory Educational Level of Basic Education Curriculum B.E. 2544 (A.D. 2001) in Bangkhuntien District, Bangkok.* Master thesis, M.Ed. (Art Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Prit Supasetsiri, Assist. Prof. Amnard Yensabye.

This study aimed to investigate paintings of students in the 9-year-compulsory educational Level. The subjects comprised 980 paintings of Prathom Suksa I - Prathom Suksa IV and Mathayom Suksa I students during second semester of 2001 academic year. The instrument for collecting data was analytical scale of content, transformation, design, composition, color, and creativity.

The results revealed that :

1. Content that Prathom Suksa I students mostly used was nature (34.04%), for Prathom Suksa IV students was nature (35.00%) and for Mathayom Suksa I students was nature (35.71%) as well.

2. Transformation that Prathom Suksa I students mostly used was imitation (41.90%), for Prathom Suksa IV students was imitation (45.71%), and for Mathayom Suksa I students was imitation (57.14%) as well.

3. Design that Prathom Suksa I students mostly used was scatter (64.76%), for Prathom Suksa IV students was movement (60.95%), and for Mathayom Suksa I students was movement (55.71%) as well.

4. Composition that Prathom Suksa I students mostly used included feeling equilibrium (72.38%), center (30.47%), repeating rhythm (71.09%), and internal relation shape (67.38%), for Prathom Suksa IV students included feeling equilibrium (80.47%), decoration (33.09%), repeating rhythm (83.57%), and internal relation shape (77.16%), and for Mathayom Suksa I students included feeling equilibrium (77.85%), color (32.14%), repeating rhythm (80.71%), and internal relation shape (77.85%)

5. Color that Prathom Suksa I students mostly used included feeling based color (64.04%), plain color (61.09%), bright color (62.35%). Contrast color (74.28%), light and shadow (2.85%), and empty space (75.71%), for Prathom Suksa IV students included realistic color (43.57%), plain color (74.04%), bright color (54.76%), contrast color (73.09%), light and shadow (12.85%), and empty space (45.23%), for Mathayom Suksa I students included realistic color (68.57%), bright color (76.42%), contrast color (72.14%), light and shadow (35.57%), and empty space (36.42%).

6. Creativity that Prathom Suksa I students mostly used included free performance, enthusiasm, intention, coping, pleasant coordination, tool use and maintenance, and work satisfaction (more than 80.00%), for Prathom Suksa IV students included free performance, selfconfidence, enthusiasm, tidiness, pleasant coordination, tool use and maintenance, and work satisfaction (more than 80.00%), for Mathayom Suksa I students included free performance, work confidence, enthusiasm, tidiness, pleasant coordination, tool use and maintenance, and work satisfaction (more than 80.00%)

ปริญญานิพนธ์

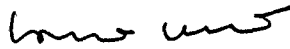
เรื่อง

การศึกษาผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเขตพื้นที่
การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ของ

นายธานีินทร์ ศรีภาวินทร์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

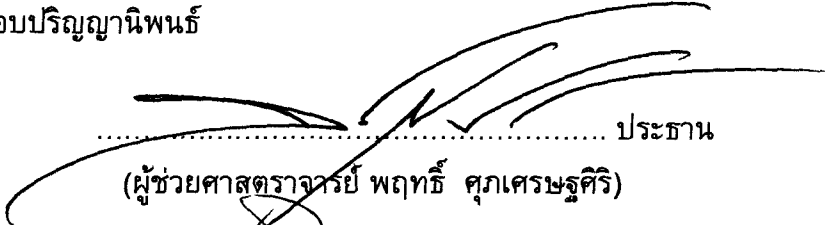

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณี หะวานนท์)

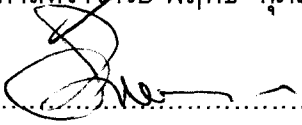
วันที่ 9 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

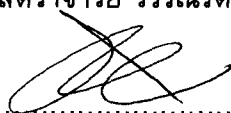
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलล่อ ทินานนท์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ศักดิ์ สุขเกษมจตุศิริ ประธาน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย กรรมการ ซึ่งมีส่วนในการให้แนวคิด ข้อเสนอแนะในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อรองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलลอ ทินานนท์ ที่เป็นกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดและคำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ต่อการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่สอนวิชาศิลปศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาของสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยสุมเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยแก่ผู้วิจัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ นายโสภณ สุวรรณวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา อาจารย์ประชา ยินดี และอาจารย์สายเพ็ญ ยินดี ที่ให้ความอนุเคราะห์ สนับสนุน ช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง ครอบครัว และเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ธานินทร์ ศรีภาวิรินทร์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	<u>นิยามศัพท์เฉพาะ</u>	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	① เอกสารเกี่ยวกับลักษณะงานศิลปะของเด็กในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี	9
	ธรรมชาติของศิลปะเด็ก	9
	ความหมายและความสำคัญของการแสดงออกทางศิลปะ.....	10
	ศิลปศึกษาและทฤษฎีศิลปะเด็ก.....	11
	ทฤษฎีการรู้จัก	11
	ทฤษฎีพัฒนาการ	12
	ทฤษฎีจิตวิเคราะห์	13
	ทฤษฎีเกสทอลท์	14
	จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก.....	14
	ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปศึกษา	21
	ทฤษฎีเหมือนจริง	21
	ทฤษฎีปัญญา	22
	ทฤษฎีการรับรู้	22
	ทฤษฎีความรู้สึกและการเห็น.....	23
	ปัจจัยและอิทธิพลพื้นฐานที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก	24
	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กับการปฏิรูปการเรียนรู้	25
	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	28
	โครงสร้างหลักสูตร	28
	สาระการเรียนรู้	28
	มาตรฐานการเรียนรู้	29
	สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาศิลปะ	29
	แนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น	30
	กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	30
	หลักการเรียนการสอนศิลปศึกษา	33
	หลักสูตรในหลักการใหม่ DBAE (Discipline-based Art Education)	36
	หลักในการวัดผลประเมินผลทางด้านศิลปะ	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
✖ 2(ต่อ) เอกสารเกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสี	40
เนื้อหา	41
หลักในการสร้างงานศิลปะ	43
เอกภาพ	43
ความสมดุล	43
การเน้น	44
จังหวะ	45
สัดส่วน	46
การใช้สี	46
ความหมายของสี	46
ความสำคัญของสี	47
ชนิดและคุณลักษณะของสี	48
คุณสมบัติของสีและทฤษฎีสี	49
จิตวิทยาของสี	53
✓ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
งานวิจัยในประเทศ	54
งานวิจัยต่างประเทศ	57
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า	60
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	60
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	61
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า.....	63
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	147
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	147
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	148
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	148
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	148

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) อภิปรายผล.....	149
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	154
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป.....	155
①✓ บรรณานุกรม.....	156
ภาคผนวก.....	161
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	188

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนโรงเรียนโดยแบ่งตามขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก	4
2	เปรียบเทียบการจัดระดับช่วงชั้นระหว่างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	28
3	เปรียบเทียบสาระการเรียนรู้ระหว่างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	28
4	เปรียบเทียบระหว่างวิธีการสอนศิลปะเด็กแนวเก่ากับศิลปะเด็กแนวใหม่	34
5	ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	63
6	ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	64
7	ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	65
8	สรุปผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	67
9	ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	70
10	ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	71
11	ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	72
12	สรุปผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	73
13	ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	76
14	สรุปผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	78
15	ผลการศึกษาการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	80
16	ผลการศึกษาการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	80
17	ผลการศึกษาการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	81

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
50 ผลการศึกษาการใช้สื่อจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	132
51 ผลการศึกษาการใช้สื่อจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	133
52 สรุปผลการศึกษาการใช้สื่อจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	135
53 ผลการศึกษาการใช้สื่อจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	137
54 สรุปผลการศึกษาการใช้สื่อจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	139
55 ผลการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	141
56 ผลการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	143
57 ผลการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	145

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 สาระทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มุ่งสู่แนวจัดการศึกษา ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ	25
2 เปรียบเทียบปฏิบัติการของสมองซีกซ้ายและซีกขวา	31
3 แม่สีข้างเขียน	50
4 แม่สีวิทยาศาสตร์	51
5 แม่สีจิตวิทยา	51
6 แผนภูมิแสดงเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	69
7 แผนภูมิแสดงเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	75
8 แผนภูมิแสดงเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	77
9 แผนภูมิแสดงเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	79
10 แผนภูมิแสดงการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	83
11 แผนภูมิแสดงการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	87
12 แผนภูมิแสดงการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	89
13 แผนภูมิแสดงการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	91
14 แผนภูมิแสดงการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	95
15 แผนภูมิแสดงการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	99
16 แผนภูมิแสดงการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	101
17 แผนภูมิแสดงการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	103

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า กิจกรรมศิลปะสามารถช่วยส่งเสริมสติปัญญา และ ความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กได้เป็นอย่างดี หรือ อาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเด็กครบทุกด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ และ สติปัญญา โดยไม่จำเป็นต้องสิ้นเปลืองเวลาหรือค่าใช้จ่ายมากมายนัก เพียงแต่จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับธรรมชาติของกิจกรรมศิลปะเด็ก และ จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในแต่ละวัย โดยเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกตามความต้องการของเขา โดยมีผู้ใหญ่เป็นผู้ช่วยเหลือและให้กำลังใจอยู่ข้าง ๆ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้นแก่ตัวเด็กเอง

ธรรมชาติของมนุษย์มีความโน้มเอียงไปในทางรักความสวยงาม ถ้าสิ่งนี้ได้รับการพัฒนาอย่างดีและถูกต้องจะมีอิทธิพลและส่งผลต่อบุคลิกภาพเมื่อเจริญเติบโตจะเป็นมนุษย์ที่มีความดีงาม ซึ่งจะไปถ่วงดุลกับด้านความรู้ความสามารถทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามปกติมนุษย์มีความสามารถแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์มาตั้งแต่เด็ก ถ้าได้รับการเสริมสร้างพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมจะไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพปัจจัยที่เสริมสร้างศิลปะนิสัยของแต่ละคนขึ้นอยู่กับการศึกษาที่โรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าศิลปะจะเจริญเติบโตเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับเวลา โอกาส สภาพแวดล้อม และ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2529 : 40) วงการศึกษาทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ แก่กิจกรรมศิลปะเด็กเป็นอย่างมาก เนื่องจากธรรมชาติของศิลปะมีลักษณะที่ยืดหยุ่น เหมาะกับลักษณะนิสัยของเด็กๆ ที่มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบแสดงออกอย่างอิสระ รักความสวยงาม และให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว คุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับกิจกรรมทางศิลปะที่มีคำตอบไม่จำกัดตายตัว ศิลปะจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นสื่อการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ๆ อย่างยิ่ง (เลิศ อานันท์นะ, 2529 : 98)

การจัดกิจกรรมศิลปะเด็ก หรือ ศิลปะศึกษา นอกจากจะมีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ด้าน คือผู้เรียน เนื้อหาวิชา และผู้สอนแล้ว การเรียนการสอนศิลปะเด็กยังเกี่ยวข้องกับความเข้าใจภูมิภาวะของเด็ก ความพร้อม สิ่งเร้า และ กิจกรรมศิลปะอีกด้วย ศิลปะสำหรับเด็ก การให้ลงมือสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะโดยตรง ทำให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถที่จะแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่งย่อมมีค่าต่อการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539 : 142) ผลงานทางศิลปะที่เด็กสร้างสรรค์ขึ้นด้วยแนวคิดและความรู้สึกของเขาเองนั้น มีความบริสุทธิ์ มีเสน่ห์ และมีคุณค่าอยู่ในตัวของงานนั่นเอง ลักษณะของศิลปะของเด็กมีความแตกต่างจากศิลปะของผู้ใหญ่เป็นอันมาก ดังนั้นเพื่อจะให้เข้าใจธรรมชาติของศิลปะของเด็ก ผู้เกี่ยวข้องจึงต้องศึกษาเพราะการเข้าใจลักษณะดังกล่าวจะทำให้สามารถเข้าใจผลงานเกิดความซาบซึ้งและได้รับความรื่นรมย์ในการดูงานยิ่งขึ้น งานศิลปะเด็กเป็นงานที่สร้างด้วยความตั้งใจ มีความหมายและแสดงออกมาด้วยความจริงใจ ด้วยแนวคิดและความรู้สึกที่แท้จริงของเด็กเอง ดังนั้นศิลปะเด็กเป็นงานที่สร้างขึ้นด้วยความตั้งใจ ศิลปะของเด็กจึงเป็นศิลปะที่มีความบริสุทธิ์ เข้าใจง่าย มีความหมาย และ มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีผลงานชิ้นใดของผู้สร้างแต่ละคนมีความเหมือนกันทุกประการ เพราะเหตุว่าทุกคนมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคลความแตกต่าง

ระหว่างบุคคล ซึ่งมีพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ เป็นปัจจัยสำคัญนั้นมีอิทธิพลต่อผลงานทางศิลปะของเด็กเป็นอย่างยิ่ง (ประเทิน มหาจันทร์. 2531 : 20)

การแสดงออกทางศิลปะของเด็กไม่ว่าจะเป็นการเขียนภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ และ ฯลฯ เป็นการแสดงออกที่มีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเป็นตัวบ่งการอยู่ด้วย มิใช่เป็นการแสดงออกจากความว่างเปล่าอันเป็นสุญญากาศ มิใช่สร้างสรรค์เพียงเพื่อสร้างสรรค์อย่างเดียว แต่เป็นการสร้างสรรค์เพื่อสะท้อนถ่ายทอดสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และ ความรู้สึกนึกคิดของเด็กแต่ละวัฒนธรรม พร้อมกันนั้น เด็กแต่ละคนยังสะท้อนถ่ายทอดและสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของเขาเองอีกด้วยเช่นกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539 : 66) พฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็กโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะรูปแบบ คือ การแสดงออกจากโลกภายใน เป็นการแสดงออกจากความรู้และประสบการณ์เดิม และการแสดงออกทางศิลปะจากโลกภายนอก คือ การแสดงออกตามที่สายตาเห็น ดังนั้นเด็กที่มีสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันย่อมมีอิทธิพลส่งผลสะท้อนไปสู่การแสดงออกทางศิลปะในลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกันด้วย (เลิศ อานันท์นะ. 2529 :134)

โดยทั่วไปการเขียนภาพระบายสีของเด็กในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี จะพบว่าผลงานของเด็กแต่ละชั้นได้เสนออารมณ์ความรู้สึกในแง่มุมต่าง ๆ กัน ทั้งอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ของบุคคลอื่น ของชุมชน และที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ด้วยสีเส้น รูปทรง น้ำหนัก บริเวณว่าง พื้นผิว ปริมาตร ริวรอยของสี หรือ ฟู่กัน เป็นสื่อในการแสดงออกซึ่งนักเรียนต้องใช้ทักษะ และ ประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต จากการศึกษาของ ฮาร์ดิมาน (Hardiman. 1975 : 29-35) ได้ศึกษาศิลปะของเด็กที่มีอายุระหว่าง 7-11 ปี เรื่องอิทธิพลของรูปแบบ และ วัตถุประสงค์ทางสุนทรีย์ ที่มีต่อการพัฒนาการความชื่นชอบในศิลปะพบว่าเด็กมักจะชอบวาดภาพที่มีความคุ้นเคย หรือ เหมือนจริง แต่พอมีอายุสูงขึ้น จะมีความสนใจในเรื่องของสี และการออกแบบ สิ่งที่น่าเป็นห่วงในการสอนศิลปะเด็กก็คือ การสอนตามแนวคิดที่เชื่อว่าการเรียนการสอนศิลปะ เป็นเรื่องที่มีมุ่งไปยังความชำนาญและผลงานสำเร็จ เน้นการฝึกฝนฝีมือของเด็กเป็นสำคัญ ถ้านำมาใช้โดยพิจารณาถึงวัยและวุฒิภาวะของเด็กแล้ว จะเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก(พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2536:22-23) ในแง่ของผลงานทัศนศิลป์ ภาพวาดและภาพเขียน (drawing and painting) ย่อมสะท้อนเนื้อหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดีกว่าทัศนศิลป์ด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานปั้น แกะสลัก ภาพพิมพ์ งานออกแบบ ฯลฯ แต่ถ้าเป็นการตีความภาพรวมของบุคลิกภาพรูปแบบและกลวิธีต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกมา ย่อมเป็นภาพสะท้อนความประณีตความรุนแรง การตัดสินใจ ความตั้งใจความกระตือรือร้น ฯลฯ ได้อย่างดีเยี่ยม(วิรุณ ตั้งเจริญ. 2537:15)

กระแสของการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมรวมถึงค่านิยมต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากต่างชาติ ตลอดจนการปฏิรูปการศึกษาของไทยสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ เช่นกระแสโลกาภิวัตน์ การมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 การมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เป็นต้น การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทางด้านความคิดด้านความเชื่อ และวิถีการปฏิบัติ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน ส่งผลกระทบมาสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปหลักสูตรที่มีแบ่งเป็นช่วงชั้นๆละ 3 ปี การเปลี่ยนแปลงกลุ่มวิชาและสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มวิชาที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การกระจายอำนาจให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และให้แต่ละท้องถิ่นกำหนดมาตรฐานการศึกษาในระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีกระบวนการ และเนื้อหาที่ครอบคลุม เชื่อมโยงและต่อเนื่องกันทุกระดับช่วงชั้น จากสาเหตุเหล่านี้จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทาง

และกระบวนการจัดเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี อีกทั้งในประเทศไทยเรายังไม่ปรากฏว่ามีใครทำการศึกษาวจัยพัฒนาการและการแสดงออกทางศิลปะของเด็กโดยการแบ่งเป็นช่วงชั้นๆ ละ 3 ปี ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการสร้างสรรคผลงานศิลปะของเด็กในแต่ละช่วงชั้นเพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นของกลุ่มวิชาศิลปะศึกษาที่ต้องสอดคล้องกับสภาพความจำเป็น และความต้องการของสถานศึกษาและท้องถิ่นในพื้นที่การศึกษานั้นๆ อย่างเป็นรูปธรรม

เนื่องจากสภาพโดยทั่วไปของสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มและเป็นเขตเดียวของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่ติดทะเล มีโรงเรียนในสังกัด 16 โรงเรียน กระจายอยู่ในพื้นที่เขต 123,412 ตารางกิโลเมตร ลักษณะของโรงเรียนมีความหลากหลายทั้งด้าน ขนาด ทำเลที่ตั้ง การจัดการศึกษา พื้นที่ คุณภาพ ฯลฯ มีทั้งโรงเรียนที่ตั้งในชุมชน แหล่งศูนย์การค้า แหล่งเกษตรกรรม และริมป่าชายเลน มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาตามปกติ บางแห่งเป็นโรงเรียนร่วมบางแห่งจัดการสอนแบบรวมชั้นเรียน (non class) และมีโรงเรียน 6 แห่ง ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา (รายงานสรุปการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตบางขุนเทียน.2543) ในอดีตประชากรมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายขยายแหล่งอุตสาหกรรมตามชานเมือง และมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมาก ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ขยายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้พื้นที่เขตบางขุนเทียนมีลักษณะสังคมแบบผสมผสานระหว่างสังคมดั้งเดิมกับสังคมเมือง ตลอดจนโรงเรียนในพื้นที่มีการขยายตัวเพื่อรองรับการขยายตัวของสังคมและการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบการศึกษาที่สนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาพัฒนาการและการแสดงออกทางศิลปะของเด็กในเรื่องการเขียนภาพพระบายสีของเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงเนื้อหา การถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ การจัดภาพ การใช้สี และกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน ที่นักเรียนแสดงออกมาในรูปของผลงานการเขียนภาพพระบายสี เพราะศิลปะเป็นผลพวงของเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ แนวโน้มและทิศทางของศิลปะในยุคใดสมัยใด ย่อมปรับเปลี่ยนไปตามกระแสสังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อการแสดงออกทางผลงานศิลปะของเด็ก เป็นภาพสะท้อนทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และบุคลิกภาพของเด็ก พร้อมกันนั้นยังทำให้ทราบถึงความรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจพื้นฐานการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นของการจัดการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเขียนภาพพระบายสี และในอันที่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ เพื่อจัดทำมาตรฐานและสาระการเรียนรู้การเขียนภาพพระบายสีในแต่ละช่วงชั้น ที่จะส่งผลต่อการจัดเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลงานการแสดงออกทางศิลปะด้านการเขียนภาพพระบายสีของศิลปะเด็กในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงชั้นๆละ 3 ปี คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็นดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ

3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อให้ได้ทราบถึงลักษณะการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน
2. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในอันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำมาตรฐานและสาระการเรียนรู้วิชาทัศนศิลป์ ในระดับช่วงชั้นต่างๆ ของสถานศึกษา ในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าของพื้นที่การศึกษาอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี แบ่งเป็น 3 ช่วงชั้นๆ ละ 3 ปี โดยศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 16 โรงเรียน โดยแบ่งออกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก และรวมทั้งโรงเรียนที่ขยายโอกาสทางการศึกษา ตามเกณฑ์ของสังกัดกรุงเทพมหานคร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผลงานการเขียนภาพระบายสีที่นักเรียนวาดตามความถนัดและความสนใจ ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 2 โรงเรียน ขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 2 โรงเรียน ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified) ในอัตราส่วน 3 : 1 จำนวน 5502 ภาพ นำมาสุ่มเป็นภาพกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มจากผลงานที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุดจาก 1 ใน 3 ภาพ หลังจากนั้นจึงสุ่มภาพโดยการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 980 ภาพ ตามจำนวนที่ต้องการศึกษา

ตาราง 1 แสดงจำนวนโรงเรียนโดยแบ่งตามขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก

โรงเรียนขนาดใหญ่	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดเล็ก
บางขุนเทียนศึกษา	วัดหัวกระบือ	หมู่บ้านเกาะโพธิ์
วัดสะแกงาม	วัดสามตำ	คลองห้วยทราย
วัดบางกระดี	คลองพิทยาลงกรณ์	แก้วขำทับอุปถัมภ์

ตาราง 1 (ต่อ)

โรงเรียนขนาดใหญ่	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดเล็ก
วัดกำแพง	วัดท่าข้าม	วัดบัวผัน
ศาลเจ้า	วัดกก	วัดประชานารุง
วัดเลา		
รวม 6 โรงเรียน	รวม 5 โรงเรียน	รวม 5 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา และโรงเรียนวัดบางกระดี

โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดกก และโรงเรียนวัดท่าข้าม

โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดประชานารุง และโรงเรียนคลองห้วยทราย

กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดกำแพง

โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหัวกระบือ

การสุ่มตัวอย่างภาพผลงานที่ต้องการศึกษา (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4)

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 140 ภาพ และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 140 ภาพ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 2 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 140 ภาพ และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 140 ภาพ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 140 ภาพ และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 140 ภาพ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

การสุ่มตัวอย่างภาพผลงานที่ต้องการศึกษา (ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1)

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 70 ภาพ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 70 ภาพ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

สรุปจำนวนภาพผลงานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 420 ภาพ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 420 ภาพ และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 140 ภาพ รวมภาพผลงานที่ศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 980 ภาพ

2. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาค้นคว้า คือ การแสดงออกทางศิลปะด้านการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็นดังนี้

- 2.1 เนื้อหา
- 2.2 การถ่ายทอดภาพ
- 2.3 การออกแบบภาพ
- 2.4 การจัดภาพ
- 2.5 การใช้สี
- 2.6 กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิเคราะห์ หมายถึง การแยกออกเป็นส่วนรายละเอียดย่อยในประเด็นดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

ช่วงชั้นของการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาที่ต่อเนื่องของหลักสูตรการจัดการศึกษา ตามโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยแบ่งเป็นช่วงชั้นๆ ละ 3 ปี

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

การแบ่งขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์ของสังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง การแบ่งโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก โดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นตัวกำหนดดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน 1 – 400 คน

โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 401 – 800 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน 800 คนขึ้นไป

ศิลปะเด็ก หมายถึง ผลงานการสร้างสรรคทางศิลปะของเด็กที่มีอายุระหว่างประมาณ 7 – 15 ปี ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ภาพผลงานการเขียนภาพพระบายสีของเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1

การเขียนภาพพระบายสี หมายถึง ผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เขียนภาพพระบายสีตามความถนัดและความสนใจ การแสดงออกทางศิลปะ หมายถึง กระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแยกออกเป็น 6 ประเด็น คือ

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัย จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแยกลักษณะการค้นคว้า ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับลักษณะงานศิลปะของเด็กในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

- ① - ธรรมชาติของศิลปะเด็ก
  - ความหมายและความสำคัญของการแสดงออกทางศิลปะ
  - ศิลปะศึกษาและทฤษฎีศิลปะเด็ก
  - จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัยการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
  - ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะศึกษา ✓
  - ปัจจัยและอิทธิพลพื้นฐานที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ✓
  - พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูปการเรียนรู้ ✓
- ② - หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ✓
  - หลักการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ✓

2. เอกสารเกี่ยวกับการสร้างงานการเขียนภาพพระบายสี ✓ ①

- การเขียนภาพพระบายสี
  - ความหมายและความสำคัญของการเขียนภาพพระบายสี
- สภาพเนื้อหาของงานเขียนภาพพระบายสี
- การจัดภาพ
- การใช้สี
  - ความหมายของสี
  - ความสำคัญของสี
  - คุณลักษณะของสี
  - คุณสมบัติของสีและทฤษฎีสี
  - จิตวิทยาของสี

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- งานวิจัยในประเทศ
- งานวิจัยต่างประเทศ

เอกสารเกี่ยวกับลักษณะงานศิลปะของเด็กในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี

ธรรมชาติของศิลปะเด็ก

ศิลปะนอกจากจะมีคุณค่าในแง่ของตัวศิลปะแล้ว หากยังมีคุณค่าในแง่การศึกษาของศาสตร์ต่างๆ อีกด้วย การเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างถาวร ถ้าหากเด็กได้เรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดความพึงพอใจ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ถ้านำศิลปะมาบูรณาการเข้ากับศาสตร์ต่างๆ เพราะเด็กมีความรู้สึกนิยมชมชอบศิลปะด้วยกันทุกคนเป็นลักษณะสากลที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก เด็กจะมีความสุข ความพึงพอใจที่ได้สร้างงานศิลปะ ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก ที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และยังมีคุณค่าไปสู่พัฒนาการทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมอีกด้วย

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539 : 52) ได้กล่าวว่าการแสดงออกอีกด้านหนึ่งของเด็ก ซึ่งมักจะถูกกลืนในสายตาของผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไป คือ การแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะนี้มีคุณค่าต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กไม่น้อยไปกว่าการแสดงออกทางด้านอื่น ๆ เช่น ทางการพูด ทางการเล่น เป็นต้น การแสดงออกทางศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก ในอันที่จะช่วยสร้างเสริมประสิทธิภาพหรือพลังในตัวเด็ก ซึ่งพลังนั้นจะเป็นผลไปสู่การรับรู้ การเรียนรู้ และการประพฤติปฏิบัติในทุกๆ ด้าน มีคุณค่าต่อการพัฒนาของเด็กไม่ต่างไปกับการพูดหรือการเล่น เพราะการแสดงออกทางศิลปะจะเริ่มด้วยการรับรู้สภาพแวดล้อม เกิดคิดคำนึง และแสดงออกด้วยความสามารถ ทั้งการใช้ความรู้สึกนึกคิดและความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยมือ

เมื่อศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งในการแสดงออก และมีคุณค่าไปสู่พัฒนาการในทุกด้าน การแสดงออกทางศิลปะในวัยเด็กจึงเน้นการแสดงออกที่ควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นธรรมชาติ การขัดขวางหรือขาดการสนับสนุนพฤติกรรมทางด้านนี้ จึงเท่ากับเป็นการขัดขวางพัฒนาการตามธรรมชาติด้วยนั่นเอง การยับยั้งการแสดงออกทางศิลปะของเด็กจะมีค่าไม่ต่างไปจากการยับยั้งการแสดงออกทางการเล่นของเด็ก ซึ่งอาจจะส่งผลเสียไปพัฒนาการทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็กด้วย

ประเทิน มหาพันธ์ (2531 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กสร้างสรรค์งานศิลปะได้ด้วยความกระตือรือร้นด้วยความกล้าหาญ ด้วยความมั่นใจ เด็กๆ สามารถรวบรวมแนวคิดได้อย่างรวดเร็ว และสามารถสร้างงานได้ในทันที โดยเหตุที่เด็กในระดับประถมศึกษาบรรลุวุฒิภาวะในทางศิลปะมากกว่าเด็กก่อนระดับประถมศึกษา เด็กในระดับประถมศึกษาจึงอาจจะต้องใช้เวลามากกว่าในการทำงานแต่ละชิ้น ทั้งนี้เพราะเหตุผลต่อไปนี้

1. ความคิดรวบยอดและแนวคิดของเด็กได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น
2. เด็กมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น และมีจินตนาการที่กว้างขวางขึ้น
3. วุฒิภาวะของเด็ก ช่วยให้เด็กเกิดการจูงใจในการทำงานให้กว้างขวางขึ้น
4. ช่วงแห่งความตั้งใจของเด็กยาวขึ้น

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2529 : 1) กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์มีความโน้มเอียงไปในทางรักความสวยงาม ถ้าสิ่งนี้ได้รับการพัฒนาอย่างดีและถูกต้องจะมีอิทธิพลและส่งผลต่อบุคลิกภาพ เมื่อเจริญเติบโตขึ้นจะเป็นมนุษย์ที่มีความดีงาม ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะองค์ประกอบด้านความงามจะไปถ่วงดุลกับองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามปกติมนุษย์มีความสามารถและด้วยการที่จะแสดงออกสร้างสรรค์ศิลปะมาตั้งแต่เด็ก สิ่งเหล่านี้ถ้าได้รับโอกาสเสริมสร้างพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมแล้วจะไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ดังนั้นศิลปะจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นของมนุษย์ไม่อาจจะขาดสิ่งนี้ไปได้

ปัจจัยที่เสริมสร้างศิลปนิสัยของเด็กแต่ละคนขึ้นอยู่กับ การฝึกอบรมเลี้ยงดูที่บ้านและการจัดการศึกษาที่โรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมทางบ้านและโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าศิลปะเด็กจะเจริญเติบโตเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับ เวลา โอกาส สภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

ประกฤษ นิยมธรรม (2522 : 1) ได้กล่าวว่า จากการสำรวจค้นคว้างานทางศิลปะ ข้อมูลที่ได้จากการวาดภาพ ระบายสี หรือ งานขีดเขียนต่าง ๆ จะเป็นแนวทางในการศึกษา ความคิด ความอ่านของเด็ก ซึ่งแล้วแต่ผู้ดูจะพิจารณาผลงานต่าง ๆ ทางศิลปะเหล่านี้จะสื่อให้เห็นความคิดริเริ่มที่หลั่งไหลออกมา ความคิดเชิงประดิษฐ์นี้จะสื่อให้เห็นว่า พลังผลักดันทางศิลปะสากล ไม่ว่าจะเป็นเด็กเชื้อชาติใด ภาษาใด ยิ่งกว่านั้นจากการศึกษาภาพวาดของเด็กจากส่วนต่าง ๆ ของโลก เด็กจะวาดของอย่างเดียวกันในลักษณะเดียวกัน เมื่ออยู่ในวัยเดียวกัน

ในการที่เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติจากการลากเส้นตั้งแต่เริ่มการวาดครั้งแรกไปยังภาพวาดครั้งหลัง ๆ เด็กทุกคนจะผ่านขั้นของการพัฒนาไปในทำนองเดียวกัน ขั้นเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล บางคนอาจช้าเร็ว หรือปกติ ซึ่งเป็นไปตามหลักพัฒนาการโดยทั่วไป

การแสดงออกของเด็กดังกล่าวพิสูจน์ให้ความจริงและสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ 2 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีในโลกไม่ว่าจะธรรมดาหรือก้าวหน้าไปเท่าใด รูปแบบที่แสดงออกจะเป็นไปตามที่ตนต้องการบอก รูปทรงนั้น ๆ อาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละแห่ง แต่สิ่งที่อยู่ภายในใจของเขาเหล่านั้นจะเหมือนกัน

2. ศิลปะของเด็กทุก ๆ แห่งจะดูเหมือนกัน มันเป็นศิลปะที่เกิดจากจุดเริ่มต้นอย่างเดียวกัน รูปทรงต่าง ๆ ที่เด็กใช้เหมือนกับรูปทรงในศิลปะมนุษย์ถ้ำ

ผลงานของเด็กไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหรือเมื่อไร จะดูเหมือนกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเท่านั้นที่ทำให้ผลงานของเด็กต่างกันไปเมื่อเขาโตขึ้น

ความหมายและความสำคัญของการแสดงออกทางศิลปะ

ประเทิน มหาพันธ์ (2531 : 76) ได้กล่าวว่า การแสดงออกเป็นความมุ่งหมายสำคัญของศิลปะศึกษา การแสดงออกได้แก่ ความสามารถในการแสดงความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ โดยใช้ภาษาของศิลปะเป็นสื่อองค์ประกอบที่สำคัญของการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทางศิลปะ ได้แก่ เสรีภาพในการแสดงออก โดยใช้รูปแบบและสีเป็นหลักการแสดงออกทางศิลปะ เป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของบุคคล ที่มีอยู่ในจิตใจแสดงออกอย่างเสรีโดยไม่มีการบังคับ เด็กจำเป็นต้องมีเสรีภาพในการแสดงออก

โดยปกติเด็กพร้อมที่จะแสดงออกโดยตัวเองอยู่แล้ว เด็กจะแสดงออกโดยอาศัยประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมที่ตนสนใจ อันเป็นประสบการณ์ที่ฝังลึกอยู่ในตัวเด็ก เด็กจะแสดงสิ่งเหล่านี้ออกมาให้ปรากฏเมื่อพร้อม การแสดงออกทางศิลปะของเด็กประกอบด้วยปัจจัยเหล่านี้

1. สิ่งแวดล้อม
2. การสัมผัส
3. การรับรู้
4. แนวความคิดของตนเอง

เลิศ อานันท์นะ (2529 : 47) กล่าวว่า การแสดงออกทางศิลปะของเด็กอย่างอิสระเสรี เป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการของเด็ก ศิลปะในโลกของเด็ก ๆ คือ การแสดงออกที่ซื่อบริสุทธิ์ จริ่งใจ น่ารักและไร้เดียงสา ผลงานของเด็กจึงมีคุณค่าเพราะเกิดจากการแสดงออกที่ปราศจากเล่ห์เหลี่ยมมารยา

สาโดยใด ๆ เส้นหรือของผลงานศิลปะอยู่ที่การแสดงด้วยรูปลักษณะที่เรียบง่าย เปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ด้วยความบริสุทธิ์ใจตามประสาของเด็ก ๆ โดยไม่มีการเสแสร้งคัจจริต หรือหลอกลวงใด ๆ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539 : 64-65) ยังได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก โดยทั่วไปแล้ว จะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ที่มีสภาพเป็นสื่อตลใจหรือเป็นตัวกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดเป็นเบื้องต้น เมื่อเด็กเกิดความประทับใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เขาจะเกิดความคิดหรือจินตนาการที่หลากหลายออกไป เช่น อาจจินตนาการเกี่ยวกับสี สัน รูปทรง เรื่องราว ฯลฯ แล้วจึงแสดงออกผ่านสื่อต่างๆ ด้วยการสร้างสรรค์รูปแบบขึ้น การสร้างสรรค์รูปแบบอาจสร้างสรรค์ด้วยการลด ตัด เพิ่ม เปลี่ยนแปลง หรือผสมผสาน รูปทรงหรือเรื่องราวต่างๆ เข้าด้วยกันก็ได้

สรุปได้ว่า การแสดงออกทางศิลปะ เป็นกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานของเด็ก ที่แสดงออกมาจากจิตใจที่บริสุทธิ์ ตามความพึงพอใจของเด็กแต่ละคน อย่างมีอิสระเสรีภาพ เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการ สร้างเสริมศิลปะนิสัยและพื้นฐานรสนิยมที่ดีให้แก่เด็ก ที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน และของชาติในวันข้างหน้า ดังนั้นการแสดงออกทางศิลปะของเด็กจึงมีความสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรคิในทางที่ดีต่อไป

ศิลปศึกษาและทฤษฎีศิลปะเด็ก

เนื่องจากศิลปศึกษาเป็นสาขาหนึ่งในอาณาจักรของการศึกษา (Education) และการศึกษาที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีทางมนุษยศาสตร์ผสมผสานกับทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษา (Smith, 1987:15)ซึ่งบางทฤษฎีก็มุ่งเน้นการเรียนรู้และประสบการณ์ของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน บ้างก็เน้นเฉพาะภายในโรงเรียน ทฤษฎีทางด้านศิลปศึกษาจึงสืบสานแนวทางและรากฐานมาจากทฤษฎีปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และหลักการเฉพาะตัวของศิลปศึกษาเองผสมผสานกันไป

วิรุณ ตั้งเจริญ (2542 : 46-50) ได้สรุปทฤษฎีศิลปะเด็กตามที่เฟลด์แมน (Feldman, E.B.) เสนอไว้ดังนี้ คือ

ทฤษฎีการรู้คิด (Cognitive Theory)

ทฤษฎีการรู้คิดหรือทฤษฎีสติปัญญา (Cognitive or Intellectual Theory) ในทางศิลปะเด็กในมุมมองที่ว่า เด็กเขียนภาพหรือเสนอสิ่งที่ได้รู้มากกว่าสิ่งที่เด็กเห็น (He Knows rather than what he sees) สภาพการณ์ลดตัดทอนขนาดและรูปทรงในศิลปะเด็กได้รับการพิจารณาว่า เกิดจากการอ่นด้อยความรู้ หรือพัฒนาการทางด้านมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับขนาดหรือรูปทรงของสิ่งนั้น ๆ ไม่ถูกต้องและเป็นจริงเพียงพอ

แนวทางทฤษฎีการรู้คิด มีข้อสันนิษฐานอยู่บนพื้นฐานที่ว่า “ความรู้ที่ถูกต้องอันเป็นสัจภาวะคือ พื้นฐานของการนำเสนอที่ชัดเจนของสัจภาวะในงานศิลปะ” การเพิ่มประสบการณ์ต่อโลกให้กับเด็ก จะช่วยให้เด็กลดข้อบกพร่องหรือลดความไม่พร้อมทางด้านมโนทัศน์ต่อสิ่งต่าง ๆ ในเยาว์วัยลง และจะเพิ่มคุณภาพในการใช้เขียนภาพแสดงความจริงของวัตถุยิ่งขึ้น

ทฤษฎีนี้ยังเชื่อว่า การมองเห็นของเด็กไม่ต่างไปจากผู้ใหญ่ การแสดงความงามของเด็กในสภาพลดตัดทอนเรียบง่าย ไม่ใช่เป็นความพยายามที่จะกระทำเช่นนั้น ไม่ใช่ปัญหาทางการมองเห็นหรือปัญหาในการควบคุมร่างกาย ภาพบนจอภาพ (Retinal images) ในตาของเด็กปรากฏขึ้นเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่ปฏิกริยาในการนำเสนอของเด็ก จากสิ่งที่เด็กมองเห็นหรือระลึกขึ้นมา เด็กจะไม่ถือถือข้อมูลผัสสะ (sense data) นั้น เด็กจดจำหรือคิดเฉพาะโครงสร้างใหญ่ ๆ ในสิ่งที่เขามุ่งแสดงออก เด็กตอบสนองแต่เพียงความเข้าใจ

ใจในเชิงสติปัญญาหรือมโนทัศน์ต่อวัตถุ เป็นความเข้าใจที่ไม่ชัดเจน เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยต่อโลกและสรรพสิ่งตามความเป็นจริงต่อเมื่อเด็กเรียนรู้และผ่านวุฒิภาวะในระดับหนึ่ง เด็กจะสร้างมโนทัศน์ในประสบการณ์ที่เขาเกี่ยวข้อง เพิ่มขึ้นและแจ่มชัดขึ้นมโนทัศน์ที่เด่นชัดขึ้นนี้ จะพบได้จากการแสดงออกของเด็ก ด้วยรายละเอียดที่มากขึ้น ซับซ้อนขึ้นและจินตนาการที่กระจ่างชัดยิ่งขึ้น

โดยสรุป ทฤษฎีการรู้คิดนี้ พยายามอธิบายถึงสภาพรูปทรงง่าย ๆ ในศิลปะเด็ก และจุดอ่อนตามการมองเห็นแบบผู้ใหญ่ และยังเป็นกรอธิบายการเปลี่ยนแปลงด้านการแสดงออกทางความงามของเด็กที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการรับรู้สิ่งแวดล้อม

แต่ดูเหมือนว่า ทฤษฎีนี้จะขาดการอธิบายถึงสภาพจินตนาการและการสร้างสรรค์ในระดับเด็กที่โตขึ้น คล้ายเป็นการดึงทฤษฎีไปสู่ความรู้ในทางภาษาของเด็กและพลังมโนทัศน์เป็นหลักไม่ได้มองว่ามโนทัศน์เติบโตขึ้นมาจากประสบการณ์สัมผัส (Sensory Experiences) ไม่ได้มองถึงว่าการนำเสนอจะต้องเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ภาพที่มองเห็น หรือการรับรู้จะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ หรือเป็นการสะสมความรู้สึกสัมผัสก็ได้ และไม่ได้มองถึงว่าการที่เด็กแสดงออกจะมีอิทธิพลจากความงามของวัสดุ หรือเกี่ยวข้องกับการรับรู้วิสัยทัศน์ที่เด็กทำงาน

ทฤษฎีพัฒนาการ (Development Theory)

จากการศึกษาและวิจัยเชิงประจักษ์พยายามในภาพเขียนของเด็กนั้น มีเหตุผลที่เป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะการเขียนภาพให้เห็นเด่นชัดเป็นช่วง ๆ โดยมีความเด่นชัดเป็นช่วง ๆ โดยมีความเด่นชัดเฉพาะระดับจากวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่งที่อายุมากขึ้น ซึ่งพิจารณาเริ่มต้นจากสภาพขีดเขียนสับสนในช่วงวัยก่อนเข้าโรงเรียน เด็กพัฒนาไปสู่การเขียนภาพในสภาพวงกลม วงรี รูปทรงแทนคนและสิ่งของ หลังจากนั้นก็จะเพิ่มรายละเอียดเข้าไปในรูปทรงพื้นฐาน พร้อมทั้งการแสดงบริเวณว่างที่มีความหมายเสนอสภาพการเคลื่อนไหว เพิ่มมิติในการสนองตอบต่อภาพที่มองเห็น ทางด้านรูปทรง สี และตำแหน่งของวัตถุในบริเวณว่าง หลังจากนั้นก็ก้าวไปสู่การแสดงออกในลักษณะเหมือนจริง

พัฒนาการทางวุฒิภาวะด้านการแสดงออกทางศิลปะเช่นนั้น ได้รับการศึกษาค้นคว้าและบันทึกไว้อย่างชัดเจนในงานของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1947) ซึ่งเขายืนยันว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านการแสดงออกในสิ่งที่มองเห็นได้นี้ เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสติปัญญา อารมณ์ สังคม การรับรู้ กายภาพ สุนทรีย์ และการสร้างสรรค์ภายในตัวเด็ก ซึ่งโลเวนเฟลด์ได้แบ่งแยกระดับวุฒิภาวะไว้ดังนี้

ระดับขีดเขียนสับสน/Scribbling Stage	2 – 4 ปี
ระดับก่อนโครงการ/Preschematic Stage	4 – 7 ปี
ระดับโครงแบบ/Schematic Stage	7 – 9 ปี
ระดับเริ่มเหมือน/Dawning Realism	9 – 11 ปี
ระดับเหมือนแฝง/Pseudorealistic Stage	11 – 13 ปี

หลังจากโลเวนเฟลด์ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการเช่นนี้ ต่อมาก็ยังมีนักศิลปศึกษาที่เสนอระดับวุฒิภาวะของเด็กในด้านการแสดงออกทางศิลปะ แม้จะมีข้อแตกต่าง ๆ ไปบ้างทางด้านการกำหนดอายุหรือบุคลิกในการแสดงออก แต่ก็มิได้แยกออกไปจากแกนความคิดของโลเวนเฟลด์มากนัก โลเวนเฟลด์ตระหนักดีว่า เด็กแต่ละคนไม่จำเป็นต้องผ่านระดับวุฒิภาวะเหล่านี้้อย่างเท่าเทียมกัน แต่ถ้การแสดงออกของเด็กคนใดคนหนึ่ง ที่วนเวียนในระดับวุฒิภาวะใดวุฒิภาวะหนึ่ง นั้นอาจจะเป็นดัชนีชี้ให้เห็นความยุ่งยากทางสมองหรืออารมณ์

ของเด็กคนนั้นได้ ยกเว้นเด็กที่มีปัญหาทางปัญญา (Retarded Child) ซึ่งย่อมไม่สอดคล้องกับระดับวุฒิภาวะเหล่านี้อย่างแน่นอน

ด้วยเหตุนี้ การแสดงออกทางศิลปะของเด็กตามระดับวุฒิภาวะในทฤษฎีของโลเวนเฟลด์จึงมีความสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ด้วย เป็นความสัมพันธ์กับคนและสิ่งของต่างๆในสภาพแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่ออารมณ์และสติปัญญา เช่น ขนาดของวัตถุในภาพเขียนของเด็ก จะแสดงความสำคัญของสิ่งนั้นที่มีต่อความรู้สึกของเขา เป็นต้น ซึ่งการมองในแง่นี้ย่อมเกี่ยวข้องกับสภาพการรู้คิด (Cognition) ของเด็ก เป็นการมองถึงพัฒนาการทางโมทัศน์ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางความงามด้วยเช่นกัน การที่เด็กเขียนภาพแม่ใหญ่กว่าพ่อ ก็เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญในเชิงความคิดที่เด็กมีต่อแม่ เป็นต้น

ปัญหาสำคัญสำหรับการสอนศิลปะในทฤษฎีพัฒนาการนี้ โดยอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ซึ่งจะต้องกระตุ้นการแสดงออกของเด็ก ให้พัฒนาการของเขาสอดคล้องกับเกณฑ์ในเชิงวิทยาศาสตร์นั้น และดูเหมือนว่าทฤษฎีพัฒนาการนี้ จะให้ความสำคัญในเชิงจิตวิทยาบำบัดมากกว่าเป้าหมายในเชิงความงาม

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

รากฐานความคิดทางจิตวิเคราะห์คือมโนทัศน์ของจิตไร้สำนึก (Unconscious) ซึ่งเป็นตัวกำหนดกิจกรรมให้กับสมองกับระบบประสาท สภาพจิตไร้สำนึกเป็นผลมาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงในสมอง (Metabolic Processes) จากพลังไปสู่การทำงาน และเชื่อว่าจิตไร้สำนึกเป็นเสมือนที่สะสมทุกสิ่งทุกอย่างไว้

กิจกรรมของจิตไร้สำนึก เช่น ความฝันและการลืมนั้น เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและปราศจากการควบคุมจิตไร้สำนึก เป็นอิทธิพลของกระบวนการรับรู้ จิตสำนึก หรือการแสดงออกอันเหมือนกับเป็นการจดจำ การตอกย้ำ การจินตนาการการคาดเดา และการเก็บกดไว้ ถ้าทฤษฎีจิตไร้สำนึกเป็นจริง กิจกรรมของจิตไร้สำนึกครอบงำมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ความคิด อารมณ์ การรับรู้ ความรู้สึกสัมผัส และการหยั่งรู้ ย่อมมีผลมาจากกระบวนการทางสมองที่เกี่ยวกับจิตไร้สำนึกทั้งสิ้น

ในทางศิลปะเด็ก ในมุมมองของจิตวิเคราะห์เราจะให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการรับรู้และการนำเสนอ จิตไร้สำนึกส่งผลต่อการแสดงออกทางศิลปะ เป็นการแสดงออกภายใต้อิทธิพลของมรดกเก่า (Archaic Heritage) ที่สะสมไว้ ประสบการณ์เก็บกด (Repressed Experience) ประสบการณ์ในความทรงจำ (Remembered Experience) รวมทั้งความรู้สึกสัมผัสและการรับรู้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกาล ตามความเชื่อในเชิงจิตวิเคราะห์แล้ว ความขัดแย้งระหว่างสภาวะของวัตถุและการนำเสนอของเด็ก ย่อมสะท้อนกระบวนการจิตไร้สำนึกในระบบสัญลักษณ์ ซึ่งปฏิบัติการณอย่างเกือบจะเป็นอิสระจากประสบการณ์ที่มองเห็นได้ของเด็ก เป็นกระบวนการสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง

การที่เด็กแสดงออกเป็นภาพง่าย ๆ ย่อมอธิบายในมุมมองของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ได้ในทำนองว่า เด็กนำเสนอจินตภาพภายใน ซึ่งจินตภาพนั้นเกิดขึ้นจากพลังอำนาจไร้สำนึก จิตไร้สำนึกสั่งการให้แสดงออกในรูปวงกลม ก็เพราะแรงขับสัญลักษณ์อันทรงพลังซึ่งเด็กไม่สามารถควบคุมจิตสำนึกของเขาได้ วงกลมนั้นอาจจะแสดงถึงครรภ์ ปาก หรืออกก็ได้

เมื่อจิตสำนึกของเด็กมีโอกาสพัฒนา สัญลักษณ์จะลดลง และมีสภาพเป็นการนำเสนอภาพอันแท้จริง แสดงโลกภายนอกมากกว่าโลกภายใน เมื่อเด็กพบว่าการแสดงออกของเขาไม่สอดคล้องกับภาพจริง เขาจะพยายามอย่างหนักในอันที่จะเก็บกดจิตไร้สำนึกซึ่งเป็นตัวชี้หน้าในขณะสร้างสรรค์ความงาม ใครที่สามารถเก็บกดจิตไร้สำนึกอย่างได้ผล ก็ย่อมพัฒนาพลังที่ดีในการนำเสนอภาพที่มองเห็นได้ เป็นการเรียนรู้จากภาพที่เห็นในผัสสะบนม่านตา

ทฤษฎีเกสทอลท์ (Gestalt Theory)

นักทฤษฎีเกสทอลท์เชื่อว่า เมื่อเรามองวัตถุ ไม่ได้มองเห็นวัตถุในแง่ผลรวมของส่วนต่างๆ ที่มองได้โดยตรง แต่มองเห็นสภาพส่วนรวมหรือจินตภาพรวมซึ่งก่อโครงสร้างขึ้นมาจากสมอง บนพื้นฐานของความประทับใจในภาพที่มองเห็นได้ และพื้นฐานการมองเห็นนั้นขึ้นอยู่กับความรู้เป็นสำคัญ คนเรารับรู้และผ่านไปสู่วาระบนการทางสมอง การรับรู้ของเราต่างไปจากการรับรู้ภาพของกล้องถ่ายรูป ภาพจากม่านตาจะกระตุ้นกระบวนการเคมี (Electrochemical Impulse) ในสมอง ภาพที่มองเห็นได้กับภาพในสมองจึงต่างกัน บางครั้งตามองเห็นภาพแต่สมองไม่รับภาพก็เป็นไปได้ และภาพในสมองอาจจะลัดตัดทอนหรือขยายจากภาพจริงก็ได้เช่นกัน

ตามทฤษฎีเกสทอลท์ ในระยะแรก การนำเสนอของเด็กจะไม่ใช้สัญลักษณ์ เป็นการสร้างขึ้นด้วยกระบวนการทางสมองในเชิงนามธรรม เป็นการจำกัดรายละเอียดที่มีอยู่ เด็กย่อมรู้จักวัตถุมากกว่าที่เขานำเสนอ จากเหตุผลในทฤษฎีนี้ การเสนอภาพรายละเอียดของเด็กจึงไม่ใช่การแสดงออกที่ดี แต่การที่เด็กแสดงออกให้เรียบง่ายและลัดตัดทอน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการจัดระบบหรือสร้างโครงสร้างให้กับจินตภาพในการรับรู้ของเขา

เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะสูงขึ้น เขาจะพบกับความไม่พอใจในการแสดงออกทางความงามของเขา เขาจะตรวจสอบและควบคุมการรับรู้ภายในสมองของเขามากขึ้น การรับรู้กับการเห็นมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น แต่การนำเสนอกลับขาดความสัมพันธ์กับการเห็น

ทฤษฎีในเชิงจิตวิทยาศิลปะศึกษา อาจจะเป็นพื้นฐานความคิดในอันที่จะผลักดันให้การเรียนการสอนศิลปะศึกษาหรือการกำหนดกิจกรรมศิลปะเด็ก เป็นไปอย่างมีเหตุผลและมีเป้าหมายกระจ่างชัดขึ้น

จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

อิทธิพลของการค้นคว้าศึกษาด้านจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) มีบทบาทสำคัญต่อวิถีทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษามาตั้งแต่ในยุคปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressivism) ในช่วงการปฏิรูปหลักสูตรศิลปะศึกษาแบบ DBAE ก็เช่นกัน การค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กส่งอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนแนวทางการเรียนการสอน

โลเวนเฟลด์และบริตเตน (1987, อ้างถึงในมะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2542:144-152) จากข้อมูลโลเวนเฟลด์และบริตเตน (1987) สรุปพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก โดยย้่าว่าเขาทั้งสองมุ่งนำเสนอถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับศิลปะของเด็ก เพื่อให้ผู้ใหญ่ได้ตระหนักถึงความรู้สึกและความเฉียบไว (Sensitivity) ต่อกระบวนการสร้างสรรค์ของเด็ก ครูจะต้องรับผิดชอบต่อการสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

วัยแห่งมโนทัศน์ (The Schematic Stage) ระหว่างอายุ 7-9 ปี : วัยสร้างมโนทัศน์

ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics)

- การวาดแสดงออกถึงพัฒนาการของการคิด สร้างมโนทัศน์ขึ้นในระบบความคิด (Cognitive Development) เด็กจะวาดซ้ำๆหรือทำการเคลื่อนในทิศทางซ้ำๆสู่ถึงการพยายามทำความเข้าใจของสร้างมโนทัศน์เหล่านั้น
- มโนทัศน์เปลี่ยนไปเมื่อมีความพิเศษเกิดขึ้นแก่เด็ก
- การวาดแสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจมโนทัศน์มากกว่าการเห็นหรือการรับรู้ทางสายตา

- รูปที่วาดมักแสดงออกอย่างโดดเด่น ตรงไปตรงมาและแบนๆ
- รูปวาดของเด็กวัยนี้มักสื่อแสดงถึงความรู้ของเด็กเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวเด็ก

การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

- รูปที่วาดมักแสดงเส้นฐาน พื้นดิน-ท้องฟ้า-และอากาศอยู่ตรงกลาง
- รูปที่วาดมักแสดงถึงการจัดภาพอยู่ในลักษณะ 2 มิติ
- ไม่มีการแสดงมิติโดยการใช้วิธีทับซ้อนกัน (Overlapping) หรือจะมีก็น้อยมาก
- สื่อความหมายในด้านเนื้อหา หรือพื้นที่ ในลักษณะที่ต้องการให้ผู้ดูเห็น ดังที่ตนเห็นโดยวิธี
  - a) ถ่ายทอดจากมุมมองด้านแปลนหรือมุมมองตา (Bird's-Eye View)
  - b) แสดงลักษณะโปร่งใสหรือแบบเอ็กซเรย์ (X-ray)
  - c) สลับด้าน (แบบจิตรกรรมอียิปต์)
- มีการใช้เส้นฐานมากกว่าหนึ่ง (Multi-Base Lines) (เส้นฐานคือเส้นแสดงพื้น หรือพื้นดิน เด็กในวัยนี้เริ่มเข้าใจว่าทุกสิ่งต้องตั้งอยู่บนพื้น มิใช่ลอยอยู่บนอากาศ แต่เด็กวัยนี้จะวาดทุกสิ่งตั้งอยู่บนเส้นนี้โดยมิได้ล้าออกมานอกเส้น คือ เด็กยังไม่ถ่ายทอดพื้นในลักษณะเนื้อที่ แต่เป็นลักษณะเส้นเท่านั้น)
- ใช้สัญลักษณ์ในการแสดงออกถึงสิ่งแวดล้อม

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- มักวาดรูปคนในลักษณะหนึ่งๆ ซ้ำๆ หลายๆรูป
- รูปร่างของรูปคนที่วาดมักประกอบด้วยรูปร่างแบบเรขาคณิต
- ขา แขน เริ่มมีเนื้อที่มิใช่สักแต่เป็นเส้นๆ เหมือนวัยก่อน
- การวาดเกินความเป็นจริง หรือตัดทอนมีปรากฏให้เห็น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับเพิ่มขึ้น ย่อมเปลี่ยนมโนทัศน์ที่เด็กมีอยู่เดิม
- สัดส่วนของรูปวาดแล้วแต่ความรู้สึกหรืออารมณ์ของเด็ก

วัยเกาะกลุ่ม (Gang Age) ระหว่างอายุ 9-12 ปี : วัยเริ่มสร้างงานในลักษณะเหมือนจริง

ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics)

- เริ่มใส่ใจกับรายละเอียดมากขึ้น
- เริ่มพิถีพิถันกับงานวาดของตนเอง
- เริ่มใส่ใจถึงสิ่งแวดล้อมในภาพ
- ถ่ายทอดเหตุการณ์ในลักษณะตลกแต่งมากกว่ามุ่งถ่ายทอดลักษณะตามธรรมชาติ
- ยังไม่มีความเข้าใจกับเรื่องของแสงและเงา

การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

- เส้นฐานที่แสดงพื้นดิน (Base Line) เริ่มหายไปจากภาพเปลี่ยนเป็นเนื้อที่แทน
- เริ่มลักษณะที่สื่อว่ามีการถ่ายทอดมิติโดยวิธีทับซ้อน (Overlapping)
- เริ่มสื่อว่าวัตถุต่างๆในภาพมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน
- ท้องฟ้าเริ่มพบกับพื้นดินที่เส้นขอบฟ้า (Horizontal Line)
- มีการวาดที่สื่อว่าแสดงมิติหรือความลึกด้วยขนาดของวัตถุต่างๆ ในภาพ

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- มโนทัศน์เกี่ยวกับรูปคนเริ่มเปลี่ยนไป
- มีการวาดรายละเอียด เช่น กระจุกเสื้อ ลายเสื้อ ฯลฯ

- ลดการวาดเกินความเป็นจริงและการตัดทอนน้อยลง ลดบางส่วนของร่างกายเพื่อเน้นถึงบางสิ่ง เช่น ท่าทาง การวาดท่าทางในบางลักษณะจะไม่สามารถเห็นทุกส่วนของร่างกาย
- ส่วนต่างๆของร่างกายมีความหมายเช่นเดิมเมื่อส่วนนั้นอยู่ต่างหากไม่รวมกับร่างกาย
- ร่างกายอยู่ในลักษณะแข็งทื่อขึ้น (เพราะเริ่มตระหนักว่าร่างมนุษย์มีกระดูก หรือมีฉนวนที่เริ่มระมัดระวังในการวาดมากขึ้น)

วัยเลียนแบบธรรมชาติ (Pseudo-Naturalistic Stage) วัยระหว่าง 12-14 ปี : วัยของการใช้เหตุผล

ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics)

- เริ่มตระหนักถึงความสามารถทางศิลปะในระยะสั้นของตน
- อาจมีการวาดลวดลายเป็นชั้นๆ(แทนการสร้างงานที่มีการจัดองค์ประกอบสัมพันธ์กัน เช่นรูปการ์ตูนสุนัข ฯลฯ)
- เด็กบางคนเชื่อว่าสนใจใส่รายละเอียด เช่น รอยยับรอยย่นลงในภาพวาดของตน
- ถ่ายทอดสื่อสารถึงความหมายของวัตถุและเหตุการณ์ด้วยสัญลักษณ์ที่มีใช้ภาษา

การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

- ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่ส่วนที่สำคัญเท่านั้นจึงจะวาดให้มีรายละเอียด
- สำหรับเด็กที่ถนัดเชิงทัศน์ (Visually Minded) จะตระหนักถึงมิติความลึกขั้นในภาพ เด็กถนัดด้านนี้จะวาดรูปแสดงทัศนียภาพวิทยาในลักษณะคล้ายกับตนเองเป็นผู้สังเกตการณ์ (ถึงเหตุการณ์ในภาพ)
- สำหรับเด็กถนัดเชิงสัมผัส (Haptic Minded) เด็กจะถ่ายทอดมิติในภาพวาดในลักษณะว่าตนเองมีส่วนร่วมในการกระทำ (เหตุการณ์ในภาพ)

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- เริ่มวาดถูกสัดส่วนใกล้เคียงกับความเป็นจริง
- เริ่มตระหนักถึงเรื่องความถูกต้องของข้อต่อข้อพับต่างๆของร่างกาย
- แสดงความรู้สึกในใบหน้าแตกต่างกันตามแต่อารมณ์หรือความรู้สึก
- ชอบวาดรูปการ์ตูนยอดนิยม
- รูปคนเป็นคนสำหรับเด็กวัยนี้แม้ไม่ครบตัว
- เน้นคุณสมบัติที่สื่อแสดงเพศเกินความเป็นจริง

โลเวนเฟลด์และบริตเตน จำแนกพัฒนาการสร้างสรรค์ของเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. เด็กถนัดเชิงทัศน์ (Visually Type) เด็กกลุ่มที่สร้างผลงานศิลปะในลักษณะว่าตนเองเป็นผู้สังเกตการณ์เหตุการณ์ในภาพที่ตนวาด และผลงานจะถูกนำเสนอในลักษณะของการรับรู้ด้วยตาเป็นสื่อ

2. เด็กถนัดเชิงสัมผัส (Haptic Type) เป็นเด็กที่มีดวงตาปกติเช่นกัน แต่ตอบสนองในลักษณะราวกับตาบอด คือ ถ่ายทอดความรู้สึกเชิงสัมผัส การรับรู้ของร่างกายกล้ามเนื้อ และการเคลื่อนไหว เด็กกลุ่มนี้จะถ่ายทอดเหตุการณ์ในภาพราวกับว่าตนเองมีส่วนร่วมในการกระทำอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ

ประเทิน มหาพันธ์ (2531:52-64) ได้กล่าวถึง ความเจริญด้านต่างๆ ตามขั้นพัฒนาการของการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ไว้ดังนี้

ขั้นมีแผนแบบ (The Schematic Stage) อายุ 7-9 ปี

ความเจริญทางร่างกาย จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. ขีดเขียนเส้นได้อย่างมั่นคง ไม่ขยุกขยิก หรือขาดหายไป
2. แสดงออกซึ่งลักษณะการเคลื่อนไหวให้ปรากฏในภาพ

ความเจริญทางสติปัญญา จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. ตัดส่วนที่ตนเห็นว่าไม่สำคัญทิ้งเสีย แล้วพยายามเน้นส่วนที่ตนเห็นว่าสำคัญให้เด่นชัดกว่าส่วนอื่นๆ
2. พยายามเปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์ต่างๆ ในรูปให้เป็นไปตามความต้องการของตน
3. วาดภาพเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่องกัน กล่าวคือเหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นก่อนก็วาดไว้ก่อน เหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นภายหลังก็วาดถัดไป ไม่วาดให้ปะปนกัน

ความเจริญทางอารมณ์ จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. ภาพที่เด็กวาดตามอารมณ์ จะแสดงลักษณะที่เกินความจริงออกมาให้ปรากฏ
2. เด็กที่มีอารมณ์ไม่แน่นอน จะเน้นส่วนต่างๆ ให้เกินความจริงอย่างพรั่วหรือ คือ เน้นส่วนต่างๆ หลายส่วนเกินไป
3. การวาดภาพลักษณะโปร่งใส แสดงว่าเด็กต้องการแสดงออกโดยอารมณ์ของตนเองเป็นสำคัญ ไม่คำนึงถึงเหตุผลใดๆ

ความเจริญทางสังคม จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. การที่เด็กรู้จักใช้เส้นฐาน และรู้จักวาดภาพในลักษณะพับกลาง แสดงว่าเด็กเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับสิ่งแวดล้อมดีขึ้น
2. การวาดภาพในลักษณะพับกลาง ย่อมแสดงว่าเด็กยังถือว่าตนเองมีความสำคัญเหนือสิ่งอื่นๆ
3. แสดงรายละเอียดให้ปรากฏในภาพได้อย่างหมดจดทุกแง่ทุกมุม

ความเจริญทางการรับรู้ ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

1. สามารถปรับปรุงสัญลักษณ์ต่างๆ ให้คล้ายกับของจริงได้มากยิ่งขึ้น
2. แสดงสัดส่วนและระยะต่างๆ ในภาพได้ยังไม่ถูกต้องนัก เช่น รูปคนอาจสูงเท่ารูปบ้าน เป็นต้น
3. ระยะนี้เด็กยังแสดงส่วนที่เป็นพื้นราบ และส่วนที่เป็นที่สูงให้เห็นได้ชัดเจนไม่ได้ จึงยังวาดปะปนกันอยู่
4. แสดงตำแหน่งของสิ่งของต่างๆ ที่ปรากฏในภาพได้อย่างถูกต้อง

ความเจริญทางสุนทรียภาพ ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

1. เด็กสามารถใช้สีได้ถูกต้องกับความเป็นจริงมากขึ้น
2. สามารถเพิ่มรายละเอียดที่จำเป็นลงไปในการวาดภาพได้อย่างครบถ้วน
3. จัดที่ว่างของภาพได้อย่างเหมาะสมเจาะ ความสามารถในการตกแต่งของเด็กมีสูงขึ้น

ความเจริญทางการสร้างสรรค์ ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

1. สามารถนำเอาเนื้อหาแปลกๆ และใหม่ๆ มาแสดงในภาพของตนได้
2. แสดงแนวคิดของตนเองในการวาดภาพ ไม่ลอกแบบจากผู้อื่น
3. เนื้อหาที่ปรากฏในภาพล้วนเป็นสิ่งที่มีความหมายทั้งสิ้น

ขั้นเริ่มเหมือนจริง (The Dawning Realism) อายุ 9 - 11 ปี

ความเจริญทางกาย ปรากฏในผลงานศิลปะของเด็กดังนี้

1. ความมั่นคง และความแน่นอนของเส้นมีมากขึ้น แสดงว่าเด็กมีความเจริญเติบโตทาง ร่างกาย เพิ่มขึ้น
2. แสดงรายละเอียดต่าง ๆ ได้แนบเนียนขึ้น แสดงว่ามีการประสานระหว่างกล้ามเนื้อส่วนย่อยดีขึ้น

ความเจริญทางสติปัญญา ปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. รู้จักปรับปรุงวิธีการในการแสดงออกของตนได้อย่าง แนบเนียนยิ่งขึ้น เช่น ปรับปรุงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
2. สามารถแสดงออกทางการวาด โดยใช้ประสบการณ์ของตนเองได้
3. มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้ดีขึ้น

ความเจริญทางอารมณ์ ปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. เด็กถือว่าตนเองมีความสำคัญ และมีความต้องการที่จะทำอย่างผู้ใหญ่ โดยแสดงออกมาในภาพที่วาด
2. เด็กลดการแสดงออกโดยถืออารมณ์ตนเองเป็นสำคัญ ให้น้อยลงกว่าเดิม และหันเข้าปรับปรุงการวาดให้ใกล้เคียงกับความจริงเป็นจริงมากขึ้น
3. เด็กที่มีอารมณ์ไม่ปกติ เช่น เกิดความลังเลใจ ความคับข้องใจ เป็นต้น จะไม่สามารถจัดระยะของสิ่งต่าง ๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันได้

ความเจริญทางสังคม ปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. เด็กมีความรู้สึกในการแบ่งแยกเพศและวัยเป็นสำคัญ โดยเน้นลักษณะที่แตกต่างระหว่างเพศออกมาทางการวาด
2. ไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่ตั้งแต่อ่อน มีความต้องการที่จะอยู่ในสังคมอย่างอิสระ
3. ชอบจับกลุ่มกันเป็นพวก เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่พวกของตนสนใจ

ความเจริญทางการรับรู้ ปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. มีความเข้าใจในเรื่องพื้นที่ได้ถูกต้องกับความเป็นจริงมากขึ้น
2. เด็กยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงได้ไม่มากเท่าที่ควร
3. เด็กยังจัดระยะของสิ่งต่าง ๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันได้ ไม่ตรงกับความเป็นจริงนัก
4. เด็กยังไม่มี ความเข้าใจสิ่งที่ตนเห็นได้อย่างลึกซึ้งเท่าที่ควร

ความเจริญทางสุนทรียภาพ ปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. เด็กสามารถตกแต่งภาพของตนได้งดงามยิ่งขึ้น เช่น ตกแต่งเสื้อผ้าและเครื่องประดับต่าง ๆ เป็นต้น
2. เด็กสามารถใช้สีให้สัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ อันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของเด็กได้อย่างถูกต้อง
3. เด็กสามารถจัดสิ่งต่าง ๆ ลงในภาพได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

ความเจริญทางการสร้างสรรค์ ปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. เด็กจะรู้จักออกแบบ เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามความต้องการของตน
2. เด็กสามารถนำเนื้อหาแปลก ๆ มาแสดงออกในผลงานของตนได้
3. เด็กสามารถดัดแปลงวิธีการในการแสดงออกซึ่งเด็กเคยใช้อย่างซ้ำซากให้เป็นไปตามแนวความคิดของตน

ขั้นนี้เหตุผล (The Stage of Reasoning) อายุ 11 - 13 ปี

เด็กในวัยนี้ความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ กำลังเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นร่างกายทางสติปัญญา ทางอารมณ์ ตลอดจนทางสังคม ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ความสามารถทางการสร้างสรรค์ของเด็กลดน้อยลงด้วย สำหรับคุณลักษณะทางการสร้างสรรค์ของเด็กในวัยนี้มีพัฒนาการแตกต่างกันไปเป็นสองลักษณะ คือ

1. พวกขึ้นกันสิ่งแวดล้อม

เด็กพวกนี้ถือว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ของเด็กมาก เด็กจะนำเอาประสบการณ์ทางการเห็นมาใช้ในการแสดงออกของตน เด็กพวกนี้เป็นคนช่างสังเกต จะเก็บรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้เห็นมานำมาใช้ไว้ในผลงานได้อย่างหมดจด ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องระยะเวลาใกล้ไกล สี พื้นผิว ตลอดจนแสงเงา ฉะนั้นภาพที่เด็กวาดส่วนใหญ่จึงแสดงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ไม่ได้นำตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับ สีต่าง ๆ ในภาพจึงใกล้เคียงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติอย่างยิ่ง สำหรับการจัดระยะของสิ่งต่าง ๆ ในภาพนั้น เด็กพวกนี้ก็กระทำได้อย่างถูกต้อง

2. พวกขึ้นกับตนเอง

เด็กพวกนี้ถือว่าความรู้สึกนึกคิดของตนเองมีความสำคัญในการแสดงออกอย่างยิ่งผลงานของพวกเขาจึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เนื้อหาของภาพที่วาดจึงดูเหมือนเอาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย เด็กจะเน้นส่วนที่เห็นว่าสำคัญเสียจนเกินความจริง เด็กใส่ความรู้สึกของตนเองลงไปในงานด้วย การใช้สี เด็กพวกนี้จะใช้สีไปตามอารมณ์ของตน โดยมีได้คำนึงถึงสีตามที่เป็นจริงสำหรับในเรื่องการจัดระยะของสิ่งต่าง ๆ ในภาพนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กพวกนี้หันกลับมาใช้เส้นฐานซึ่งเป็นพัฒนาการทางการขีดเขียนของเด็กอายุ 7 - 9 ปีอีก แต่การใช้เส้นฐานของเด็กวัยนี้ใช้เพื่อแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดที่สูงขึ้นไป

ความเจริญทางร่างกาย ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

1. เด็กที่มีสุขภาพดี จะแสดงความรู้สึกที่เป็นอิสระออกมาในรูปที่เขาวาด
2. แสดงความเคลื่อนไหวให้ปรากฏในภาพ
3. เด็กสามารถบังคับมือให้ลากเส้นได้เรียบร้อย ชัดเจน
4. แสดงความไวต่อความรู้สึกให้ปรากฏออกมาในรูปที่วาด
5. แสดงลักษณะเด่นออกมาในรูปที่วาดเพื่อชัดเจนส่วนที่ตนบกพร่อง

ความเจริญทางสติปัญญา ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

1. การออกแบบไม่ซ้ำซาก รู้จักแสวงหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการออกแบบ
2. แสดงความแจ่มชัดออกมาในรูป เด็กที่มีความเจริญทางสติปัญญาสูงจะแสดงรายละเอียดออกมาให้ปรากฏอย่างชัดเจน แม้เป็นเพียงส่วนประกอบย่อย
3. แสดงแนวความคิดอย่างเด่นชัดออกมาในรูปที่วาด
4. เด็กที่มีความเจริญทางสติปัญญาสูง ใช้สีได้ใกล้เคียงกับความจริงมาก

ความเจริญทางอารมณ์ ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

1. วาดเปลี่ยนแบบไปเสมอ ไม่ซ้ำแบบเดิม
2. รู้จักเปรียบเทียบขนาดสิ่งของที่วาดได้ถูกต้อง ใช้สัดส่วนที่เหมาะสมใกล้เคียงความจริง
3. วาดในขอบเขตที่จำกัดได้

- เด็กที่มีอารมณ์ผิดปกติก มักวาดรูปผิดความจริงมาก เช่น วาดฟันโต ตาโต ปากใหญ่ หรืออาจใช้สีจุดฉาดเกินควร เป็นต้น เป็นการแสดงออกทางอารมณ์อย่างรุนแรง

ความเจริญทางสังคม ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

- เด็กแสดงสิ่งแวดลอมไว้ในรูปได้อย่างละเอียด
- รูปที่เด็กวาดจะแสดงให้เห็นความเคยชินที่เด็กเคยกระทำมาก่อน
- เด็กรู้จักสร้างจุดสำคัญของรูปก่อน แล้วสร้างส่วนประกอบที่ละเอียดในภายหลัง
- เด็กแสดงคุณสมบัติพิเศษที่เด็กเคยมีต่อสิ่งแวดลอมลงในรูปที่วาด

ความเจริญทางการรับรู้ ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

- แสดงสัดส่วนในรูปได้อย่างถูกต้อง แสดงระยะใกล้ไกลได้อย่างถูกต้อง
- เด็กวาดจากส่วนใหญ่มาก่อน แล้วเพิ่มเติมส่วนย่อยภายหลัง
- เด็กแสดงออกโดยการวาดได้อย่างใกล้เคียงกับความจริงมากขึ้น
- เด็กสามารถใช้สีได้อย่างใกล้เคียงกับธรรมชาติมากขึ้น

ความเจริญทางสุนทรียภาพ ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

- แสดงการตกแต่งได้อย่างงดงาม
- รู้จักจัดระเบียบของรูปได้ดี รู้ว่าอะไรควรจัดไว้ที่ใด
- เด็กคำนึงถึงเรื่องความสะอาด ความมีระเบียบ
- เด็กคำนึงถึงความสำคัญของรูปเป็นส่วนรวม

ความเจริญทางการสร้างสรรค์ ปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

- สามารถหาเรื่องราวที่แปลกๆ ใหม่ๆ มาวาดได้
- เด็กจะปรับปรุงสัญลักษณ์ที่แสดงออกให้ดีขึ้นเสมอ สามารถปรับปรุงวิธีการในการวาดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- รู้จักสร้างสรรค์เรื่องราวขึ้นวาด พร้อมทั้งรู้จักตั้งชื่อรูปที่วาดไว้อย่างเหมาะสม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539 : 5) ได้กล่าวถึงการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ถ้าสังเกตดูแล้วจะพบว่าเด็กแสดงออกเพื่อแสดงถึงพฤติกรรม 3 ด้านกว้าง ๆ คือ

- แสดงออกเพื่อให้ความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกาย
- แสดงออกเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน
- แสดงออกเพื่อการเรียนรู้การสร้างสรรค์และเรียนรู้สิ่งแวดลอม

การแสดงออกทางศิลปะของเด็กวัย 7 -11 ปี เป็นการแสดงออกในลักษณะเลียนแบบวัตถุสิ่งแวดลอม การแสดงออกทางศิลปะเริ่มเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบสัญลักษณ์พยายามใช้เส้นเลียนแบบวัตถุสิ่งแวดลอมที่ตนเองมองเห็นได้ การเขียนภาพคนก็จะเน้นความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิงด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการที่เด็กวัยนี้คิดว่าตนเองมีความสำคัญมาก การเขียนภาพก็ดูเส้นแข็งกระด้างมากขึ้นด้วย เด็กเริ่มเปลี่ยนจากเส้นฐานมาแสดงพื้นราบ เด็กจะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริเวณว่างบนพื้นภาพมากขึ้น ไม่มั่นใจกับการจัดวางภาพ พยายามเน้นความรู้สึกด้วยการใช้สี เริ่มเห็นว่าสีเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกมากขึ้นด้วย พยายามใช้สีตามประสบการณ์ที่เด็กมีต่อสภาพแวดลอม การเขียนภาพเริ่มแสดงลักษณะการประดิษฐ์ตกแต่งภาพเพิ่มขึ้นด้วย เด็กมองภาพจริงจากสิ่งแวดลอม รูปทรงจะวางซ้อนกันตามที่มองเห็นโดยไม่ได้เปิดเผยบริเวณที่ถูกบัง เส้นมีลักษณะคล้ายความจริงมากกว่ารูปแบบทางเรขาคณิต (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539 : 122)

วีรัตน์ พิชญ์ไพฑูลย์ (2529 : 12,24) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็ก ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง (อายุ 7-8 ปี)

ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนวัยนี้ การเขียนภาพต่างๆมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ เป็นรูปทรงเรียบง่ายทางเรขาคณิต...ชอบสร้างสรรค์งานที่ตนรู้เข้าใจและมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาแล้ว โดยเฉพาะเรื่องที่ประทับใจ เขียนภาพจากความคิดเห็นตามจินตนาการมากกว่าเลียนแบบจากของจริง การใช้สีของเด็กวัยนี้จะแสดงออกถึงจินตนาการและอารมณ์ของเด็กด้วย

2. พัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สามและสี่ (อายุ 9-10 ปี)

ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนวัยนี้ โดยส่วนรวมแล้วเด็กวัยนี้เริ่มมองโลกในแง่ความจริง เริ่มเขียนภาพเหมือนกับความจริงมากขึ้น กล่าวคือ ลักษณะของการสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับการเขียนภาพ คนมีส่วนสำคัญของภาพใกล้เคียงตามสภาพความเป็นจริงยิ่งขึ้น การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเขียนภาพแสดงความรู้สึกหรือระยะใกล้ไกลด้วยการเขียนเป็นภาพซ้อนกัน หรือ การใช้เส้นนอนเป็นหลักในการกำหนดระยะใกล้ไกล กล่าวคือ ใช้เส้นนอน เช่น เส้นขอบฟ้าเป็นหลัก ของที่อยู่ใกล้ก็จะอยู่ห่างจากเส้นนอนหรือเส้นขอบฟ้ามาก ของที่อยู่ไกลก็จะติดกับเส้นนอนหรือเส้นขอบฟ้านอกจากนั้น ยังสามารถเขียนแสดงเปรียบเทียบด้วยขนาดใหญ่และเล็ก หรือ แสดงเปรียบเทียบด้วยความสูงมากน้อยต่างกัน ส่วนมากเด็กวัยนี้จะระมัดระวังในการจัดภาพให้แลดูงาม สนใจและเขียนภาพแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวของคนและสัตว์มากขึ้นกว่าเดิม

3. พัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้าและหก (อายุ 11-12 ปี)

ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนวัยนี้ มีความสนใจในสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และนำความคล้อยตามมาสร้างสรรค์งานศิลปะ รวมทั้งชอบเลือกร่างที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจของสังคมและชุมชนด้วย นักเรียนในวัยนี้สนใจในการทดลอง การเขียนพื้นผิวลักษณะต่าง ๆ การแรเงาเป็นสามมิติ เริ่มสนใจในการเขียนภาพภูมิประเทศ อาคาร ถนน รถ รั้ว โดยแสดงใกล้ไกลด้วยการใช้เส้นตามหลักวิชาเพอร์สเปกตีฟ การเขียนภาพของเด็กต้องการแสดงความเป็นจริงหรือเหมือนจริงมากยิ่งขึ้น เป็นการเขียนภาพคน บ่อยครั้งที่เด็กจะประสออุปสรรคเกี่ยวกับเทคนิคการเขียนโดยไม่สามารถจะเขียนได้ตามที่ต้องการ จึงเป็นมูลเหตุที่นักเรียนวัยนี้หมดความสนใจในงานที่ทำได้จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะแนะนำเด็กด้วยความปราณี กระตุ้น และจูงใจให้เด็กแสดงออกให้เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของตน

ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะศึกษา

การเข้าใจถึงศิลปะเด็ก ต้องเข้าใจถึงพื้นฐานการแสดงออกที่เกี่ยวกับสภาพการรับรู้ของเด็กอีกด้วย เพราะการรับรู้สภาพแวดล้อมของเด็กแต่ละคน มีความผิดแผกแตกต่างกันออกไป ต่างไปจากการรับรู้ของผู้ใหญ่อย่างแน่นอน สภาพการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะของเด็กแบ่งออกเป็นทฤษฎีต่าง ๆ คือ

วีรุณ ตั้งเจริญ (2539:125-141) ได้แยกสภาพการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะของเด็กออกเป็นทฤษฎีต่างๆ คือ

ทฤษฎีเหมือนจริง (Naive Realism)

ทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปะศึกษาขึ้นอยู่กับสมมุติฐานที่ว่า "ไม่มีข้อแตกต่างกันระหว่างรูปวัตถุและภาพที่เด็กรับรู้" จากสมมุติฐาน หมายความว่า เมื่อวัตถุสิ่งแวดลอมมีรูปทรง สี รายละเอียดอย่างไร ภาพที่เด็กรับรู้ก็สามารถจะรับรู้รูปทรง สี และ รายละเอียดตรงกับความเป็นจริงทุกประการ เมื่อเรารับศิลปะแบบ

เหมือนจริงเข้ามาสอนในโรงเรียน โดยเน้นการฝึกฝนด้านฝีมือ ได้ผลงานที่เลียนแบบวัตถุสิ่งแวดล้อม สื่อที่ใช้ในการแสดงออกก็มีจำนวนจำกัด ซึ่งทำให้การแสดงออกในลักษณะเหมือนจริงมีจุดอ่อนยิ่งขึ้น

การสอนศิลปะเด็กในลักษณะเหมือนจริงจะสอดคล้องกับสภาพการศึกษาที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางด้วย เช่นเดียวกัน มีลักษณะฝึกฝนทางทักษะที่ง่ายต่อการสอนและง่ายต่อการตรวจสอบคุณภาพ นอกจากนั้นยังอาจจะสอดคล้องกับการฝึกฝนทางทักษะของศิลปะอีกด้วย ทำให้การเรียนการสอนศิลปะในลักษณะเหมือนจริงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและเป็นเวลานานพอสมควร

แม้ฝึกฝนศิลปะแบบเหมือนจริง จะเหมาะสมกับการฝึกฝนของเด็กนักเรียนที่โตขึ้น แต่การเขียนภาพเหมือนจริงก็ยังคงใช้ได้กับศิลปะเด็ก แต่ต้องเป็นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์และการแสดงออกที่หลากหลายยิ่งขึ้น และก็ต้องไม่ใช่แบบเหมือนจริงตามมาตรฐานของผู้ใหญ่ แต่เป็นแบบเหมือนจริงตามมาตรฐานของเด็ก โดยมีความแตกต่างเฉพาะบุคคลเป็นพื้นฐานในการแสดงออก

ทฤษฎีปัญญา (Intellectualist Theory)

ตามแนวคิดของทฤษฎีปัญญาทางศิลปศึกษา มีความเชื่อร่วมกันว่า “เมื่อเด็กเขียนสิ่งใดจะเขียนตามที่รู้” การที่เด็กรู้ในที่นี้ หมายถึง การที่เด็กมีความรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ เป็นความรู้ในลักษณะที่เป็นความคิดรวบยอดต่อสิ่งนั้น เป็นผลมาจากการสังสมประสบการณ์ของแต่ละคนภาพที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้าเป็นเพียงตัวกระตุ้นให้คิดคำนึงถึงประสบการณ์ในสิ่งนั้น ๆ นักทฤษฎีปัญญาสรุปว่า “เด็กที่เขียนภาพตามที่เขารู้ไม่ใช่จากการที่เด็กมองเห็น” การประยุกต์ทฤษฎีปัญญามาใช้สำหรับศิลปะเด็ก สามารถนำมาใช้ได้อย่างดี เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเสนอสติปัญญาของเด็กแต่ละคนที่ได้สังสมประสบการณ์และการรับรู้ จนเกิดเป็นความคิดรวบยอดในจิตสำนึกของเด็ก ซึ่งความคิดรวบยอดจะถูกตั้งและตั้งงามเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการเตรียมการของผู้ใหญ่ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

สำหรับการเรียนการสอนศิลปะเด็กโดยทั่วไป ไม่ได้ยึดถือทฤษฎีนั้นเพียงทฤษฎีเดียว เพราะขีดจำกัดของกิจกรรมนี้มีอยู่ แนวคิดของทฤษฎีปัญญาจึงถูกนำไปแทรกหรือผสมผสานกับแนวคิดอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เด็กได้เสนอความคิด ได้แสดงออก และได้รับประสบการณ์ที่กว้างขึ้น เพราะประสบการณ์ทางศิลปะควรมีลักษณะบูรณาการหลายด้าน เช่น การเสนอความคิด รูปแบบสร้างสรรค์ การแสดงอารมณ์ การบันทึกสภาพแวดล้อม เป็นต้น

ทฤษฎีการรับรู้ (Perceptual Theory)

จากแนวคิดจิตวิทยาเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) ในแง่การรับรู้จากสภาพส่วนรวมมาสู่ส่วนย่อย ได้ส่วนผลมาสู่ทฤษฎีของ อาร์นไฮม์ (Arnheim's Theory) ซึ่งได้เสนอหลักการโดยสรุปว่า “เด็กเขียนภาพตามที่เห็น” โดยเชื่อในกระบวนการรับรู้ที่เริ่มจากการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในสภาพส่วนรวมทั้งหมด แล้วจึงมองเห็นรายละเอียดตามมา จะพบว่าวัยเด็กในช่วงแรกจะเขียนภาพวัตถุสิ่งแวดล้อมเป็นรูปทรงง่าย ๆ ไม่มีรายละเอียดมากนัก ต่อเมื่อเด็กโตขึ้นภาพเขียนของเขาค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนหรือรายละเอียดขึ้น นอกจากการรับรู้จะต่างกันตามวัยแล้ว ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดยังแตกต่างกันแต่ละเฉพาะบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการรับรู้ของแต่ละคน ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสติปัญญา ประสบการณ์ ความตั้งใจ และสภาพวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ตามแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ ได้ส่งผลมาถึงการเรียนการสอนเป็นอย่างมากช่วงเวลาหนึ่ง โดยครูจะพยายามชี้แนะให้เด็กมองไปยังวัตถุสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว มองให้เห็นเป็นรูปทรงง่าย ๆ ก่อน แล้วจึงมองรายละเอียดตามมา ซึ่งต่อมาเมื่อมีการเขียนภาพของเด็กเน้นเสรีภาพมากขึ้น วิธีการเหล่านี้จึงค่อย ๆ เปลี่ยน

ไป จากวิธีการสอนตามแนวคิดนี้ไม่ได้พัฒนาให้กว้างออกไป ทำให้การเรียนวาดเขียนของเด็กเกิดรูปแบบที่ซ้ำซากจำเจ การเรียนการสอนที่ไม่เข้าใจ และเกิดการเลียนแบบรูปแบบกันอย่างมาก การเขียนตามวิธีการข้างต้นจึงลดความสำคัญลง

ทฤษฎีความรู้สึกและการเห็น (Haptic and Visual Theory)

ทฤษฎีความรู้สึกและการเห็น เป็นแนวคิดที่ประมวลมาจากความคิดของนักศิลปะศึกษา โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) ที่เชื่อว่า “เมื่อเด็กพบเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เด็กไม่เพียงแต่รับรู้รูปทรงของวัตถุสิ่งของเท่านั้น แต่จะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้นขึ้นด้วย” ตามแนวคิดนี้ จึงมุ่งกิจกรรมศิลปะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกอย่างเสรีภาพ และเชื่อมั่นว่า การส่งเสริมการแสดงออกในลักษณะนี้ย่อม สร้างเสริมให้เด็กเกิดคุณค่าอย่างกว้างขวาง ทั้งในแง่คุณค่าทางศิลปะและคุณค่าทางด้านบุคลิกภาพโดยเฉพาะทางด้านบุคลิกภาพนั้นเกี่ยวข้องกับความรู้สึกสัมผัสที่มีต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว เด็กจะแสดงอารมณ์ด้วยความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยตรง เด็กไม่เน้นการแสดงออกด้วยการสร้างสรรค์ลิวี้อย่างเด่นชัด แต่แสดงออกโดยตรงไปตรงมาตามความรู้สึกสัมผัสของเขา ซึ่งอาจจะแสดงออกด้วยสี วัสดุ และรูปทรงอย่างง่าย ๆ

ปัจจุบันแนวคิดทางด้านศิลปะเด็ก ในเมืองไทยได้ยอมรับทฤษฎีความรู้สึก และการเห็นอย่างกว้างขวาง ดังจะพบได้จากกิจกรรมทั่วไปที่เสนอเรื่องราวหรือเนื้อหาต่าง ๆ ให้เด็กแสดงออกตามสภาพแวดล้อมจริง ๆ ของเด็ก เพื่อเขาจะได้สามารถสะท้อนความรู้สึกสัมผัสโดยตรงจากชีวิตประจำวันมาเป็นงานศิลปะที่มีคุณค่าได้

นอกจากนั้นงานศิลปะเด็กที่สนับสนุนการแสดงออกทางด้านจินตนาการ ก็นับว่าช่วยกระตุ้นการแสดงความรู้สึกได้อย่างดีด้วยซึ่งเรื่องราวที่เด็กจะแสดงจินตนาการนั้น มักจะเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องกับชีวิตเด็ก เรื่องราวที่เด็กสนใจหรือเรื่องราวที่เด็กมีประสบการณ์จินตนาการอาจจะไม่ใช่ความจริง แต่จินตนาการก็สัมพันธ์กับความจริง และทำทลายความรู้สึกนึกคิดของเด็กได้อย่างดียิ่ง

พระพงษ์ กุลพิศาล (2532 : 13) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีความงามทางศิลปะ คือ กรอบของความคิดที่นักสุนทรียศาสตร์ใช้อธิบายค่าของงานศิลปะแบบต่าง ๆ การประเมินผลงานศิลปะเด็กจำเป็นต้องวางเกณฑ์ทฤษฎีเหล่านี้ ที่สำคัญมีอยู่ 4 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีเลียนแบบ (Imitationalism)

ทฤษฎีนี้เดิมที่กำหนดกรอบความคิดไว้ว่า ศิลปะ คือ การเลียนแบบ (Imitation) สิ่งที่มองเห็น (ไม่ใช้การเลียนแบบงานศิลปะด้วยกัน) ต่อมาคำว่าเลียนแบบ ถูกตีความต่างไปจากเดิมว่าหมายถึงการใช้ความคิดเลือกสรรและสกัดสิ่งที่มองเห็นแล้วนำมาสร้างเป็นงานศิลปะ ทฤษฎีนี้มีเกณฑ์อยู่ที่ความเหมือน ตามที่ตาเห็นและตามความรู้สึก

2. ทฤษฎีแสดงออก (Expressionism)

มีลักษณะตรงกันข้ามกับ ทฤษฎีเลียนแบบ ทฤษฎีนี้ให้ ค่าของความเป็นศิลปะที่แสดงออกของมนุษย์โดยตรง ศิลปะไม่ได้เป็นการลอกเลียนแบบสิ่งใดทั้งสิ้น มันเป็นผลเกิดจากจินตนาการของมนุษย์โดยตรง เกณฑ์ของทฤษฎีนี้อยู่ที่ การแสดงออกและจินตนาการ (Creative Imagination)

3. ทฤษฎีอารมณ์ (Emotionalism)

ทฤษฎีนี้อธิบายว่า ศิลปะ คือ สื่อของความรู้สึก (Sensuous Medium) ไม่ว่าจะเป็นผืนผ้าใบ หิน คำประพันธ์ เสียง ล้วนเป็นสื่อกลางที่สะสมอารมณ์ไว้สำหรับผู้ดู ผู้อ่าน และผู้ฟัง เกณฑ์ของทฤษฎีนี้คือ เนื้อหาและเรื่องราว

4. ทฤษฎีรูปแบบ (Formalism)

ทฤษฎีอธิบายว่าศิลปะคือ ผลที่เกิดจากการจัดองค์ประกอบศิลปะต่างๆ เข้าด้วยกัน ทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาต่อมาจนเกิดเป็นทฤษฎีศิลปะแบบสแตรกต่าง ๆ ขึ้น เกณฑ์หลักทฤษฎีนี้อยู่ที่การแสดงออกด้านความกลมกลืน ความบริสุทธิ์ของสื่อและรูปทรงอันเด่นชัด

ปัจจัยและอิทธิพลพื้นฐานที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

วีรณ ตั้งเจริญ (2539 : 77) การเรียนรู้จากการติดตามงานสร้างสรรค์ศิลปะเป็นหนทางหนึ่งที่จะพาเราไปสู่ความเข้าใจในตัวเด็กเพราะศิลปะเด็กมิได้แสดงออกแต่เพียงความสวยงามเท่านั้น ภาพเขียนที่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกซึ่งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก หรือแสดงออกถึงความต้องการและจินตนาการที่เกี่ยวข้องไปถึงชีวิตส่วนตัวของเด็กแต่ละคนอีกด้วย สิ่งที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็กประกอบไปด้วยดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางวัฒนธรรม
2. สภาพพื้นฐานสิ่งแวดล้อม
3. ลักษณะความแตกต่างเฉพาะบุคคล

ประเทิน มหาจันทร์ (2531 : 20) ได้กล่าวไว้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลถึงผลงานทางศิลปะของเด็ก ได้แก่ บุคลิกภาพและภูมิหลังของเด็ก ทั้งสองอย่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิหลังของเด็กซึ่งได้แก่ ชีวิตในครอบครัว วัฒนธรรม ธรรมเนียมทางศิลปะของบิดามารดา เหล่านี้ทำให้มีการแสดงออกทางศิลปะที่แตกต่างกันไป เพื่อความเข้าใจในผลงานศิลปะที่เด็กแสดงออก พึงทำความเข้าใจในด้านต่าง ๆ คือ

1. ปฏิกริยาต่อประสบการณ์
2. ภูมิหลังของประสบการณ์
3. ความแตกต่างทางวัฒนธรรม
4. อิทธิพลทางด้านอารมณ์
5. อิทธิพลทางด้านอื่น ๆ เช่น

5.1 วิธีการสอนศิลปะ

5.2 สื่อต่าง ๆ เช่น ภาพโปสเตอร์โฆษณา , ภาพจากโทรทัศน์ , ภาพยนตร์ ฯลฯ

5.3 ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร

เลิศ อานันท์ (2529 : 135) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็กทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะรูปแบบ ดังนี้คือ

1. การแสดงออกทางศิลปะจากโลกภายใน

หมายถึง การแสดงออกจากความรู้อารมณ์และประสบการณ์ที่สั่งสมตั้งแต่วัยเด็ก ย่อมมีอิทธิพลต่อการรับรู้และเป็นพื้นฐานในการแสดงออกทางศิลปะของเด็กแต่ละคน

2. การแสดงออกทางศิลปะจากโลกภายนอก

หมายถึง การแสดงออกที่นับตามมองเห็นวัตถุ พฤติกรรมการแสดงออกจึงมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดสิ่งพบเห็น

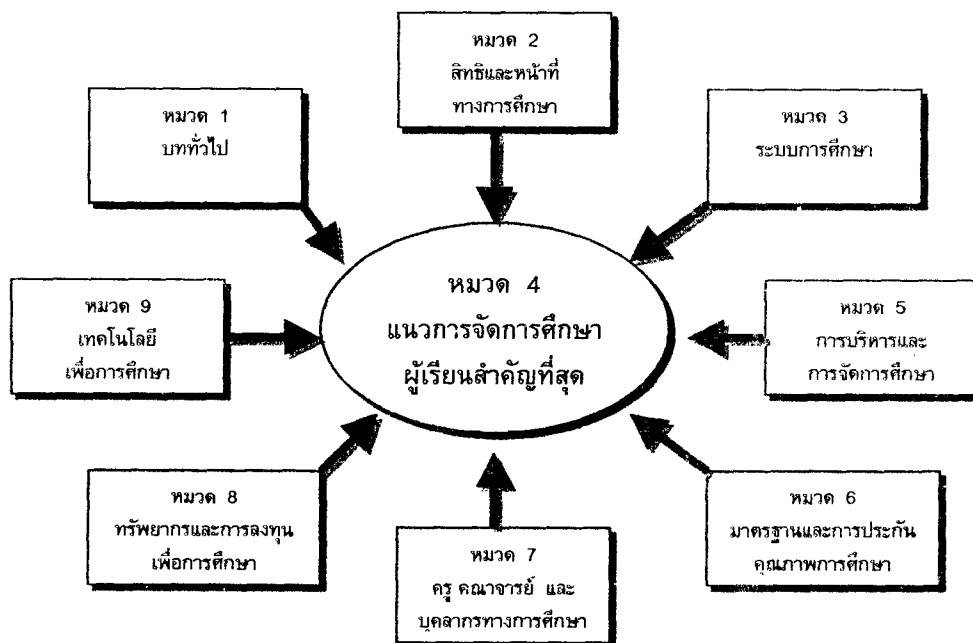
นอกจากนี้เด็กที่มีสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ย่อมมีอิทธิพลส่งผลสะท้อนไปสู่การแสดงออกทางศิลปะในลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกัน และเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมักจะมีเชื่อมั่นและแสดงออกตามความพอใจของตนเอง ส่วนเด็กที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์กลางและต่ำมักจะมีแนวโน้มในการคล้อยตามหรือลอกเลียนแบบผู้อื่น

นิพนธ์ ทวีกาญจน์ (2533 : 237) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมจินตนาการของเด็ก เพื่อให้พฤติกรรมสร้างสรรค์ยังคงอยู่เมื่อเด็กโตขึ้น การแสดงออกทางการสร้างสรรค์ยังปรากฏให้เห็นจากกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจัยสำคัญคือ

1. ความอิสระในการคิด เด็กมีโลกความคิดของตนเอง ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสใช้ความคิดของตนเองให้มากที่สุด และจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกายประกอบไปด้วย
2. สิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการรับรู้และซึมซับเก็บเข้าไว้ในตัวเด็กอย่างมาก เป็นไปโดยธรรมชาติและเป็นปรากฏการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ การได้อยู่ในครอบครัวที่มีเสรีภาพในการแสดงออก จะช่วยพัฒนาสุนทรียภาพในตัวเด็กให้องงาม สามารถแสดงออกให้ปรากฏได้ไม่ว่าในงานด้านศิลปะหรืองานด้านอื่นๆ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการปฏิรูปการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ มีสาระสำคัญทั้งสิ้น 9 หมวด โดยเฉพาะหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ภาพประกอบ 1 สาระทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มุ่งสู่แนวจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

สาระที่เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรากฏอยู่หลายหมวดหลายมาตรา เช่น หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการให้ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาต้องจัดให้ทุกคนมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมวด

3 ระบบการศึกษา การจัดการศึกษามีสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย หมวดที่เป็นหัวใจคือ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ซึ่งว่าด้วยหลักการ สาระ และกระบวนการเรียนรู้ ส่วนหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แต่ละหมวดเป็นองค์ประกอบและปัจจัยเกื้อหนุนให้กระบวนการจัดการศึกษา เป็นไปอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เป็นจุดปรับเปลี่ยนที่สำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ ดังนี้

หมวด ๑ บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

หมวดนี้มีสาระที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ดังนี้

มาตรา ๖ : ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา ๗ : เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๘ : การจัดการศึกษา เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

หมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา

สาระของหมวดนี้ครอบคลุมหลัก สาระ และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทาง การมีส่วนร่วมสรรค์สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกกระบบโรงเรียน สาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่มาตรา ๒๒ ถึงมาตรา ๓๐ มีสาระสำคัญ ๘ เรื่องใหญ่ ๆ คือ

มาตรา ๒๒ : หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา ๒๓ : สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้

มาตรา ๒๔ : กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และ ประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิด เป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

มาตรา 25 : บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้ง แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 : การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการ เข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

มาตรา 27 และ 28 : การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาใน ชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตรทั้งด้าน วิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

หลักสูตรระดับอุดมศึกษา เพิ่มการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนา องค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 : บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร การ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหา วิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการ ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นบทบัญญัติที่ให้ทิศทางในการปฏิรูปการเรียนรู้อที่ชัดเจน แม้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้อของชาติเป็นงานที่ยากแต่เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่มุ่งสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ ทุกส่วน ของสังคมไม่ว่า ฝ่ายนโยบาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร ชุมชน ต้องมีความเข้าใจตรงกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปครั้งนี้ โดยมุ่งหวังที่จะได้เห็นคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุข

ดิเรก วัฒนชัย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ มีความแตกต่างจากหลักสูตรฉบับต่างๆ ที่เคยมีมากล่าวคือในอดีตการจัดทำหลักสูตรนั้น เป็นการพัฒนามาจากส่วนกลาง แล้วกำหนดให้โรงเรียนหรือสถานศึกษานำไปปฏิบัติ ผลจากการใช้หลักสูตรคือ มีข้อวิพากษ์วิจารณ์มากมายว่าไม่มีความสอดคล้อง ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ปัจจุบันมีแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน หรือ Standard Based Education (SBE) ซึ่งเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสร้างทางเลือกที่หลากหลายในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ภายใต้มาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น แนวคิดนี้ได้มีการนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งมีลักษณะเป็นหลักสูตรที่กำหนดผลการเรียนรู้เป็นหลัก (Outcome-based Curriculum) โดยระบุเนื้อหาใน ลักษณะสาระหลัก และขอบข่ายกว้างๆ เพื่อให้โรงเรียน สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรหรือรายละเอียด ของหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพของท้องถิ่นยิ่งขึ้น

โครงสร้างหลักสูตร

ตาราง 2 เปรียบเทียบการจัดระดับช่วงชั้นระหว่างหลักสูตรเก่ากับหลักสูตรใหม่

ระดับช่วงชั้นของการศึกษาภาคบังคับ	
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

สาระการเรียนรู้

ตาราง 3 เปรียบเทียบสาระการเรียนรู้ระหว่างหลักสูตรเก่ากับหลักสูตรใหม่

สาระการเรียนรู้	
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
1. ภาษาไทย	1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์	2. คณิตศาสตร์
3. สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปช.)	3. วิทยาศาสตร์
4. สร้างเสริมลักษณะนิสัย (สสน.)	4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. การงานและพื้นฐานอาชีพ (กพอ.)	5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ภาษาต่างประเทศ	6. ศิลปะ
	7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
	8. ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มวิชา ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่มเพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาศิลปะ

สาระที่ 1 : ทศศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2 : ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 : เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์
คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และ
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า
ของนาฏศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น

แนวการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

การจัดการเรียนรู้ต้องสนองตอบต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละคาบเวลาเรียนนั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระในลักษณะบูรณาการที่มีภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็นหลัก เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน ได้ปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ ทักษะพื้นฐานการติดต่อสื่อสารในการคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาลักษณะนิสัยและสุนทรียภาพ

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

การจัดการเรียนรู้มีลักษณะคล้ายกับช่วงชั้นที่ 1 แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ มุ่งเน้นทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การสอนแบบบูรณาการ โครงการ การใช้หัวเรื่องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างสรรค์ผลงานแล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหลักการทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจจัดแยกเฉพาะ และควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

ประเวศ วะสี (2543 : ก) ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากที่ยึดวิชาเป็นตัวยึดมาเป็นยึดมนุษย์ หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด

สุวัฒน์ เงินจ๋า (2543 : ข) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด คือ คำสำคัญซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นคำที่กระตุ้นเตือนให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้หันกลับมาทบทวน ตรวจสอบความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของตน พร้อมทั้งตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และพันธกิจใหม่ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุน สร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามความมุ่งหวังของสังคม

สิ่งที่คำนึงในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

1. สมอของมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด

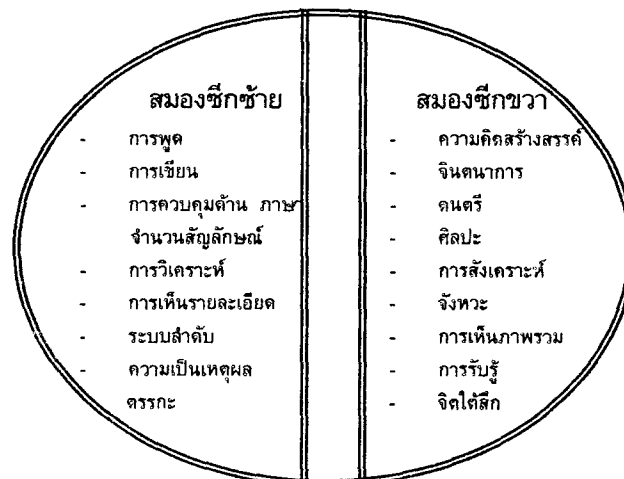
สมอของมนุษย์ประกอบด้วยเซลล์สมองประมาณหนึ่งแสนล้านเซลล์เป็นโครงสร้างที่มหัศจรรย์ โดยธรรมชาติสมองมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด มีความต้องการที่จะเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้ มนุษย์ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติ และทุกอย่างรอบตัว

มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ต้องอาศัยสมองและระบบประสาทสัมผัสซึ่งเป็นพื้นฐานของการรับรู้ ซึ่งรับรู้ความรู้สึกจากอวัยวะรับความรู้สึก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องสนใจ และให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง (Head) จิตใจ (Heart) มือ (Hand) และสุขภาพองค์รวม (Health)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 17) ได้กล่าวว่า สมอสองซีกจะมีความถนัดในเรื่องต่างๆ ที่แตกต่างกัน คือ สมอซีกซ้าย จะมีศักยภาพเกี่ยวกับ ภาษา การฟัง ความจำ การวิเคราะห์เหตุผล การจัดลำดับ การคิดคำนวณ สัญลักษณ์ เหตุผลเชิงตรรกและวิทยาศาสตร์ ส่วน สมอซีกขวา จะมีศักยภาพเกี่ยวกับ จินตนาการ ความคิด-สร้างสรรค์ อารมณ์ความรู้สึกรับรู้ภาพรวม การรับรู้ทางประสาทสัมผัส ไม่มีลำดับก่อนหลัง ศิลปะ สุนทรีย์ รูปทรง รูปแบบ สี ดนตรี มิติสัมพันธ์และการเคลื่อนไหว

ความถนัดของสมองซีกใดซีกหนึ่งนั้นต้องการเวลาพอสมควร กว่าจะปรากฏได้ชัดหรืออยู่ตัว สมอทั้งสองซีกจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความมีศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีระยะเวลาที่ไม่เท่ากันที่จะทำให้มีวุฒิภาวะทางความถนัดของสมองกับการเรียนรู้ชัดเจน

สมอง

ภาพประกอบ 2 เปรียบเทียบปฏิบัติการของสมองซีกซ้ายและซีกขวา

2. ความหลากหลายของสติปัญญา

คนแต่ละคนมีความสามารถ หรือความเก่ง แตกต่างกัน และมีรูปแบบการพัฒนาเฉพาะของแต่ละคน สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการพัฒนาเสริมสร้างความสามารถให้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (1983,อ้างถึงในพงศชาติ อินทชุมและคณะ, 2544:206) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ให้ความหมายของความฉลาดหรือเชาว์ปัญญาว่า ความฉลาดหรือเชาว์ปัญญาของมนุษย์มีอย่างน้อย ถึง 8 ด้าน การ์ดเนอร์ เรียกทฤษฎีของเขาว่า ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) การ์ดเนอร์ได้จำแนกความสามารถหรือปัญญา (Intelligences) ของมนุษย์ไว้ 8 ด้านคือ

1. ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligences)
2. ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical – Mathematical Intelligences)
3. ปัญญาด้านมิติ (Spatial Intelligences)
4. ปัญญาทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily Kinesthetic Intelligences)
5. ปัญญาทางด้านดนตรี (Musical Intelligences)
6. ปัญญาทางด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal Intelligences)
7. ปัญญาทางด้านตนเองหรือการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligences)
8. ปัญญาทางด้านธรรมชาติ (Naturalist Intelligences)

การ์ดเนอร์ กล่าวว่า อาจจะมีปัญหาด้านอื่นที่จำเป็นต้องศึกษาให้ลึกลงไปอีก ลักษณะความสามารถพิเศษที่อาจจะจัดเป็นปัญหาด้านต่างๆ คือ ด้านจิต วิญญาณ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านเพศ ด้านอารมณ์ เป็นต้น

สรุปได้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมศักยภาพ ความเก่ง/ความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถเก่งได้หลายด้าน

3. การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรง

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการรวบรวมแนวคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้ และเสนอแนวทางการจัดกระบวนการการเรียนรู้ดังนี้

3.1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่างๆ

3.2 ลดการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาลง ผู้เรียนกับครูสอนมีบทบาทร่วมกันใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริง เรียนรู้ความจริงในตนเองและความจริงในสิ่งแวดล้อมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

3.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เตรียมการ จัดสิ่งเร้า ให้คำปรึกษา วางแนวกิจกรรม และประเมินผล

ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สารกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

กิจกรรมการเรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลองฝึกปฏิบัติ แลก

เปลี่ยนเรียนรู้จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน ได้ฝึกวิคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ และสามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล

ระดับผู้เรียน

เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งร่วมประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

ระดับห้องเรียน

ด้านนักเรียน

1. ได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
3. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้

ด้านครู

เป็นผู้อำนวยขั้นต้น ทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับห้องเรียนนี้ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ นอกจากครูแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสนับสนุนอย่างสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรสนับสนุนการสอน ตลอดจนการจัดสื่อการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวผู้เรียน

ระดับนอกเหนือห้องเรียน

เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน

กล่าวโดยสรุป การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
5. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

หลักการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529 : 111) ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายสำคัญของการสอนศิลปะศึกษาเพื่อต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีสมบูรณ์ คือคนที่มีความรู้คู่กับความงาม กระบวนการสอน คือการพยายามปลุกความคิดของผู้เรียนให้ก่อรูปขึ้นมา มิใช่ปลูกฝังความคิดของครูที่มีอยู่แล้วลงไปในตัวเด็ก ในความหมายของการสอนที่กล่าวมานี้อาจจะอธิบายได้ว่า การสอนมิได้หมายถึงการให้คำตอบสำเร็จรูป หากแต่มุ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบด้วยตนเองอย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาศิลปะที่ประกอบไปด้วยเรื่อง

ราวประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนประณีต ถ้าเราสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามเป้าหมายของการสอนศิลปะซึ่งผู้เรียนเข้าถึงศิลปะเสียแล้ว การที่จะรับอะไรก็ง่าย เพราะโลกทัศน์ของศิลปะเป็นการแสดงออกของการสร้างสรรค์และจินตนาการที่ลึกซึ่งมีคุณค่าต่อจิตใจของมนุษยชาติ ถ้าบุคคลในสังคมของชาติมีความรู้มีรสนิยมที่ดีทางศิลปะ ย่อมสะท้อนถึงคุณค่าเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ

ตำรงค์ วงศ์อุปราช (2529 : 126) ได้กล่าวว่า การสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวย ไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์ สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุ ย่อมมีความสำคัญ นอกจากนี้ ครูอาจารย์ สามารถสร้างบรรยากาศและท่าลายนบรรยากาศการสร้างสรรค์ได้ การบังคับควบคุม ไม่เป็นการส่งเสริมบรรยากาศการสร้างสรรค์ ในขณะที่เดียวกันถ้าไม่มีการแนะนำเสียเลย ก็อาจมีการเดินทางผิดได้ เช่น การส่งเสริมให้กำลังใจ การให้รางวัล ก็ไม่ใช่สิ่งเลวร้ายจนเกินไป แต่ควรทำในรูปแบบ และกาลเทศะอย่างเหมาะสม

เลิศ อานันทนะ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า จุดประสงค์ของการสอนศิลปะศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาศึกษาทั่วไป ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างเสริมศิลปะนิสัยให้แก่เด็กมีความรักต่อศิลปะ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนให้เด็กทุกเพศทุกวัยได้แสดงออกทางศิลปะอย่างอิสระเสรี ด้วยการสำรวจทดลองและค้นคว้าจากวัสดุและสื่อในทางที่มืออยู่ในท้องถิ่น ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจึงไม่ใช่เป็นความประสงค์ที่สร้างเด็กให้เป็นศิลปินหรือจิตรกรแต่อย่างใด การสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนก็มีจุดประสงค์เพื่อสอนคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตไม่ว่าผู้เรียนโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไรก็ตาม ก็หวังว่าคนเหล่านั้นจะเป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีจิตใจรักศิลปะและสามารถประยุกต์ให้เกิดคุณค่าต่อชีวิตประจำวัน

ดังนั้น ผู้ใหญ่จึงไม่บังคับหรือยึดเยียดความเป็นศิลปินหรือจิตรกรลงในตัวเด็ก สิ่งที่ดีที่สุดที่ผู้ใหญ่พึงกระทำได้แก่การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรีตามความเหมาะสม ขณะเดียวกันก็ควรหมั่นดูแลให้รู้จักรับผิดชอบและเป็นผู้มีพื้นฐานรสนิยมที่ดีเยี่ยม ผู้มีวัฒนธรรม ถ้าทำได้ดังกล่าวนี้ นับว่าน่าพอใจแล้วสำหรับการส่งเสริมศิลปะแก่เด็ก

ตาราง 4 เปรียบเทียบระหว่างวิธีสอนศิลปะเด็กแนวเก่ากับศิลปะเด็กแนวใหม่

วิธีสอนศิลปะแนวเก่า	วิธีสอนศิลปะแนวใหม่
1. ส่งเสริมการลอกเลียนแบบ	1. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. มุ่งฝึกทักษะของอวัยวะบางส่วน เช่น ความแม่นยำในการใช้กล้ามเนื้อมือและประสาทตา	2. มุ่งพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนชีวิตของเด็ก
3. มีจุดประสงค์เพื่อฝึกคนให้เป็นจิตรกร ศิลปินหรือช่างฝีมือในอนาคต	3. มีจุดประสงค์เพื่อเตรียมคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตใจที่รักศิลปะ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นศิลปินหรือไม่แต่อาจจะมีอาชีพอื่นก็ได้ เช่น นายแพทย์ วิศวกร ฯลฯ
4. วิธีการแสดงออกมุ่งเน้นให้เด็กทำงานตามตัวอย่างหรือผลงานของผู้อื่นที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้ว	4. ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรี(Free Expression) โดยการสำรวจทดลอง ค้นคว้า ด้วยตนเอง

ตาราง 4 (ต่อ)

วิธีสอนศิลปะแนวเก่า	วิธีสอนศิลปะแนวใหม่
5. ยึดถือผลงานในเชิงวัตถุโดยเน้นคุณภาพของงานศิลปะ เพื่อหวังรางวัล คะแนน ค่ายกย่องชมเชยต่างๆเป็นเป้าหมายในการเรียนรู้	5. ไม่ถือว่าผลงานสำเร็จ รางวัล คะแนนหรือผลตอบแทนเป็นสิ่งสำคัญ แต่เน้นที่กระบวนการเรียนรู้
6. กำหนดเนื้อหากิจกรรมในลักษณะตายตัว	6. กำหนดเนื้อหากิจกรรมไม่แน่นอนอาจเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์
7. ครูมีบทบาทชี้แนะความคิดของเด็ก เช่น การออกคำสั่งบ่งการ ชี้แนะแนวทางการแสดง ออกอย่างเคร่งครัด บางครั้งมีอิทธิพลเหนือความคิดของเด็กจนกระทั่งทำตามตัวอย่างของครูในรูปแบบเดียวกัน	7. ควบคุมบทบาทผู้นำในชั้นเรียนของตนเองลง โดยสนับสนุนให้นักเรียนเสนอความคิดเห็นและแสดงออกตามความสนใจของแต่ละคน โดยคำนึงถึงหลักเสรีภาพและเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. การปกครองชั้นเรียนมีลักษณะเป็นเชิงเผด็จการ	8. การปกครองชั้นเรียนมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการแสดงออก
9. เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน โดยมีครูเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดตามความพอใจแบบอัตวิสัย	9. เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาถึงกฎระเบียบต่างๆ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นแบบภาวะวิสัย

ลลิตพรรณ ทองงาม (2540 : 3) ได้กล่าวว่า การสอนศิลปะศึกษาที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต้องคำนึงถึงลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคน หลังจากศึกษาหลักสูตร ครูต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อปรับเนื้อหา กิจกรรม โดยจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีครูเป็นผู้วางแผนและเตรียมการสอนโดยเขียนโครงการสอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาในแต่ละกิจกรรมอย่างเหมาะสม หลังจากนั้นจึงเขียน แผนการสอนให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน
2. ขั้นกำหนดกิจกรรมและวัสดุฝึก
3. ขั้นวางแผนการปฏิบัติงานทั้งครูและนักเรียน
4. ขั้นลงมือปฏิบัติงาน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นและชี้แนะอำนวยความสะดวก นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง
5. ขั้นเสนอผลงาน นักเรียนเป็นผู้เสนอผลงาน ครูเป็นผู้เสริมให้กำลังใจ และนำผลงานติดบอร์ดหรือจัดนิทรรศการเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

การจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก โดยทั่วไปควรคำนึงหลักการสำคัญดังนี้คือ

1. เสรีภาพภายในขอบเขตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม
2. การแสดงออกอย่างอิสระตามความสนใจบนพื้นฐานประสบการณ์ของเด็ก
3. ความสำเร็จที่ครอบคลุมจุดประสงค์ปลายทาง

ทั้งนี้การส่งเสริมและการสนับสนุนกิจกรรมทางศิลปะของเด็กควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ “ กระบวนการแสดงออก ” มากกว่า “ ผลงานสำเร็จรูป ” หรือมุ่งเน้นทางด้านวัตถุและความสำเร็จทางรูปธรรม

หลักสูตรในหลักการใหม่ DBAE (Discipline-based Art Education)

มานูแอล บาร์แคน (Barkam, 1962 อ้างถึงในมะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2542) ได้กล่าวในบทความชื่อ “หัวใจยิวหัวต่อของศิลปะศึกษา : การเปลี่ยนแปลงแนวคิดของหลักสูตรเนื้อหาและการสอน” โดยอ้างอิงถึงคำกล่าวของเจอโร บรูเนอร์ ว่า “หัวใจสำคัญของการให้การศึกษา ก็คือ ทำให้นักเรียนเข้าถึงโครงสร้างมูลฐานของวิชาใดก็ตามที่เราเห็นว่าควรจะสอน” (Bruner, 1960 cited in Barkan, 1962:13-14) ซึ่งเมื่อพิจารณาหลักการนี้กับศิลปะศึกษา บาร์แคน คิดว่า ก็ควรจะต้องมีความหมายว่า วิชาศิลปะมีสาระความรู้ที่อยู่ในศาสตร์ของตน และสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเรียนการสอนสาระความรู้

คำขอของบาร์แคนในบทความนี้ โดยสรุปแล้วมีประเด็นสำคัญ 3 ประการ ที่เขาคิดว่าเป็นหัวใจของการที่จะทำให้ศิลปะเป็นวิชาที่สร้างพุทธิปัญญาการคิดแก่ผู้เรียน ประการแรก คือ ต้องมีการเรียนการสอนถึงหลักการพิจารณาเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถตัดสินผลงานศิลปะ ประการที่สอง คือ ต้องมีหนทางที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้และค้นหาว่า ผลงานศิลปะนั้นมีความหมายต่อเขาเช่นไร ประการสุดท้าย ต้องมีการเรียนการสอนที่พัฒนาการเฉียบไวทางสุนทรียภาพให้เกิดในตัวผู้เรียน

ความเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาศิลปะกระแสใหม่ที่ในยุคของบาร์แคน เรียกกันในนามของขบวนการแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นศูนย์กลาง (Discipline-centered Movement) หรือขบวนการแบบยึดสาระความรู้เป็นศูนย์กลาง (Subject-centered Movement) ที่ปัจจุบันนี้มีชื่อเป็นทางการว่า ศิลปะศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline-based Art Education) หรือเรียกชื่อย่อว่า DBAE

ผดุง พรหมมูล (2531:55) จากการเปลี่ยนแปลงทางการปฏิรูปหลักสูตรของประเทศแถบตะวันตกก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีทางการเรียนการสอนศิลปะในระดับต่างๆในโรงเรียน มีการเรียนรู้ในแบบบูรณาการความรู้ทั้ง 4 แกน คือ ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ศิลปะปฏิบัติ (Art Production) และการเรียนการสอนแบบ DBAE (Discipline-based Art Education) เริ่มให้ความสำคัญในด้านการประเมินผลการเรียนของนักเรียนด้วย

คุณสมบัติของหลักสูตรในหลักการใหม่ DBAE (Discipline-based Art Education)

และการนำไปใช้

คลาร์ก เดย์ และเกรียร์ ยังระบุถึงคุณสมบัติ 10 ประการ ของหลักสูตรและการสอนแบบ DBAE รวมทั้งการนำไปใช้ (Clark, Day and Greer, 1987:135-136) โดยแยกเป็นด้านๆให้เห็นว่าแต่ละด้านนั้นมีคุณสมบัติเช่นไร

หลักการและเหตุผล

1. เป้าหมายของ DBAE นั้นคือ การพัฒนาความสามารถในความเข้าใจและซาบซึ้งเห็นคุณค่าศิลปะของผู้เรียน ซึ่งในกรณีนี้เกี่ยวข้องกับความรู้และทฤษฎีในประเด็นของศิลปะ และความสามารถในการรับรู้พอๆกับการสร้างสรรค์ศิลปะ

2. ศิลปะเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาทั่วไป (General Education) และเป็นรากฐานของสาขาวิชาเฉพาะด้านที่นักเรียนสามารถศึกษาต่อในระดับสูงในอนาคต

เนื้อหา

3. เนื้อหาสำหรับการสอนมีพื้นฐานมาจากหลักเกณฑ์ 4 แกน ของสุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปะปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวกับ (1) ธรรมชาติของศิลปะทั้ง 4 แกน (2) รากฐานด้านคุณค่าและการตัดสินศิลปะทั้ง 4 แกน (3) ประเด็นที่ศิลปะทั้ง 4 แกนถูกสร้างขึ้น และ (4) กระบวนการและกลวิธีในการทำศิลปะทั้ง 4 แกน

4. เนื้อหาการเรียนรู้มาจากเครือข่ายที่กว้างขวางของทัศนศิลป์ ซึ่งรวมทั้งศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะประยุกต์ วิจิตรศิลป์จากวัฒนธรรมตะวันตก และวัฒนธรรมอื่นตั้งแต่อดีตจนถึงยุคร่วมสมัย

หลักสูตร

5. หลักสูตรทุกระดับชั้นสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน มีความกระจ่างชัดเจน
6. ผลงานศิลปะเป็นศูนย์กลางในระบบของหลักสูตร และใช้ร่วมกันระหว่างสาระความรู้ทั้ง 4 แกน
7. หลักสูตรสร้างขึ้นโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของสาระความรู้ทั้ง 4 แกน
8. การจัดระบบของหลักสูตรนั้น มุ่งให้เพิ่มพูนความเข้าใจ และการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งจะพัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้านพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัยเป็นสำคัญ

ประเด็นอื่น ๆ

9. การนำไปใช้เต็มรูปแบบนั้นทำอย่างเป็นระบบ มีแผนการสอนศิลปะที่มีพื้นฐานกว้างขวาง สามารถนำไปใช้ได้หลายเขตการศึกษา มีผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะศึกษาให้การแนะนำ มีการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร และมีสื่อการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม

10. มีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับใช้ประเมินผลการเรียนของนักเรียนและหลักสูตร

คุณสมบัติต่างๆ 10 ประการนี้ นักวิชาการทั้งสามนำเสนอพร้อมทั้งมีทฤษฎีและหลักการของนักวิชาการในอดีตและร่วมสมัยรองรับ (อ้างถึงในมะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2542 : 22-23)

หลักในการวัดผลประเมินผลการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

อารี สุทธิพันธ์ (2525 : 92-95) ได้กล่าวว่า เกณฑ์ในการพิจารณาผลงานศิลปะเด็ก จะแตกต่างกับเกณฑ์ที่ใช้กันในระบบโรงเรียนเพราะเหตุว่า เด็กที่เขียนผลงานส่งเข้าประกวดในการแสดงศิลปะเด็ก มีแรงจูงใจหรือสิ่งเร้าต่างกัน ดังนั้นก็ควรมีเกณฑ์ในการพิจารณาต่างไปจากที่เคยใช้กันในห้องเรียน

เกณฑ์ หมายถึง ข้อตกลงที่ร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อนำไปใช้ประเมินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งที่สังคมจัดขึ้น เกณฑ์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เกณฑ์ในเชิงปริมาณ หมายถึง เกณฑ์ที่มีผลบังคับโดยตรง ใครไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ จะต้องได้รับโทษ เช่น การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

2. เกณฑ์ในเชิงคุณภาพ หมายถึง เกณฑ์ที่ไม่มีผลบังคับโดยตรง เป็นข้อตกลงที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณากำหนดขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมทางด้านศิลปะ เป็นต้น

ดังนั้น เกณฑ์ในการพิจารณาผลงานศิลปะเด็กที่จะเสนอต่อไปนี้ จัดอยู่ในประเภทเกณฑ์ในเชิงคุณภาพ ซึ่งมี 4 ประการ คือ

1. เกณฑ์ในการพิจารณาทางอายุ
2. เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านสื่อวัสดุ
3. เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านเนื้อหาสาระ
4. เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านการแสดงออก

เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านอายุ

ในการพิจารณาผลงานศิลปะเด็กเรื่องอายุมีความสำคัญมาก คณะกรรมการจะต้องตกลงกันแบ่งกลุ่มอายุใกล้เคียงกัน จัดมาพิจารณาร่วมกัน เพราะเหตุว่าความพร้อมของเด็กที่ต่างวัยกันไม่เหมือนกัน และการรับรู้ก็ต่างกันด้วย ดังนั้นเพื่อความเหมาะสมและเป็นธรรมจึงควรคำนึงถึงถึงวัยที่ต่างกันของเด็ก

เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านสื่อวัสดุ

เกณฑ์ในด้านนี้มีผลต่อผลงานศิลปะเด็กเป็นอย่างมาก เด็กที่อยู่ในชนบทย่อมมีอุปกรณ์การเรียนและคุณภาพของวัสดุ วัสดุในเมืองไม่ได้ ดังนั้นเมื่อนำผลงานมาพิจารณาเปรียบเทียบกัน คณะกรรมการควรจะต้องเน้นความคิดที่เด็กแสดงออก มากกว่าสื่อวัสดุที่ใช้ในการแสดงออกหรือจะต้องแบ่งเป็นกลุ่มของเด็กในเมืองและเด็กต่างจังหวัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันของคณะกรรมการ

เกณฑ์ในการพิจารณาทางด้านเนื้อหาสาระ

สำหรับเกณฑ์ในด้านนี้โดยทั่วไปแล้วจะไม่บังคับหรือเน้นให้ชัดเจนว่า จะให้เด็กเขียนรูปอะไร เขียนเรื่องอะไร มักจะปล่อยให้เด็กใช้เสรีภาพในการเลือกเรื่องที่จะเขียนเอง หรือบางทีก็อาจจะเสนอแนะกว้าง ๆ ซึ่งหมายความว่า คณะกรรมการพอรู้แล้วว่า เด็กมักจะเขียนเรื่องใกล้ตัวเรื่องที่ตนรับรู้จากสื่อมวลชน หรือเรื่องตามจินตนาการของเด็กเอง ดังนั้นการพิจารณาเนื้อหาสาระของเรื่องจึงมักจะจัดกลุ่มของเนื้อหาสาระใกล้เคียงกันรวมไว้พิจารณาด้วยกันและขณะเดียวกันคณะกรรมการก็ต้องมีความสามารถในการแปลความจากสัญลักษณ์ที่เด็กแสดงออกในเนื้อหาสารนั้น ๆ ด้วย

เกณฑ์ในการพิจารณาทางการแสดงออก

เกณฑ์ในด้านนี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสังเกตและการถ่ายทอดรูปแบบของเด็ก ซึ่งจะมี ความแตกต่างกันในด้านความกล้าแสดงความเป็นตัวของตัวเองในการใช้สี การถ่ายทอดความคิดให้เป็นรูปแบบตามที่ต้องการ ซึ่งคณะกรรมการจะมองเห็นได้จากความฉับไว ความกล้าในการใช้เส้น การใช้สี การแสดงท่าทางลีลาของรูปแบบที่มีต่อเนื้อหาสาระที่สร้างสรรค์และความปรารถนาของเด็กต่อโลกภายนอกโดยตรงเมื่อถ่ายทอดรูปแบบแล้ว

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2531:39-45) ให้ความเห็นถึง การวิจารณ์งานศิลปะเด็กเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในวงการศิลปะเด็กในระบบหรือนอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้ด้านการวิจารณ์ศิลปะเด็ก จำเป็นต้องอาศัยความรู้พื้นฐานหลาย ๆ ด้านเป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกัน ความรู้และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของการวิจารณ์ศิลปะเด็กแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

1. ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับการวิจารณ์ศิลปะ

1.1 บทบาทของการวิจารณ์ศิลปะ

1.2 ประเภทของการวิจารณ์ศิลปะ

1.2.1 การวิจารณ์ในห้องปฏิบัติการ (Studio Criticism)

1.2.2 การวิจารณ์เพื่อมวลชน (Popular Criticism)

1.2.3 การวิจารณ์ทางหนังสือพิมพ์ (Journalistic Criticism)

1.2.4 การวิจารณ์ระดับวิชาการ (Scholaristic Criticism)

2. องค์ประกอบของการวิจารณ์ศิลปะเด็ก

2.1 ความรู้ความสามารถของผู้วิจารณ์ศิลปะเด็ก

2.1.1 เข้าใจธรรมชาติของการรับรู้และแสดงออกทางศิลปะของเด็กวัยต่าง ๆ

2.1.2 ยอมรับว่าผลงานศิลปะของเด็กเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่ง และเป็นประสบการณ์

เฉพาะตัว

2.1.3 มีประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ทั้งโดยตรงและอ้อม

2.1.4 แยกแยะความแตกต่างของทฤษฎีความงามศิลปะได้

2.1.5 มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับเทคนิคทางศิลปะ

- 2.1.6 มีความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ
- 2.1.7 มีความสามารถทางด้านภาษา คำศัพท์ และความหมายเฉพาะทางศิลปะ
- 2.2 หลักการวิจารณ์ศิลปะเด็ก
  - 2.2.1 เกณฑ์การวิจารณ์และประเด็นการวิจารณ์
    - 2.2.1.1 เกณฑ์ที่กำหนดก่อนการวิจารณ์ (Existing Standard)
      - 1) เกณฑ์ที่กำหนดก่อนการทำงาน
        - การรับรู้ และจินตนาการ
        - เทคนิคและวัสดุ
        - การจัดภาพ
        - ลักษณะสร้างสรรค์
      - 2) เกณฑ์กลางที่เป็นมาตรฐานสากล
        - เอกภาพ (Unity)
        - ความละเอียดซับซ้อน (Complexity)
        - ความเข้มข้นของความรู้สึก (Intensity)
    - 2.2.1.2 เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นขณะวิจารณ์ (Critical Standard)
  - 2.2.2 หลักในการประเมินค่าและตัดสิน
- 3. วิธีวิจารณ์ศิลปะเด็ก
  - 3.1 วิจารณ์เพื่อประเมินค่าผลงานของเด็กแต่ละคน
  - 3.2 วิจารณ์เพื่อกระตุ้นระหว่างเด็กทำงาน
  - 3.3 แนะนำเพื่อฝึกให้เด็กมีความคุ้นเคยกับการวิจารณ์

ขั้นตอนการวิจารณ์เพื่อประเมินค่าผลงานของเด็กแต่ละคน

ก่อนที่จะดำเนินการวิจารณ์ จะต้องติดตั้งผลงานให้อยู่ในระดับที่เห็นได้ชัดเจน และผลงานจะต้องอยู่ในสภาพเรียบร้อยที่สุด ประกอบกับต้องมีแสงสว่างเพียงพอด้วย หลังจากนั้นจึงเริ่มดำเนินขั้นตอนต่อไปนี้

1. สำรวจ กวาดสายตาไปให้ทั่วผลงานเพื่อจับความรู้สึกต่างๆ ประเมินค่าเบื้องต้นไว้ในใจก่อนและบอกได้ว่าผลงานนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้างที่เป็นข้อมูลเบื้องต้น
2. วิเคราะห์ เป็นขั้นกำหนดแยกประเด็นที่จะวิจารณ์ จะใช้เกณฑ์ประเภทใด อยู่ที่การตัดสินใจของผู้วิจารณ์ ในที่นี้ขอเสนอแนะให้ใช้เกณฑ์

UNITY	เอกภาพ : มองรวมๆ
COMPLEXITY	ความละเอียด : มองละเอียด
INTENSITY	การเน้น : มองความรู้สึก

3. การตีความ คือ ขั้นอธิบายให้เหตุผลจากเกณฑ์ และประเด็นที่แยกไว้ตามความรู้สึกที่ประเมินไว้แล้วในขั้นสำรวจ

4. ตกลงใจ เป็นขั้นการหาข้อมูลอื่นๆ มาสนับสนุนการตีความ เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์
  5. ตัดสิน คือ ขั้นลงความเห็นว่างานที่ได้วิจารณ์มาดีหรือไม่ดี ระดับใดตามเหตุผลที่ให้ไว้
- สน สีมাত্রัง (2521 : ไม่มีเลขหน้า) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินงานศิลปะเด็ก มีหลักเกณฑ์เบื้องต้นดังนี้

1. จะต้องเป็นเกณฑ์ที่อำนวยความสะดวกในด้านปลูกฝังศิลปะนิสัยแก่เด็กส่วนมาก
2. จะต้องเป็นเกณฑ์ที่ให้ความยุติธรรมแก่เด็กมากที่สุด
3. จะต้องเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไทย

ประภัสร์ นิยมธรรม (2522 : 50-53) ได้กล่าวเกี่ยวกับการประเมินผลงานศิลปะว่า งานศิลปะที่ผลิตออกมานั้นย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะเป็นผลมาจากที่บุคคลถึงเองการรับรู้ ความประทับใจที่ได้จากประสบการณ์ในอดีตมาใช้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงยากที่จะให้ผลงานนั้นออกมาในลักษณะเหมือนกัน แม้ว่าได้รับการสอนแบบเดียวกัน การประเมินผลงานทางศิลปะจึงควรเป็นเรื่องของการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการต่อไปมากกว่าจะทำให้เด็กท้อแท้เบื่อหน่าย ครูจะต้องเข้าใจเด็ก เข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก เข้าใจถึงความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูสอนศิลปะจึงควรมองผลงานของเด็กในลักษณะของการให้การศึกษาด้านศิลปะมากกว่าที่จะประเมินว่าเด็กของตนเป็นศิลปินแค่ไหน

การประเมินผลงานศิลปะเด็ก ก็คือ การวัดพัฒนาการของเด็กในด้านการสร้างสรรค์ สุนทรียภาพ การรับรู้ อารมณ์ สติปัญญา สังคม และวิชาพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความนิยมในศิลปะ ทักษะ ทักษะ และการนำไปใช้

เอกสารเกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสี

การเขียนภาพระบายสี

ความหมายและความสำคัญของการเขียนภาพระบายสี

การเขียนภาพระบายสี มาจากคำ 2 คำ คือ “การเขียนภาพ” (Drawing) กับคำว่า “ระบายสี” (Painting)

วิจารณ์ ขาทอง และทำนอง จันทิมา (2517 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การเขียนภาพ” หมายถึง ผู้เรียนจะเขียนด้วยอะไรก็ได้อาจเป็นดินสอดำ ดินสอสี สีชอล์ก หรือสีเทียน ตลอดจนสิ่งอื่นที่สามารถทำให้ เกิดเป็นรูปร่างขึ้นมาก็มีความหมายต่อผู้เขียนและผู้ดู เราถือว่าเป็นการเขียนภาพทั้งสิ้น ส่วนคำว่า “ระบายสี” นั้นหมายถึง การระบายสีลงไปในภาพให้ทั่วบริเวณที่ต้องการ จะระบายโดยวิธีใดก็ได้จะใช้อุปกรณ์หรือไม่ใช้ก็ถือว่าเป็นการระบายสีทั้งสิ้น

ชวลิต ดาบแล้ว และสุภาวดี เหมทานนท์ (2525 : 136) กล่าวว่าการเขียนภาพระบายสีคือการขีดเขียน ขูด และระบายด้วยวัสดุต่าง ๆ ลงบนแผ่นรองรับ เช่น กระดาษ ผ้า ไม้หรือวัสดุต่าง ๆ

อารี สุทธิพันธุ์ (2528 : 52) ให้ความหมายของจิตรกรรมว่า เป็นการถ่ายทอดรูปแบบโดยการใช้สี ซึ่งอาจจะอาศัยการวาดเขียน หรือไม่อาศัยก็ได้ การระบายสีมีชื่อเรียกตามลักษณะของคุณลักษณะที่ใช้ เช่น สีน้ำมัน สีน้ำ สีฝุ่น หรือผสมกัน การระบายสีมีความหมายเหมือนกับงานจิตรกรรม ซึ่งอาจ เป็นจิตรกรรมสีเดียว หรือ จิตรกรรมหลายสี

วิรุณ ตั้งเจริญ (2527 : 45) ให้ความหมายของจิตรกรรมว่า เป็นผลรวมของการจัดการ สีเส้น และบริเวณวางเข้าด้วยกันโดยที่ศิลปินเป็นผู้สร้างและแสดงออกให้เป็นจริงขึ้น

สวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2533 : 64) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการเขียนภาพและระบายสีภาพด้วยสีต่าง ๆ ส่วนการวาดเขียน (Drawing) นั้น เป็นการเขียนภาพโดยใช้สีเดียว ทั้งจิตรกรรมและวาดเขียนมีความสัมพันธ์กัน บางคนอาจจะเขียนและร่างภาพขึ้นมาก่อนแล้วจึงลงสีหลาย ๆ สีภายหลัง หรือบางคนอาจจะเขียนระบายสีเดียวไม่ร่างก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ความถนัดและแนวคิดในการแสดงออกของแต่ละคน ทั้งจิตรกรรม

และการวาดเขียนมีขอบข่ายของการสร้างสรรค์กว้างขวาง เช่น การเขียนภาพหุ่นนิ่ง ภาพเขียนคนเหมือน และการเขียนภาพตามจินตนาการ ฯลฯ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเขียนภาพระบายสีเป็นการแสดงออกทางศิลปะ โดยการ ชีต เขียน ขูด และระบายด้วยวัสดุต่าง ๆ ลงในบริเวณว่างตามที่ต้องการ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะออกมาในรูปของจินตนาการ ความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่แสดงออกมาเป็นรูปธรรม

เนื้อหา

อารี สุทธิพันธุ์ (2533 : 20-22) ให้ความหมายของเนื้อหาว่าเป็นเรื่องราวที่คนด้วยกันมองเห็นรับรู้ได้ หรือที่คนไม่เคยเห็นในโลกความเป็นจริง โดยจัดเรื่องราวได้ 4 หมวดหมู่ ดังนี้

1. เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ และความเชื่อในศาสนา จากผลงานศิลปะบนผนังถ้าจะเห็นเรื่องการล่าสัตว์เป็นส่วนมาก ทั้งเพราะเกี่ยวข้องกับกาณ์การดำเนินชีวิตของมนุษย์สมัยนั้น ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักเพาะปลูก รู้จักแบ่งงานกันทำกลายเป็นระบบสังคม เรื่องราวมักจะปรากฏเกี่ยวกับความเชื่อในศาสนา ทั้งนี้เพื่อว่าคนในสังคมจะได้มีหลักยึดมั่นอันเดียวกัน มีความเห็นเกี่ยวกับอำนาจลี้ลับนอกเหนือมนุษย์เหมือน ๆ กัน รูปแบบของพระเจ้า และประวัติทางด้านอภินิหาร ได้รับการถ่ายทอดบนผนัง และตามบริเวณสถาปัตยกรรมที่สำคัญ ๆ ของสังคม ลักษณะของรูปแบบตามเรื่องราวดังกล่าวนี้มักจะมีลักษณะเหมือนจริงโดยเพิ่มเติมจินตนาการของศิลปินเข้าไปด้วย ในที่สุดก็จะมีลักษณะเหมือนจริง และตกแต่งประดับประดามาก ซึ่งจะรวมถึงการเลือกคุณค่าของวัสดุที่มีค่ามากที่สุด ทนทานมากที่สุด เพื่อถ่ายทอดรูปแบบพระเจ้าที่เคารพมากที่สุด

2. เรื่องราวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่ธรรมชาติสร้าง และมนุษย์สร้าง เรื่องราวดังกล่าวนี้ปรากฏให้เห็นควบคู่กับเรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ ได้แก่ ภาพธรรมชาติ ภาพทิวทัศน์ ภาพสิ่งก่อสร้าง ภาพอาคาร ภาพโบสถ์วิหาร เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนี้ได้แนวคิดจากนักปรัชญาของกรีกโบราณ ซึ่งมีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาลเป็นเสมือนเครื่องวัดของสิ่งต่าง ๆ มนุษย์เราจึงหันมาสนใจความเป็นอยู่ของมนุษย์ มากกว่าสนใจในอำนาจที่นอกเหนือมนุษย์ รูปแบบที่ปรากฏตามเรื่องราวนี้จึงมีลักษณะเหมือนจริงโดยใช้คนจริง ๆ เป็นแบบมากที่สุด และพยายามแสดงท่าทางให้เหมือนคนจริง ๆ ส่วนเนื้อหาสาระนั้นก็เพื่อเตือนให้มนุษย์ตระหนักในความสำคัญของตนเอง ซึ่งอาจจะแสดงให้เห็น ทั้งทางด้านความงามและทางด้านความทรุณโหดร้ายการกดขี่ระหว่างมนุษย์

3. เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม เรื่องราวดังกล่าวนี้ ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องความสัมพันธ์ของครอบครัว เรื่องความเห็นอกเห็นใจกันในสังคมที่แตกต่างระหว่างชนชั้น เรื่องราวตามแนวนี้ อาจแสดงออกในรูปของการส่งเสริมให้ผู้ดู ตระหนักในความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน หรืออาจแสดงออกในทางตรงกันข้าม โดยหวังผลในทางดี ความเชื่อที่เป็นพื้นฐานสำหรับเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพลังงานในตัวมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในระบบประชาธิปไตย โดยเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ซึ่งความเชื่อดังกล่าวนี้ในบางสมัยถูกละเลยไปมาก เช่น ความเชื่อในความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี เป็นต้น ลักษณะรูปแบบตามเรื่องราวนี้ส่วนใหญ่ก็จะมีลักษณะเหมือนจริงด้วยการใช้แสงและเงาตามตาเห็น หรือดัดแปลงตามที่เห็นว่าเหมาะสม หรือการใช้รูปและพื้นผิวนกนอย่างกลมกลืน

4. เรื่องราวที่เกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เรื่องราวตามแนวนี้เป็นเรื่องราวที่พัฒนาขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และได้เจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน จุดเริ่มแรกดูเหมือนว่าเกิดขึ้นหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา เนื่องจากรูปแบบศิลปกรรมของสมัยโดยย่อสะท้อน

สภาพความเป็นไปของความเจริญทางสังคมของสมัยนั้น เรื่องราวที่นำมาถ่ายทอดในช่วงหลังจึงเป็นรูปเครื่องจักรกล การแสดงเกี่ยวกับความเร็ว การแสดงเกี่ยวกับการคาดฝันข้างหน้าในอวกาศการผจญภัยทางความคิด ด้านต่าง ๆ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2527 : 89-107) ได้แบ่งเนื้อหาทางด้านศิลปะ ดังนี้

1. เนื้อหาส่วนตัว เป็นเนื้อหาที่เริ่มต้นจาก ชีวิตส่วนตัว ความรัก ความพอใจส่วนตัว แบ่งออกเป็น
  - 1.1 การแสดงออกทางด้านจิตวิทยา
  - 1.2 ความรัก เพศ และชีวิตครอบครัว
  - 1.3 ความตาย และอารมณ์ที่น่ากลัว
  - 1.4 ความศรัทธาส่วนตัว
  - 1.5 การแสดงออกทางด้านความประณีตงดงาม
2. เนื้อหาเพื่อสังคม มนุษย์ผู้สร้างผลงานศิลปะกรรมนำไปเปิดเผยในสังคม ก็น่าจะเป็นสมบัติของสังคมด้วย แบ่งออกเป็น
  - 2.1 การเมือง และลัทธิความเชื่อ
  - 2.2 บรรยายสังคม
  - 2.3 ถากถางสังคม

โบเวน (Bowen. 1992 : 111-143) ได้จำแนกเนื้อหาหรือเรื่องราวของการวาดภาพ ดังนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับภาพสัตว์
2. เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ
3. เรื่องราวเกี่ยวกับบ้านเมือง
4. เรื่องราวเกี่ยวกับโลกส่วนตัว
5. เรื่องราวเกี่ยวกับภาพคนเหมือน
6. เรื่องราวเกี่ยวกับภาพเปลือย
7. เรื่องราวเกี่ยวกับภาพท่าทาง
8. เรื่องราวเกี่ยวกับที่ยึดถือลักษณะเหมือนจริง
9. เรื่องราวเกี่ยวกับเวลา และความเคลื่อนไหว
10. เรื่องราวเกี่ยวกับความลึกลับมหัศจรรย์

จากการศึกษาค้นคว้าจากแนวคิดต่าง ๆ ในเนื้อหาของงานจิตรกรรม ผู้วิจัยได้ประมวลตามที่มีผู้วิจัยต้องการศึกษาสามารถแบ่งได้ 4 ลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ ภาพคน ภาพสัตว์ ภาพดอกไม้ เป็นต้น
2. เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง ได้แก่ ภาพทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง ภาพเครื่องบิน เป็นต้น
3. เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ได้แก่ ความรัก ชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว เป็นต้น
4. เนื้อหาเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ได้แก่ ยานอวกาศ ความเจริญก้าวหน้าของเครื่องจักรกล เป็นต้น

หลักในการสร้างงานศิลปะ

หลักในการสร้างงานศิลปะนั้นจะต้องนำส่วนประกอบต่างๆ มาจัดรวมเข้าด้วยกัน ตัดทอนส่วนประกอบบางอย่าง เพิ่มเติมส่วนประกอบอีกบางส่วน เพื่อให้เกิดความผสมกลมกลืน โดยเรียกว่าการจัดองค์ประกอบศิลปะ การนำเอาส่วนประกอบต่างๆ ของศิลปะมาประสานสัมพันธ์ให้เข้ากันได้อย่างเหมาะสม มีหลักดังนี้

เอกภาพ (Unity)

ประเสริฐ ศีลรัตน (2525 : 64) ให้ความหมายของเอกภาพว่า เป็นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของแต่ละส่วนขององค์ประกอบขั้นมูลฐาน ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน จนมีลักษณะเป็นอันหนึ่งเดียวกัน

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 49) ให้ความหมายของเอกภาพว่า เป็นการจัดองค์ประกอบขั้นมูลฐานต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ เมื่อมองดูแล้วมีความเป็นหน่วยเดียวกัน

ชลุด นิมเสมอ (2531 : 101) ให้ความหมายของเอกภาพว่า เป็นการรวมตัวกันอย่างมีระเบียบและดุลยภาพของเรื่อง แนวเรื่อง และรูปทรง

จากความหมายของเอกภาพดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง การรวมตัวของส่วนประกอบขั้นมูลฐานทางศิลปะอันได้แก่ เส้น สี แสงเงา รูปร่าง และรูปทรง เป็นต้น ซึ่งเมื่อดูภาพแล้วมีความเป็นหน่วยเดียวกัน

ความสมดุล (Balance)

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะราชบัณฑิตยสถาน (2541 : 37) ให้ความหมายว่า เป็นการแสดงออกให้เห็นน้ำหนักที่เท่ากันในความรู้สึกโดยการใช้สี เส้น องค์ประกอบ แสงเงา ความใกล้ไกล เพื่อให้ภาพมีน้ำหนักสมดุลกัน ไม่เอียงหนักหรือเบาไปข้างใดข้างหนึ่ง ดุลยภาพทางศิลปะใช้ความรู้สึกเป็นหลัก ต่างกับดุลยภาพทางวิทยาศาสตร์ซึ่งทั้ง 2 ข้างจะต้องเท่ากันจริง

อารี สุทธิพันธุ์ (2535 : 83) ได้กล่าวไว้ว่า ความสมดุล หมายถึง สถานะของรูปทรงที่สัมพันธ์กันกับสภาพส่วนรวมทั้งหมดในภาพ ทำให้รูปทรงส่วนรวมคงอยู่ในสถานะนั้นๆ ได้และกลมกลืนกับสภาพของรูปทรงส่วนรวมทั้งหมดด้วย ความสมดุลเป็นความรู้สึกที่เกิดจากประสาทตา สร้างประสบการณ์ทางการเห็น ให้ความรู้สึกไม่ขัดตา การที่เราเห็นและรู้สึกว่าสมดุลนั้นเป็นไปโดยการประมาณเท่านั้น

ความสมดุลมีความสำคัญต่อการจัดภาพ และประสบการณ์ทางการเห็นเป็นอย่างมาก เพราะช่วยให้ดูไม่ขัดตา หรือรู้สึกไม่เหมาะสม ศิลปินหรือจิตรกรทุกแขนงมักจะต้องคำนึงถึงความรู้สึกสมดุลเสมอเมื่อสร้างภาพ

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 63) ได้ให้ความหมายของความสมดุลในทางศิลปะ หมายถึงความเท่ากันของซ้ายและขวาทั้งที่เป็นจริง และตามความรู้สึก ความสมดุลจะช่วยทำให้ผลงานดูมีความมั่นคง สง่า น่าสนใจ และมีเสน่ห์ โดยแบ่งความสมดุลได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สมดุลแบบซ้ายขวาเหมือนกันหรือคล้ายกัน (Symmetrical or Formal Balance)
2. สมดุลแบบซ้ายขวาไม่เหมือนกัน (Asymmetrical or Informal Balance)
3. สมดุลแบบรัศมี (Radial Balance)

วัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 76) ให้ความหมายของความสมดุล หมายถึง ความเท่ากันหรือการถ่วงให้เกิดความเท่ากัน การเท่ากันนี้อาจจะไม่เท่ากันจริงก็ได้ เป็นความเท่ากันในความรู้สึก

เกษร ธิตะจारी (ม.ป.ป. : 143) ให้ความหมายของความสมดุล หมายถึง การจัดองค์ประกอบที่ให้ความรู้สึกภาพนั้น ๆ มีน้ำหนักเท่ากัน

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์ (2504 : 63) ให้ความหมายของความสมดุล หมายถึง ความทรงตัว อยู่หนึ่งมั่นคง เปรียบเหมือนกับตารั้งที่อยู่ในสภาพที่เท่ากันทั้งสองข้าง

จากความหมายของความสมดุลดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง การถ่วงให้เกิดความเท่ากันทางสายตาและความรู้สึก แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สมดุลจากแกนกลาง เป็นความสมดุลที่มีองค์ประกอบ 2 ข้างเหมือนกัน เช่น โบน้าหน้าของมนุษย์ที่มีลักษณะเหมือนกัน ทั้งชายและขวา
2. สมดุลจากความรู้สึก อาจจะแตกต่างกันด้วยขนาด รูปร่าง รูปทรง และสี เช่น ภาพทิวทัศน์ด้านหนึ่งมีหาดทราย มีต้นมะพร้าว มีเรือประมงจอด ส่วนมุมตรงกันข้ามมีเกาะ มีกระท่อมชาวเกาะ มีหมูดันไม้

การเน้น (Emphasis)

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์ (2504 : 79) ให้ความหมายของการเน้นว่า เป็นการส่งเสริมองค์ประกอบชั้นมูลฐานทางศิลปะ ให้เห็นเป็นที่สะดุดตากว่าองค์ประกอบชั้นมูลฐานอื่น ๆ

พระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 64) กล่าวว่าผลงานออกแบบที่มีความแปลกตาน่าทึ่ง จัดเป็นผลงานที่งดงามได้ประเภทหนึ่ง เกิดขึ้นได้ก็คือความขัดแย้งเพียงเล็กน้อย ขององค์ประกอบต่างๆที่นำมาจัดไว้ด้วยกัน กล่าวคือในจำนวนองค์ประกอบเหล่านั้น จะมีจุดหนึ่งที่น่าสนใจกว่าส่วนอื่นๆ เรียกว่าความเด่น อันเป็นจุดที่สะดุดตาที่สุดก่อนที่สายตาจะเคลื่อนไปยังจุดอื่นๆ หรือบางครั้งก็เรียกว่า “จุดสนใจ” (Interesting Point) การออกแบบทางทัศนศิลป์ก็มีการย้าให้เกิดความเด่นด้วยองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งมีหลายวิธี เช่น

1. ใช้สีตัดกันหรือต่างวรรณะกัน
2. ใช้เส้นที่มีลักษณะต่างไปจากส่วนรวม
3. ใช้รูปทรงซึ่งมีขนาดต่างไปจากรูปอื่นๆในส่วนรวม
4. เน้นความเข้มของสี
5. ให้น้ำหนักต่างไปจากบริเวณอื่น
6. ให้อยู่บริเวณกึ่งกลางของภาพ

สวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534 : 94) ให้ความหมายของการเน้นว่า เป็นการส่งเสริมองค์ประกอบมูลฐานของศิลปะ ให้เห็นเป็นที่สะดุดตากว่าส่วนอื่น ๆ เป็นการเรียกร้องความสนใจ การสร้างจุดเด่นในการเขียนภาพหรือในการสร้างสรรค์งานศิลปะใดๆ อาจเน้นได้เพื่อให้ถูกจุดประสงค์ การทำ ทำได้ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเกินไป เช่น

1. การตกแต่งสีให้เด่นเป็นพิเศษ
2. เน้นด้วยเส้น
3. เน้นด้วยแสงเงา
4. เน้นด้วยการใช้ช่องว่าง

สุชาติ เกาทอง (2536 : 79) ได้กล่าวไว้ว่า จุดเด่นของงานศิลปะ (Dominance) เกิดจากการเน้นหรือส่งเสริมส่วนมูลฐานของศิลปะ ให้แลเห็นเด่นเป็นที่สะดุดตากว่าส่วนประกอบมูลฐานอื่นๆ การเน้นให้เกิดจุดเด่นในงานทัศนศิลป์เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะเป็นเครื่องมือเรียกร้องความสนใจและความนำดูของภาพสามารถทำได้หลายวิธี คือ

1. การเน้นโดยการให้สีให้เด่นเป็นพิเศษ
2. การเน้นโดยการให้เส้น รูปร่าง และขนาดให้ตัดกัน

3. การเน้นโดยการตกแต่่ง
4. การเน้นโดยการจัดช่องว่างให้เหมาะสม

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 56) ให้ความหมายของการเน้นว่า เป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความเด่นเป็นพิเศษ เป็นการกำหนดจุดเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในงานนั้น

จากความหมายของการเน้นดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง การทำให้เด่นเป็นพิเศษ เฉพาะบางแห่งที่ต้องการให้แปลกตา เพื่อให้เป็นจุดสนใจ การจัดภาพเพื่อให้ภาพน่าสนใจ โดยใช้การเน้น มีแนวทางทั้งที่เหมือน และแตกต่างซึ่งพอจะสรุปรวบรวมเป็นแนวทางหลักๆ ได้ 4 แนวทาง ดังนี้

1. การเน้นโดยการใช้สีให้เด่นเป็นพิเศษ คือใช้สีส่วนรวมของภาพให้กลมกลืนกันหรือใกล้เคียงกัน ใช้บริเวณที่ต้องการเน้นให้เด่นชัดกว่าบริเวณอื่น

2. การเน้นโดยใช้เส้น รูปร่าง และขนาดให้ตัดกัน เป็นการเน้นด้วยการใช้ส่วนประกอบมูลฐานของศิลปะ ส่งเสริมให้เกิดจุดเด่น เช่น ใช้เส้นส่วนใหญ่ พาสายตาไปยังจุดเด่น ใช้รูปร่างลักษณะส่งเสริมไปยังจุดเด่น หรือให้ขนาดของจุดเด่นใหญ่เป็นพิเศษกว่าส่วนรอบ ๆ ตัวอย่างที่เห็นง่าย ๆ คือ การเขียนภาพที่ลากเส้น ให้ไปรวมกันที่บริเวณจุดเด่น การจัดอันดับพระพุทธรูปเรียงเป็นอันดับกันทั้งสองข้างไปจนถึงองค์พระประธานที่ใหญ่อยู่ตรงกลาง จะจุดเด่นเป็นพิเศษ

3. การเน้นโดยการตกแต่่ง คือการตกแต่่งบริเวณหรือส่วนที่จะเน้นให้ดังงามเป็นพิเศษ เช่น เน้นและตกแต่่งเป็นพิเศษที่ใบหน้า เป็นต้น

4. การเน้นโดยการวางช่องว่างให้เหมาะสม คือการจัดพื้นที่ว่างรอบ ๆ สิ่งที่จะเน้นนั้นให้เรียบไม่สับสนสามารถเห็นได้ง่าย ๆ ตัวอย่างที่จะเห็นในชีวิตประจำวัน คือบุคคลที่ยืนอยู่หน้าพุ่มไม้ที่มีกิ่งก้านยุ่งเหยิงจะเห็นยาก และไม่งามตาเท่ากับออกมายืนในที่ ๆ มีท้องฟ้าที่ใสสะอาดเป็นพื้นอยู่ด้านหลัง

จังหวะ (Rhythm)

บุญเยี่ยม แยมเมือง (2537 : 54) ให้ความหมายของจังหวะว่า เป็นการจัดจังหวะช่องไฟ เพื่อให้เกิดความงาม การจัดจังหวะลีลาดีนั้นจะเป็นการจัดที่เห็นความจำเจ ซ้ำซาก

สุชาติ เกาทอง (2536 : 77) ได้ให้ความหมายของช่วงจังหวะว่า หมายถึงจังหวะที่เกิดขึ้นระหว่างความสัมพันธ์ของเส้น รูปร่าง น้ำหนัก และสี จังหวะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันจะช่วยให้เกิดความเด่นและแก้ปัญหาการซ้ำกันของภาพได้ การจัดช่วงจังหวะเป็นกฎเกณฑ์หนึ่งที่แก้ปัญหาความซ้ำกัน หรือทำให้การจัดภาพมีชีวิตชีวาน่าสนใจ การจัดแบบซ้ำกัน

วัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 78-79) ให้ความหมายของจังหวะว่า เป็นการเคลื่อนไหวที่มีจังหวะกลมกลืนต่อเนื่องกันอย่างงดงาม การเคลื่อนไหวเป็นจังหวะเรียบ ๆ และสม่ำเสมอ

สวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534 : 94) ให้ความหมายของจังหวะว่า เป็นการเคลื่อนไหว การเว้นระยะการต่อเนื่องกันขององค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะ มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. ช่วงจังหวะที่เท่ากัน ทำให้เกิดความกลมกลืน จากขนาดใกล้เคียงกัน ซ้ำ ๆ กันหรือเหมือนกัน
2. ช่วงจังหวะที่ไม่เท่ากัน ทำให้เกิดความตื่นเต้น สนุกสนานและแปลกตา

จากความหมายของจังหวะดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง ช่องว่าง หรือช่องไฟระหว่างรูปทรง การจัดภาพโดยมีจังหวะ มีแนวทางที่เหมือนกันพอสรุปได้เป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. การซ้ำหรือการย้ำ (Repetition) คือการใช้รูปทรง รูปลักษณะ สี และเส้นซ้ำ ๆ กันออกไป เช่น ลายไทยที่มีการใช้รูปทรงซ้ำ ๆ กัน

2. การขยายเพิ่มมากขึ้นและการต่อเนื่องกัน (Progression & Continuity) หมายถึง การเพิ่มเส้น สี ความอ่อนแก่ และขนาดให้ต่อเนื่องกันไป เช่นการเพิ่มขนาดจากเล็กไปหาใหญ่ เช่น การเขียนภาพแถวของต้นไม้ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นทีละน้อยโดยสม่ำเสมอ การจัดแบบนี้นอกจากช่วยให้ภาพดูงดงามเป็นระเบียบแล้ว ยังช่วยให้ภาพนั้นดูมีระยะเพิ่มมากขึ้น

สัดส่วน (Proportion)

สุชาติ เกาทอง (2536 : 71) ได้ให้ความหมายของสัดส่วนว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ของขนาด ความยาว ความสูง และความลึก เป็นอัตราเฉลี่ยของแต่ละส่วนในงานทัศนศิลป์ที่จะต้องได้ส่วนสัมพันธ์กัน

สวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534 : 92) ให้ความหมายของสัดส่วนเหมือนกันว่า เป็นการจัดองค์ประกอบที่ให้ได้ส่วนกัน มีความพอดีในสิ่งนั้น

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2504 : 68) ให้ความหมายของสัดส่วนว่าเป็นการได้ส่วนกันของรูปลักษณะและรูปทรงที่มีความสัมพันธ์กลมกลืนกันอย่างเหมาะสม

จากความหมายของสัดส่วนดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง การได้ส่วนกันของรูปร่างรูปทรงทั้งในตัวเอง และสัมพันธ์กันกับส่วนอื่น ๆ ในภาพ การจัดสัดส่วนในงานศิลปะแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. สัดส่วนที่พอเหมาะของตัวมันเอง เช่น สัดส่วนของแจกัน คน เป็นต้น
2. สัดส่วนที่พอเหมาะระหว่างตัวมันเองกับวัตถุอื่น เช่น ความสัมพันธ์ของรูปทั้งหมดในภาพ

การใช้สี

ความหมายของสี

สีมีอยู่ในธรรมชาติทั่วไป มีความกลมกลืน มีความสัมพันธ์ และมีความแตกต่างกัน มีถิ่นกำเนิดมาจากธรรมชาติ นักวิชาการทางทฤษฎีสีได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า สีคือคลื่นของแสงหรือความเข้มของแสงที่มากกระทบตาเรา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2538 : 825) ให้ความหมายของสีว่า เป็นลักษณะของแสงที่ปรากฏแก่สายตาเราให้เห็นเป็นสีขาว ดำ แดง เขียว ฯลฯ เราสามารถมองเห็นด้วยจักขุสัมผัส หรือสีคือการสะท้อนรัศมีของแสง (Spectrum) มาสู่ตาเรา

สีสามารถแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สีธรรมชาติ
2. สีที่มนุษย์สร้างขึ้น

สีธรรมชาติ เป็นสีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น สีของแสงอาทิตย์ สีของท้องฟ้ายามเช้า-เย็น สีของรุ่งกินน้ำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ตลอดจนสีของดอกไม้ ต้นไม้ พื้นดิน ท้องฟ้า น้ำทะเล ฯลฯ

สีที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือได้สังเคราะห์ขึ้น เช่น สีวิทยาศาสตร์ มนุษย์ได้ทดลองจากแสงต่างๆ นำมาผสมโดยการทอแสงประสานกัน นำมาใช้ประโยชน์ในการละคร การจัดฉากเวที ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ห้องแสดงสินค้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีสีวัตถุธาตุที่จัดเป็นวัสดุของสี เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีเมจิก สีชอล์ก สีโปสเตอร์ ฯลฯ ที่เรียกว่าสีช่างเขียน สามารถนำไปใช้สร้างสรรค์งานศิลปะทั่วไป การผสมสีเข้าด้วยกันตั้งแต่ 2 สีขึ้นไป ก็จะทำให้เกิดสีที่แตกต่างออกไปจากเดิม และแต่ละสีจะทำให้เกิดความรู้สึกผ่านการสัมผัสโดยใช้ตาเป็นสื่อมองเห็น

อารี สุทธิพันธุ์ (2535 : 49)ให้ความหมายของสีว่า หมายถึง ลักษณะความเข้มของแสงที่ปรากฏแก่ตาให้เป็นสี เช่น เขียว แดง เหลือง น้ำเงิน ฯลฯ สีที่เราเห็นได้เป็นรังสีชนิดหนึ่ง ซึ่งมีช่วงแสงระยะหนึ่งที่ตาสามารถรับรู้ได้ เรียกว่า Visual Rays

สวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534 : 62) ให้ความหมายว่า สี หมายถึง ลักษณะความเข้มของแสงที่กระทบสายตาให้เป็นสี มีผลถึงจิตวิทยา คือมีอำนาจบันดาลให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก

ชวลิต ดาบแก้ว (2526 : 209) ให้ความหมายของสีตรงกันว่าเป็นลักษณะความเข้มของแสงที่ปรากฏแก่ตา เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งต่อความรู้สึก

กัลยาณี กาญจนกุล (2539 : 8) ได้ให้ความหมายของสีว่า สีมีความหมาย 2 ด้าน คือ

1. สี หมายถึง สีชนิดหนึ่งที่เกิดจากรังสีที่นำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานด้านจิตรกรรม
2. สี เป็นพลังประเภทหนึ่ง เมื่อตาของเรารับแสงสว่างพร้อมกับภาพวัตถุสิ่งของรอบตัว ภาพจะผ่านไปสู่ประสาทที่เรียกว่า เรตินา (Retina) จะทำหน้าที่ส่งภาพไปยังสมองทำให้เกิดการมองเห็น และรู้สึกสัมผัสต่อภาพเบื้องต้นทั้งรูปทรง และสี

จากความหมายของสีดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า หมายถึง สีชนิดหนึ่งที่มีผู้นำมาสร้างผลงานทางจิตรกรรมหรือการเขียนภาพระบายสี และมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งต่อความรู้สึกทางจักษุสัมผัส

ความสำคัญของสี

ลักษณะของสีต่าง ๆ ที่เรารับรู้นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเขียนภาพระบายสี ซึ่งได้มีผู้ให้ความสำคัญของสีไว้ดังนี้

วิรัตน์ พิชญ์ไพบลูย์ (2528 : 15) ให้ความเห็นถึงความสำคัญของสีว่า เป็นการสร้างบรรยากาศหรือสร้างเหตุการณ์ให้เกิดความรู้สึก เพื่อเตรียมความสนใจในงานจิตรกรรม สีสามารถสร้างลักษณะพิเศษของภาพ สีให้ความรู้สึก ให้ความหมาย หรือสามารถใช้เป็นสัญลักษณ์ และให้ลักษณะพิเศษเฉพาะกับงานที่ทำ

วัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 67) ให้ความเห็นถึงความสำคัญของสีว่าเป็นหลักในการสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ต้องการเน้นการจุดเด่นของผลงาน

ชลุด นิมเสมอ (2531 : 57) ให้ความเห็นถึงความสำคัญของสีว่า ทำหน้าที่เช่นเดียวกับน้ำหนักทุกประการ แต่เพิ่มหน้าที่พิเศษที่สำคัญที่สุดขึ้นอีกประการหนึ่ง คือให้อารมณ์ความรู้สึกด้วยตัวเองโดยตรง

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 55) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสีว่า เป็นองค์ประกอบของศิลปะที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่น ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต่างก็มีความประทับใจเกี่ยวกับสีได้โดยไม่ยากนัก สีสามารถสร้างความประทับใจ และเร้าอารมณ์ต่อผู้ดูได้อย่างรวดเร็วและชัดเจนโดยไม่ต้องใช้เวลาคิดไตร่ตรองหาเหตุผลจากความรู้สึกเหล่านั้นเลย ด้วยเหตุนี้ความรู้สึกทางสุนทรียภาพต่อสีต่างๆ จึงมีอยู่ในบุคคลทั่วไป

สุชาติ เกาทอง (2536 : 49) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสีว่า สีมีคุณลักษณะของธาตุทั้งหลายรวมอยู่ครบถ้วน คือ เส้น น้ำหนัก ลักษณะผิว และมีคุณสมบัติพิเศษเพิ่มขึ้น 2 อย่าง คือ ความเป็นสี (Hue) และความจัดของสี (Intensity) สีจะมีความหมายเป็นลักษณะเฉพาะตัว ให้ความรู้สึกทั้งในด้านดีและไม่ดีไปตามลักษณะของแต่ละสี ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรมแต่ละแห่งด้วย

จากความสำคัญของสีดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า สีมีหน้าที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศ ให้ความหมาย ให้ความสนใจให้เกิดในงานจิตรกรรม และที่สำคัญที่สุดก็คือ สีสร้างอารมณ์ความรู้สึก ให้ความหมาย และใช้แทนเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ต้องการ

ชนิดและคุณลักษณะของสี

สีเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญของการสร้างสรรค์งานศิลปะ ช่วยให้งานศิลปะน่าสนใจ มีชีวิตให้อารมณ์ความรู้สึก สีที่เราเห็นอยู่ทั่วไปนั้น เป็นสีที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น สีของดอกไม้ สีของท้องฟ้า สีของน้ำทะเล เป็นต้น แต่สีที่นำมาใช้ในงานศิลปะเป็นที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ โดยนำเอาสีจากธรรมชาติมาปรุงแต่ง ใช้กรรมวิธีทางวิทยาศาสตร์ผลิตออกมา ทำให้ได้รับความสะดวกในการนำมาใช้ ซึ่งมีด้วยกันหลายชนิด บางชนิดโปร่งแสง บางชนิดมัน บางชนิดด้าน บางชนิดทึบแสง พอจะแยกประเภทได้ดังนี้

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525 : 206-208) ได้กล่าวถึงวัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี ในส่วนที่เกี่ยวกับชนิดของสี ไว้ดังนี้

1. สีที่เป็นแท่ง ได้แก่

1.1 สีเทียน (Wax Crayon) เหมาะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น เพราะจับถือได้สะดวก ไม่หักง่ายเกินไป และใช้ได้หลายวิธี

1.2 สีชอล์ก (Pastel) ราคาแพงกว่าสีเทียน ไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก เพราะหักง่าย ใช้กับกระดาษเปียกจะให้ผลที่น่าสนใจ

1.3 สีถ่าน เหมาะสำหรับเด็กโต ใช้ในการเขียนภาพที่เป็นเรื่องแสงและเงา

1.4 สีเมจิก ให้สีสันเรียบเนียนเท่ากัน ใช้งานง่ายแต่ไม่เหมาะกับภาพที่ต้องการเป็นแสงและเงา

2. สีที่ต้องผสมน้ำหรือเป็นน้ำ

2.1 สีฝุ่นหรือสีโปสเตอร์ผง ใช้ผสมน้ำน้อยๆ อาจใช้ระบายธรรมชาติหรือผสมแป้งเปียกละเอียด

2.2 สีคราม ใช้แทนสีฝุ่นได้ในกรวาดภาพด้วยการละเอียดแบบเปียก (Fingerpainting)

2.3 สีโปสเตอร์น้ำ (Tempera) เป็นสีที่แพงกว่า สดใสกว่าสีฝุ่น ใช้งานง่าย ระบายได้รวดเร็ว เหมาะสำหรับเด็กโต ใช้ได้กับกระดาษทุกชนิด

2.4 สีน้ำ มีสีบางใส เหมาะสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 11-14 ปีขึ้นไป ผสมกับน้ำแล้วใช้ระบายภาพด้วยพู่กัน

ทวีเดช จีวบาง (2536 : 6-8) ได้กล่าวถึง ชนิดของสีที่ควรรู้จัก โดยแยกประเภทไว้ดังนี้

1. สีน้ำ (Water Colour) มีคุณสมบัติโปร่งแสง ระบายค่อนข้างยาก เพราะการระบายต้องฝึกให้มึนทักษะพอสมควร ลักษณะของการระบายด้วยสีน้ำ ภาพนั้นจะมีลักษณะขุ่น ใสบางสะอาด และนุ่มนวล ทำให้มีความรู้สึกว่าเป็นการระบายสีน้ำ ในการเขียนสีน้ำไม่ควรใช้สีขาวและสีดำ ควรใช้น้ำผสมถ้าต้องการให้สีอ่อนลง และผสมสีตรงข้ามหรือสีที่เข้มกว่าเป็นการค่าสี (Broken Colour) ตามหลักการของการผสมสีที่ต้องการสีมืดกว่าเดิม กระดาษที่ใช้เขียนสีน้ำควรมีลักษณะผิว (Texture) หยาบ ขรุขระจะดีกว่ากระดาษผิวเรียบเป็นมัน

2. สีน้ำมัน (Oil Colour) เป็นสีประเภททึบแสง (Opaque) เกิดจากการผสมของเนื้อสีฝุ่นกับน้ำมัน ตามปกติแล้วใช้น้ำมันลินสีด (Linseed) เป็นส่วนผสม เวลาระบายมักใช้สีขาวผสมเพื่อให้เกิดน้ำหนักอ่อนแก่ (Value) หรือผสมสีอื่นๆเพื่อให้บังเกิดสีใหม่ เขียนลงบนวัตถุชนิดต่างๆได้ สามารถเขียนทับลงไปใหม่ได้ แห่งใช้เวลาเขียนภาพใช้เวลาได้นาน

3. สีฝุ่น (Tempera) เป็นสีเริ่มแรกของช่างเขียนรู้จักการใช้สีซึ่งได้จากธรรมชาติ พืช ดิน หิน นำมาทำให้ละเอียดเป็นผงผสมกาวและน้ำ กาวทำมาจากหนังสัตว์ กระดูกสัตว์ และกาวกระดิ่ง ช่วยทำให้สีเกาะพื้นแน่น สีฝุ่นเป็นสีทึบแสงเพราะมีเนื้อสีค่อนข้างหนา

4. สีโปสเตอร์ (Poster Colour) เป็นสีชนิด (Tempera) ส่วนผสมของสีโปสเตอร์ใช้น้ำผสมเหมือนสีน้ำและใช้สีขาวผสมแบบสีน้ำมัน จึงเขียนได้สองลักษณะ ภายในขวดสีโปสเตอร์มีสิ่งที่เป็นส่วนผสมของกรีเซอร์รินช่วยให้แห้งง่าย ดังนั้นเวลาใช้แล้วควรปิดขวดให้สนิทเพื่อมิให้แห้งเร็ว

5. สีเทียน (Grayon, Pastel) เป็นสีผงละเอียดผสมกับไขของสัตว์ (เทียน) อัดเป็นแท่ง มีหลายสี ภาพที่เขียนจึงมีเทียนผสมรวมกับสีจึงมีความเป็นมัน เวลาเขียนสามารถทับกันได้

6. สีชอล์ก (Chalk Colour, Pastel) เป็นสีผงละเอียดผสมกับยางไม้ ทำให้เป็นแท่งเล็กๆ กลมและเหลี่ยม มีหลายสี กระดาษที่ใช้เขียนสีชอล์กทำขึ้นโดยเฉพาะ พื้นผิวกระดาษมักจะหยาบมีหลายสี มีวิธีการเขียนเช่นเดียวกับสีเทียน

7. สีหมึก มีอยู่หลายชนิดที่เป็นขวด มีทั้งอย่าง Water Proof และละลายน้ำได้ ที่เป็นแท่งใช้ฝนกับแท่นหมึก ใช้เขียนภาพได้ดีแต่ควรระวังเมื่อระบายสีไปครั้งหนึ่งแล้วจะสนิทกับเนื้อกระดาษละลายหรือให้กลมกลืนยาก

8. สีอะคริลิก (Acrylic Colour) มีลักษณะเด่นคือคงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ สามารถเก็บได้นาน โดยสีไม่เปลี่ยนแปลง ระบายได้ง่ายเพราะสีอะคริลิกเกาะแน่น แห้งเร็วกว่าสีน้ำมัน มีทั้งทึบแสงและโปร่งแสง สามารถผสมได้ด้วยน้ำหรือน้ำยามีเดียม (Medium) และวานิช (Varnish)

สรุปได้ว่าสีที่ใช้ในการเขียนภาพมีหลายชนิดด้วยกัน คือ สีที่ผสมในตัวของมันเอง ได้แก่ สีเทียน สีชอล์ก สีที่ผสมด้วยน้ำ ได้แก่ สีน้ำ สีโปสเตอร์ และสีที่ผสมด้วยน้ำมัน ได้แก่ สีน้ำมัน สีแต่ละชนิดมีคุณลักษณะของตัวเอง แล้วแต่ความพึงพอใจของผู้สร้างงานที่จะนำไปใช้ให้เหมาะสมตามความต้องการ

คุณสมบัติของสีและทฤษฎีสี

สีเป็นองค์ประกอบขั้นมูลฐานที่สำคัญ และมีบทบาทมากในงานการเขียนภาพระบายสี มีคุณสมบัติ 3 ประการ ดังนี้

1. สีแท้ (Hue) หมายถึง คุณสมบัติที่แสดงลักษณะของตัวมันว่าเป็นสีอะไรตามวงจรสีธรรมชาติ ได้แก่

- สีขั้นที่ 1 (Primary Colors) หรือแม่สี ได้แก่ เหลือง แดง น้ำเงิน
- สีขั้นที่ 2 (Secondary Colors) ได้แก่ ส้ม เขียว ม่วง
- สีขั้นที่ 3 (Intermediate Colors) ได้แก่ ส้มเหลือง ส้มแดง เขียวน้ำเงิน
เขียวเหลือง ม่วงแดง ม่วงน้ำเงิน

2. มีน้ำหนักอ่อนแก่ (Value) หมายถึง น้ำหนักจากสีอ่อนไปยังสีแก่ สีทั้ง 12 สี มีคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งคือ มีน้ำหนักอ่อน-แก่ เฉพาะตัวอาจจะใกล้เคียงกัน เหมือนกันหรือต่างกัน น้ำหนักอ่อน-แก่ เฉพาะตัวนี้เรียกว่า น้ำหนักปกติ (Normal Value) โดยเปรียบเทียบจากน้ำหนักขาว-ดำ และน้ำหนักปกติของทุกสีเปลี่ยนแปลงได้โดยผสมสีขาว สีเทา สีดำ สีตรงข้าม และผสมน้ำ

3. มีความเข้มเฉพาะตัว (Intensity) เป็นคุณสมบัติสุดท้ายของสีทั้ง 12 สี ความเข้มหมายถึงความสดใส สีทุกสีจะมีความเข้มสูงสุดเมื่อเป็นสีแท้ และเมื่อสีแท้ถูกเปลี่ยนน้ำหนักความเข้มก็เปลี่ยนไปด้วยสีที่มีความเข้มสูงสุดคือ สีแดง ต่ำสุดคือ สีม่วง เราจะรู้ว่าสีใดมีความเข้มมากน้อยแค่ไหน โดยการเปรียบเทียบสีเทา

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 85) กล่าวถึงความหมาย ทฤษฎี และคุณค่าของสีที่สำคัญไว้ว่าในทางทัศนศิลป์ สี หมายถึง ความเข้มของแสงที่ส่องไปกระทบวัตถุ และสะท้อนเข้าสู่ตาเรา แต่สีที่นำมาเขียนภาพแตกต่างกันไปจากสีที่เป็นลำแสงโดยตรง เพราะเป็นวัตถุธาตุ เวลาใช้ต้องนำมาผสมขึ้นใหม่ โดยใช้แม่สี ซึ่งเป็นสีแท้ มีคุณสมบัติโดยเฉพาะไม่สามารถผสมด้วยสีต่างๆให้เป็นแม่สีได้ แต่แม่สีทั้งหลายถ้านำมาผสมกันจะเกิดสีใหม่ขึ้นเสมอ ผู้ที่ศึกษาเรื่องสีได้แบ่งแม่สีออกเป็นกลุ่มๆแตกต่างกันดังนี้

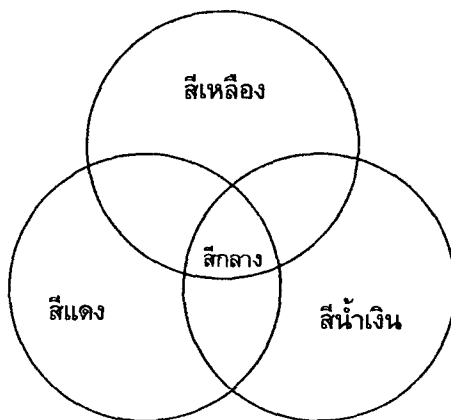
1. กลุ่มนักเคมี กำหนดแม่สีไว้ 3 สี โดยอาศัยคุณสมบัติทางเคมี การผลิต การย้อม การผสม คือ สีแดง สีเหลือง สีนํ้าเงิน
2. กลุ่มนักฟิสิกส์ กำหนดแม่สีไว้ 3 สี โดยอาศัยความยาวของคลื่น ความเข้มของสีคือ สีแดง สีเขียว สีม่วง
3. กลุ่มนักจิตวิทยา กำหนดแม่สีไว้ 4 สี โดยอาศัยอิทธิพลของสีที่มีต่อจิตใจหรือความรู้สึกของมนุษย์ คือ สีแดง สีเหลือง สีนํ้าเงิน สีเขียว
4. กลุ่มศิลปิน กลุ่มนี้ศึกษาเรื่องสีในด้านอารมณ์ ความรู้สึก การผสมสี การย้อมสี กลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ใช้สีโดยตรง การกำหนดแม่สีของกลุ่มศิลปินมี 2 ทฤษฎี คือ
  - 4.1 ทฤษฎีแปร่ง (Prang System) กำหนดแม่สีไว้ 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง และสีนํ้าเงิน
  - 4.2 ทฤษฎีมันเชล (Munsell System) กำหนดแม่สีไว้ 5 สี คือ สีแดง สีเหลือง สีนํ้าเงิน สีเขียว และสีม่วง

ประเสริฐ ศิลรัตน (2525 : 67) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสีไว้ว่า แม่สีต่างๆที่ยึดถือเป็นหลักอยู่โดยทั่วไป ได้แก่

1. แม่สีช่างเขียน (Artist)

สีต่างๆที่เป็นวัตถุธาตุนำมาผสมด้วยกาบ น้ำหรือน้ำมันตามกรรมวิธีในแต่ละชนิดของช่างเขียนหรือช่างโดยทั่วไป และแม่สีของช่างเขียนนี้ใช้ได้ทั่วไปไม่เฉพาะแต่วงการงานจิตรศิลป์เพียงอย่างเดียว ซึ่งแม่สีช่างสีได้กำหนดสีเหล่านี้ไว้เป็นแกน คือ

- 1.1 สีแดง (Red = Crimson Lake)
- 1.2 สีเหลือง (Yellow = Gamboge Yellow)
- 1.3 สีนํ้าเงิน (Blue = Prussian Blue)

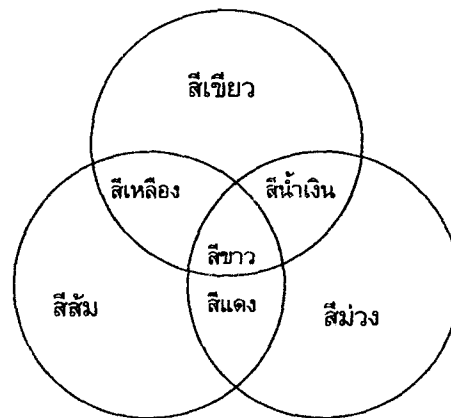

ภาพประกอบ 3 แม่สีช่างเขียน

2. แม่สีวิทยาศาสตร์ (Physicist)

เป็นสีที่เกิดจากแสงไฟฟ้าหรือแสงพิเศษผสมด้วยการทดแสงประสานกัน จะเห็นได้จากการทดสอบโดยให้แสงผ่านแท่งแก้วสามเหลี่ยม (Prism) จะปรากฏเป็นสีรุ้งขึ้นเรียกว่า Spectrum การกำหนดแม่สีจากแสงหรือแม่สีวิทยาศาสตร์นี้มีอยู่ 3 สี คือ

- 2.1 สีแดงเสนหรือสีแดงส้ม (Red = Vermillion Red)
- 2.2 สีเขียวมรกต (Green = Emerald Green)
- 2.3 สีม่วง (Violet)

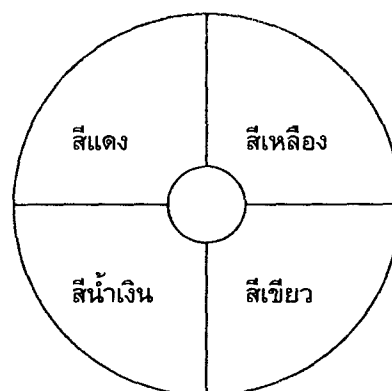

ภาพประกอบ 4 แม่สีวิทยาศาสตร์ (Physicist)

3. แม่สีจิตวิทยา (Psychologist)

เป็นสีที่เกี่ยวกับความรู้สึกของสี เกิดผลในทางสัมผัสภายในโดยใช้สายตาเป็นสื่อ คือ เมื่อได้เห็นก็จะเกิดความรู้สึกขึ้น ประโยชน์ใช้สอยเกี่ยวกับการตกแต่งภายในและการรักษาโรคทางประสาท แม่สีจิตวิทยามีดังนี้ คือ

- 3.1 สีแดง (Red)
- 3.2 สีเหลือง (Yellow)
- 3.3 สีเขียว (Green)
- 3.4 สีน้ำเงิน (Blue)

ภาพประกอบ 5 แม่สีจิตวิทยา (Psychologist)

การใช้สี

การใช้สีนั้นเรามีจุดประสงค์ก็เพื่อสร้างความสนใจ แสดงออกซึ่งอารมณ์และความรู้สึก จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการใช้สีของ ชาลิต ดาบแก้ว (2526 : 212-220) ทวีเดช จีวบาง (2536 : 25-40) ชลอพงษ์สามารถ (2526 : 45-47) กัลยาณี กาญจนดูล (2539 : 11-17) พระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 56-58) และวัฒนา พุทธางกูรานนท์ (2530 : 72) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้เฉพาะเรื่องที่ต้องการศึกษาในเรื่องการใช้สี มีด้วยกัน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. คุณค่าของสี (Value)

จากการศึกษาเอกสารในเรื่องนี้ของ ทวีเดช จีวบาง (2536 : 25) ชาลิต ดาบแก้ว (2526 : 213) และพระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 57) สรุปได้ ดังนี้

คุณค่าของสี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 ค่าน้ำหนักของสีหลายสี (Value of Different Colour) คือ น้ำหนักอ่อนไปแก่ในวงจรัสธรรมชาติ ดังนี้ สีเหลือง สีส้ม สีส้มแดง สีแดง สีม่วงแดง และสีม่วง หรือสีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน สีน้ำเงิน และสีม่วงน้ำเงิน

1.2 ค่าน้ำหนักของสีเดียว (Value of Single Colour) คือ ค่าน้ำหนักสีเดียวจากอ่อนไปแก่โดยการผสมสีขาว

การทำให้สีมีน้ำหนักทำได้ 5 วิธี

1.โดยการใช้สีขาวผสม (Tint) เพื่อลดความเข้ม โดยให้น้ำหนักไปในทางสีขาว วิธีนี้ใช้ได้กับสีทุกชนิด เช่น สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีน้ำมัน สีเทียน และสีชอล์ก เป็นต้น

2.โดยการใช้สีใกล้เคียงเข้าช่วย วิธีนี้ค่อนข้างจะยากกว่าวิธีอื่น ๆ เช่น ในขณะที่ระบายสีเหลืองลงบนพื้นสีแดง เราจะเห็นว่าสีเหลืองและแดงนั้น มีสีส้มเข้ามาปนอยู่สำหรับแม่สีทั้ง 3 สี ซึ่งหมายถึง สีเหลือง สีแดง สีน้ำเงินนั้น สีเหลืองมีน้ำหนักน้อยกว่าสีแดง และสีน้ำเงินตามลำดับ และในเวลาเดียวกัน สีเหลืองมีน้ำหนักน้อยกว่าสีม่วง ถ้าดูจากวงจรัสแล้วเราจะพบว่าน้ำหนักของสีเริ่มจากสีเหลือง และเพิ่มน้ำหนักไปตามลำดับจนถึงสีม่วง สำหรับวิธีนี้ใช้กับสีทุกชนิด

3.โดยการเติมน้ำ วิธีนี้ถูกจำกัดโดยคุณสมบัติของสี อาจใช้ได้กับ สีน้ำ สีหมึก สีเมจิก สำหรับสีน้ำและสีหมึกนั้น มีลักษณะโปร่งใส ทำให้เกิดน้ำหนักโดยการเติมน้ำที่ละน้อย ส่วนสีเมจิกนั้น เราสามารถนำสีเมจิกที่หมดแล้ว เก็บไว้ใช้ในงานได้เป็นอย่างดีโดยการจุ่มน้ำทำให้เกิดน้ำหนักได้ แต่โดยทั่วไปสีเมจิกมักจะมีสีไว้ให้เลือกใช้ตามน้ำหนักสีมากมาย แต่การใช้น้ำเป็นเทคนิคหนึ่งสร้างคุณค่าน้ำหนักได้ อีกทั้งยังเป็นการประหยัดอีกด้วย

4.โดยการผสมสีเทาหรือสีตรงข้าม เพื่อลดความเข้มโดยให้น้ำหนักกลาง เรียกว่า สีกลาง (Neutral)

5.โดยการผสมสีดำ เพื่อลดความเข้มโดยให้น้ำหนักไปทางสีดำ เรียกว่า สีคล้ำ (Shade)

2. สีกลมกลืน (Harmony)

จากการศึกษาเอกสารในเรื่องนี้ของ ทวีเดช จีวบาง (2536 : 30-32) ชลอ พงษ์สามารถ (2526 : 45) และกัลยาณี กาญจนกุล (2539 : 11) สรุปได้ ดังนี้

สีกลมกลืน คือสีที่อยู่ติดกันในวงจรสีธรรมชาติ เป็นการใช้สีในวงจรสีธรรมชาติเรียงตามกันไปจะวนไปทางใดก็ได้ 6 สีด้วยกัน ซึ่งมีแนวทางในการใช้สี 2 วิธี ดังนี้

1.สีกลมกลืนแบบข้างเดียว เช่น ถ้ากำหนดสีระยะแรกเป็นสีเขียว สีกลมกลืนต่อไปจะต้องเป็น สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน และบวกสีใกล้เคียงต่อไป หรือจะใช้สีกลมกลืนทางสีส้มก็ได้ แต่ต้องเป็นการใช้สีกลมกลืนแบบเดียวกัน หรือวาระเดียวกัน

2.การใช้สีกลมกลืนแบบขนานข้าง เช่น กำหนดสีแดงเป็นสีกลางอยู่กึ่งกลางสีอีกด้านหนึ่งต้องเป็นสีใกล้เคียง คือ แดงเข้ม ม่วงแดง หรือม่วง และสีใกล้เคียงอีกด้านหนึ่งต้องเป็น สีส้มแดง สีส้ม หรือสีส้มเหลือง

สีตามลำดับวงจรสีธรรมชาติ เริ่มจากสีเหลืองเป็นสีที่ 1 ดังนี้

1. สีเหลือง	2. สีเขียวเหลือง	หรือ	สีเขียวแกมเหลือง
3. สีเขียว	4. สีเขียวน้ำเงิน	หรือ	สีเขียวแกมน้ำเงิน
5. สีน้ำเงิน	6. สีม่วงน้ำเงิน	หรือ	สีม่วงแกมน้ำเงิน
7. สีม่วง	8. สีม่วงแดง	หรือ	สีม่วงแกมแดง
9. สีแดง	10. สีส้มแดง	หรือ	สีส้มแกมแดง
11. สีส้ม	12. สีส้มเหลือง	หรือ	สีส้มแกมเหลือง

3. สีตรงข้าม (Complementary)

จากการศึกษาเอกสารในเรื่องนี้ของ ทวีเดช จีวบาง (2536 : 39) ขวลิขิต ดาบแก้ว (2526 : 212) และพีระพงษ์ กุลพิศาล (2531 : 58) สรุปได้ ดังนี้

สีตรงกันข้าม หมายถึง นำสีที่อยู่ตรงกันข้ามในวงจรสีธรรมชาตินำมาใช้ในงานเดียวกัน สีทุกสีจะมีสีคู่ของมัน เมื่ออยากรู้ว่าสีสองสีเป็นสีตรงกันข้ามกันหรือเปล่าให้อาามผสมกันดู ถ้าผลลัพธ์เป็นสีกลาง (Neutral Tint) แสดงว่าต่างก็เป็นสีตรงข้าม สีตรงข้ามมีตัวอย่างดังนี้

สีม่วง	สีคู่	คือ	สีเหลือง
สีม่วงน้ำเงิน	สีคู่	คือ	สีส้มเหลือง
สีน้ำเงิน	สีคู่	คือ	สีส้ม
สีเขียวน้ำเงิน	สีคู่	คือ	สีส้มแดง
สีเขียว	สีคู่	คือ	สีแดง
สีเขียวเหลือง	สีคู่	คือ	สีม่วงแดง

จิตวิทยาของสี

ณรงค์ ทองปาน (2526: 86-87) กล่าวถึง จิตวิทยาในการใช้สีว่า สีจัดเป็นสิ่งเร้าอย่างหนึ่งที่มนุษย์สามารถรับได้ทางจักขุสัมผัส และก่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ เช่น ตื่นเต้น กระวนกระวาย สดชื่น เศร้าหมอง เป็นต้น สีทุกๆ สีจึงมีความหมายและให้ความรู้สึกต่างกันดังนี้

สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและเป็นสัญลักษณ์ของความไม่ปลอดภัย

สีเหลือง หมายถึง ความสดชื่น ความสดใส

สีม่วงแดง หมายถึง ความมั่นคง ความโอโง่ง

สีน้ำเงิน หมายถึง ความฉงน ความเศร้าโศก ความสงบ

สีเขียว หมายถึง ความสดชื่น ความเยือกเย็น

สีดำ หมายถึง ความเศร้าโศก ความมืด

สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา

สีเทา หมายถึง ความสุขุม ความสง่าผ่าเผย

สีแดง ให้ความรู้สึกตื่นเต้น

สีน้ำเงิน ให้ความรู้สึกเยียบสงบ

สีเทาปนเขียว ให้ความรู้สึกชรา

สีชมพู ให้ความรู้สึกนุ่มนวล

สีเขียว ให้ความรู้สึกปลอดภัย

สีเขียวปนเหลือง ให้ความรู้สึกเป็นหนุ่มเป็นสาว

สีอุ่น (Warm Tone) คือ สีที่กระตุ้นประสาทตา เกิดความกระปรี้กระเปร่าและอบอุ่น ได้แก่ สีแดง สีม่วงแดง สีส้ม สีส้มแดง สีอุ่นเหมาะที่จะนำมาเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผจญภัย สนุกสนาน ตื่นเต้น

สีเย็น (Cool Tone) คือ สีที่ให้ความรู้สึกเย็นตา สงบ ได้แก่ สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน และสีเขียวเหลือง เป็นต้น

ภาพเขียนที่ใช้สีเย็นจะแสดงความเศร้า ความสงบ ส่วนภาพเขียนที่ใช้สีอุ่นจะแสดงอารมณ์ ตื่นเต้น กระฉับกระเฉง รื่นเริง ความขัดแย้ง ผู้เขียนภาพมีอารมณ์ขันใด การใช้สีจะแสดงวรรณะของสีออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุนทรีย์ แยมทัฬห (2541 : 63) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาการสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนจากการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 " ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ เครื่องมือศึกษาสภาพเนื้อหา สภาพการออกแบบ สภาพการใช้สี และแบบสอบถาม ครูผู้สอนเกี่ยวกับวิธีสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า

1. วิธีสอนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแบบปฏิบัติการมากที่สุดร้อยละ 100 รองลงมาคือวิธีสอนแบบบรรยาย และวิธีสอนแบบสาธิตร้อยละ 71.43 และวิธีสอนแบบอภิปรายใช้น้อยที่สุดร้อยละ 14.23
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พอใจที่จะวาดภาพเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 54.05 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างขึ้นร้อยละ 23.78 และเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 1.08
3. สภาพการออกแบบในงานจิตรกรรม มีเอกภาพร้อยละ 100 มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 98.11 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 1.89 มีการ

เน้นร้อยละ 100 ทั้งนี้มีการเน้นโดยการใช้อุปกรณ์ที่แตกต่างกันมากที่สุดร้อยละ 62.16 รองลงมาคือเน้นโดยการจัดภาพให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 38.92 และมีการเน้นโดยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 1.08 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 100 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.95 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 43.24 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 43.24 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 15.68

4. สภาพการใช้สีในงานจิตรกรรม มีสีขั้นที่ 1 มากที่สุดร้อยละ 95.14 มีสีขั้นที่ 3 น้อยที่สุดร้อยละ 90.27 น้ำหนักของสีที่เกิดจากการผสมน้ำมากที่สุดร้อยละ 69.73 น้ำหนักของสีจากการผสมสีดำน้อยที่สุดร้อยละ 5.68 มีสีกลมกลืนในวรรณะเดียวกันร้อยละ 17.30 มีสีตรงข้ามร้อยละ 31.08 เว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 28.11

โกศล ภูพลอย (2532 : 91-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เขตการศึกษา 10 จำนวน 130 คน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะของ โลเวนเฟลด์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการวาดภาพคน นักเรียนแสดงออกโดยการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และทรงผมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 99.23 แสดงออกทางกริยาการเคลื่อนไหวน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.08

2. ด้านการจัดพื้นที่ นักเรียนแสดงออกโดยแสดงสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในภาพได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 98.45 แสดงออกทางลักษณะสามมิติน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 15.38

3. ด้านการใช้สี นักเรียนแสดงออกโดยใช้เส้นในการระบายสีซ้ำ ๆ ไปตามทิศทางเดียวกันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 92.31 แสดงออกถึงความแตกต่างของสีใกล้เคียงกันน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.77

4. ด้านการออกแบบ นักเรียนแสดงออกโดยเน้นการตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 83.08 แสดงออกถึงความแตกต่างระหว่างเพศน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.92

จิตร์รัตน์ อัทตะนันต์ (2530 : 90-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ การเลือกใช้ประเภทของสี การเลือกใช้สี และงานสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์พัฒนาการทางศิลปะเด็ก ของโลเวนเฟลด์ และนำผลงานการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าสถิติโดยหาค่าร้อยละเฉลี่ย ไค-สแควร์ และ Z - test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นักเรียนชายชอบวาดคนผู้ชาย สัตว์ปีก และเขียนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมากที่สุด นักเรียนหญิงชอบวาดคนผู้หญิง ภาพสัตว์ปีกและเขียนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด มีพัฒนาการทางศิลปะโดยการเขียนภาพอยู่ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง

2. นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง เลือกใช้สี 4 ประเภทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้มากที่สุดคือ สีเมจิก สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้น้อยที่สุด คือ สีเทียน

3. นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีเหลืองมากที่สุด และสีดำน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงเลือกใช้สีแดงมากที่สุดและสีดำน้อยที่สุด

4. การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์โดยจำแนกเพศ ปรากฏว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออก ทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุดคือ งานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ และงานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ งานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ

ปราณี ศรีโชค (2530 : 95-97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับลักษณะการวาดภาพคน ภาพสัตว์ ภาพอิสระ การเลือกใช้ประเภทของสี การเลือกใช้สี และงานสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ และนำผลงานการแสดงออกทางศิลปะเด็กโดยการเขียนภาพระบายสีมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ไค-สแควร์ และ Z-test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นักเรียนชายชอบเขียนภาพนักกีฬา ภาพสัตว์ป่า และภาพจากการต่อสู้ ขณะที่นักเรียนหญิงชอบเขียนภาพบ้าน ภาพคน และภาพสัตว์ใกล้ตัว และภาพทัศนียภาพต่าง ๆ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเขียนภาพได้ใกล้เคียงความจริง

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้ประเภทของสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีซอล์ก สีโปสเตอร์ สีเทียน และสีน้ำนักเรียนหญิงเลือกใช้ดินสอสี และสีเมจิก แต่โดยสรุปทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้ดินสอมากที่สุดร้อยละ 34 ส่วนสีที่เลือกใช้น้อยที่สุด คือ สีน้ำร้อยละ 2

3. นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สีที่นักเรียนชายเลือกใช้ สีแดง สีน้ำเงิน สีส้ม สีเขียว สีฟ้า สีน้ำตาล สีดำ และสีเทา สีที่นักเรียนหญิงเลือกใช้ สีเหลือง สีม่วง สีชมพู และสีขาว แต่โดยสรุปทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายเลือกใช้สีเหลืองมากที่สุดร้อยละ 50 ส่วนสีที่นักเรียนใช้น้อยที่สุด คือสีขาวและสีเทาร้อยละ .05

ภัทรา สุคนทรทรัพย์ (2505 : 69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมสาธิตแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพระนคร “ เพื่อศึกษาขั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยทั้งการเขียนภาพและการปั้น พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ดังนี้

เด็กอายุ 5-7 ปี อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 ขั้นต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย

เด็กอายุ 7-8 ปี จนถึง 10 ปี อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 3 ขั้นเขียนรูปได้คล้ายจริง

เด็กอายุ 9-11 ปี อยู่ในพัฒนาการขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพอย่างของจริง

เด็กอายุ 11 ปี มีแนวโน้มอยู่ในพัฒนาการขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล

สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในขั้นเดียวกันจะมีการเขียนภาพ การใช้ช่องไฟ การใช้สีและการออกแบบแตกต่างกันตามลำดับวัย และเด็กส่วนมากมีพัฒนาการทางการเขียนภาพอยู่ในขั้นเดียวกับพัฒนาการทางการปั้น ส่วนภาพที่เด็กชอบวาดพบว่า เด็กหญิงชอบวาดภาพบ้านและคนขณะที่เด็กชายชอบวาดฉากรบมากที่สุด และเด็กหญิงวัย 9-10 ปี วาดนวนิยายเรื่องราวและภาพสัตว์รองมาจากภาพบ้านและภาพคน ส่วนเด็กชายวัย 5 ปี วาดฉากนิยายเรื่องราว วัย 9 ปี วาดฉากการต่อสู้วัยที่ 10 ปี วาดทิวทัศน์และบ้าน วัย 11 ปี วาดฉากท้องทะเล รองลงมาจากฉากรบ

นัยนา คณานุรักษ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เขตกรุงเทพมหานคร มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน โดยการเขียนภาพระบายสี การเลือกใช้ประเภทของสีและสี และงานสร้างสรรค์ จำนวน 130 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีอยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่ 3
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีพัฒนาการทางการเขียนภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เขียนภาพโดยมีเนื้อหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายชอบวาดภาพต่อสู้ นักเรียนหญิงชอบวาดภาพทิวทัศน์
4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการเลือกใช้ประเภทของสีและสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีเมจิก ส่วนนักเรียนหญิงเลือกใช้ดินสอสี
5. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการเลือกใช้สีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีแดง สีนํ้าเงิน สีนํ้าตาล และสีเทา มากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงเลือกใช้สีชมพู สีฟ้า สีม่วง มากกว่านักเรียนชาย สีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงใช้มากที่สุดคือสีแดง ส่วนสีที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงใช้น้อยที่สุดคือ สีเทา
6. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิง ทำคะแนนได้สูงสุดคือ การเขียนภาพ ส่วนงานสร้างสรรค์ที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ การเพิ่มและตัดทอนภาพ

งานวิจัยต่างประเทศ

ปาร์ค (Park, 1995 : 800- A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Children's Drawing of Model Houses : a Developmental Study" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ความแตกต่างระหว่างภาพลายเส้นที่เป็นในรูปแบบสองมิติและสามมิติ ในแง่โครงสร้างรายละเอียดและสัดส่วน
2. อิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับสีและเส้นในภาพลายเส้นของเด็ก

3. ความแตกต่างระหว่างใช้วัสดุหลากสี (Multicoloured Material) กับวัสดุสีเดียว (Monochrome Material) เมื่อเด็กวาดภาพต้นแบบที่มีหลากสี

4. อิทธิพลด้านเพศ ที่มีต่อทักษะการวาดลายเส้น
5. สีที่ถูกต้องในการนำมาใช้เป็นสีจริง หลากสี กลุ่มดินสอ

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนเกรด 1 จำนวน 120 คน เกรด 4 จำนวน 96 คน เกรด 7 จำนวน 96 คน โดยมีสัดส่วนเพศหญิง และเพศชายเท่ากัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กในชั้นประถมต้น แสดงรายละเอียดที่ถูกต้องของวัตถุแบบในการวาด จากนั้นพวกเขาจะหันไปเอาใจใส่ในเรื่องความสัมพันธ์ของสัดส่วน รูปทรง หรือจัดการเรื่องแรงเอกภาพของภาพจากโครงสร้างที่เรียบง่ายที่สุด ไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น

เบอร์ตัน (Burton. 1981 : 2561-B) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Line, Space and the Organization of Meaning in Human Figure Drawing Made by Children Eight to Fifteen Years" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้เส้นลักษณะแรงเงาในการวาดภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือ นักเรียนอายุ 8-15 ปีในบอสตัน โดยให้เด็กวาดภาพคนจากความทรงจำ และวาดจากการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เด็กเกี่ยวกับการใช้เส้นและความหมายของเส้น ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กวาดภาพจากความทรงจำจะใช้เส้น และพื้นที่ว่างได้ไม่ดีเหมือนกับการวาดภาพ จากการสังเกต
2. การวาดภาพจากความทรงจำและการวาดภาพจากการสังเกต สามารถแสดงลักษณะสามมิติได้เหมือนกัน โดยเฉพาะด้านความหนา หรือความลึก
3. การวาดภาพคนมีรูปแบบคล้ายกัน แต่การแสดงลักษณะสามมิติและแรงเงา เด็กโตจะวาดภาพได้ดีกว่า
4. แนวคิดในการใช้เส้น การใช้พื้นที่ว่าง สัดส่วน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในเด็กแต่ละคน

โคเบิร์ต (Cobert. 1988 : 103-114) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Problems of Representation Perschool and Third Grade Children's Observational Drawing of a Three Dimensional Model" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพัฒนาการในการวาดภาพสามมิติของเด็กก่อนวัยเรียน และนักเรียนเกรด 3 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 : 2 ปี ถึง 5 : 6 จำนวน 70 คน และนักเรียนเกรด 3 ที่มีระหว่าง 8 : 5 ปี 9 : 5 ปี จำนวน 70 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างวาดภาพจากหุ่นที่มีลักษณะสามมิติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียน สามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุดคือ แสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยม วางซ้อนอยู่ส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 24
2. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียน สามารถวาดภาพสามมิติได้ใกล้เคียงความจริงที่สุด คือ แสดงด้านข้างสองด้านคล้ายภาพเอียง (Obliques) คิดเป็นร้อยละ 13 ของกลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน
3. ลักษณะที่นักเรียนเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุด คือ แสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยมวางซ้อนอยู่ส่วนบนคิดเป็นร้อยละ 33 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน
4. ลักษณะที่เด็กเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้ดีที่สุด คือ แสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นลักษณะภาพไอโซเมตริก (Isometric)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า
4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผลงานการเขียนภาพระบายสีที่นักเรียนวาดตามความถนัดและความสนใจ ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 2 โรงเรียน ขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 2 โรงเรียน ประจําภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified) ในอัตราส่วน 3 : 1 จำนวน 5502 ภาพ นำมาสุ่มเป็นภาพกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มจากผลงานที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุดจาก 1 ใน 3 ภาพ หลังจากนั้นจึงสุ่มภาพโดยการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 980 ภาพ ตามจำนวนที่ต้องการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา และโรงเรียนวัดบางกระดี

โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดกก และโรงเรียนวัดท่าข้าม

โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดประชาบำรุง และโรงเรียนคลองห้วยทราย

กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดกำแพง

โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหัวกระบือ

การสุ่มตัวอย่างภาพผลงานที่ต้องการศึกษา (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4)

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 140 ภาพ และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 140 ภาพ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 2 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 140 ภาพ และในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 140 ภาพ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน มา
 สุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 140 ภาพ และในระดับชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 4 จำนวน 140 ภาพ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

การสุ่มตัวอย่างภาพผลงานที่ต้องการศึกษา (ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1)

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ขนาดใหญ่
 จำนวน 1 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 70 ภาพ โดยวิธี
 การสุ่มอย่างง่าย

ภาพผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนจากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ขนาดกลาง
 จำนวน 1 โรงเรียน มาสุ่มภาพผลงานกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 70 ภาพ โดยวิธี
 การสุ่มอย่างง่าย

สรุปจำนวนภาพผลงานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 420 ภาพ
 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 420 ภาพ และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 140 ภาพ
 รวมภาพผลงานที่ศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 980 ภาพ

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาค้นคว้า คือ การแสดงออกทางศิลปะด้านการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน
 ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็นดังนี้

- 2.1 เนื้อหา
- 2.2 การถ่ายทอดภาพ
- 2.3 การออกแบบภาพ
- 2.4 การจัดภาพ
- 2.5 การใช้สี
- 2.6 กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน
 มีด้วยกัน 6 ประเด็น ดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือศึกษาการเขียนภาพระบายสี ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางศิลปะ การแสดงออกทางศิลปะ
 ปัจจัยและอิทธิพลพื้นฐานที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะ ในศิลปะเด็กระดับ อายุ 7 - 13 ปี และศึกษา

ทฤษฎีหลักการการเขียนภาพระบายสีซึ่งประกอบด้วยในด้านเนื้อหา การถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ การจัดภาพ การใช้สี และกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

2. ศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสีที่นักเรียนวาดตามความถนัดและความสนใจ ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 (ป.1) ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเรื่องของเนื้อหา การถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ การจัดภาพ การใช้สี และกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน ที่ผู้วาดนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อสรุปเป็นเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์

3. สร้างเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 (ป.1) ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์ในด้านเนื้อหา การถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ การจัดภาพ การใช้สี และกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

4. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ภาพเขียนระบายสีของศิลปะเด็กเพื่อความเหมาะสม จากนั้นพัฒนาแก้ไขให้สมบูรณ์

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนภาพระบายสีในด้านต่าง ๆ ของศิลปะเด็ก อายุ 7 -13 ปี ในประเด็นดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

2. การสร้างเครื่องมือ

3. นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมให้สมบูรณ์

4. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ประจำวิชาศิลปะศึกษา โดยให้นักเรียนวาดภาพตามความถนัดและความสนใจ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 (ป.1) ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (ป.4) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

5. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขอย่างเหมาะสม แล้วจึงสรุปผลโดยการการหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบของตาราง พร้อมอภิปรายผล

6. นำเสนอรายงานผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยเริ่มด้วยการรวบรวมผลงานการเขียนภาพระบายสีที่นักเรียนวาดตามความถนัดและความสนใจ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1(ป.1) ระดับประถมศึกษาปีที่ 4(ป.4) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1(ม.1) ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แล้วศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการผลิตปะของผลงานแต่ละชนิดโดยภาพรวม

2. นำภาพผลงานแต่ละชิ้นมาเทียบแบบการศึกษาวิเคราะห์ที่สร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น คือ เนื้อหา การถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ การจัดภาพ การใช้สี และกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน แล้วนำมาจัดเข้าหมวดหมู่ให้ตรงตามเกณฑ์

3. วิเคราะห์ผลงานตามแบบการศึกษาวิเคราะห์

4. นำผลการศึกษาวิเคราะห์จากการจัดระบบหมวดหมู่ผลงานการเขียนภาพระบายสีมาคำนวณหาค่าร้อยละแล้วจึงนำเสนอในรูปตาราง และอภิปรายผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าสถิติร้อยละ โดยคำนวณจากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบของข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา} \times 100}{\text{จำนวนประชากรที่ศึกษา}}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาการแสดงออกทางการเขียนภาพพระบายสีจากผลงานของนักเรียน 6 ประเด็น ดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เนื้อหา

ตาราง 5 ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	โรงเรียน		วัดบางกระดี่		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	14	20.00	34	48.57	17	24.28	31	44.28	48	34.28
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	6	8.57	10	14.28	12	17.14	4	5.71	16	11.42
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	26	37.14	12	17.14	17	24.28	21	30.00	38	27.14
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา	12	17.14	6	8.57	8	11.43	10	14.28	18	12.85
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	6	8.57	0	0	6	8.58	0	0	6	4.28
จากจินตนาการ	6	8.57	6	8.57	8	11.43	4	5.71	12	8.57
การเลียนแบบจากสื่อต่างๆ	0	0	2	2.85	2	2.85	0	0	2	1.42
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีความถนัดและสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 37.14 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ 20.00 เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาร้อยละ 17.14 และเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง เนื้อหาเกี่ยวกับความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื้อหาจากจินตนาการ พบว่ามีอัตราส่วนเท่ากันคือร้อยละ 8.57 ส่วนเนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆ ไม่ปรากฏในผลงานของนักเรียน

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดบางกระดี่มีความถนัดและสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 48.57 เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 17.14 เนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างร้อยละ 14.28 เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อถือและความศรัทธาและเนื้อหาจากจินตนาการมีอัตราส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 8.57 เนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ ร้อยละ 2.85 และไม่ปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความถนัดและสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดโดยคิดเป็นร้อยละ 34.28 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 27.14 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ จะปรากฏน้อยที่สุดคือร้อยละ 1.42

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความถนัดและความสนใจในการวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมและเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 24.28 รองลงมาคือ เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 17.14 และภาพที่มีเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ น้อยที่สุดร้อยละ 2.85

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความถนัดและสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 44.28 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 30.00 และเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างกับเนื้อหาจากจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 5.71 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและเนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ ไม่ปรากฏ

ตาราง 6 ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	โรงเรียน		วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	28	40.00	28	40.00	25	35.71	31	44.28	56	40.00
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	8	11.42	12	17.14	14	20.00	6	8.57	20	14.28
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	18	25.71	28	40.00	19	27.14	27	38.57	46	32.85
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา	2	2.85	2	2.85	0	0	4	5.71	4	2.85
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2	2.85	0	0	2	2.85	0	0	2	1.42
จากจินตนาการ	4	5.71	0	0	4	5.71	0	0	4	2.85
การเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ	8	11.42	0	0	6	8.51	2	2.85	8	5.71
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกกมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 40.00 รองลงมาเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 25.71 เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างและเนื้อหาเกี่ยวกับการเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ ร้อยละ

11.42 เนื้อหาเกี่ยวจินตนาการร้อยละ 5.71 และเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน้อยที่สุดร้อยละ 2.85

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 17.14 และเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการ และเนื้อหาเกี่ยวกับการเลียนแบบสื่อต่าง ๆ ไม่ปรากฏ

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 32.85 และเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.42

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.71 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 27.14 และเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาไม่ปรากฏ

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 44.28 รองลงมาเนื้อหาที่เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 38.57 และเนื้อหาเกี่ยวกับการเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ น้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการไม่ปรากฏ

ตาราง 7 ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	โรงเรียน		วัดประชาบำรุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	19	27.14	20	28.57	17	24.28	22	33.42	39	27.85
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	23	32.85	28	40.00	22	31.42	29	41.42	51	36.42
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	10	14.28	2	2.85	6	8.57	6	8.57	12	8.57
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา	2	2.85	0	0	0	0	2	2.85	2	1.42
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	6	8.57	0	0	6	8.57	0	0	6	4.28
จากจินตนาการ	6	8.57	12	17.14	9	12.85	9	12.85	18	12.85
การเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ	4	5.71	8	11.42	10	14.28	2	2.85	12	8.57
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนคลองห้วยทรายมีความถนัด และสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุดร้อยละ 32.85 รองลงมาจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 27.14 เนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 14.28 เนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีกับเนื้อหาจากจินตนาการมีปริมาณเท่ากันร้อยละ 8.57 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาจะมีปรากฏอยู่น้อยที่สุดร้อยละ 2.85

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดประชานารุงมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุดร้อยละ 4.00 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 28.57 เนื้อหาจินตนาการร้อยละ 17.14 เนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่างๆร้อยละ 11.42 และเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธากับเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีไม่ปรากฏให้เห็น

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุดร้อยละ 36.42 รองลงมาจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 27.85 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาจะปรากฏให้เห็นน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.42

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดเล็กมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุดร้อยละ 31.42 รองลงมาจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 24.28 และเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมกับเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีน้อยที่สุดร้อยละ 8.57 ส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาไม่ปรากฏให้เห็น

นักเรียนหญิง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความถนัดและความสนใจวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุดร้อยละ 41.42 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 33.42 และเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธา กับเนื้อหาเกี่ยวกับการเลียนแบบจากสื่อต่างๆน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่ปรากฏ

ตาราง 8 สรุปผลการศึกษานี้อาจแสดงผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระตั้ง		วัดกก		วัดท่าข้าม		คลองห้วยทราย		วัดประชาปารุ้ง							
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เนื้อหา	14	20.00	34	48.57	28	40.00	28	40.00	19	27.14	20	28	59	32.85	84	40.00	143	34.04
เกี่ยวกับธรรมชาติ	6	8.57	10	14.28	8	11.42	12	17.14	23	32.85	28	40.00	48	22.85	39	18.57	87	20.71
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	26	37.14	12	17.14	18	25.71	28	40.00	10	14.28	2	2.85	42	20.00	54	25.71	96	22.85
เกี่ยวกับความเชื่อและวัฒนธรรม	12	17.14	6	8.57	2	2.85	2	2.85	2	2.85	0	0	8	3.80	16	7.61	24	5.71
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	6	8.57	0	0	2	2.85	0	0	6	8.57	0	0	14	6.66	0	0	14	3.33
จากจินตนาการ	6	8.57	6	8.57	4	5.71	0	0	6	8.57	12	17.14	21	10.00	13	6.19	34	8.09
เลียนแบบจากสื่อต่างๆ	0	0	2	2.85	8	11.42	0	0	4	5.71	8	11.42	18	8.57	4	1.90	22	5.23
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	210	100	210	100	420	100

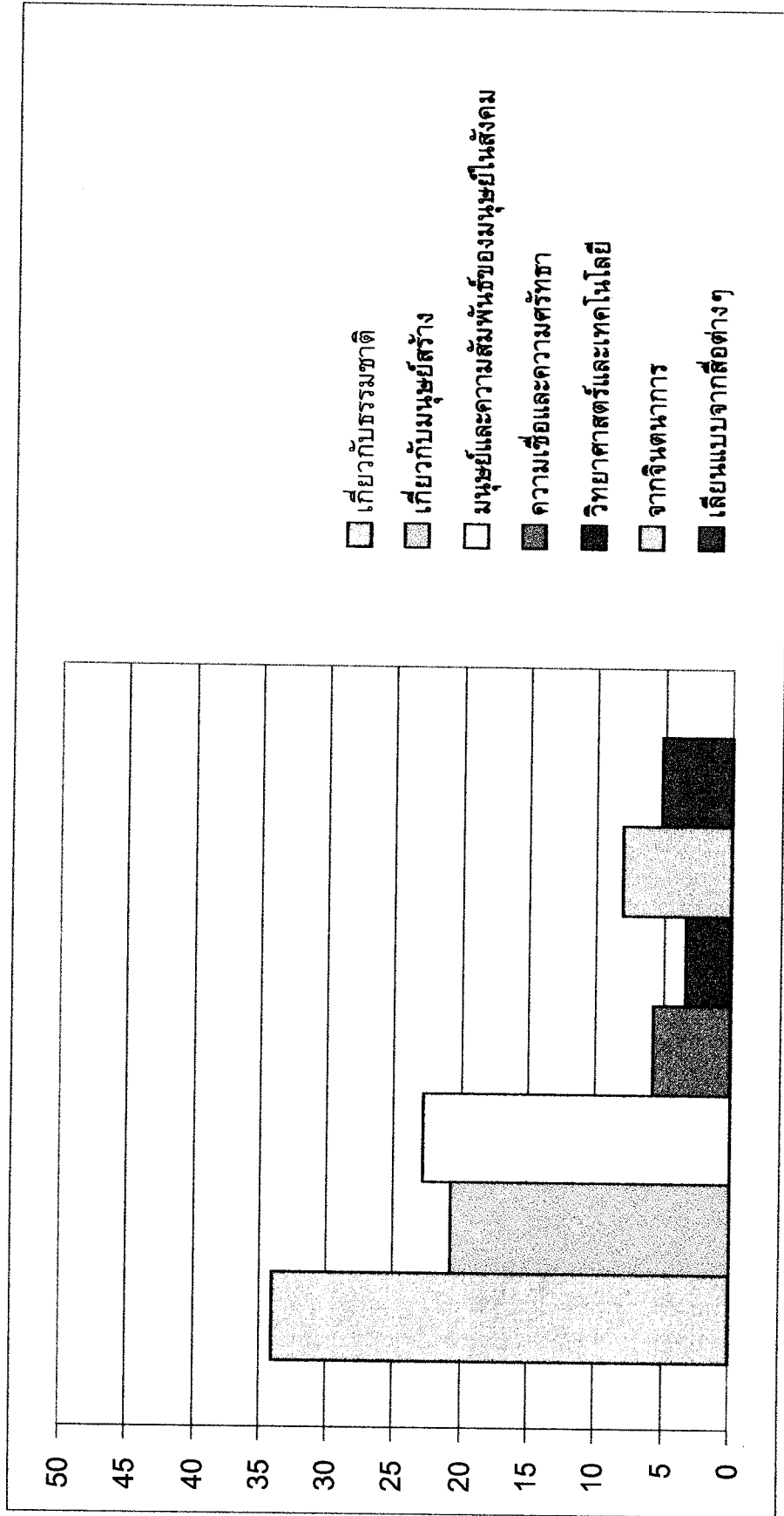
จากการวางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 34.04 ได้แก่ภาพภูเขา ภาพป่าไม้ และสัตว์ป่า ภาพทะเล ภาพสวนดอกไม้ตามลำดับ รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 20.71 ได้แก่ ภาพตนเองกับคนในครอบครัว ภาพการทำกิจกรรมของคนในชุมชนตามลำดับ และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีร้อยละ 3.33 ซึ่งได้แก่ภาพยานอวกาศ คอมพิวเตอร์ มือถือ ตามลำดับเป็นต้น

จากตารางจะเห็นว่านักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพแตกต่างกัน คือ นักเรียนจากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมมากที่สุด แต่นักเรียนจากโรงเรียนวัดบางกระเฒ่ามีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมของนักเรียนต่างกันคือ นักเรียนโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษาอยู่ในชุมชนที่มีห้างสรรพสินค้า ตลาด โรงงาน ซึ่งเป็นลักษณะสังคมเมือง แต่นักเรียนโรงเรียนวัดบางกระเฒ่ามีสภาพแวดล้อมของชุมชนที่มีป่าชายเลน ว่างุ้ง และดำรงวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลต่อลักษณะการแสดงออกทางการวาดภาพของนักเรียน

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 28.09 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 22.85 และเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาที่น้อยที่สุดร้อยละ 3.80

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 25.71 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพเลียนแบบจากสื่อต่างๆน้อยที่สุดร้อยละ 1.90 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่ปรากฏ

จากตารางจะเห็นได้ว่านักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง เนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื้อหาจากจินตนาการ และเนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆ มากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธามากกว่านักเรียนชาย

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิแสดงเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 9 ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	โรงเรียน		วัดบางกระดี		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	18	25.71	23	32.85	15	21.42	26	37.14	41	29.28
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	14	20.00	18	25.71	16	22.85	16	22.85	32	22.85
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	18	25.71	10	14.28	14	20.00	14	20.00	28	20.00
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา	7	10.00	2	2.85	4	5.71	5	7.14	9	6.42
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	6	8.57	0	0	6	8.57	0	0	6	4.28
จากจินตนาการ	4	5.71	2	2.85	6	8.57	0	0	6	4.28
การเขียนแบบจากสื่อต่างๆ	3	4.28	15	21.42	9	12.85	9	12.85	18	12.85
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ และเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมมากที่สุดร้อยละ 25.71 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 20.00 และภาพที่มีเนื้อหาเขียนแบบจากสื่อต่างๆน้อยที่สุดร้อยละ 4.28

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบางกระดีมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 32.85 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 25.71 และเนื้อหาจากจินตนาการกับภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีไม่ปรากฏ

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 29.28 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 22.85 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 4.28

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุดร้อยละ 22.85 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 21.42 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาน้อยที่สุดร้อยละ 5.71

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 37.14 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 22.85 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาน้อยที่สุดร้อยละ 7.14 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีกับภาพที่มีเนื้อหาจากจินตนาการไม่ปรากฏ

ตาราง 10 ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	โรงเรียน		วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	28	40.00	20	28.57	20	28.57	28	40.00	48	34.28
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	8	11.42	24	34.28	18	25.71	14	20.00	32	22.85
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	24	34.28	12	17.14	18	25.71	18	25.71	36	25.71
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2	2.85	6	8.57	6	8.57	2	2.85	8	5.71
จากจินตนาการ	2	2.85	2	2.85	2	2.85	2	2.85	4	2.85
การเลียนแบบจากสื่อต่างๆ	6	8.57	6	8.57	6	8.57	6	8.57	12	8.57
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดกกมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 34.28 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาไม่ปรากฏ

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุด 34.28 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 28.57 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาไม่ปรากฏ

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 34.28 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 25.71 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาไม่ปรากฏ

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 28.57 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างและภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 25.71 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 2.85

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีความถนัดและมีความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 25.71 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการน้อยที่สุดร้อยละ 2.85

ตาราง 11 ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	โรงเรียน		วัดประชาบำรุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	24	34.28	34	48.57	28	40.00	30	42.85	58	41.42
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	4	5.71	6	8.57	6	8.57	4	5.71	10	7.14
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	8	11.42	12	17.14	8	11.42	12	17.14	20	14.28
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา	0	0	4	5.71	0	0	4	5.71	4	2.85
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	10	14.28	0	0	8	11.42	2	2.85	10	7.14
จากจินตนาการ	10	14.28	2	2.85	8	11.42	4	5.71	12	8.57
การเขียนแบบจากสื่อต่างๆ	14	20.00	12	17.14	12	17.14	14	20.00	26	18.57
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนคลองห้วยทรายมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 34.28 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเขียนแบบจากสื่อต่างๆร้อยละ 20.00 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างน้อยที่สุดร้อยละ 5.71 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาไม่ปรากฏ

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดประชาบำรุงมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 48.57 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมกับภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเขียนแบบจากสื่อต่างๆร้อยละ 17.14 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการที่น้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีไม่ปรากฏ

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 41.42 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเขียนแบบจากสื่อต่างๆร้อยละ 18.57 และเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาน้อยที่สุดร้อยละ 2.85

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเขียนแบบจากสื่อต่างๆร้อยละ 17.14 และเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างน้อยที่สุดร้อยละ 8.57

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 42.85 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเขียนแบบจากสื่อต่างๆร้อยละ 20.00 และเนื้อหาที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีน้อยที่สุดร้อยละ 2.85

ตาราง 12 สรุปผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	โรงเรียน		วัดบางกระตั้ง		วัดกก		วัดท่าข้าม		คลองห้วยทราย		วัดประชาป่ารุง		รวม				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	18	25.71	23	32.85	28	40.00	20	28.57	24	34.28	34	48.57	63	84	30.00	147	35.00
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	14	20.00	18	25.71	8	11.42	24	34.28	4	5.71	6	8.57	40	34	19.04	74	17.61
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	18	25.71	10	14.28	24	34.28	12	17.14	8	11.42	12	17.14	40	44	19.04	84	20.00
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา	7	10.00	2	2.85	0	0	0	0	0	0	4	5.71	4	9	1.90	13	3.09
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	6	8.57	0	0	2	2.85	6	8.57	10	14.28	0	0	20	4	9.52	24	5.71
จากจินตนาการ	4	5.71	2	2.85	2	2.85	2	2.85	10	14.28	2	2.85	16	6	7.61	22	5.23
เขียนแบบจากสื่อต่างๆ	3	4.28	15	21.42	6	8.57	6	8.57	14	20.00	12	17.4	27	29	12.85	56	13.33
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	210	210	100	420	100

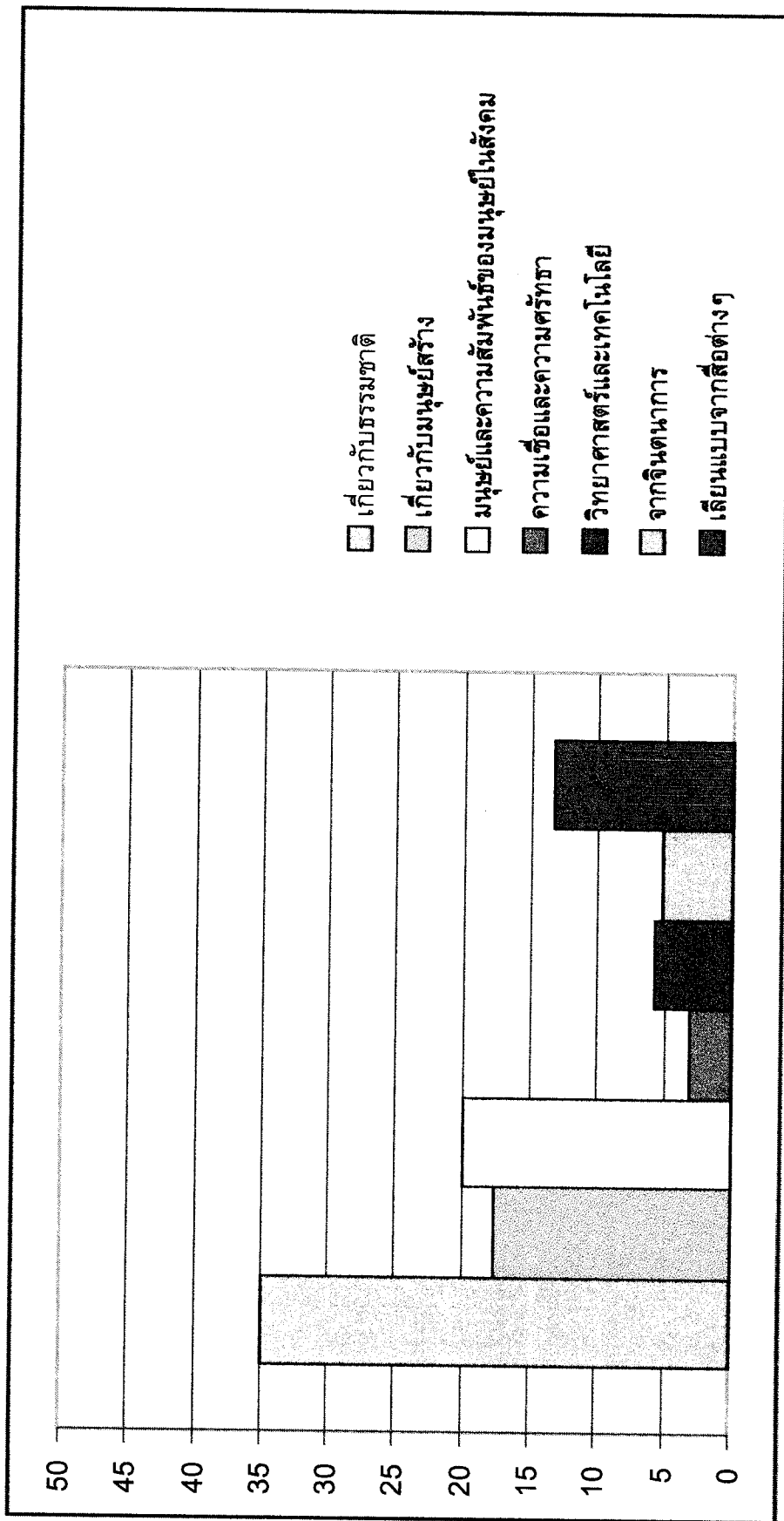
จากการวางสรุปได้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.00 ได้แก่ ภาพป่าไม้ ภาพสัตว์ ภาพภูเขา ภาพน้ำตก และภาพท้องนาตามลำดับ รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 20.00 ได้แก่ ภาพกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ภาพตนเองและครอบครัว ภาพการไปเที่ยวในที่ต่างๆ ภาพการประกอบอาชีพตามลำดับส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาอันน้อยที่สุดร้อยละ 3.09 ได้แก่ภาพบุคคลสำคัญ ภาพประเพณี ภาพการแต่งกายตามประเพณี ศาสนาตามลำดับ

จากตารางเห็นได้ว่านักเรียนจากโรงเรียนที่มีที่ตั้งโรงเรียนห่างไกลจากสังคมเมือง เช่นโรงเรียนวัดบางกระดี โรงเรียนวัดห้วยทราย และโรงเรียนวัดประชานิรภัย จะมีความถนัดและความสนใจในการวาดภาพที่มีเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่างๆ เช่นภาพจากหนังสือการ์ตูน หนังสือภาษาไทย มากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณสังคมเมือง คือโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา โรงเรียนวัดกก โรงเรียนวัดท่าข้าม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้อื่นๆ จึงนิยมให้นักเรียนวาดภาพตามสื่อต่างๆ และบางโรงเรียนที่ขาดครูสอนศิลปะโดยตรง ครูประจำชั้นเป็นผู้สอนจึงนำภาพต่างๆให้นักเรียนวาดตามสิ่งเหล่านี้ อาจส่งผลต่อการแสดงออกทางการวาดภาพของนักเรียนด้วย

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 30.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหามนุษย์สร้างขึ้นและภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 19.04 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.90

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 20.95 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.90

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการมากกว่านักเรียน ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธา และภาพที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆมากกว่านักเรียนชาย

ภาพประกอบ 7 แผนภูมิแสดงเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 13 ผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

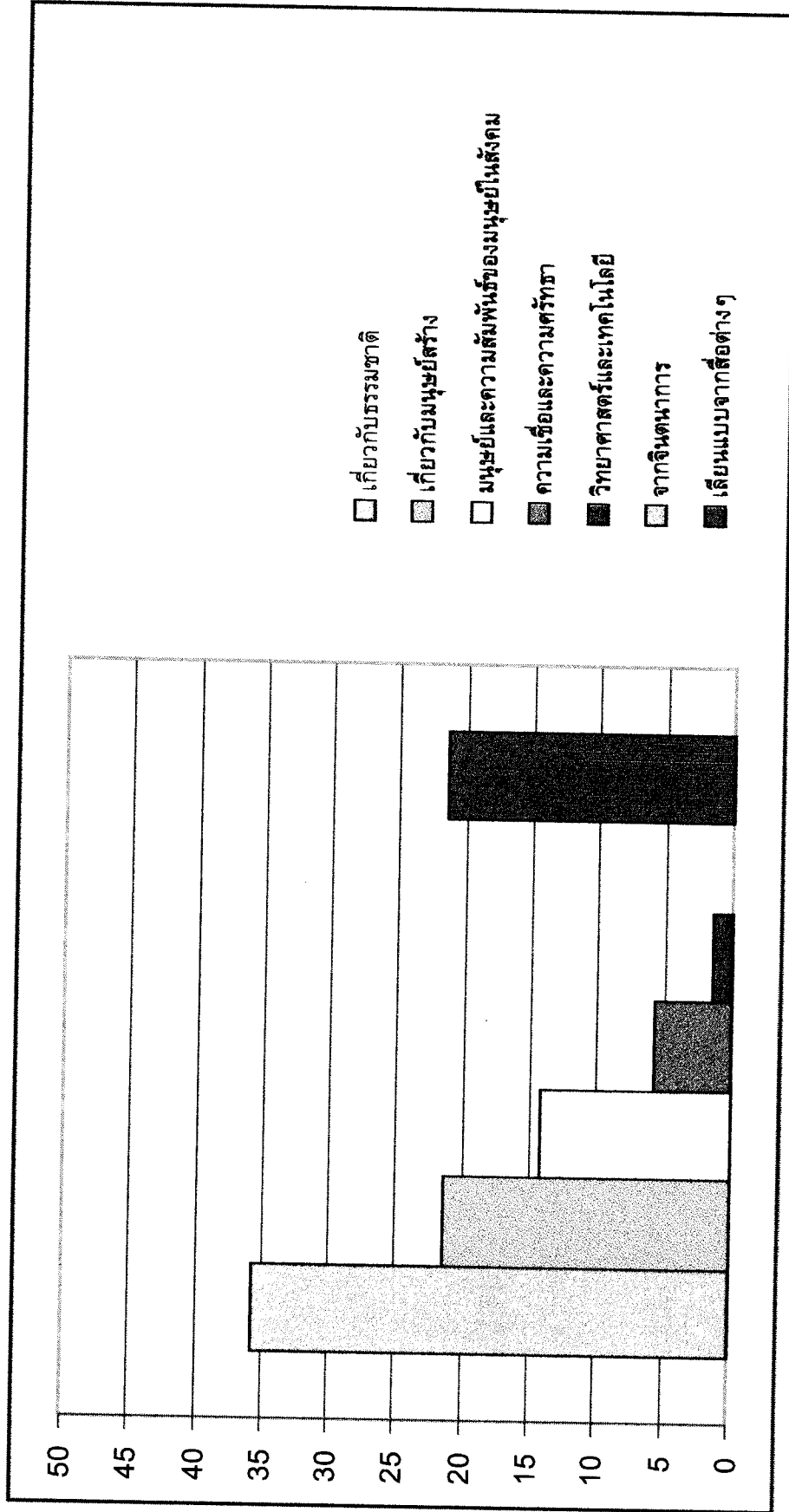
เนื้อหา	โรงเรียน วัดกำแพง		วัดหัวกระบือ		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	32	45.71	18	25.71	22	31.42	28	40	50	42.85
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	10	14.28	20	28.57	14	20	16	22.85	30	21.42
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	10	14.28	10	14.28	13	18.57	7	10	20	14.28
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา	4	5.71	4	5.71	8	11.42	0	0	8	5.71
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2	2.85	0	0	2	2.85	0	0	2	1.42
จากจินตนาการ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
การเขียนแบบจากสื่อต่างๆ	12	17.14	18	25.71	11	15.71	19	27.14	30	21.42
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกำแพงซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 45.71 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมน้อยร้อยละ 14.28 และเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับจินตนาการไม่ปรากฏ

นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดหัวกระบือซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากที่สุดร้อยละ 28.71 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ และภาพที่มีเนื้อหาที่เขียนแบบจากสื่อต่างๆร้อยละ 25.71 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาน้อยที่สุดร้อยละ 5.71 ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีกับภาพที่มีเนื้อหาจากจินตนาการไม่ปรากฏ

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับนี้มีมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.71 ได้แก่ ภาพทะเล ภาพน้ำตก ภาพภูเขา ภาพป่าไม้ ตามลำดับ รองลงมาคือ ภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 21.42 ได้แก่ ภาพบ้าน ภาพตึกหรืออาคารสูง ภาพถนนรถยนต์ ตามลำดับ และภาพที่มีเนื้อหาที่เขียนแบบจากสื่อต่างๆ ร้อยละ 21.42 ได้แก่ ภาพการ์ตูน ภาพในวรรณคดี ตามลำดับ ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีน้อยที่สุดร้อยละ 1.42

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาและเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ภาพเขียนแบบจากสื่อต่างๆ และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากกว่านักเรียนชาย

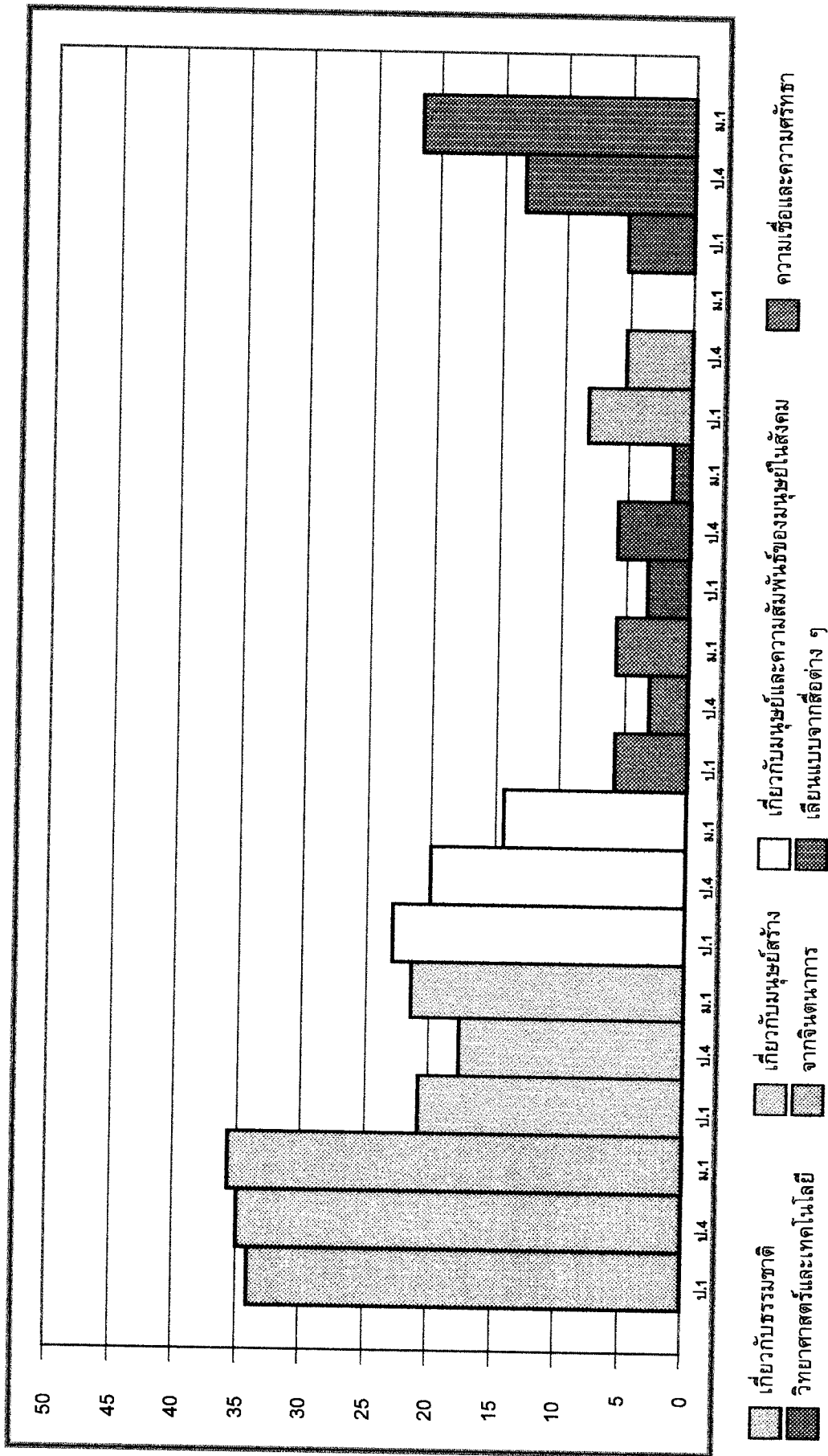
ภาพประกอบ 8 แผนภูมิแสดงเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพเขียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 14 สรุปผลการศึกษาเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1					ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4					ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1							
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	59	28.09	84	40.00	143	34.04	63	30.00	84	40.00	147	35.00	22	31.42	28	40.00	50	35.71
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง	48	22.85	39	18.57	87	20.71	40	19.04	34	16.19	74	17.61	14	20.00	16	22.85	30	21.41
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม	42	20.00	54	25.71	96	22.85	40	19.04	44	20.95	84	20.00	13	18.57	7	10.00	20	14.28
เกี่ยวกับความเชื่อและ	8	3.80	16	7.61	24	5.71	4	1.90	9	4.28	13	3.09	8	11.42	0	0	8	5.71
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	14	6.66	0	0	14	3.33	20	9.52	4	1.90	24	5.71	2	2.85	0	0	2	1.42
จากจินตนาการ	21	10.00	13	6.19	34	8.09	16	7.61	6	2.85	22	5.23	0	0	0	0	0	0
เลียนแบบจากสื่อต่างๆ	18	8.57	4	1.90	22	5.23	27	12.85	29	13.80	56	13.33	11	15.71	19	27.14	30	21.42
รวม	210	100	210	100	420	100	210	100	210	100	420	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความถนัดและความสนใจที่วาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติเพิ่มขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 34.04 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 35.00 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 35.71 เพิ่มขึ้นตามลำดับ และภาพที่มีเนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ คือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 5.23 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 13.33 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 21.42 เพิ่มขึ้นตามลำดับ

นักเรียนมีความถนัดและความสนใจที่วาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมลดน้อยลงเมื่อมีอายุมากขึ้น คือนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 22.85 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 20.00 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 14.28 ลดน้อยลงตามลำดับ และภาพที่มีเนื้อหาจากจินตนาการ คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 8.09 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 5.23 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่ปรากฏให้เห็น ลดน้อยลงตามลำดับ

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงเนื้อหาจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. การถ่ายทอดภาพ

ตาราง 15 ผลการศึกษากการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระดี		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การถ่ายทอดภาพ										
การถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริง	44	62.85	20	28.57	26	37.14	38	54.28	64	45.71
การถ่ายทอดภาพเปลี่ยนแปลงรูปทรง	8	11.42	32	45.71	28	40.00	12	17.14	40	28.57
การถ่ายทอดภาพตามความรู้สึก	18	25.71	18	25.71	16	22.85	20	28.57	36	25.71
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือการถ่ายทอดตามความรู้สึกร้อยละ 25.71 และถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 11.42

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดบางกระดีมีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงมากที่สุดร้อยละ 45.71 รองลงมาคือการถ่ายทอดเลียนแบบของจริง ร้อยละ 28.57 และถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 25.71

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 45.71 รองลงมาคือการถ่ายทอดโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงร้อยละ 28.57 และการถ่ายทอดตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 25.71

ตาราง 16 ผลการศึกษากการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การถ่ายทอดภาพ										
การถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริง	42	60.00	18	25.71	10	14.28	50	71.42	60	42.85
การถ่ายทอดภาพเปลี่ยนแปลงรูปทรง	14	20.00	16	22.85	24	34.24	6	8.57	30	21.42
การถ่ายทอดภาพตามความรู้สึก	14	20.00	36	51.42	36	51.42	14	20.00	50	35.71
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกกมีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 60.00 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรง และการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึก

ร้อยละ 20.00

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 51.42 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงร้อยละ 25.71 และการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 22.85

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 42.85 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 35.71 และการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 21.42

ตาราง 17 ผลการศึกษาการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	คลองห้วยทราย		วัดประชานารุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การถ่ายทอดภาพ										
การถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริง	28	40.00	24	34.24	18	25.71	34	48.57	52	37.14
การถ่ายทอดภาพเปลี่ยนแปลงรูปทรง	8	11.42	12	17.14	16	22.85	4	5.71	20	14.28
การถ่ายทอดภาพตามความรู้สึก	34	48.57	34	48.57	36	51.42	32	45.71	68	48.57
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนคลองห้วยทรายมีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 48.57 รองลงมาคือการถ่ายทอดเลียนแบบของจริงร้อยละ 40.00 และการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 11.42

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดประชานารุงมีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 48.57 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงร้อยละ 34.28 และมีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 17.14

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็ก มีการถ่ายทอดภาพความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 48.57 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงร้อยละ 37.14 และมีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 14.28

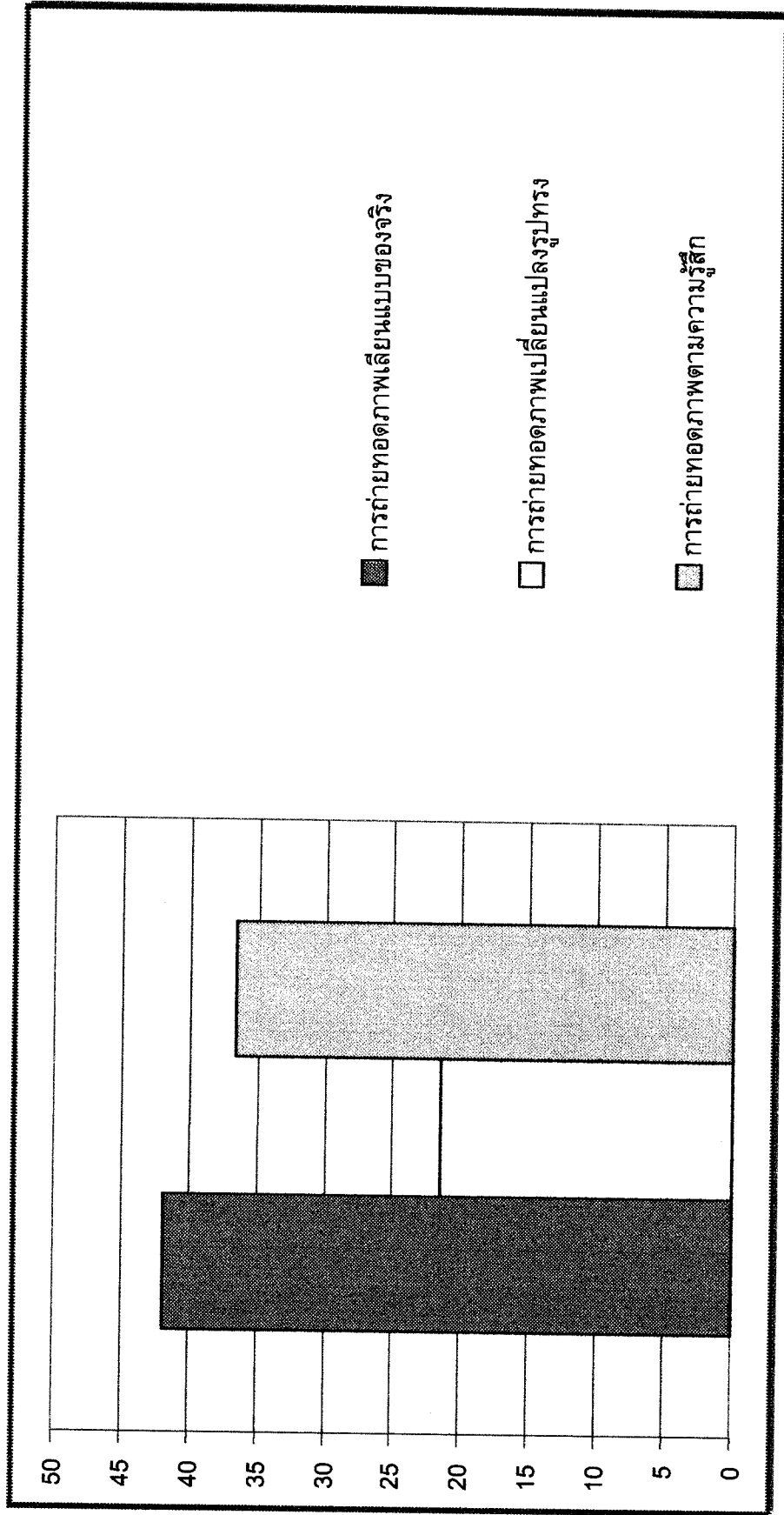
ตาราง 18 สรุปผลการศึกษารายการถ่ายภาพจากผลงานการเรียนการสอนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระดี		วัดกก		วัดท่าข้าม		คลองห้วยทราย		วัดประชาปารุ		รวม						
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	
																			จำนวน
การถ่ายภาพ																			
การถ่ายภาพโดย เลียนแบบของจริง	44	62.85	20	28.57	42	60.00	18	25.71	28	40.00	24	34.24	54	25.71	122	58.09	176	41.90	
การถ่ายภาพโดย เปลี่ยนแปลงรูปทรง	8	11.42	32	45.71	14	20.00	16	22.85	8	11.42	12	17.14	68	32.38	22	10.47	90	21.42	
การถ่ายภาพโดย ตามความรู้สึก	18	25.71	18	25.71	14	20.00	36	51.42	34	48.57	34	48.57	88	41.90	66	31.42	154	36.66	
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	210	100	210	100	420	100	

จากการตรวจสอบได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายภาพโดยเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 41.90 ได้แก่การเลียนแบบธรรมชาติ คน สัตว์ป่า ฯลฯ รองลงมาคือภาพที่มีการถ่ายตามความรู้สึกร้อยละ 36.66 ได้แก่ภาพทะเล นักเรียนมีความรู้สึกในทะเลน่าจะมีสติดีว่าต่าง ๆ ปรากฏให้เห็นและภาพที่นักเรียนมีความรู้สึกว่ามีควมสำคัญจะมีสติส่วนขนาดใหญ่ว่าภาพอื่น ๆ ที่เป็นภาพประกอบ ส่วนการถ่ายภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 ได้แก่ภาพที่นักเรียนวาดโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตแทน เช่น ภาพต้นไม้จะใส่รูปทรงกลมกับรูปทรงสี่เหลี่ยม และภูเขาจะใช้รูปทรงวงกลม เป็นต้น

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายภาพตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 41.90 รองลงมาคือการถ่ายภาพเปลี่ยนแปลงรูปทรงร้อยละ 32.38 และการถ่ายโดยเลียนแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 25.71

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายภาพโดยเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 58.09 รองลงมาคือการถ่ายภาพตามความรู้สึกร้อยละ 31.42 และการถ่ายภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 10.47

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิแสดงการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 19 ผลการศึกษาการถ่ายภาพทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระดี		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การถ่ายภาพทอดภาพ										
การถ่ายภาพทอดภาพเลียนแบบของจริง	34	48.57	30	42.85	28	40.00	36	51.46	64	45.71
การถ่ายภาพทอดภาพเปลี่ยนแปลงรูปทรง	10	14.28	10	14.28	16	22.85	4	5.71	20	14.28
การถ่ายภาพทอดภาพตามความรู้สึก	26	37.14	30	42.85	26	37.14	30	42.85	56	40.00
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีการถ่ายภาพทอดภาพโดยเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 48.57 รองลงมาคือการถ่ายภาพทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 37.14 และการถ่ายภาพทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 14.28

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบางกระดีมีการถ่ายภาพทอดภาพเลียนแบบของจริงและการถ่ายภาพทอดภาพตามความรู้สึกที่สุดร้อยละ 42.85 รองลงมาคือการถ่ายภาพทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 14.28

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการถ่ายภาพทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 45.71 รองลงมาคือการถ่ายภาพทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 40.00 และภาพที่มีการถ่ายภาพทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 14.28

ตาราง 20 ผลการศึกษาการถ่ายภาพทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การถ่ายภาพทอดภาพ										
การถ่ายภาพทอดภาพเลียนแบบของจริง	36	51.42	30	42.85	28	40.00	38	54.28	66	47.14
การถ่ายภาพทอดภาพเปลี่ยนแปลงรูปทรง	10	14.28	18	25.71	16	22.85	12	17.14	28	20.00
การถ่ายภาพทอดภาพตามความรู้สึก	24	34.28	22	31.42	26	37.14	20	28.57	46	32.85
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดกกมีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 51.42 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึก ร้อยละ 34.28 และมีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 14.28

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 42.85 รองลงมาคือภาพที่มีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 31.42 และภาพที่มีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 25.71

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 47.14 รองลงมาคือภาพที่มีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 32.85 และภาพที่มีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 20.00

ตาราง 21 ผลการศึกษาการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	คลองห้วยทราย		วัดประชานารุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การถ่ายทอดภาพ										
การถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริง	18	25.71	44	62.85	30	42.85	32	45.71	62	44.28
การถ่ายทอดภาพเปลี่ยนแปลงรูปทรง	14	20.00	6	8.14	8	11.42	12	17.14	20	14.28
การถ่ายทอดภาพตามความรู้สึก	38	54.28	20	28.57	32	45.71	26	37.14	58	41.42
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนคลองห้วยทรายมีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 54.28 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงร้อยละ 25.71 และภาพที่มีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 20.00

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดประชานารุงมีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 28.57 และภาพที่มีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 8.57

สรุปได้ว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการถ่ายทอดภาพโดยการเลียนแบบจากของจริงมากที่สุดร้อยละ 44.28 รองลงมาคือการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 41.42 และภาพที่มีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 14.28

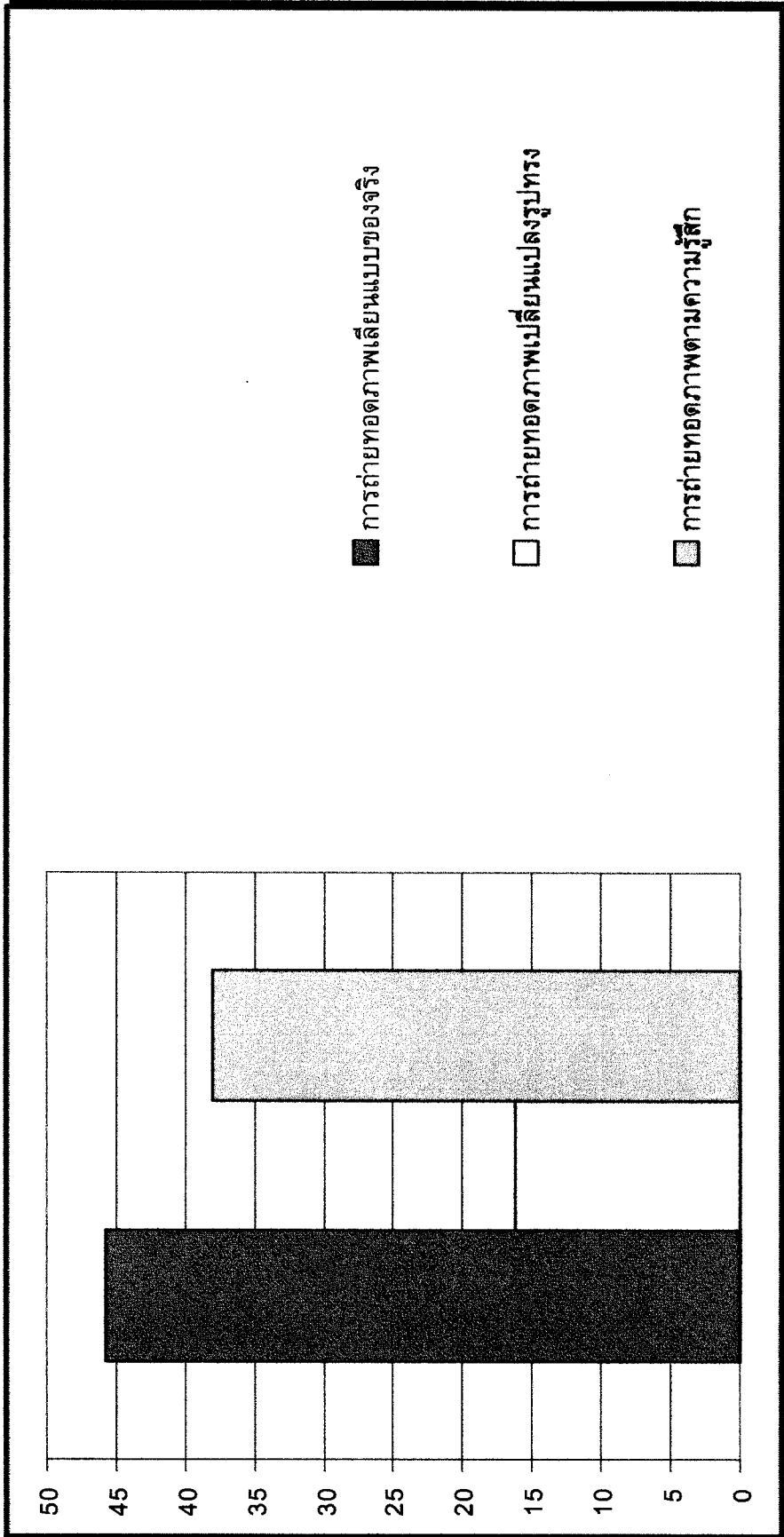
ตาราง 22 สรุปผลการศึกษาดำเนินการถ่ายภาพจากผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระดี		วัดกก		วัดท่าข้าม		คลองท้ายทราย		วัดประชาปารุ้ง		รวม						
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	
การถ่ายภาพ																			
การถ่ายภาพโดยนแบบของจริง	34	48.57	30	42.85	36	51.42	30	42.85	18	25.71	44	62.85	86	40.95	106	50.47	192	45.71	
การถ่ายภาพโดยนแบบรูปทรง	10	14.28	10	14.28	10	14.28	18	25.71	14	20.00	6	8.57	40	19.04	28	13.33	68	16.19	
การถ่ายภาพตามความรู้สึก	26	37.14	30	42.85	24	34.28	22	31.42	38	54.28	20	28.57	84	40.00	76	36.19	160	38.09	
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	210	100	210	100	420	100	

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการถ่ายภาพโดยนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 45.71 ได้แก่ภาพธรรมชาติ ภาพบ้าน และภาพสัตว์ป่า รองลงมาคือถ่ายภาพตามความรู้สึกร้อยละ 38.09 ได้แก่ภาพการ์ตูน ภาพจักรวาล และภาพที่มีการถ่ายทอดโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 16.19

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการถ่ายภาพโดยนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 40.95 รองลงมาคือภาพที่มีการถ่ายทอดตามความรู้สึกร้อยละ 40.00 และภาพที่มีการถ่ายทอดโดยนแบบรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 19.04

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการถ่ายภาพโดยนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 50.47 รองลงมาคือการถ่ายภาพตามความรู้สึกร้อยละ 36.19 และภาพที่มีการถ่ายทอดโดยนแบบรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 13.33

ภาพประกอบ 11 แผนภูมิแสดงการถ่ายถอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 23 ผลการศึกษาการถ่ายภาพทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกำแพง		วัดหัวกระบือ		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การถ่ายภาพ เลียนแบบของจริง	42	60.00	38	54.28	44	62.85	36	51.42	80	57.14
การถ่ายภาพ เปลี่ยนแปลงรูปทรง	8	11.42	0	0	4	5.71	4	5.71	8	5.71
การถ่ายภาพ ตามความรู้สึก	20	28.57	32	45.71	22	31.42	30	42.85	52	37.14
รวม	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100

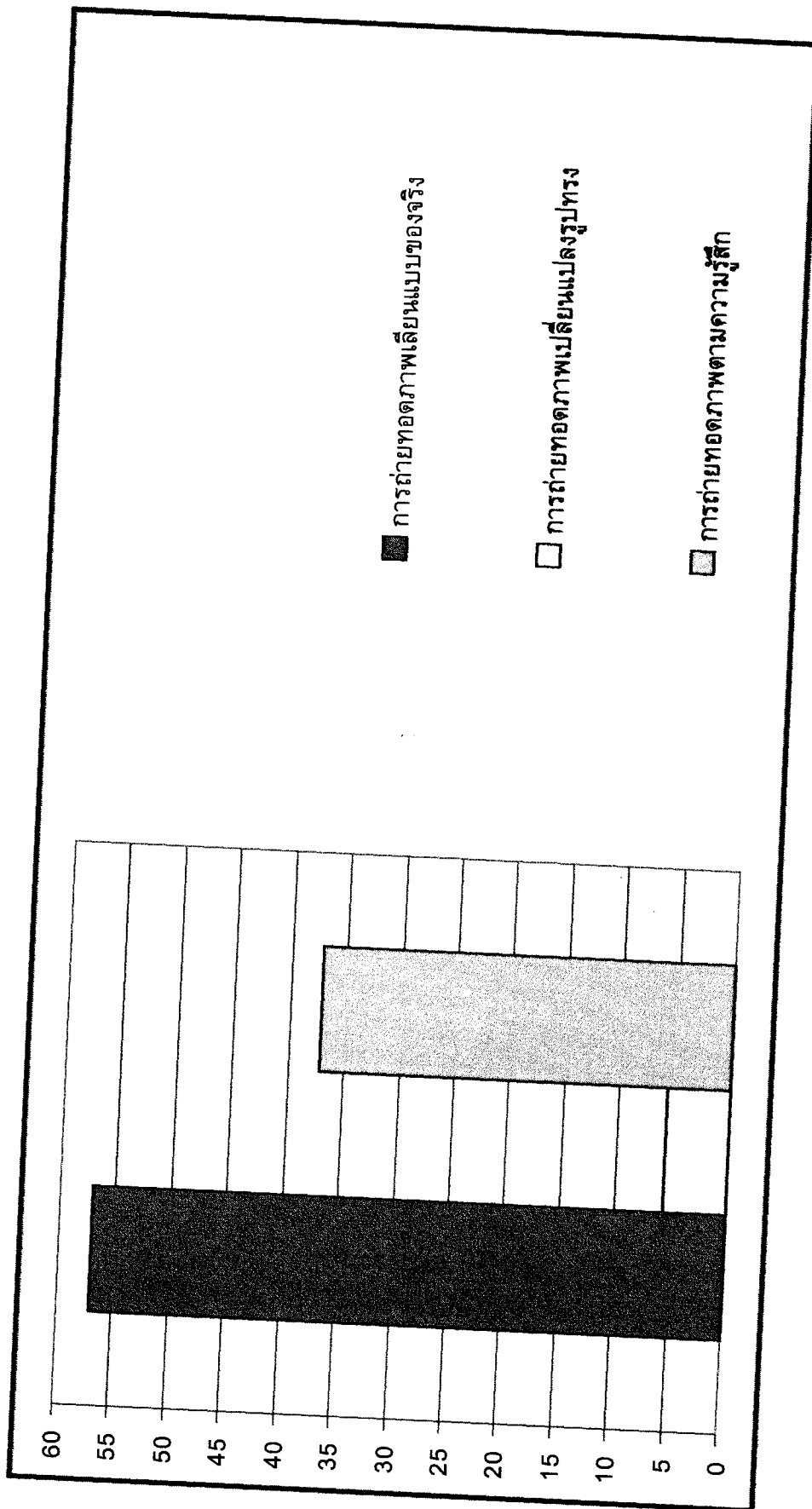
จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกำแพงที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีการถ่ายภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 60.00 รองลงมาคือการถ่ายภาพตามความรู้สึกร้อยละ 28.57 และภาพที่มีการถ่ายภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 11.42

นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดหัวกระบือที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางมีการถ่ายภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 54.28 รองลงมาคือการถ่ายภาพตามความรู้สึกร้อยละ 45.71 และภาพที่มีการถ่ายภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงไม่ปรากฏ

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 57.14 รองลงมาคือภาพที่มีการถ่ายภาพตามความรู้สึกร้อยละ 37.14 และภาพที่มีการถ่ายภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 5.71

นักเรียนชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือภาพที่มีการถ่ายภาพตามความรู้สึกร้อยละ 31.42 และภาพที่มีการถ่ายภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 5.71

นักเรียนหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 51.42 รองลงมาคือภาพที่มีการถ่ายภาพตามความรู้สึกร้อยละ 42.85 และภาพที่มีการถ่ายภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 5.71

ภาพประกอบ 12 แผนภูมิแสดงการถ่ายทอดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

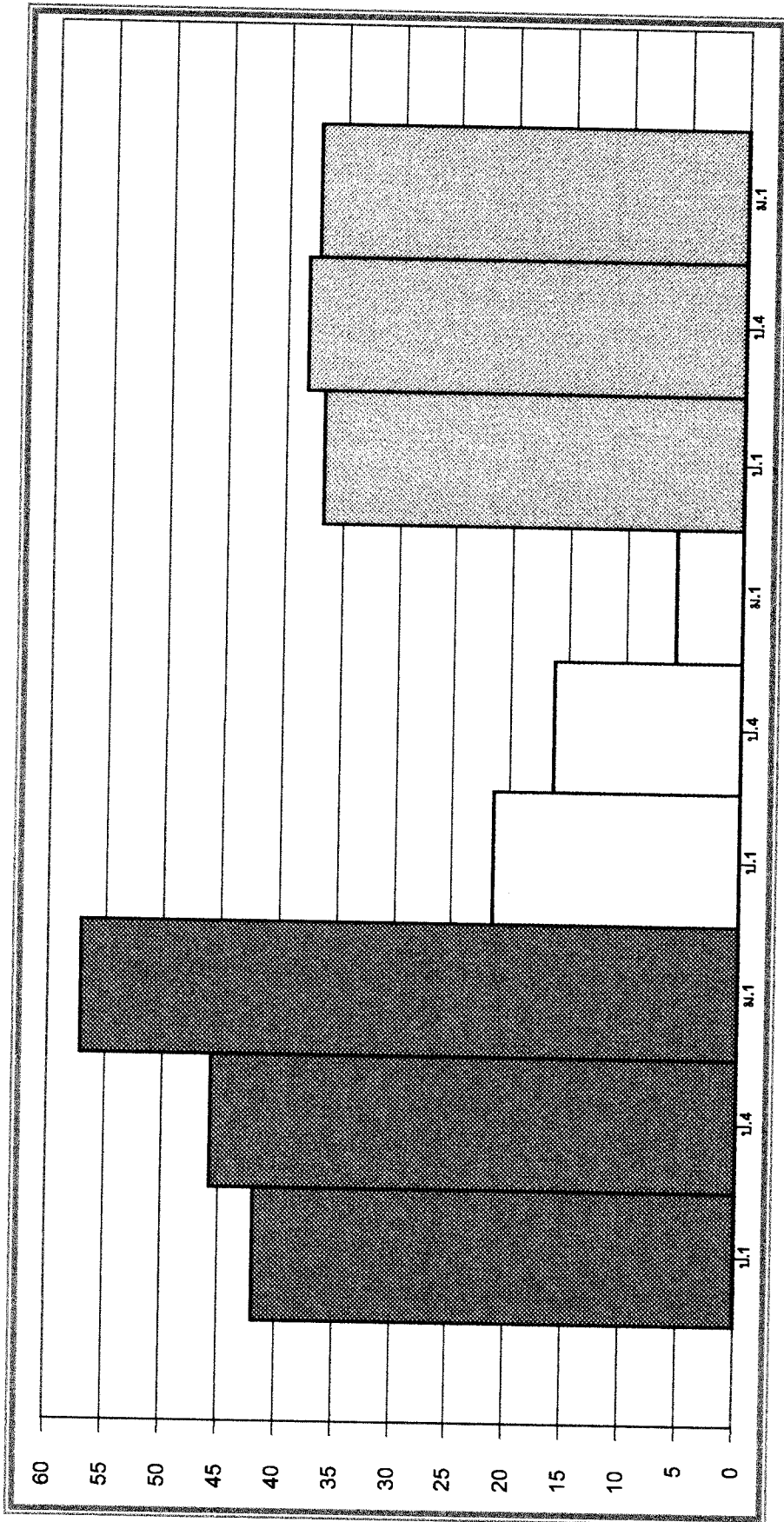
ตาราง 24 สรุปผลการศึกษารายการถ่ายถอดภาพจากผลงานการเรียนการสอนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ระดับ	ประถมศึกษาปีที่ 1						ประถมศึกษาปีที่ 4						มัธยมศึกษาปีที่ 1						
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	
การถ่ายทอดภาพ																			
การถ่ายทอดภาพ เลียนแบบของจริง	54	25.71	122	58.09	176	41.90	86	40.95	106	50.47	192	45.71	44	62.85	36	51.42	80	57.14	
การถ่ายทอดภาพเปลี่ยน แปลงรูปทรง	68	32.38	22	10.47	90	21.42	40	19.04	28	13.33	68	16.19	4	5.71	4	5.71	8	5.71	
การถ่ายทอดภาพ ตามความรู้สึก	88	41.90	66	31.42	154	36.66	84	40.00	76	36.19	160	38.09	22	31.42	30	42.85	52	37.14	
รวม	210	100	210	100	420	100	210	100	210	100	420	100	70	100	70	100	140	100	

จากการวางสรุปได้นักเรียนมีการถ่ายทอดภาพที่เลียนแบบของจริงมีอัตราส่วนมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงร้อยละ 41.90 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 45.71 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 57.14 เพิ่มขึ้นตามลำดับ และนักเรียนมีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงมีอัตราคดน้อยลงเมื่อมีอายุมากขึ้น คือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงร้อยละ 21.42 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 16.19 และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงร้อยละ 5.71 ลดน้อยลงตามลำดับ

นักเรียนชายมีการถ่ายทอดภาพโดยการเลียนแบบของจริงเพิ่มขึ้นตามอายุคือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 25.71 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 40.95 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 62.85 มากขึ้นตามลำดับ การถ่ายทอดภาพเปลี่ยนแปลงรูปทรงมีจำนวนลดน้อยลงเมื่อมีอายุมากขึ้น คือระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 32.38 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 19.04 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 5.71 ลดน้อยลงตามลำดับ

นักเรียนหญิงมีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกเพิ่มขึ้นตามอายุคือระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 31.42 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 40.00 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 42.85 เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

การถ่ายภาพเลียนแบบของจริง
  การถ่ายภาพคุณภาพโดยการเรียนรู้รูปร่าง
  การถ่ายภาพตามความรู้ลึก

ภาพประกอบ 13 แผนภูมิแสดงการถ่ายภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การออกแบบภาพ

ตาราง 25 ผลการศึกษาการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระดี่		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การออกแบบภาพ										
ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว	42	60.00	38	54.28	49	70.00	31	44.28	80	57.14
ภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง	28	40.00	32	45.71	21	30.00	39	55.71	60	42.85
ภาพที่จัดกระจาย	46	65.71	40	57.14	46	65.71	40	57.14	86	61.42

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีการออกแบบภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 65.71 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 60.00 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 40.00

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดบางกระดี่มีการออกแบบภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 57.14 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 54.28 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 45.71

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่มีการออกแบบภาพแบบจัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 61.42 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 57.14 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 42.85

ตาราง 26 ผลการศึกษาการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การออกแบบภาพ										
ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว	42	60.00	36	51.42	40	57.14	38	54.28	78	55.71
ภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง	28	40.00	34	48.57	30	42.85	32	45.71	62	44.28
ภาพที่จัดกระจาย	44	62.85	52	74.28	50	71.42	46	65.71	96	68.57

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกกมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 60.00 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 40.00

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 74.28 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 51.42 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 48.57

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 68.57 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 55.71 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 44.28

ตาราง 27 ผลการศึกษาการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	คลองห้วยทราย		วัดประชานารุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การออกแบบภาพ										
ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว	40	57.14	36	51.42	48	68.57	30	42.85	78	55.71
ภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง	30	42.85	34	48.57	22	31.42	40	57.14	62	44.28
ภาพที่จัดกระจาย	42	60.00	48	68.57	44	62.85	46	65.71	90	64.28

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนคลองห้วยทรายมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 60.00 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 57.41 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 42.85

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดประชานารุงมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 68.57 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 51.42 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 48.57

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดเล็กมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 64.28 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 55.71 และมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 44.28

ตาราง 28 สรุปผลการศึกษารายการจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

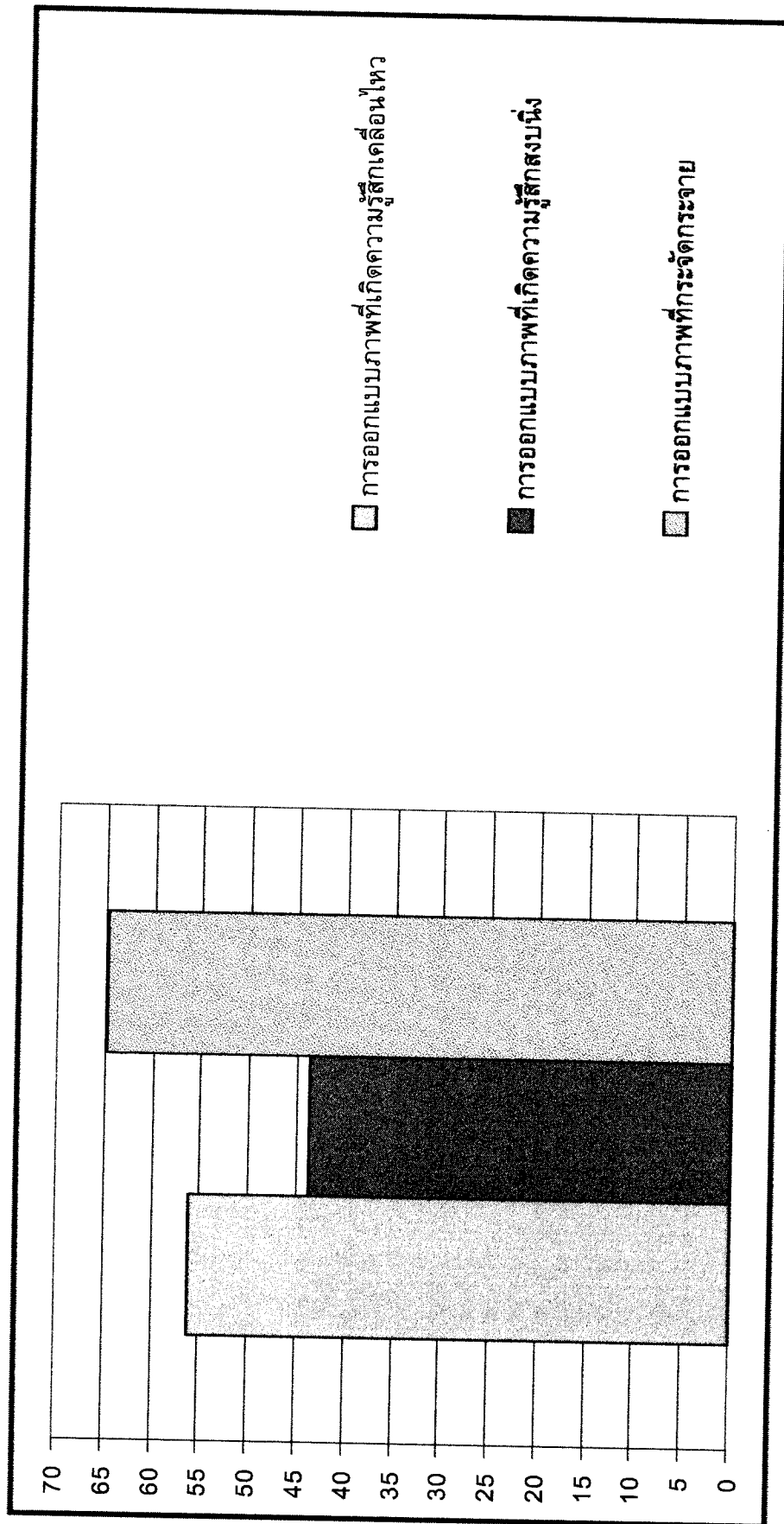
โรงเรียน	บางขุนเทียน		วัดบางกระดี		วัดกก		วัดท่าข้าม		คลองห้วยทราย		วัดประชาบุรุษ		รวม						
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	
การออกแบบภาพ																			
ภาพที่เกิดความรู้สึก	42	60.00	38	54.28	42	60.00	36	51.42	40	57.14	36	51.42	137	65.23	99	47.14	236	56.19	
เคลือบไหว																			
ภาพที่เกิดความรู้สึก	28	40.00	32	45.71	28	40.00	34	48.57	30	42.85	34	48.57	73	34.76	111	52.85	184	43.80	
สงบนิ่ง																			
ภาพที่กระจัดกระจาย	46	65.71	40	57.14	44	62.85	52	74.28	42	60.00	48	68.57	140	66.66	132	62.85	272	64.76	

จากการสำรวจสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 64.76 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว ร้อยละ 56.19 ได้แก่ภาพที่แสดงท่าทางการเคลื่อนไหวของคนและสัตว์ต่าง ๆ การเคลื่อนไหวของกระแสน้ำ เช่น น้ำตก ทะเล เป็นต้น และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 43.80 ได้แก่ ภาพต้นไม้ บ้าน สิ่งของต่าง ๆ

นักเรียนชาย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 66.66 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 65.23 และออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 34.76

นักเรียนหญิง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 52.85 และมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวน้อยที่สุดร้อยละ 47.14

สรุปได้ว่านักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากกว่านักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งมากกว่านักเรียนชาย ส่วนการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงใกล้เคียงกันคือนักเรียนชาย ร้อยละ 66.66 และนักเรียนหญิง ร้อยละ 62.85

ภาพประกอบ 14 แผนภูมิแสดงการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 29 ผลการศึกษาการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระดี		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การออกแบบภาพ										
ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว	38	54.28	44	62.85	48	68.57	38	54.28	86	61.42
ภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง	32	45.71	26	37.14	22	31.42	32	45.71	54	38.57
ภาพที่กระจัดกระจาย	30	42.85	26	37.14	32	45.71	24	34.28	56	40.00

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 54.28 รองลงมาคือออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 45.71 และมีการออกแบบที่กระจัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 42.85

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบางกระดีมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 37.14 และการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายร้อยละ 37.14

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 61.42 รองลงมาคือออกแบบภาพที่กระจัดกระจายร้อยละ 40.00 และมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 38.57

ตาราง 30 ผลการศึกษาการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การออกแบบภาพ										
ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว	44	62.85	42	60.00	48	68.57	38	54.28	86	61.42
ภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง	26	37.14	28	40.00	22	31.42	32	45.71	54	38.57
ภาพที่กระจัดกระจาย	28	40.00	32	45.71	28	40.00	32	45.71	60	42.85

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดกกมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือออกแบบภาพที่กระจัดกระจายร้อยละ 40.00 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 37.14

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 60.00 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายร้อยละ 45.71 และมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 40.00

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 61.42 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายร้อยละ 42.85 และมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 38.57

ตาราง 31 ผลการศึกษาการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	คลองห้วยทราย		วัดประชาบำรุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การออกแบบภาพ										
ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว	44	62.85	40	57.14	46	65.71	38	54.28	84	60.00
ภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง	26	37.14	30	42.85	24	34.28	32	45.71	56	40.00
ภาพที่กระจัดกระจาย	26	37.14	20	28.57	16	22.85	30	42.85	46	32.85

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนคลองห้วยทรายมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 37.14 และมีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายร้อยละ 37.14

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดประชาบำรุงมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 57.14 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง 42.85 และมีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 28.57

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 60.00 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 40.00 และมีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 32.85

ตาราง 32 สรุปผลการศึกษารายการจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

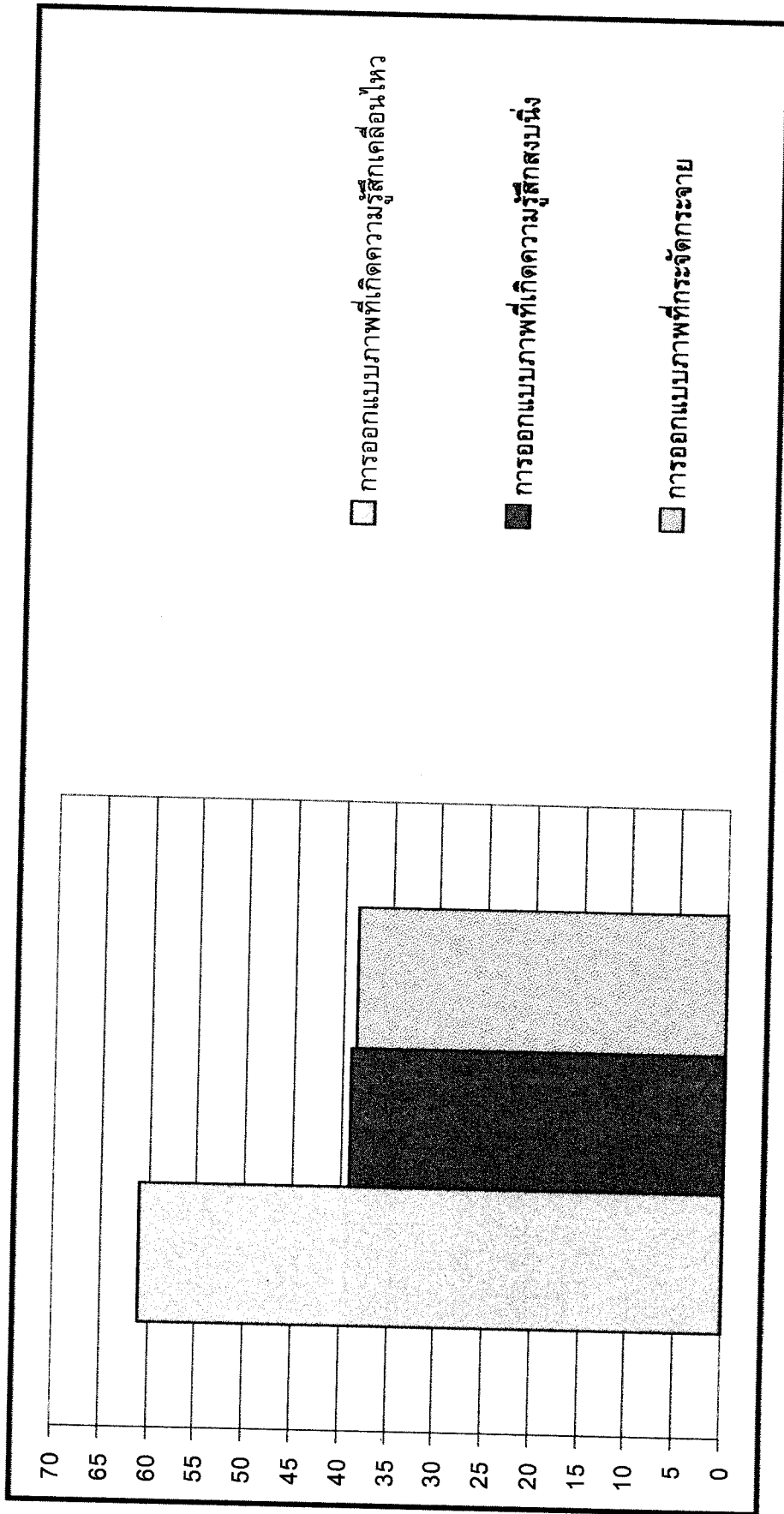
โรงเรียน การออกแบบภาพ	บางขุนเทียน ศึกษา		วัดบางกระดี		วัดกก		วัดท่าข้าม		คลองห้วยทราย		วัดประตูปารุ							
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ภาพที่เกิดความรู้สึก เคลื่อนไหว	38	54.28	44	62.85	44	62.85	42	60.00	44	62.85	40	62.85	142	67.61	114	54.28	256	60.95
ภาพที่เกิดความรู้สึก สงบ	32	45.71	26	37.14	28	40.00	26	37.14	30	42.85	68	32.85	68	32.38	96	45.71	164	39.04
ภาพที่กระจัด กระจาย	30	42.85	26	37.14	28	40.00	32	45.71	26	37.14	20	28.57	76	36.19	86	40.95	162	38.57

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 60.95 ได้แก่ภาพทำทางทางการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ เช่น คน สัตว์ แม่น้ำ รถยนต์ ยานอวกาศ เป็นต้น รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบร้อยละ 39.04 ได้แก่ภาพคนยืนตรง ๆ ต้นไม้ บ้าน เป็นต้น ส่วนการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 38.57

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 67.61 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายร้อยละ 36.19 และมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบน้อยที่สุดร้อยละ 32.38

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 54.28 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบร้อยละ 45.71 และมีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 40.95

สรุปได้ว่านักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 67.61 และนักเรียนหญิงร้อยละ 54.28 และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบมากที่สุดนักเรียนชายคือ นักเรียนหญิงร้อยละ 45.71 และนักเรียนชายร้อยละ 32.38 ส่วนการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายนักเรียนชายจะน้อยกว่านักเรียนหญิงคือ นักเรียนชายร้อยละ 36.19 และนักเรียนหญิงร้อยละ 40.95

ภาพประกอบ 15 แผนภูมิแสดงการออกแบบภาพจากผลการศึกษาการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 33 ผลการศึกษาการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกำแพง		วัดหัวกระบือ		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การออกแบบภาพ										
ภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว	42	60.00	36	51.42	52	74.28	26	37.14	78	55.71
ภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง	28	40.00	34	48.57	18	25.71	44	62.85	62	44.28
ภาพที่จัดกระจาย	18	25.71	20	28.57	24	34.28	14	20.00	38	27.14

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกำแพงที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 60.00 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 40.00 และมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 25.71

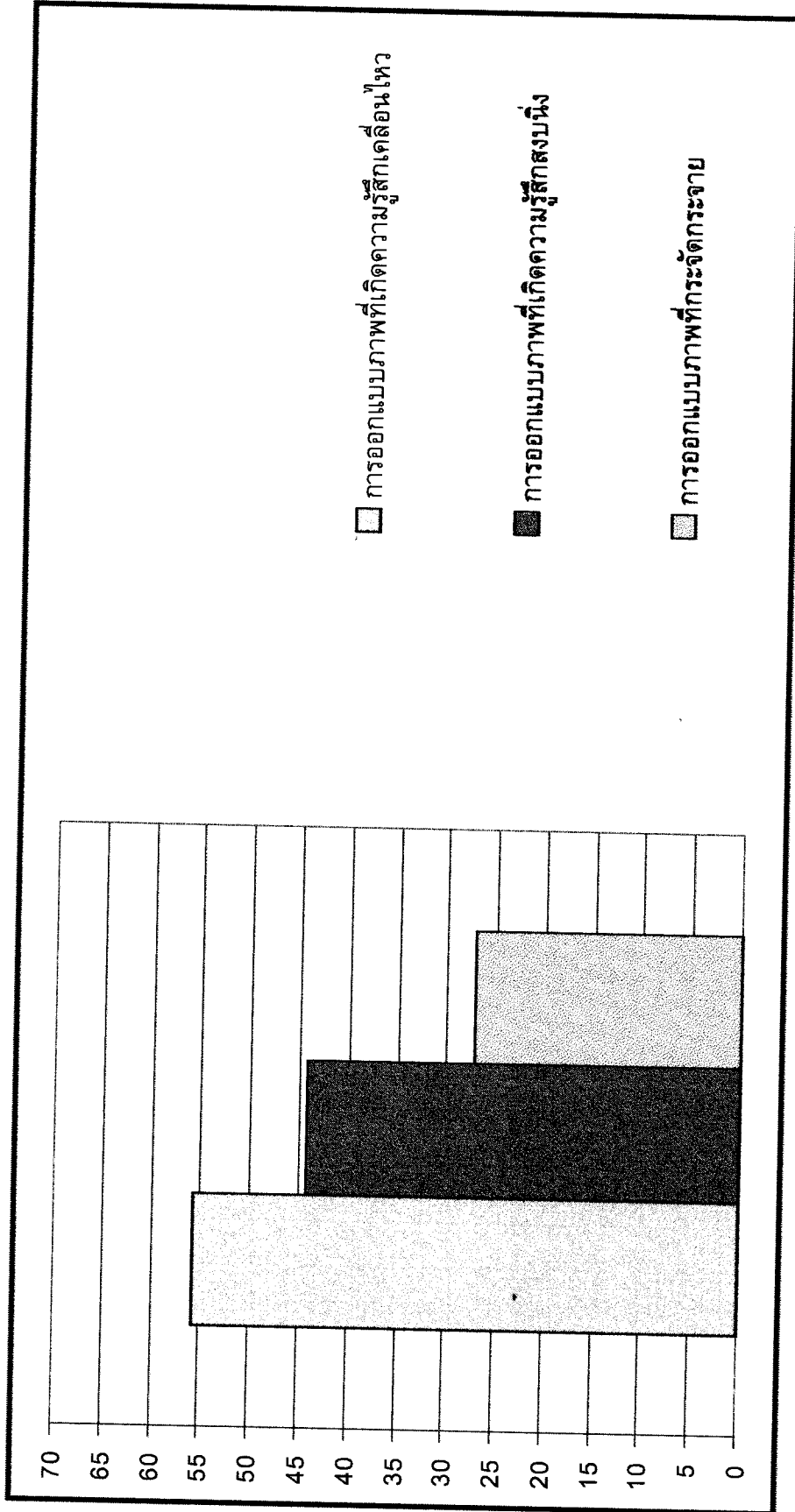
นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดหัวกระบือที่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 51.42 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 48.57 และมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 28.57

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 55.71 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 44.28 และมีการออกแบบภาพที่จัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 27.14

นักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 74.28 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่จัดกระจายร้อยละ 34.28 และมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 25.71

นักเรียนหญิงในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งมากที่สุดร้อยละ 62.85 รองลงมาคือการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 37.14 และออกแบบภาพที่จัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 20.00

สรุปได้ว่านักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่มีความรู้สึกเคลื่อนไหวมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งมากกว่านักเรียนชาย และการออกแบบภาพที่จัดกระจายนักเรียนชายมีการออกแบบมากกว่านักเรียนหญิง

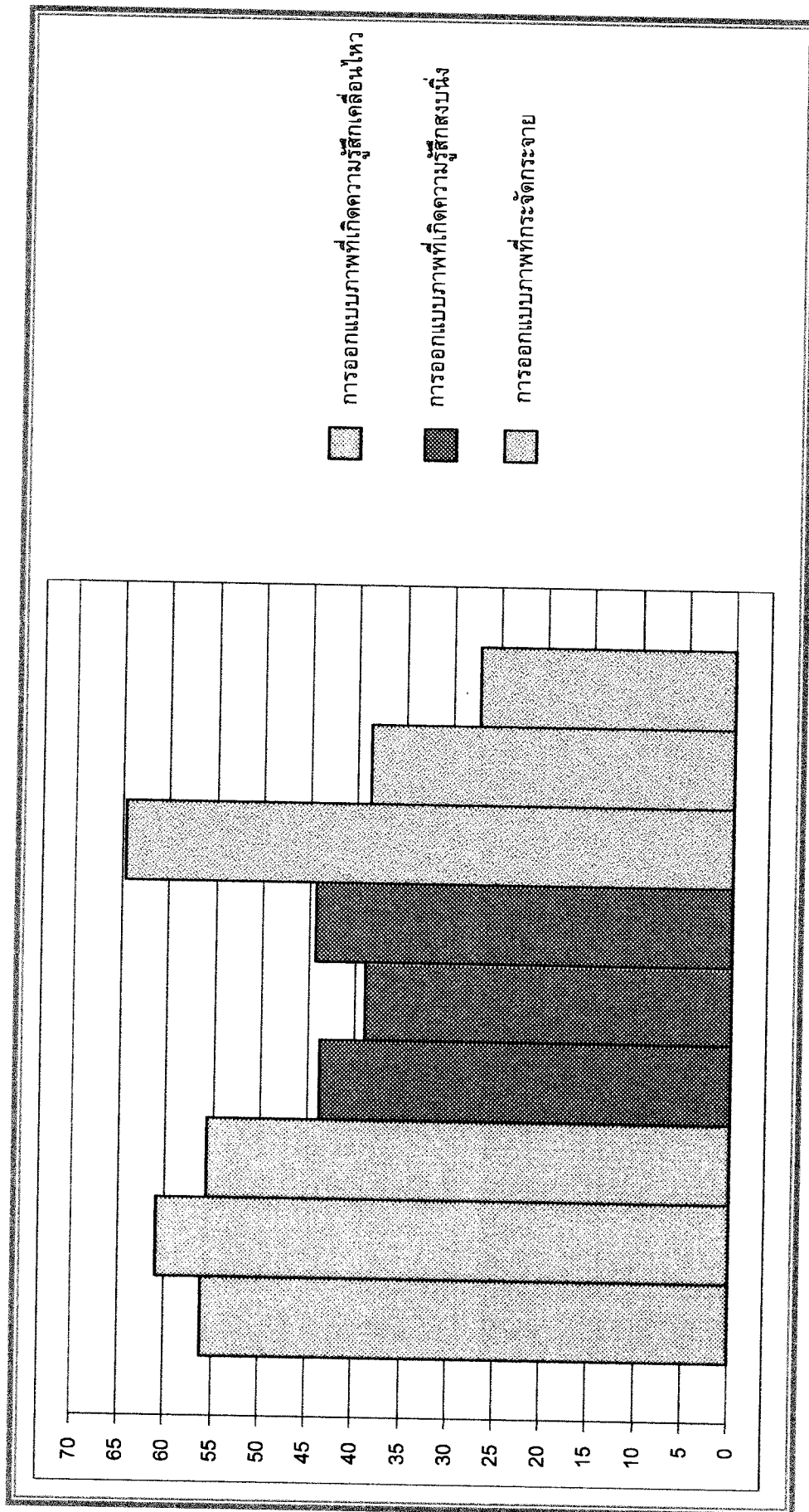

ภาพประกอบ 16 แผนภูมิแสดงการออกแบบภาพผลงานการเขียนภาพจากผลงานนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 34 สรุปผลการศึกษารูปแบบการออกแบจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ระดับ	ประถมศึกษาปีที่ 1					ประถมศึกษาปีที่ 4					มัธยมศึกษาปีที่ 1				
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม
การออกแบบภาพ ภาพที่เกิดความรู้สึก เคลื่อนไหว	137	65.23	99	47.14	236	142	67.61	114	54.28	256	52	74.28	26	37.14	78
ภาพที่เกิดความรู้สึก สงบนิ่ง	73	34.76	111	52.85	184	68	32.38	96	45.71	164	18	25.71	44	62.85	62
ภาพที่กระจัดกระจาย	140	66.66	132	62.85	272	76	36.19	83	40.95	162	24	34.28	14	20.00	34

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนชายมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 65.23 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 67.61 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 74.28 มากขึ้นตามลำดับ ส่วนการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งจะลดน้อยลงเมื่อมีอายุมากขึ้น คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 34.76 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 32.38 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 25.71 และนักเรียนหญิงมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวและการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งในอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน ส่วนการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 64.76 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 38.57 และระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 27.14 จะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้นมีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายลดน้อยลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความเข้าใจในองค์ประกอบศิลปะมากขึ้น เช่น การจัดภาพ, การทับซ้อน, การเน้นจุดเด่น และความเป็นเอกภาพของภาพมากขึ้น

ภาพประกอบ 17 แผนภูมิแสดงการออกแบบภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. การจัดภาพ

ตาราง 35 ผลการศึกษาการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระดี		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การจัดภาพ										
ความสมดุล	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
ความสมดุลจากแกนกลาง	14	20.00	32	45.71	18	25.71	28	40.00	46	32.85
ความสมดุลจากความรู้สึก	56	80.00	38	54.28	52	77.14	42	60.00	94	67.14
การเน้น	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การเน้นด้วยสี	12	17.14	12	17.14	10	14.28	14	20.00	24	17.14
การเน้นด้วยขนาด	12	17.14	23	32.85	12	17.14	23	32.85	35	25.00
การเน้นด้วยการตกแต่ง	14	20.00	8	11.42	15	21.42	7	10.00	22	15.71
การเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง	32	45.71	27	38.57	33	47.14	26	37.14	59	42.14
จังหวะ	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การซ้ำ	58	82.85	60	85.71	54	77.14	64	91.42	118	84.28
การขยายเพิ่มขึ้น	12	17.14	10	14.28	16	22.85	6	8.57	22	15.71
สัดส่วน	39	55.71	26	37.14	40	57.14	25	35.71	65	46.42
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง	39	55.71	26	37.14	40	57.14	25	35.71	65	46.42
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง	28	40.00	14	20.00	30	42.85	12	17.14	42	30.00

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา มีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 80.00 ความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุด ร้อยละ 20.00 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 45.71 รองลงมาคือการเน้นด้วยการตกแต่งร้อยละ 20.00 และการเน้นด้วยสีและการเน้นด้วยขนาดน้อยที่สุด ร้อยละ 17.14 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 82.85 การขยายเพิ่มร้อยละ 17.14 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 55.71 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 55.71 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 40.00

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดบางกระดีมีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100.00 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 54.28 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 45.71 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 38.57 รองลงมาคือการเน้นด้วยขนาดร้อยละ 32.85 และมีการเน้นด้วยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 11.42 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยมีการใช้การซ้ำร้อยละ 85.71 และการขยายเพิ่มร้อยละ 14.28 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 37.14 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 37.14 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง ร้อยละ 20.00

สรุปได้ว่านักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 84.28 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 68.57 และความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 15.71 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยมีการช้ำร้อยละ 84.28 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.71 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 32.85 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 32.85 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 30.00

นักเรียนชายในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดภาพที่มีความสมดุล ร้อยละ 100.00 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.14 และความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 25.71 มีการเน้นโดยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 51.42 และการเน้นด้วยสีน้อยที่สุด ร้อยละ 17.14 มีการใช้จังหวะโดยการช้ำร้อยละ 77.14 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.85 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรงร้อยละ 57.14 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 42.85

นักเรียนหญิงในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความ รู้สึกมากที่สุดร้อยละ 60.00 และความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 11.42 มีการเน้นโดยการจัดให้อยู่ ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 32.85 และการเน้นด้วยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 5.71 มีจังหวะการช้ำร้อยละ 91.42 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.57 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 35.71 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 17.14

ตาราง 36 ผลการศึกษาการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดกลาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกก		วัดทำข้าม		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การจัดภาพ										
ความสมดุล	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
ความสมดุลจากแกนกลาง	22	31.42	20	28.57	18	25.71	24	34.28	42	17.27
ความสมดุลจากความรู้สึก	48	68.57	50	71.42	52	74.28	46	65.71	98	70.00
การเน้น	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การเน้นด้วยสี	14	20.00	18	25.71	13	18.57	19	27.14	32	22.85
การเน้นด้วยขนาด	12	17.14	22	31.42	22	31.42	12	17.14	34	24.28
การเน้นด้วยการตกแต่ง	18	25.71	18	25.71	16	22.85	20	28.57	36	25.71
การเน้นด้วยการจัด ให้อยู่ตรงกลาง	26	35.71	12	17.14	19	27.14	19	27.14	38	27.14
จังหวะ	70	100.00	70	100.00	70	100	70	100	140	100
การช้ำ	56	80.00	66	94.28	60	85.71	62	88.57	122	87.14
การขยายเพิ่มขึ้น	14	20.00	4	2.85	10	14.28	8	11.42	18	12.85
สัดส่วน	50	71.42	46	65.71	34	48.57	62	88.57	96	68.57
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน ภายในรูปทรง	50	71.42	46	65.71	34	48.57	62	88.57	96	68.57
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน ระหว่างรูปทรง	36	51.42	21	30.00	18	25.71	29	42.42	47	33.57

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกกมีการจัดภาพที่มีความสมดุลง่ายละ 100 โดยมีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 68.57 และความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 31.42 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 35.71 รองลงมาคือเน้นด้วยการตกแต่งร้อยละ 25.71 และมีการเน้นด้วยขนาดน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 80.00 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.00 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 71.42 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 71.42 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 51.42

นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีการจัดภาพที่มีความสมดุลง่ายละ 100 โดยมีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 71.42 และความสมดุลงจากแกนกลางร้อยละ 28.57 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยขนาดมากที่สุดร้อยละ 31.42 รองลงมาคือการเน้นสีและการเน้นด้วยการตกแต่งร้อยละ 25.71 และมีการเน้นโดยให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 94.28 และมีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.85 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 65.71 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 65.71 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 30.00

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการจัดภาพที่มีความสมดุลง่ายละ 100 โดยมีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 70.00 ความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.27 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 26.42 รองลงมาคือการเน้นด้วยการตกแต่งร้อยละ 25.71 และการเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 22.85 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 87.14 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.85 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 68.57 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 68.57 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 33.57

นักเรียนชายในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการจัดภาพที่มีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 74.28 และความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 25.71 มีการเน้นด้วยขนาดมากที่สุดร้อยละ 31.42 และมีการเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 18.57 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 85.71 และมีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.28 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 48.57 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 25.71

นักเรียนหญิงในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการจัดภาพที่มีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 65.71 และมีความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 34.28 มีการเน้นโดยการจัดให้อยู่ตรงกลางและการเน้นด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 27.14 และการเน้นด้วยขนาดน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 88.57 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.42 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 88.57 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 41.42

ตาราง 37 ผลการศึกษาการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	คลองห้วยทราย		วัดประชาบำรุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การจัดภาพ										
ความสมดุล	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
ความสมดุลจากแกนกลาง	12	17.14	20	28.57	17	24.28	15	21.42	32	22.85
ความสมดุลจากความรู้สึก	58	82.85	50	71.42	53	75.71	55	78.57	108	77.14
การเน้น	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การเน้นด้วยสี	14	20.00	18	25.71	21	30.00	11	15.71	32	22.85
การเน้นด้วยขนาด	17	24.28	18	25.71	18	25.71	17	24.28	35	25.00
การเน้นด้วยการตกแต่ง	22	31.42	18	25.71	15	21.42	25	35.71	40	28.57
การเน้นด้วยการจัด ให้อยู่ตรงกลาง	15	21.42	16	22.85	16	22.85	15	21.42	31	22.14
จังหวะ	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การซ้ำ	58	82.85	66	94.28	54	77.14	70	100	124	88.57
การขยายเพิ่มขึ้น	12	17.14	4	5.71	16	22.85	0	0	16	11.42
สัดส่วน	64	91.42	58	82.85	66	94.28	56	80.00	122	87.14
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน ภายในรูปทรง	64	91.42	58	82.85	66	94.28	56	80.00	122	87.14
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน ระหว่างรูปทรง	35	50.00	20	28.57	37	52.85	18	25.71	55	39.28

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนคลองห้วยทรายมีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 82.85 และมีความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 17.14 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 31.42 รองลงมาคือการเน้นด้วยขนาดร้อยละ 24.28 และมีการเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 20.00 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการใช้ซ้ำร้อยละ 82.85 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.14 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 91.42 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 91.42 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 50.00

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดประชาบำรุงมีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 71.42 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 28.57 มีการเน้นร้อยละ 100 มีการเน้นด้วยสี การเน้นด้วยขนาด และการเน้นด้วยการตกแต่งร้อยละ 25.71 และการเน้นร้อยละ 100 มีการเน้นด้วยสี การเน้นด้วยขนาด และการเน้นด้วยการตกแต่งร้อยละ 25.71 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 22.85 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยใช้การซ้ำร้อยละ 94.28 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.71 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 82.85 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 82.85 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 28.57

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.14 และความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 22.85 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 28.57 รองลงมาคือการ

เน้นด้วยขนาดร้อยละ 25.00 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 22.14 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยใช้การซ้ำร้อยละ 88.57 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.42 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 87.14 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 87.14 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 39.28

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็ก มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกร้อยละ 75.71 มีการเน้นด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 30.00 และการเน้นด้วยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 77.14 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.85 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 94.28 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 52.85

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็ก มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกร้อยละ 78.57 มีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 35.71 และการเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 15.71 มีการใช้จังหวะที่มีการซ้ำร้อยละ 100 และการพยายามเพิ่มขึ้นไม่ปรากฏ การใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 80.00 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 25.71

ตาราง 38 สรุปผลการศึกษากำจัดภาพผลงงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

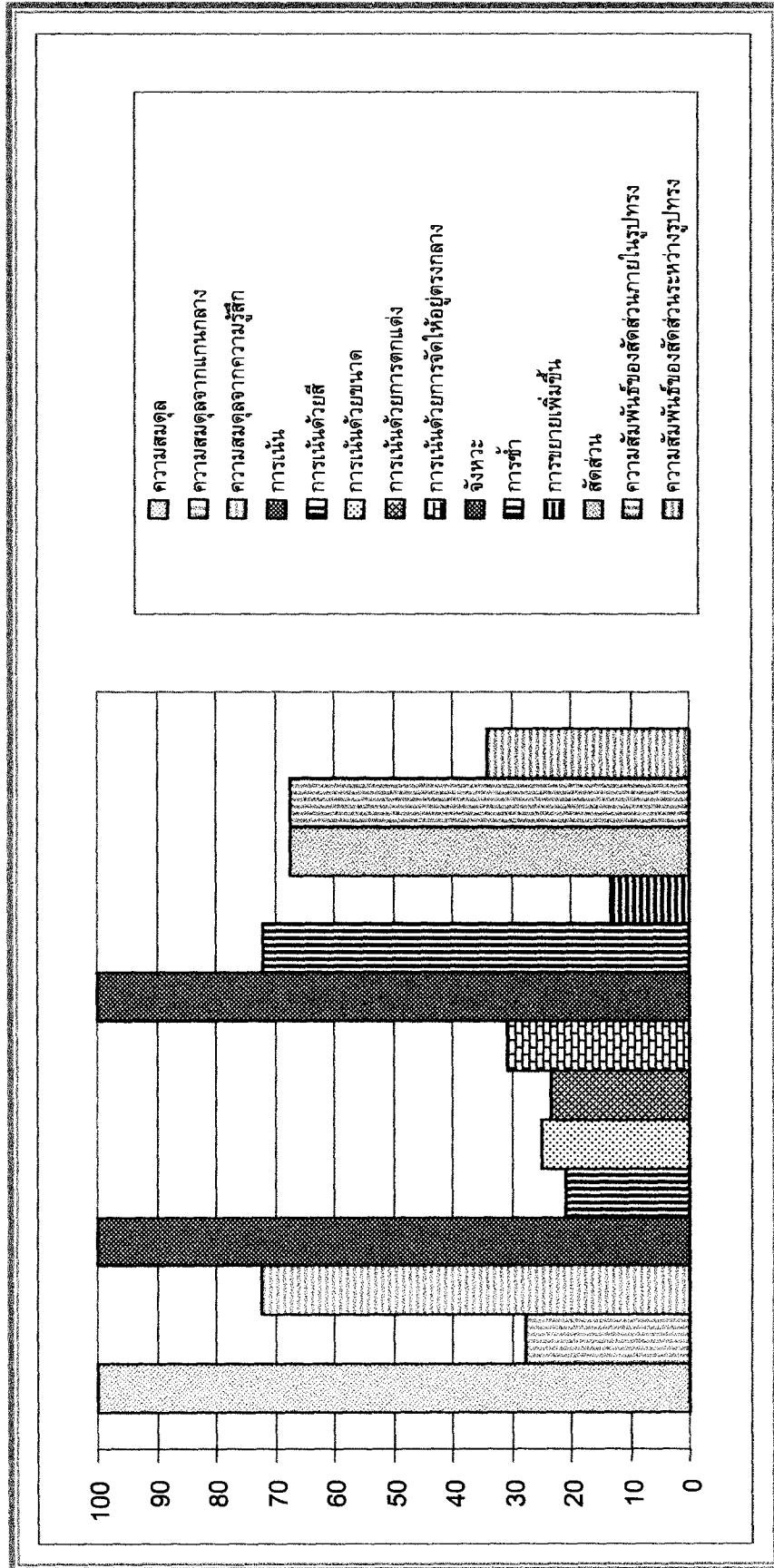
โรงเรียน	บางขุนเทียน		วัดบางกระเจี		วัดกก		วัดท่าข้าม		วัดคลองห้วยทราย		วัดประชาบุรุ		รวม				
	ศึกษา		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
การจัดภาพ	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	210	100	420	100	
ความสมดุล																	
ความสมดุลจากแกนกลาง	14	20.00	32	45.71	22	31.42		28.57	12	17.40	20	28.57	49	23.33	116	27.61	
ความสมดุลจาก																	
ความรูสึก	56	80.00	38	54.28	48	68.57		71.42	58	82.85	50	71.42	161	76.66	304	72.38	
การเน้น	70	100	70	100	70	100		100	70	100	70	100	210	100	420	100	
การเน้นด้วยสี	12	17.14	12	17.14	14	20		25.71	14	20.00	18	25.71	44	20.95	88	20.95	
การเน้นด้วยขนาด	13	18.57	22	31.42	12	17.14		31.42	18	25.71	18	25.71	52	24.76	105	25.00	
การเน้นด้วยการตกแต่ง	14	20.00	8	11.42	18	25.71		25.71	22	31.42	18	25.71	46	21.90	98	23.33	
การเน้นด้วยการจัด																	
ให้อยู่ตรงกลาง	32	45.71	27	38.57	26	35.71		17.14	16	22.85	16	22.85	68	32.38	129	30.71	
จังหวะ	70	100	70	100	70	100		100	70	100	70	100	210	100	420	100	
การซ้ำ	58	82.85	60	85.71	56	80.00		94.28	58	82.85	66	94.28	168	80.00	364	86.66	
การขยายเพิ่มขึ้น	12	17.14	10	14.28	14	20.00		2.85	12	17.14	4	5.71	42	20.00	56	13.33	
สัดส่วน	39	55.71	26	37.14	50	71.42		65.71	64	91.42	58	82.85	140	66.66	283	67.38	
ความสัมพันธ์ของ																	
สัดส่วนภายในรูปทรง	39	55.71	26	37.14	50	71.42		65.71	64	91.42	58	82.85	140	66.66	283	67.38	
ความสัมพันธ์ของ																	
สัดส่วนระหว่างรูปทรง	28	40.00	14	20.00	36	51.42		30.00	35	50.00	20	28.57	85	40.47	144	34.28	

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลง่ายละ 100 ซึ่งมีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 72.38 และมีความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 27.61 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 30.47 รองลงมาคือการเน้นด้วยขนาดร้อยละ 24.28 และการเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 20.95 มีจังหวะร้อยละ 100 ซึ่งมีการซ้ำร้อยละ 86.66 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.33 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 67.38 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 67.38 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 34.28

นักเรียนชายในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีการสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 76.66 และมีความสมดุลงจากแกนกลางร้อยละ 23.33 มีการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 32.38 และเน้นการเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 20.95 มีจังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 80.00 การขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.00 มีการใช้ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 66.66 ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 40.47

นักเรียนหญิงในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 68.09 และความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 31.90 มีการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 29.04 การเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 20.95 มีจังหวะด้วยการซ้ำร้อยละ 93.33 การขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.66 มีการใช้ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 68.09 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 28.09

สรุปได้ว่านักเรียนชายในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีการสมดุลงจากความรู้สึก มีการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง ใช้จังหวะโดยการขยายเพิ่มขึ้น และใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลงจากแกนกลาง การเน้นภาพด้วยสี ด้วยขนาด ด้วยการตกแต่ง มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำ และมีการใช้ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงมากกว่านักเรียนชาย

ภาพประกอบ 18 แผนภูมิแสดงการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระยะต้นปีของนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 39 ผลการศึกษาการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระดี่		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การจัดภาพ										
ความสมดุล	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
ความสมดุลจากแกนกลาง	13	18.57	18	25.71	18	25.71	13	18.57	31	22.14
ความสมดุลจากความรู้สึก	57	81.42	52	74.28	52	74.28	57	81.42	109	77.85
การเน้น	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การเน้นด้วยสี	28	40.00	10	14.28	14	20	24	34.28	38	27.14
การเน้นด้วยขนาด	22	31.42	12	17.14	18	25.71	16	22.85	34	24.28
การเน้นด้วยการตกแต่ง	13	18.57	40	57.14	26	37.14	27	38.57	53	37.85
การเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง	7	10.00	8	11.42	8	11.42	7	10	15	10.71
จังหวะ	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การซ้ำ	60	85.71	60	85.71	62	88.57	58	82.85	120	85.71
การขยายเพิ่มขึ้น	10	14.28	10	14.28	8	11.42	12	17.14	20	14.28
สัดส่วน	50	71.42	61	87.14	55	78.57	56	80	111	79.28
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง	50	71.42	61	87.14	55	78.57	56	80	111	79.28
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง	30	42.85	43	61.42	34	48.57	39	55.71	73	52.14

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา มีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 81.42 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 18.57 มีการเน้นร้อยละ 100 มีการเน้นด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือการเน้นด้วยขนาดร้อยละ 31.42 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 10.00 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยใช้การซ้ำร้อยละ 85.71 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.28 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 71.42 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 71.42 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 42.85

นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบางกระดี่มีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 74.28 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 25.71 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 57.14 รองลงมาคือการเน้นด้วยขนาดร้อยละ 17.14 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 11.42 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 85.71 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.28 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 87.14 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 87.14 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 61.42

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกร้อยละ 77.85 และความสัมพันธ์จากแกนกลางร้อยละ 22.14

มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 37.85 รองลงมาคือการเน้นด้วยสีร้อยละ 27.14 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 10.71 มีการใช้จิ้งหหวะร้อยละ 100 โดยการช้ำร้อยละ 85.71 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.28 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 79.28 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 79.28 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 52.14

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 74.28 และความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 25.71 มีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 37.14 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 11.42 มีการใช้จิ้งหหวะโดยการช้ำร้อยละ 88.57 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.42 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 78.57 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 48.57

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 81.42 และความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 18.57 มีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 38.57 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 10.00 มีจิ้งหหวะโดยการช้ำร้อยละ 82.85 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.14 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 80.00 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 55.71

ตาราง 40 ผลการศึกษาการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การจัดภาพ										
ความสมดุล	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
ความสมดุลจากแกนกลาง	6	8.5	12	17.14	8	11.42	10	14.28	18	12.85
ความสมดุลจากความรู้สึก	64	91.42	58	82.85	62	88.57	60	85.71	122	87.14
การเน้น	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การเน้นด้วยสี	11	15.71	29	41.42	18	25.71	22	31.42	40	28.57
การเน้นด้วยขนาด	16	22.85	10	14.28	14	20.00	22	31.42	36	25.71
การเน้นด้วยการตกแต่ง	28	40	21	30	25	35.71	24	34.28	49	35.00
การเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง	15	21.42	10	14.28	13	18.57	12	17.14	25	17.85
จิ้งหหวะ	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การช้ำ	64	91.42	58	82.85	66	94.28	56	80	122	87.14
การขยายเพิ่มขึ้น	6	8.57	12	17.14	4	5.71	14	20	18	12.85
สัดส่วน	54	77.14	44	62.85	38	54.28	60	85.71	98	70
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง	54	77.14	44	62.85	38	54.28	60	85.71	98	70
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง	36	51.42	32	45.71	18	25.71	50	71.42	68	48.51

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดกก มีการจัดภาพที่มีความสมดุลง่ายละ 100 โดยมีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 91.42 และมีความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 8.5 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ การเน้นด้วยขนาดร้อยละ 22.85 และการเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 15.71 มีจังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 91.42 การขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.57 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 77.14 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 77.14 ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 51.42

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดท่าข้าม มีการจัดภาพที่มีความสมดุลง่ายละ 100 โดยมีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 82.85 และความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 41.42 รองลงมาคือ การเน้นด้วยการตกแต่งร้อยละ 30.00 และการเน้นด้วยขนาดและการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 14.28 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 82.85 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.14 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 62.85 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 62.85 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 45.71

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการจัดภาพที่มีความสมดุลง่ายละ 100 โดยมีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 87.14 และความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 12.85 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 35.00 รองลงมาคือ การเน้นด้วยสีร้อยละ 28.57 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.85 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 87.14 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.85 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 70.00 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 70.00 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 48.51

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการจัดภาพที่มีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 88.57 และความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 11.42 มีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 35.71 และการเน้นการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 18.57 มีการใช้จังหวะการซ้ำร้อยละ 94.28 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.71 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนร้อยละ 54.28 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 25.17

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการจัดภาพที่มีความสมดุลงจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 85.71 และความสมดุลงจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 14.28 มีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 34.28 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 80.00 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.00 การใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง 85.71 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 71.42

ตาราง 41 ผลการศึกษาการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	คลองห้วยทราย		วัดประชานารุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การจัดภาพ										
ความสมดุล	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
ความสมดุลจากแกนกลาง	10	14.28	23	32.85	11	15.71	22	31.42	32	22.85
ความสมดุลจากความรู้สึก	60	85.71	47	67.14	59	84.28	48	68.57	107	76.42
การเน้น	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การเน้นด้วยสี	34	48.57	15	21.42	24	34.28	25	35.71	49	35.00
การเน้นด้วยขนาด	12	17.14	17	24.28	13	18.57	16	22.85	29	20.71
การเน้นด้วยการตกแต่ง	10	14.28	27	38.57	18	25.71	19	27.14	37	26.42
การเน้นด้วยการจัด ให้อยู่ตรงกลาง	14	20.00	11	15.71	15	21.42	10	14.28	25	17.85
จังหวะ	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การซ้ำ	54	77.14	55	78.57	53	75.71	56	80	109	77.85
การขยายเพิ่มขึ้น	16	22.85	15	21.42	17	24.28	14	20	31	22.14
สัดส่วน	59	84.28	58	82.85	61	87.14	56	80	117	78.57
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน ภายในรูปทรง	59	84.28	58	82.85	61	87.14	56	80	117	78.57
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน ระหว่างรูปทรง	27	38.57	37	52.85	32	45.71	32	45.71	64	45.71

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดคลองห้วยทรายมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 85.71 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 14.28 มีการเน้นร้อยละ 100 มีการเน้นด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 48.57 รองลงมาคือการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 20.00 และการเน้นด้วยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 14.28 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 ให้การซ้ำร้อยละ 77.14 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 84.28 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 38.57

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดประชานารุงมีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 67.14 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 32.85 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 38.57 รองลงมาคือการเน้นด้วยขนาดร้อยละ 24.28 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 15.71 มีจังหวะร้อยละ 100 โดยใช้การซ้ำร้อยละ 78.57 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.42 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 82.85 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 82.85 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 52.85

สรุปได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 76.42 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 22.85 มีการเน้นร้อยละ 100 มีการเน้นด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 35.00 รองลงมาคือการเน้นด้วยการตกแต่ง

แต่งร้อยละ 26.42 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.85 มีการใช้จิ้งหะร้อยละ 100 โดยใช้การชำร้อยละ 77.85 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.14 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 78.57 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 78.57 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 45.71

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 84.28 และมีความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 15.71 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 34.28 และมีการเน้นภาพด้วยขนาดน้อยที่สุดร้อยละ 18.57 มีจิ้งหะโดยการชำร้อยละ 75.71 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.28 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรงร้อยละ 87.14 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 45.71

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 68.57 และมีความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 31.42 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 35.71 และการเน้นภาพด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 14.28 มีการใช้จิ้งหะโดยการชำร้อยละ 80.00 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.00 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 80.00 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 45.71

ตาราง 42 ผลการศึกษากิจการคุณภาพจากผลงานการเขียนภาพพระบารมีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

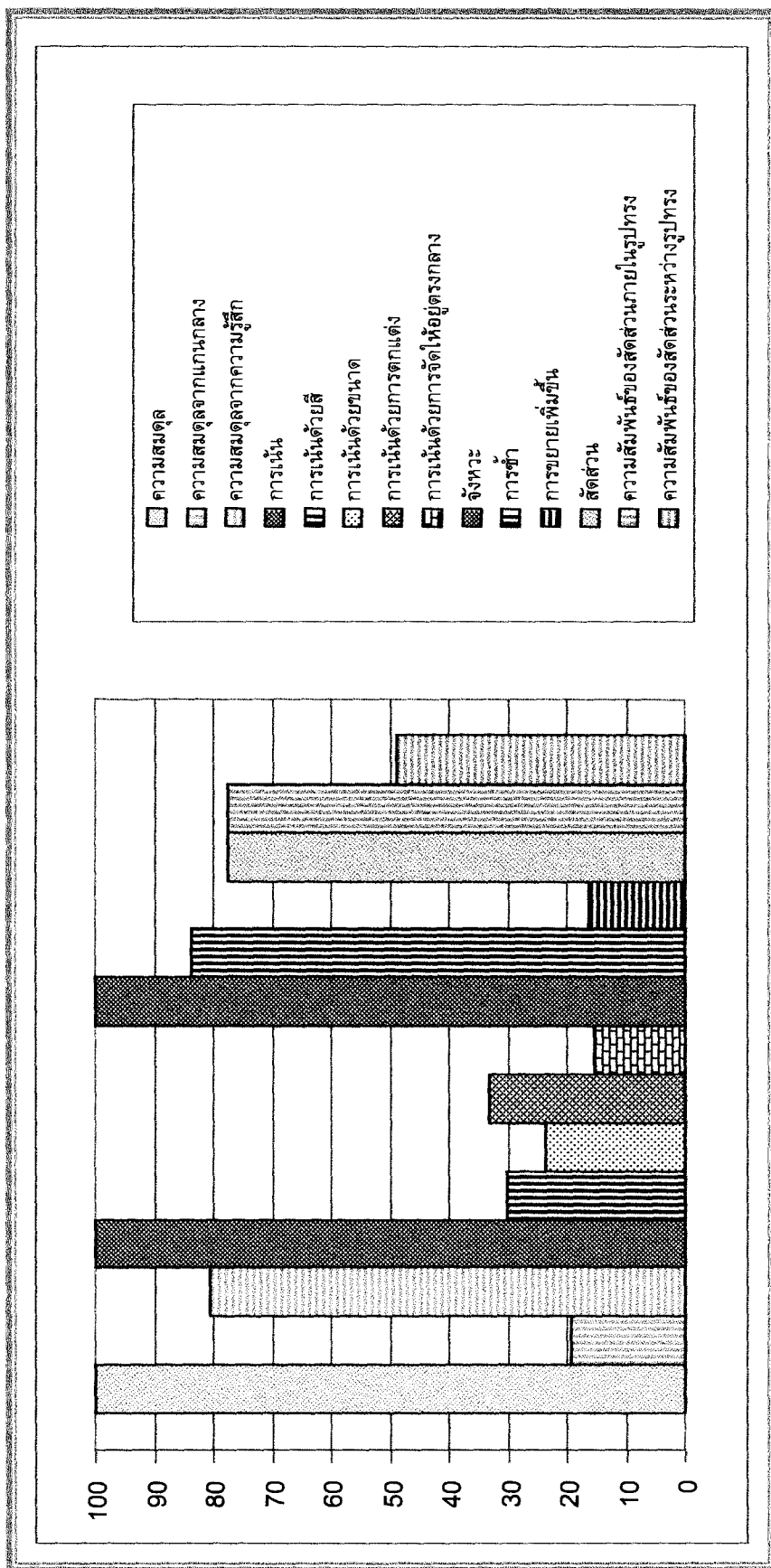
โรงเรียน	บางขุนเทียน		วัดบางกระดี		วัดกก		วัดท่าข้าม		คลองห้วยทราย		วัดประซาปารุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การจัดภาพ	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	210	100	210	100	420	100
ความสมดุล																		
ความสมดุลจากแกนกลาง	13	18.57	18	25.71	6	8.5	12	17.14	10	14.28	23	32.85	37	17.61	45	21.42	82	19.52
ความสมดุลจาก																		
ความรูสึก	57	81.42	52	74.28	64	91.42	58	82.85	60	85.71	47	67.14	173	82.38	165	78.57	338	80.47
การเห็น	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	210	100	210	100	420	100
การเห็นด้วยสี่	28	40	10	14.28	11	15.71	29	41.42	34	48.57	15	21.42	56	26.66	71	33.80	127	30.23
การเห็นด้วยขนาด	22	31.42	12	17.14	16	22.85	10	14.28	12	17.14	17	24.28	45	21.42	54	25.71	99	23.57
การเห็นด้วยการตกแต่ง	13	18.57	40	57.14	28	40	21	30	10	14.28	27	38.57	69	32.85	70	33.33	139	33.09
การเห็นด้วยการจัด																		
ให้อยู่ตรงกลาง	7	10	8	11.42	15	21.42	10	14.28	14	20	11	15.71	36	17.14	29	13.80	65	15.47
จังหวะ	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	70	100	210	100	210	100	420	100
การซ้ำ	60	85.71	60	85.71	64	91.42	58	82.85	54	77.14	55	78.57	181	86.19	170	80.95	351	83.57
การขยายเพิ่มขึ้น	10	14.28	10	14.28	6	8.57	12	17.14	16	22.85	15	21.42	29	13.80	40	19.04	69	16.42
สัดส่วน	50	71.42	61	87.14	54	77.14	44	62.85	59	84.28	58	82.85	154	73.33	172	81.90	326	77.61
ความสัมพันธ์ของ																		
สัดส่วนภายในรูปทรง	50	71.42	61	87.14	54	77.14	44	62.85	59	84.28	58	82.85	154	73.33	172	81.90	326	77.61
ความสัมพันธ์ของ																		
สัดส่วนระหว่างรูปทรง	30	42.85	43	61.42	36	51.42	32	45.71	27	38.57	37	52.85	84	40	121	57.61	205	48.80

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 80.47 ความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 19.52 มีการเน้นร้อยละ 100 โดยมีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 33.09 และมีการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 15.47 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 83.57 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.42 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 77.61 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 77.61 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 48.80

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 82.38 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.61 มีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 32.85 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีจังหวะการซ้ำร้อยละ 86.19 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.80 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 73.33 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 40.00

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 78.57 สมดุลจากแกนกลางร้อยละ 21.42 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 33.80 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 13.80 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 80.95 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.04 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 81.90 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 57.61

สรุปได้ว่านักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึก มีการเน้นภาพด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง และมีการใช้จังหวะโดยการซ้ำมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากแกนกลาง มีการเน้นภาพด้วยสี เน้นด้วยขนาด และเน้นด้วยการตกแต่ง มีการใช้จังหวะโดยการขยายเพิ่มขึ้น มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงมากกว่านักเรียนชาย

ภาพประกอบ 19 แผนภูมิแสดงการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 43 ผลการศึกษาการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกำแพง		วัดหัวกระบือ		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การจัดภาพ										
ความสมดุล	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
ความสมดุลจากแกนกลาง	17	24.28	14	20.00	15	21.42	16	22.85	31	22.14
ความสมดุลจากความรู้สึก	53	75.71	56	80.00	55	78.57	54	77.14	109	77.85
การเน้น	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การเน้นด้วยสี	27	38.57	21	30.00	19	27.14	26	37.14	45	32.14
การเน้นด้วยขนาด	15	21.42	9	12.85	20	28.57	4	5.71	24	17.14
การเน้นด้วยการตกแต่ง	9	12.85	28	40.00	20	28.57	17	24.28	37	26.42
การเน้นด้วยการจัด ให้อยู่ตรงกลาง	19	27.14	12	17.14	11	15.71	20	28.57	31	22.14
จังหวะ	70	100	70	100	70	100	70	100	140	100
การซ้ำ	60	85.71	53	75.71	57	81.42	56	80.00	113	80.71
การขยายเพิ่มขึ้น	10	14.28	17	24.28	13	18.57	14	20.00	27	19.28
สัดส่วน	52	74.28	57	81.42	54	77.14	55	78.57	109	77.85
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน ภายในรูปทรง	52	74.28	57	81.42	54	77.14	55	78.57	109	77.85
ความสัมพันธ์ของสัดส่วน ระหว่างรูปทรง	35	50.00	45	64.28	41	58.57	39	55.71	80	57.14

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกำแพงซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 75.71 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 24.28 มีการเน้นภาพร้อยละ 100 โดยการเน้นด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 38.57 รองลงมาคือการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางร้อยละ 27.14 และการเน้นด้วยการตกแต่งน้อยที่สุดร้อยละ 12.85 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 85.71 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.28 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 74.28 มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 74.28 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 50.00

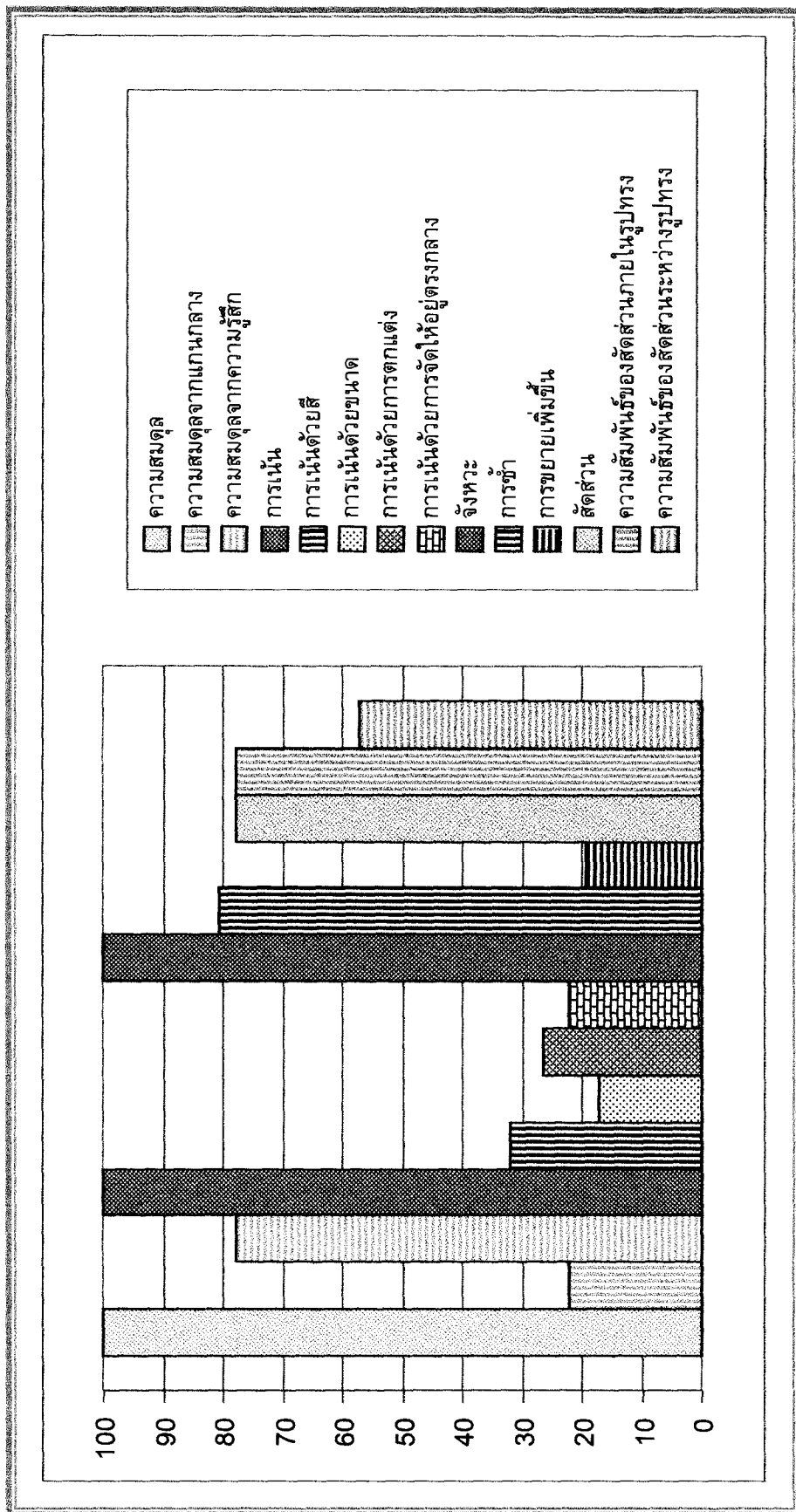
นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดหัวกระบือ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลางมีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 80.00 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 20.00 มีการเน้นร้อยละ 100 มีการเน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือการเน้นด้วยสีร้อยละ 30.00 และการเน้นด้วยขนาดน้อยที่สุดร้อยละ 12.85 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยการซ้ำร้อยละ 75.71 การขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.28 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 81.42 โดยมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 81.42 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 64.28

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.85 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 มีการ

เน้นร้อยละ 100 โดยการเน้นด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 32.14 รองลงมาคือการเน้นด้วยการตกแต่งร้อยละ 26.42 และการเน้นด้วยขนาดน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการใช้จังหวะร้อยละ 100 โดยมีการซ้ำร้อยละ 80.71 และมีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.28 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 77.85 โดยใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์กันภายในรูปทรงร้อยละ 77.85 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 57.14

นักเรียนชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลร้อยละ 100 โดยมีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 78.57 และมีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 มีการเน้นด้วยขนาดและการเน้นการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 28.57 และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 15.71 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 81.42 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.57 มีการใช้สัดส่วนร้อยละ 77.14

นักเรียนหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.14 และมีความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 22.85 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 37.14 และการเน้นด้วยขนาดน้อยที่สุดร้อยละ 5.71 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำร้อยละ 80.00 และการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.00 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 78.57 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 55.71

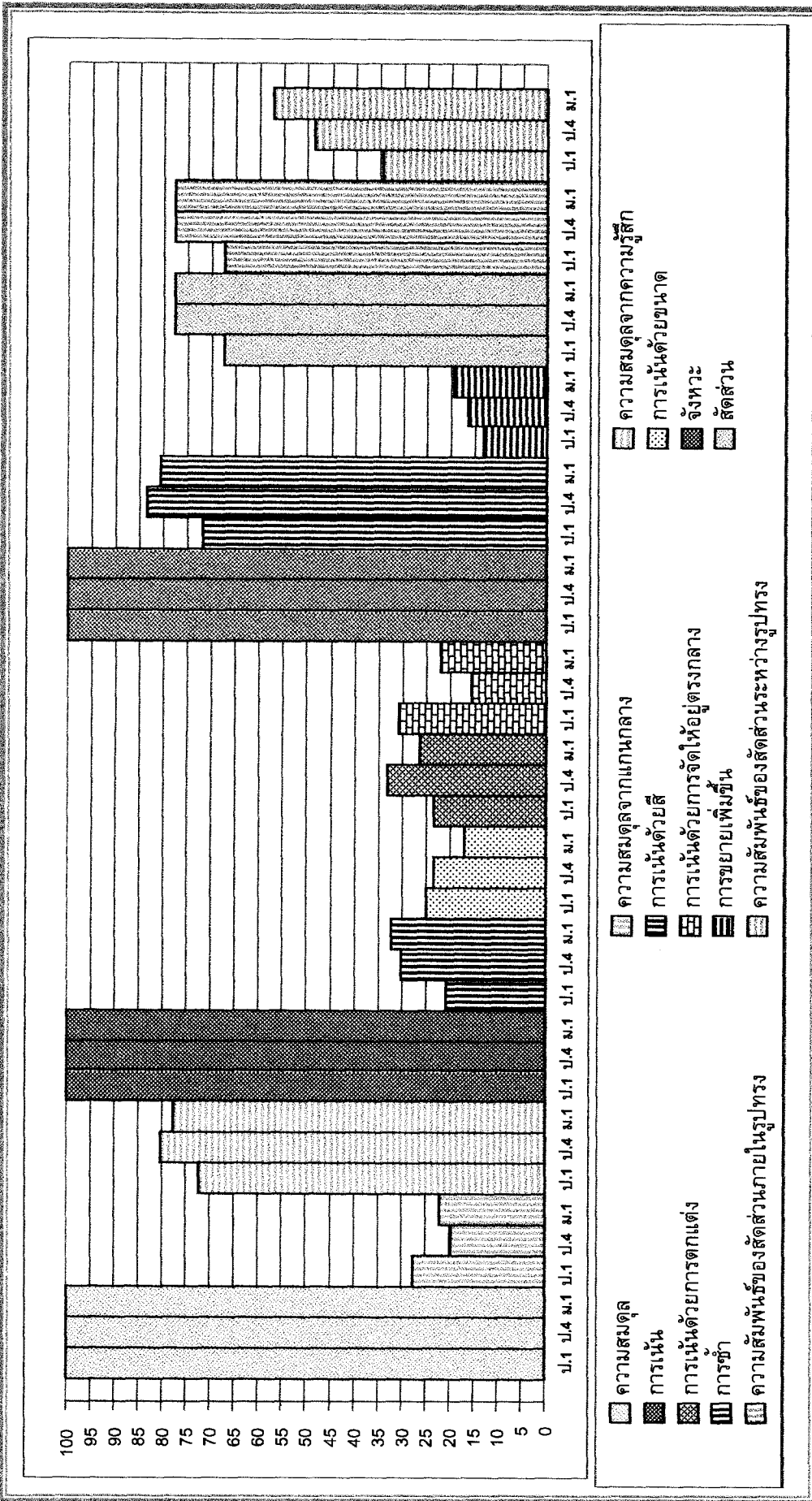

ภาพประกอบ 20 แผนภูมิแสดงการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 44 สรุปผลการศึกษากิจการจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การจัดภาพ	ประถมศึกษาปีที่ 1										ประถมศึกษาปีที่ 4										มัธยมศึกษาปีที่ 1									
	ชาย		ร้อยละ		หญิง		ร้อยละ		รวม		ชาย		ร้อยละ		หญิง		ร้อยละ		รวม		ชาย		ร้อยละ		หญิง		ร้อยละ		รวม	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน		
การจัดภาพ	210	100	210	100	210	100	210	100	420	100	210	100	210	100	420	100	210	100	420	100	70	100	70	100	140	100	140	100		
ความสมดุล	49	23.33	67	31.90	116	27.61	37	17.61	45	21.42	165	78.57	15	21.42	82	19.52	55	78.57	16	22.85	15	21.42	54	77.14	31	22.14	109	77.85		
ความสมดุลจากแกนกลาง	161	76.66	143	68.09	304	72.38	173	82.38	165	78.57	173	82.38	173	82.38	338	80.47	55	78.57	54	77.14	55	78.57	109	77.85	109	77.85				
การเน้น	210	100	210	100	420	100	210	100	210	100	210	100	210	100	420	100	210	100	420	100	70	100	70	100	140	100	140	100		
การเน้นด้วยสี	44	20.95	44	20.95	88	20.95	56	26.66	71	33.80	56	26.66	56	26.66	127	30.23	19	27.14	26	37.14	19	27.14	45	32.14	45	32.14				
การเน้นด้วยขนาด	52	24.76	53	25.23	105	25.00	45	21.42	54	25.71	99	23.57	20	28.57	99	23.57	20	28.57	4	5.71	20	28.57	24	17.14	24	17.14				
การเน้นด้วยการตกแต่ง	46	21.90	52	24.76	98	23.33	69	32.85	70	33.33	139	33.09	20	28.57	139	33.09	20	28.57	17	24.28	20	28.57	37	26.42	37	26.42				
การเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง	68	32.38	61	29.04	129	30.71	36	17.14	29	13.80	65	15.47	11	15.71	65	15.47	11	15.71	20	28.57	11	15.71	20	28.57	31	22.14	31	22.14		
จังหวะ	210	100	210	100	420	100	210	100	210	100	210	100	210	100	420	100	210	100	420	100	70	100	70	100	140	100	140	100		
การซ้ำ	178	84.76	124	59.04	302	71.90	181	86.19	170	80.95	351	83.57	57	81.42	351	83.57	57	81.42	56	80.00	57	81.42	113	80.71	113	80.71				
การขยายเพิ่มขึ้น	42	20	14	6.66	56	13.33	29	13.80	40	19.04	69	16.42	13	18.57	69	16.42	13	18.57	14	20.00	14	20.00	27	19.28	27	19.28				
สัดส่วน	140	66.66	143	68.09	283	67.38	154	73.33	172	81.90	326	77.61	54	77.14	326	77.61	54	77.14	55	78.57	55	78.57	109	77.85	109	77.85				
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนในรูปทรง	140	66.66	143	68.09	283	67.38	154	73.33	172	81.90	326	77.61	54	77.14	326	77.61	54	77.14	55	78.57	55	78.57	109	77.85	109	77.85				
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง	85	40.47	59	28.09	144	34.28	84	40.00	121	57.61	205	48.80	41	58.57	205	48.80	41	58.57	39	55.71	39	55.71	80	57.14	80	57.14				

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกรู้สึกมากกว่าความสมดุลจากทุกระดับชั้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง การเน้นภาพที่มีความแตกต่างกันแต่ระดับชั้นคือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เน้นภาพด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 30.71 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีการเน้นภาพด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 33.09 แต่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 32.14 โดยเฉพาะการเน้นภาพด้วยสีมีจำนวนมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 20.95 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 30.23 และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 32.14 เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ แต่การเน้นด้วยขนาดมีจำนวนลดน้อยลง เมื่ออายุมากขึ้นคือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 25.00 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 23.57 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 17.14 ลดน้อยลงตามลำดับ มีการใช้จังหวะที่การขยายเพิ่มขึ้นมีจำนวนมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น และมีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง และระหว่างรูปทรงเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้นตามลำดับ

ภาพประกอบ 21 แผนภูมิแสดงการจัดภาพจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

5. การใช้สี

ตาราง 45 ผลการศึกษาการใช้สีจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การใช้สี	โรงเรียน		วัดบางกระดี		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ระบายสีตามแบบของจริง	36	51.42	25	35.71	33	47.14	28	40.00	61	43.57
ระบายสีตามความรู้สึก	34	48.57	45	64.28	37	52.85	42	60.00	79	56.42
ระบายสีที่รุนแรง	19	27.14	16	22.85	26	37.14	9	12.85	35	25.00
ระบายสีที่เรียบ	51	72.85	54	77.14	44	62.85	61	87.14	105	75.00
การใช้สีสดใส	46	65.71	47	67.14	44	62.85	49	70.00	93	66.42
การใช้สีทึบ	24	34.28	23	32.85	26	37.14	21	30.00	47	33.57
การใช้สีกลมกลืนตามวงสี	21	30.00	10	14.28	13	18.57	15	21.42	28	20.00
การใช้สีตัดกันตามวงสี	49	70.00	60	85.71	54	77.14	55	78.57	109	77.85
การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงา	2	2.85	4	5.71	2	2.85	4	5.71	6	4.28
การเว้นพื้นเป็นกระดาษ	26	37.14	70	100	47	67.14	49	70	96	68.57

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีการใช้สีที่ระบายสีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 51.42 และระบายสีตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 48.57 ระบายสีเรียบมากที่สุดร้อยละ 72.85 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 27.14 การใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 65.71 และการใช้สีทึบร้อยละ 34.28 มีการใช้สีที่กลมกลืนตามวงสีร้อยละ 30.00 ใช้สีตัดกันตามวงสีร้อยละ 70.00 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 2.85 มีการเว้นพื้นบนกระดาษร้อยละ 37.14

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดบางกระดีมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 64.28 การระบายสีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 35.71 การระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 77.14 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 22.85 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 67.14 และการใช้สีทึบน้อยที่สุดร้อยละ 32.85 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 85.71 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 14.28 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 5.71 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 100

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 56.42 และการใช้สีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 43.57 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 75.00 ระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 25.00 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 66.42 การใช้สีทึบมากที่สุดร้อยละ 33.57 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 77.85 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 20.00 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 4.28 และการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 68.57

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 52.85 ตามแบบของจริงร้อยละ 47.14 มีการระบายสีเรียบมากที่สุดร้อยละ 62.85 และระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 37.14 ใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 62.85 และใช้สีทึบร้อยละ 37.14 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 77.14 และใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 18.57 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 2.85 และการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 67.14

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุด ร้อยละ 60.00 การใช้สีตามแบบของจริงร้อยละ 40.00 การใช้สีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 87.14 ใช้สีที่รุนแรง ร้อยละ 12.85 มีการใช้สีสดใสร้อยละ 70.00 และใช้สีที่บร้อยละ 30.00 ใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 78.57 ใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 21.42 ใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 5.71 และมีการเว้นพื้นบน กระดาษร้อยละ 70.00

ตาราง 46 ผลการศึกษาการใช้สีจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ระบายสีตามแบบของจริง	36	51.42	27	38.57	19	27.14	44	62.85	63	45.00
ระบายสีตามความรู้สึก	34	48.57	43	61.42	51	72.85	26	37.14	77	55.00
ระบายสีที่รุนแรง	25	35.71	36	51.42	38	54.28	23	32.85	61	43.57
ระบายสีที่เรียบ	45	64.28	34	48.57	32	45.71	47	67.14	79	56.42
การใช้สีสดใส	32	45.71	45	64.28	22	31.42	55	78.57	77	55.00
การใช้สีที่บ	38	54.28	25	35.71	48	68.57	15	21.42	63	45.00
การใช้สีกลมกลืนตามวงสี	27	38.57	24	34.28	32	45.71	19	27.14	51	36.42
การใช้สีตัดกันตามวงสี	43	61.42	46	65.71	38	54.28	51	72.85	89	63.57
การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงา	0	0	1	1.42	1	1.42	0	0	1	71.00
การเว้นพื้นเป็นกระดาษ	64	91.42	67	95.71	69	98.57	62	88.57	131	93.57

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดกกมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 48.57 และการระบายตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 51.42 การระบายที่เรียบร้อยละ 64.28 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 35.71 มีการใช้สีสดใสร้อยละ 45.71 และการใช้สีที่บร้อยละ 54.28 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 61.42 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 38.57 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาไม่ปรากฏ และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 91.42

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 61.42 การใช้สีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 38.57 มีการระบายที่รุนแรงมากที่สุดร้อยละ 51.42 ระบายสีที่เรียบน้อยที่สุดร้อยละ 48.57 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 64.28 และระบายสีที่บร้อยละ 35.71 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 65.71 ใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 34.28 ใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 1.42 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 95.71

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 55.00 และการใช้สีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 45.00 มีการระบายสีเรียบมากที่สุดร้อยละ 56.42 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 43.57 ใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 55.00 และการใช้สีที่บร้อยละ 45.00 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 63.57 การใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 36.42 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 0.71 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 93.57

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุด ร้อยละ 72.85 ใช้สีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 27.14 ระบายที่รุนแรงมากที่สุดร้อยละ 54.28 และระบายสีที่เรียบน้อยที่สุดร้อยละ 45.71 มีการใช้สีที่บวมมากที่สุดร้อยละ 68.57 และการใช้ที่สดใสร้อยละ 31.42 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 54.28 ใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 45.71 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 1.42 มีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 98.57

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการใช้สีตามแบบของจริงมากที่สุด ร้อยละ 62.85 ระบายสีตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 37.14 ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 67.14 และระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 32.85 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 78.57 การใช้สีที่บวมน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 การใช้สีที่ตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 72.85 และใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 27.14 ส่วนการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาไม่ปรากฏ มีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 88.57

ตาราง 47 ผลการศึกษาการใช้สีจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	คลองห้วยทราย		วัดพระชาบุรุ้ง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
การใช้สี										
ระบายสีตามแบบของจริง	16	22.85	11	15.71	11	15.71	16	22.85	27	19.28
ระบายสีตามความรู้สึก	54	77.14	59	84.28	59	84.28	54	77.14	113	80.71
ระบายสีที่รุนแรง	37	52.85	30	42.85	50	71.42	17	24.28	67	47.85
ระบายสีที่เรียบ	33	47.14	40	57.14	20	28.57	53	75.71	73	52.14
การใช้สีสดใส	32	64.28	49	70.00	52	74.28	42	60.00	94	67.14
การใช้สีที่บวม	45	35.71	21	30.00	18	25.71	28	40.00	46	32.85
การใช้สีกลมกลืนตามวงสี	25	22.85	10	14.28	14	20.00	12	17.14	26	18.57
การใช้สีตัดกันตามวงสี	16	77.14	60	85.71	56	80.00	58	82.85	114	81.42
การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงา	0	0	5	7.14	1	1.42	4	5.71	5	3.57
การเว้นพื้นเป็นกระดาษ	27	38.57	64	91.42	49	70.00	42	60.00	91	65.00

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนคลองห้วยทรายมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.14 ใช้สีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 22.85 มีการระบายสีที่รุนแรงมากที่สุดร้อยละ 52.85 และระบายสีที่เรียบร้อยละ 47.14 มีการใช้สีที่สดใสมากที่สุดร้อยละ 64.28 ใช้สีที่บวมร้อยละ 35.71 ใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 77.14 และใช้สีกลมกลืนกันตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 22.85 ส่วนการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาไม่ปรากฏ มีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 38.57

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดพระชาบุรุ้งมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุด ร้อยละ 84.28 ใช้สีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 15.71 ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 57.14 ระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 42.85 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 70.00 การใช้สีที่บวมน้อยที่สุดร้อยละ 30.00 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 85.71 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 14.28 การใช้สีที่แสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 7.14 และการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 91.42

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 81.71 การใช้สีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 19.28 การระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 52.14 ระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 47.85 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 67.14 การใช้สีที่บอบน้อยที่สุดร้อยละ 32.85 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 81.42 และการใช้กลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 18.57 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 3.57 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 65.00

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 84.28 การใช้สีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 15.71 มีการระบายสีที่รุนแรงมากที่สุดร้อยละ 71.42 และการระบายสีที่เรียบน้อยที่สุดร้อยละ 28.57 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 74.28 และใช้สีที่บอบร้อยละ 25.71 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 80.00 และการใช้สีกลมกลืนกันตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 20.00 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 1.42 และการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 70.00

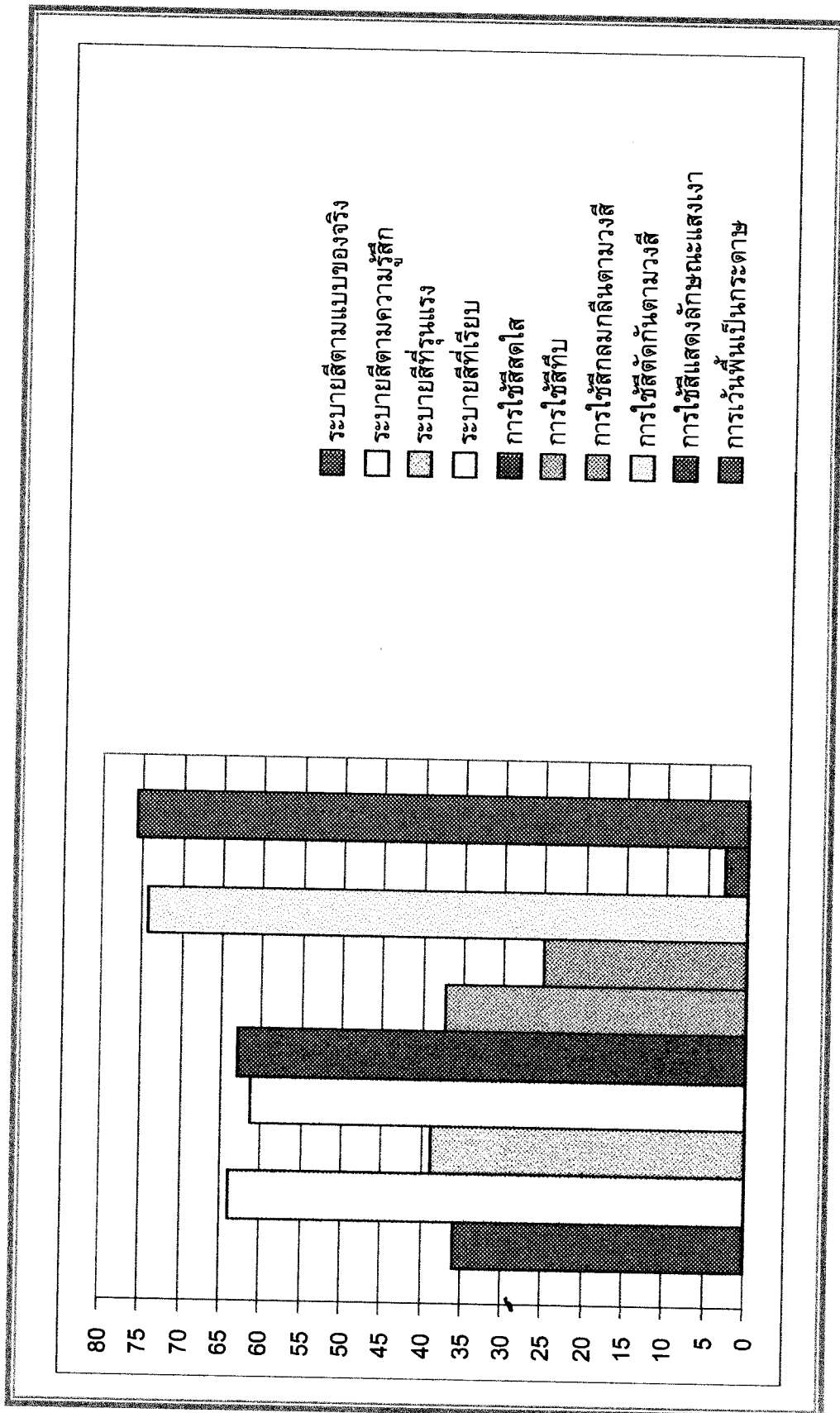
นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.14 ระบายสีตามแบบของจริงร้อยละ 22.15 ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 75.71 และระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 24.28 มีการใช้สีสดใสร้อยละ 60.00 และการใช้สีที่บอบร้อยละ 40.00 การใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 82.85 และใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 5.71 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 60.00

ตาราง 48 สรุปผลการศึกษากาการใช้สื่อจากผลงานการเขียนภาพบรรยายชีวิตของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระตั้ง		วัดก		วัดท่าข้าม		คลองห้วยทราย		วัดประชาปารุง		รวม						
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	
																			จำนวน
กาใช้																			
ระบายสีตามแบบ																			
ของจริง	36	51.42	25	35.71	36	51.42	27	38.57	16	22.85	11	15.71	63	30.00	88	41.90	151	38.95	
ระบายสีตามความรู้สึก	34	48.57	45	64.28	34	48.57	43	61.42	54	77.14	59	84.28	147	70.70	122	58.09	269	64.04	
ระบายสีที่รุนแรง	19	27.14	16	22.85	25	35.71	36	51.42	37	52.85	30	42.85	114	54.28	49	23.33	163	38.80	
ระบายสีที่เรียบ	51	72.85	54	77.14	45	64.28	34	48.57	33	47.14	40	57.14	96	45.71	161	76.66	257	61.19	
กาใช้สีสดใส	46	65.71	47	67.14	32	45.71	45	64.28	45	64.28	45	64.28	118	56.19	146	69.52	264	62.85	
กาใช้สีทึบ	24	34.28	23	32.85	38	54.28	25	35.71	25	35.71	21	30.00	92	43.80	64	30.47	156	37.14	
กาใช้สีกลมกลืนตาม																			
วงสี	21	30.00	10	14.28	27	38.57	24	34.28	16	22.85	10	14.28	59	28.09	46	21.90	105	25.00	
กาใช้สีตัดกันตามวงสี	49	70.00	60	85.71	43	61.42	46	65.71	54	77.14	60	85.71	148	70.47	164	78.09	312	74.28	
กาใช้สีแสดงลักษณะ																			
แสงเงา	2	2.85	4	5.71	0	0	1	1.42	0	0	5	7.14	4	1.90	8	3.80	12	2.85	
กาเว้นพื้นที่เป็น																			
กะดาด	26	37.14	70	100.00	64	91.42	67	95.71	27	38.57	64	91.42	165	78.57	153	72.85	318	75.71	

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 64.04 และการระบายสีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 35.95 มีการระบายสีที่เรียบง่ายที่สุดร้อยละ 61.19 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 38.80 มีการใช้สีที่สดใสมากที่สุดร้อยละ 62.85 และระบายสีที่ทึบน้อยที่สุดร้อยละ 37.14 กาใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 74.28 และการใช้สีกลมกลืนกันตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 25.00 กาใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 2.85 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกะดาดร้อยละ 75.71

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีที่รุนแรง มีการใช้สีที่ทึบ ใช้สีกลมกลืนกันตามวงสี และมีการเว้นพื้นที่เป็นกะดาดมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการระบายสีที่เรียบง่าย มีการใช้สีสดใส กาใช้สีตัดกันตามวงสี และการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงามากกว่านักเรียนชาย

ภาพประกอบ 22 แผนภูมิแสดงการใช้สื่จากผลงานการเขียนภาพระเบียบของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 49 ผลการศึกษาการใช้สื่จากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การใช้สื่	โรงเรียน		วัดบางกระดี		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ระบายสีตามแบบของจริง	31	44.28	23	32.85	20	28.57	34	48.57	54	38.57
ระบายสีตามความรู้สึก	39	55.71	47	67.14	50	71.42	36	51.42	86	61.42
ระบายสีที่รุนแรง	21	30.00	14	20.00	21	30.00	14	20.00	35	25.00
ระบายสีที่เรียบ	49	70.00	56	80.00	49	70.00	56	80.00	105	75.00
การใช้สื่สดใส	23	32.85	41	58.57	26	37.14	38	54.28	64	45.71
การใช้สื่ทึบ	47	67.14	29	41.42	44	62.85	32	45.71	76	54.28
การใช้สื่กลมกลืนตามวงสี	18	25.71	15	21.42	15	21.42	18	25.71	33	23.57
การใช้สื่ตัดกันตามวงสี	52	74.28	55	78.57	55	78.57	52	74.28	107	76.42
การใช้สื่แสดงลักษณะแสงเงา	17	24.28	6	8.58	8	11.42	15	21.42	23	16.42
การเว้นพื้นที่เป็นกระดาษ	14	20.00	45	64.28	32	45.71	27	38.57	59	42.14

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษามีการใช้สื่ ที่ระบายตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 55.71 และระบายสีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 44.28 ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 70.00 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 30.00 มีการใช้สื่ทึบร้อยละ 67.14 การใช้สื่ สดใสร้อยละ 32.85 การใช้สื่ตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 74.28 และการใช้สื่กลมกลืนกันตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 25.71 มีการใช้สื่แสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 24.28 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 20.00

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดบางกระดีมีการใช้สื่ที่มีระบายสีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 67.14 และระบายสีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 32.85 ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 80.00 และระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 20.00 ใช้สื่สดใสมากที่สุดร้อยละ 58.57 การใช้สื่ทึบน้อยที่สุดร้อยละ 41.42 มีการใช้สื่ตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 78.57 และใช้สื่กลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 มีการใช้สื่แสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 8.58 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 64.28

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้สื่ ที่ระบายสีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 61.42 และการระบายสีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 38.57 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 75.00 และระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 17.85 มีการใช้สื่ทึบร้อยละ 54.28 และการใช้สื่สดใสร้อยละ 45.71 ใช้สื่ตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 76.42 และใช้สื่กลมกลืนตามวงสีร้อยละ 23.57 และมีการใช้สื่แสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 16.42 และเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 42.14

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการระบายสีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 71.42 ระบายสีตามแบบจริงร้อยละ 28.57 ระบายสีที่เรียบร้อยละ 70.00 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 30.00 ระบายสีที่ทึบร้อยละ 62.85 ระบายสีที่สดใสร้อยละ 37.14 มีการใช้สื่ตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 78.57 ใช้สื่กลมกลืนร้อยละ 21.42 การใช้สื่แสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 11.42 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 45.71

นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้สื่ตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 51.42 ระบายสีตามแบบของจริงร้อยละ 48.57 ระบายสีเรียบร้อยละ 80.00 ระบายสีที่รุนแรง

ร้อยละ 20.00 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 54.28 และใช้สีที่ทึบร้อยละ 45.71 ใช้สีตัดกันตามวงสีร้อยละ 74.28 และใช้สีกลมกลืนร้อยละ 25.71 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 21.42 และการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 38.57

ตาราง 50 ผลการศึกษาการใช้สีจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดกลางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	วัดกก		วัดท่าข้าม		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ระบายสีตามแบบของจริง	49	70.00	35	50.00	43	61.42	41	58.57	84	60.00
ระบายสีตามความรู้สึก	21	30.00	35	50.00	27	38.57	29	41.42	56	40.00
ระบายสีที่รุนแรง	16	22.85	20	28.57	22	31.42	14	20.00	36	25.71
ระบายสีที่เรียบ	54	77.14	50	71.42	48	57.14	56	80.00	104	74.28
การใช้สีสดใส	45	64.28	41	58.57	42	60.00	44	62.85	86	61.42
การใช้สีทึบ	25	35.71	29	41.42	28	40.00	26	37.14	54	38.57
การใช้สีกลมกลืนตามวงสี	16	22.85	28	40.00	21	30.00	23	32.85	44	31.42
การใช้สีตัดกันตามวงสี	54	77.14	42	60.00	49	70.00	47	67.14	96	68.57
การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงา	6	8.57	7	10.00	5	7.14	8	11.42	13	9.28
การเว้นพื้นเป็นกระดาษ	41	58.57	48	68.57	53	75.71	36	51.42	89	63.57

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดกกมีการใช้สีที่ระบายตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 70.00 และระบายสีตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 30.00 ระบายสีที่เรียบร้อยละ 77.14 ระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 22.85 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 64.28 และมีการใช้สีที่ทึบน้อยที่สุดร้อยละ 35.71 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 77.14 และใช้สีกลมกลืนร้อยละ 22.85 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 8.57 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 58.57

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดท่าข้ามมีการใช้สีที่ระบายตามแบบของจริงและระบายสีตามความรู้สึกร้อยละ 50.00 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 71.42 ระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 18.57 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 58.57 และมีการใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 40.00 มีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 68.57 และการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 10.00

สรุปได้ว่านักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการระบายสีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 60.00 และระบายสีตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 40.00 มีการระบายสีที่เรียบร้อยละ 74.28 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 25.71 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 61.42 และการใช้สีที่ทึบน้อยที่สุดร้อยละ 38.57 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีร้อยละ 68.57 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 31.42 มีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 63.57 และการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 9.28

นักเรียนชายในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการระบายสีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 61.42 และระบายสีตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 38.57 มีการระบายสีที่เรียบร้อยละ 57.14 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 31.42 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 60.00 และมีการใช้สีที่ทึบน้อยที่สุดร้อยละ

ละ 40.00 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีร้อยละ 70.00 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 30.00 มีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 75.71 และการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 7.14

นักเรียนหญิงในระดับชั้นศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดกลางมีการระบายสีตามความรู้สึกร้อยละ 84.28 และระบายสีตามแบบของจริงร้อยละ 58.57 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 80.00 และระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุด 20.00 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 62.85 และการใช้สีทึบน้อยที่สุดร้อยละ 37.14 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีร้อยละ 67.14 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 37.14 มีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 63.57 และการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 9.28

ตาราง 51 ผลการศึกษาการใช้สีจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การใช้สี	โรงเรียน		วัดประชานารุง		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ระบายสีตามแบบของจริง	12	17.14	33	47.14	15	21.42	30	42.85	45	32.14
ระบายสีตามความรู้สึก	58	82.85	37	52.85	55	78.57	40	57.14	95	67.85
ระบายสีที่รุนแรง	25	35.71	13	18.57	29	41.42	9	12.85	38	27.14
ระบายสีที่เรียบ	45	64.28	57	81.42	41	58.57	61	87.14	102	72.85
การใช้สีสดใส	40	57.14	40	57.14	37	52.85	43	61.42	80	57.14
การใช้สีทึบ	30	42.85	30	42.85	33	47.14	27	38.57	60	42.85
การใช้สีกลมกลืนตามวงสี	15	21.42	21	30.00	19	27.14	17	24.28	36	25.71
การใช้สีตัดกันตามวงสี	55	78.57	49	70.00	51	72.85	53	75.71	104	74.28
การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงา	10	14.28	8	11.42	12	17.14	6	8.57	18	12.85
การเว้นพื้นเป็นกระดาษ	19	27.14	23	32.85	16	22.85	26	37.14	42	30.00

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนคลองห้วยทรายมีการระบายสีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 82.85 และการระบายสีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการระบายสีเรียบมากที่สุดร้อยละ 64.28 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 35.71 มีการระบายสีที่สดใสร้อยละ 57.14 และการระบายสีทึบร้อยละ 42.85 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 78.57 และมีการใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 14.28 และการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 27.14

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดประชานารุงมีการใช้สีที่ระบายตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 52.85 และระบายสีตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 47.14 ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 81.42 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 18.57 มีการใช้สีสดใสร้อยละ 57.14 และการใช้สีทึบร้อยละ 42.85 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 70.00 และการใช้สีกลมกลืนกันตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 30.00 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 11.42 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 32.85

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการใช้สีโดยการระบายตามความรู้สึกร้อยละ 67.85 และการระบายสีตามแบบของจริงร้อยละ 32.14 ระบายสีที่เรียบร้อยละ 72.85 และระบายสี

ที่ทึบร้อยละ 42.85 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 74.28 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 25.71 และการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 12.85 และเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 30.00

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการระบายสีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 78.57 และการระบายตามแบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 58.57 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 41.42 การใช้สีสดใสร้อยละ 52.85 และการใช้สีที่บร้อยละ 47.14 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีร้อยละ 72.85 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 27.14 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 17.14 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 22.85

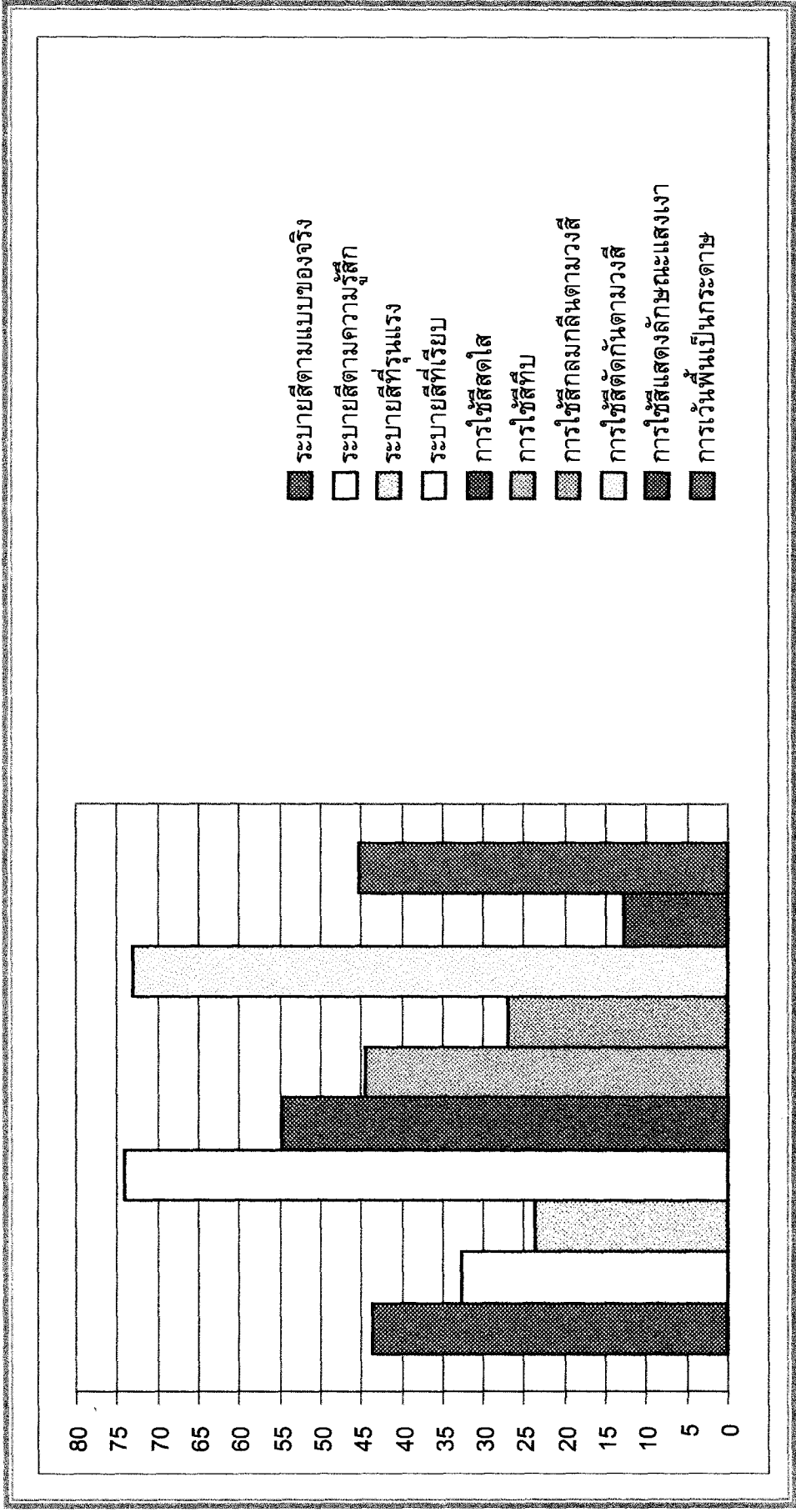
นักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนขนาดเล็กมีการระบายสีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 57.14 และการระบายสีตามแบบของจริงร้อยละ 42.85 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 87.14 และการระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 12.85 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 61.42 และการใช้สีที่บร้อยละ 38.57 การใช้สีตัดกันตามวงสีร้อยละ 75.71 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 24.28 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 8.57 มีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 37.14

ตาราง 52 สรุปผลการศึกษากาการใช้สื่อจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียน	บางขุนเทียนศึกษา		วัดบางกระเจ็ด		วัดกก		วัดท่าข้าม		คลองห้าทราย		วัดประชาป่ารุ้ง		รวม				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	
กาใช้สื่อ																	
ระบายสีตามแบบ																	
ของจริง	31	44.28	23	32.85	49	70.00	35	50.00	12	17.14	33	47.14			183	43.57	
ระบายสีตามความรู้สึก	39	55.71	47	67.14	21	30.00	35	50.00	58	82.85	37	52.85			137	32.61	
ระบายสีที่รุนแรง	21	30.00	14	20.00	16	22.85	20	28.57	25	35.71	13	18.57	41	19.52	99	23.57	
ระบายสีที่เรียบ	49	70.00	56	80.00	54	77.41	50	71.42	45	64.28	57	81.42	173	82.38	311	74.04	
กาใช้สื่อใส	23	32.85	41	58.57	45	64.28	41	58.57	40	57.14	40	57.14	125	59.52	230	54.76	
กาใช้สีทึบ	47	67.14	29	41.42	25	35.71	29	41.42	30	42.85	30	42.85	82	39.04	187	44.52	
กาใช้สีกลมกลืนตาม																	
วงสี	18	25.71	15	21.42	16	22.85	28	40.00	15	21.42	21	30.00	58	27.61	113	26.90	
กาใช้สีตัดกันตามวงสี	52	74.28	55	78.57	54	77.14	42	60.00	55	78.57	49	70.00	152	72.38	307	73.09	
กาใช้สีแสดงลักษณะ																	
แสงเงา	17	24.28	6	8.57	6	8.57	7	10.00	10	14.28	8	11.42	29	13.80	54	12.85	
กาเว้นพื้นที่เป็น																	
กระดาษ	14	20.00	45	64.28	41	58.57	48	68.57	19	27.14	23	32.85	89	42.38	190	45.23	

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการใช้สีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 43.57 และระบายสีตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 32.61 และมีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 74.04 และการระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุดร้อยละ 23.57 และการใช้สีสดใสร้อยละ 54.76 และใช้สีทึบร้อยละ 44.52 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 73.09 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีร้อยละ 26.90 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 12.85 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 45.23

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการใช้ระบายสีตามความรู้สึก มีการระบายสีที่รุนแรง ระบายสีที่ทึบ ใช้สีตัดกันตามวงสี และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการใช้สีที่ระบายตามแบบของจริง มีการระบายสีที่สดใส ระบายสีที่กลมกลืนกันตามวงสี และมีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงามากกว่านักเรียนชาย

ภาพประกอบ 23 แผนภูมิแสดงการใช้สี่จากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 53 ผลการศึกษาการใช้สีจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1
ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

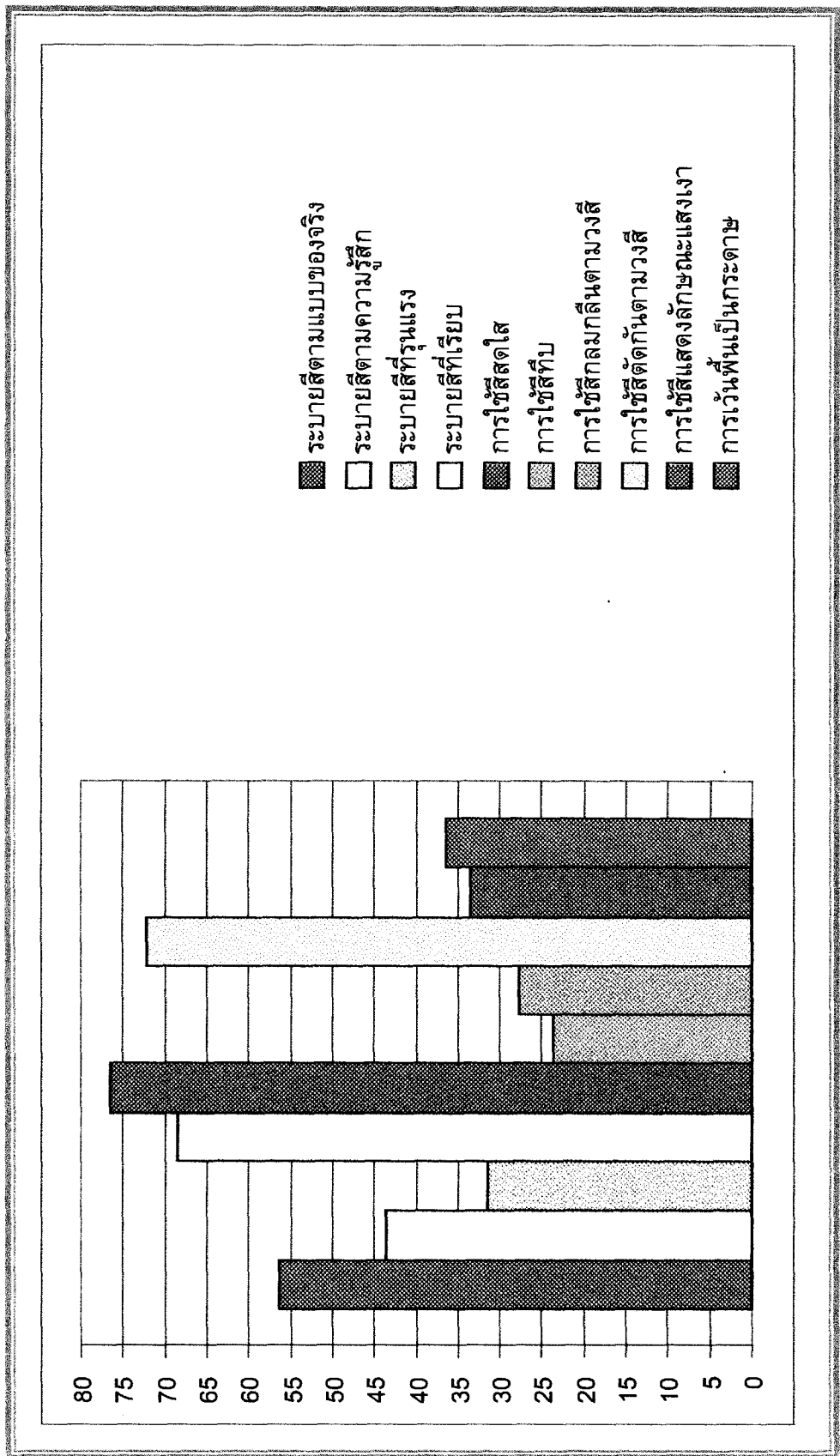
โรงเรียน	วัดท่าแพง		วัดหัวกระบือ		รวม					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
ระบายสีตามแบบของจริง	38	54.28	41	58.57	47	67.14	32	45.71	79	56.42
ระบายสีตามความรู้สึก	32	45.71	29	41.42	23	32.85	38	54.28	61	43.57
ระบายสีที่รุนแรง	30	42.85	14	20.00	33	47.14	11	15.71	44	31.42
ระบายสีที่เรียบ	40	57.14	56	80.00	37	52.85	59	84.28	96	68.57
การใช้สีสดใส	53	75.71	54	77.14	51	72.85	56	80.00	107	76.42
การใช้สีทึบ	17	24.28	16	22.85	19	27.14	14	20.00	33	23.57
การใช้สีกลมกลืนตามวงสี	11	15.71	28	40.00	23	32.85	16	22.85	39	27.85
การใช้สีตัดกันตามวงสี	59	84.28	42	60.00	47	67.14	54	77.14	101	72.14
การใช้สีแสดงลักษณะ แสงเงา	32	45.71	15	21.42	24	34.28	23	32.85	47	33.57
การเว้นพื้นเป็นกระดาษ	23	32.85	28	40.00	40	57.14	11	15.71	51	36.42

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดท่าแพงซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้สีที่ระบายตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 54.28 และระบายสีตามความรู้สึกร้อยละ 45.71 ระบายสีเรียบมากที่สุดร้อยละ 57.14 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 42.85 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 75.71 และใช้สีที่ทึบร้อยละ 15.71 มีการใช้สีที่แสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 45.71 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 32.85

นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนวัดหัวกระบือซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลางมีการใช้สีที่ระบายตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 58.57 และมีการระบายสีตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 41.42 มีการระบายสีที่เรียบร้อยละ 80.00 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 20.00 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 77.14 และมีการใช้สีทึบน้อยที่สุดร้อยละ 22.85 มีการใช้สีตัดกันมากที่สุดร้อยละ 60.00 และสีกลมกลืนกันตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 40.00 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 21.42 และการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 40.00

สรุปได้ว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีที่ระบายตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 56.42 ระบายสีตามความรู้สึกร้อยละ 43.57 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 68.57 และระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 31.42 ระบายสีที่สดใสมากที่สุดร้อยละ 76.42 ระบายสีที่ทึบร้อยละ 23.57 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 72.14 และการใช้สีกลมกลืนตามวงสีน้อยที่สุดร้อยละ 27.85 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 33.57 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 36.42

นักเรียนชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีที่ระบายตามแบบของจริง มีการระบายสีที่รุนแรง การใช้สีทึบ การใช้สีกลมกลืนตามวงสี มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงา และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีที่ระบายตามความรู้สึก มีการระบายสีที่เรียบ มีการใช้สีสดใส และมีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากกว่านักเรียนชาย

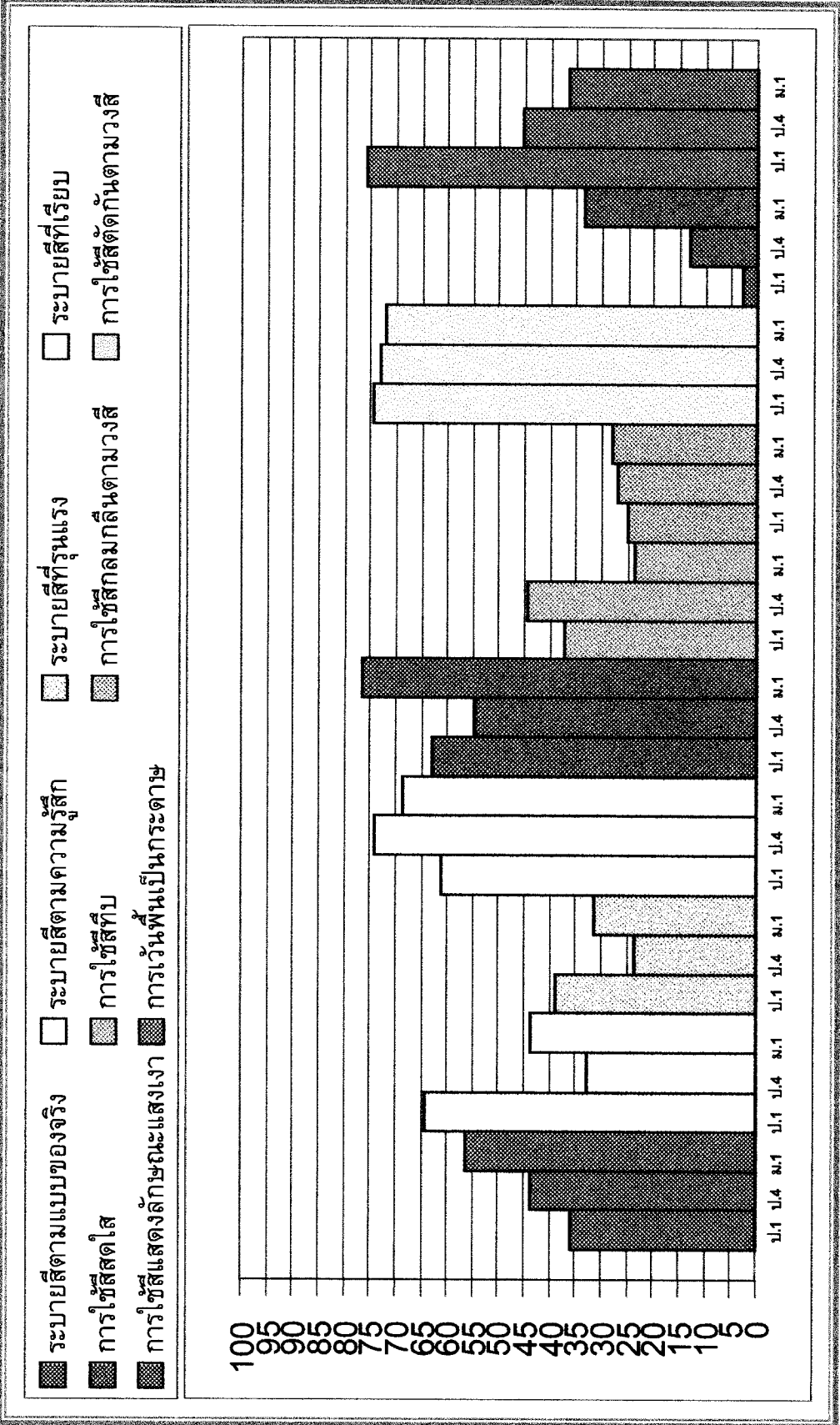

ภาพประกอบ 24 แผนภูมิแสดงการใช้สื่อจากผลงานการเขียนภาพระเบียบของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 54 สรุปผลการศึกษาค่าการใช้สัปดาห์จากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การใช้สัปดาห์	ประถมศึกษาปีที่ 1						ประถมศึกษาปีที่ 4						มัธยมศึกษาปีที่ 1					
	ชาย		หญิง		รวม	ร้อยละ	ชาย		หญิง		รวม	ร้อยละ	ชาย		หญิง		รวม	ร้อยละ
	ราย	ยละ	ราย	ยละ	ราย	ยละ	ราย	ยละ	ราย	ยละ	ราย	ยละ	ราย	ยละ	ราย	ยละ	ราย	ยละ
ระเบียบตามแบบของจริง	63	30.00	88	41.90	151	35.95	78	37.14	105	50.00	183	43.57	47	67.14	32	45.71	79	56.42
ระเบียบตามความรู้สึก	147	70.7	122	50.09	269	64.04	132	62.85	015	50.00	137	32.61	23	32.85	38	54.28	61	43.57
ระเบียบที่รุนแรง	114	54.28	49	23.33	163	38.80	58	27.61	41	19.52	99	23.57	33	47.14	11	15.71	44	31.42
ระเบียบที่เรียบง่าย	96	45.71	161	76.66	257	61.19	138	65.71	173	82.38	311	74.04	37	52.85	59	84.28	96	68.57
การใช้สีสดใส	118	56.19	146	69.52	264	62.85	105	50.00	125	59.52	230	54.76	51	72.85	56	80.00	107	76.42
การใช้สีทึบ	92	43.80	64	30.47	156	37.14	105	50.00	82	39.04	187	44.52	19	27.14	14	20.00	33	23.57
การใช้สีกลมกลืนตามวงสี	59	28.09	46	21.90	105	25.00	55	26.19	58	27.61	113	26.90	23	32.85	16	22.85	39	27.85
การใช้สีตัดกันตามวงสี	148	70.47	164	78.09	312	74.28	155	73.80	152	72.38	307	73.09	47	67.14	54	77.14	101	72.14
การใช้สีแสดงลักษณะ																		
แสงเงา	4	1.90	8	3.80	12	2.85	25	11.90	29	13.80	54	12.85	24	34.28	23	32.85	47	33.57
การเว้นพื้นที่เป็นกระดาษ	165	78.57	153	72.85	318	75.71	101	48.09	89	42.38	190	45.23	40	57.14	11	15.71	51	36.42

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนมีการใช้สีที่มีการระบายสีตามแบบของจริงมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น คือระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระเบียบตามแบบของจริงร้อยละ 35.95 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 43.57 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 56.42 เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และมีการใช้สีกลมกลืนตามวงสีมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น คือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 25.00 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 26.90 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 27.85 เพิ่มขึ้นตามลำดับ และการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาเพิ่มมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้นคือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 2.85 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 12.85 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 33.57 เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ การใช้สีตัดกันตามวงสีมีจำนวนลดน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น คือระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 74.28 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 73.09 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 72.14 ลดน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น และการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษมีจำนวนลดน้อยลงเมื่ออายุคือระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 75.71 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 45.23 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 36.42 ลดน้อยลงตามลำดับ

ภาพประกอบ 25 แผนภูมิแสดงการใช้สติจากผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

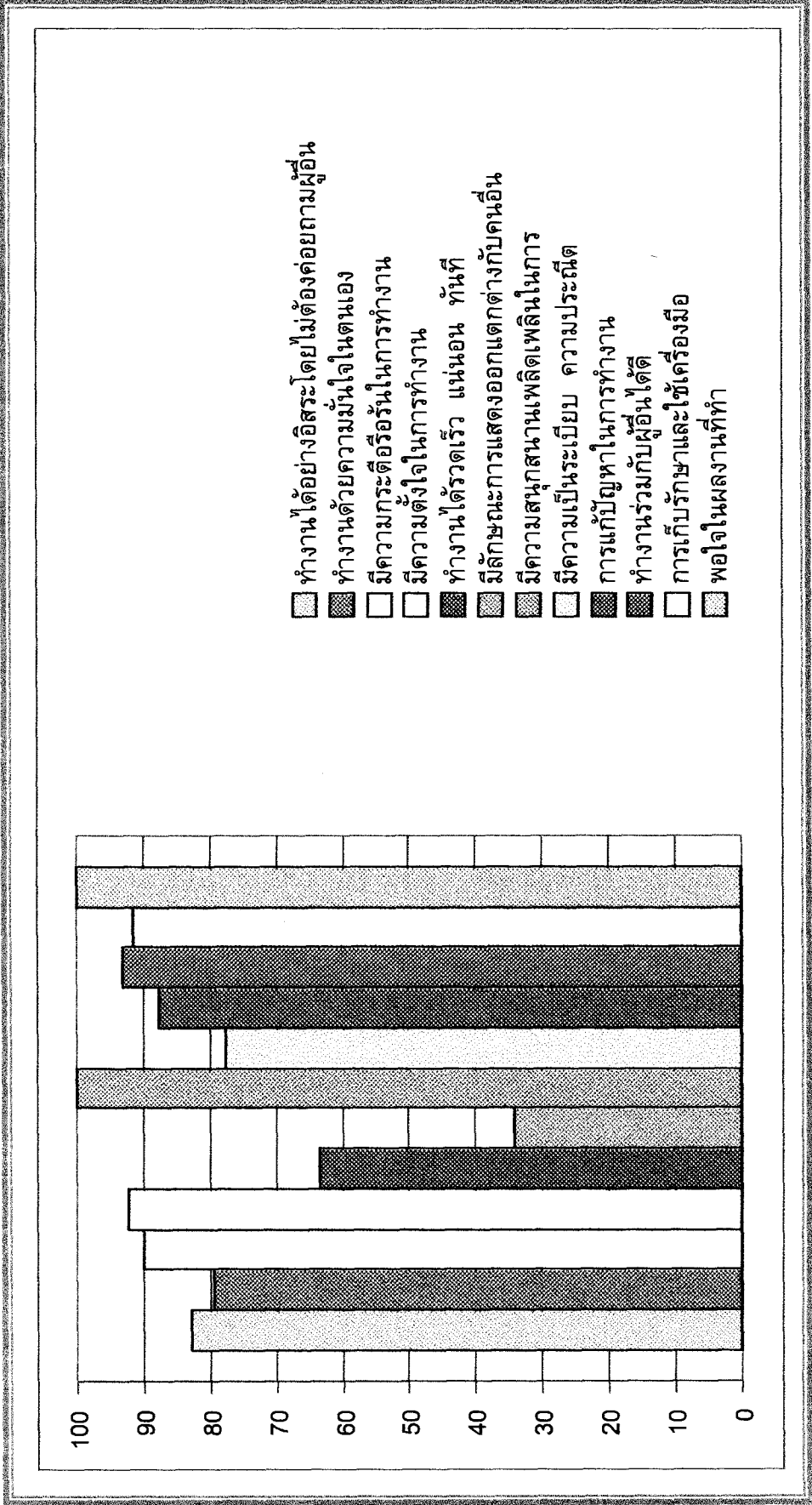
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

ตาราง 55 ผลการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	ระดับประถมศึกษาปีที่ 1					
	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยตามผู้อื่น	176	83.80	172	81.90	348	82.85
2. ทำงานด้วยความมั่นใจในตนเอง	163	77.61	171	81.42	334	79.52
3. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	181	86.19	197	93.80	378	90.00
4. มีความตั้งใจในการทำงาน	187	89.04	201	95.71	388	92.38
5. สามารถทำงานได้รวดเร็ว แน่นนอน ทันที	121	57.61	146	69.52	267	63.57
6. มีลักษณะการแสดงออกแตกต่างกับคนอื่น	64	30.47	80	38.09	144	34.28
7. มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน	210	100	210	100	420	100
8. มีความเป็นระเบียบ ประณีต	145	69.04	181	86.19	326	77.61
9. การแก้ปัญหาในการทำงาน	188	89.52	180	85.71	368	87.61
10. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	192	91.42	199	94.76	391	93.09
11. การเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ	187	89.04	197	93.80	384	91.42
12. พยายามในผลงานที่ทำ	210	100	210	100	420	100

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยตามผู้อื่นร้อยละ 82.85 มั่นใจในการทำงานร้อยละ 79.52 มีความกระตือรือร้นร้อยละ 90.00 มีความตั้งใจร้อยละ 92.38 ทำงานได้รวดเร็ว แน่นนอนทันทีร้อยละ 63.57 แสดงออกต่างผู้อื่นร้อยละ 34.28 มีความสนุกสนานเพลิดเพลินร้อยละ 100 มีความเป็นระเบียบประณีตร้อยละ 77.61 แก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 87.61 ทำงานร่วมกับผู้อื่นร้อยละ 93.09 การเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือร้อยละ 91.42 และมีความพอใจในผลงานร้อยละ 93.09

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยตามผู้อื่นและการแก้ปัญหาในการทำงานมีมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความมั่นใจกระตือรือร้น ความตั้งใจในการทำงาน สามารถทำงานได้รวดเร็ว แสดงออกแตกต่างจากคนอื่น มีความเป็นระเบียบ ประณีตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นกับการเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือมากกว่านักเรียนชาย

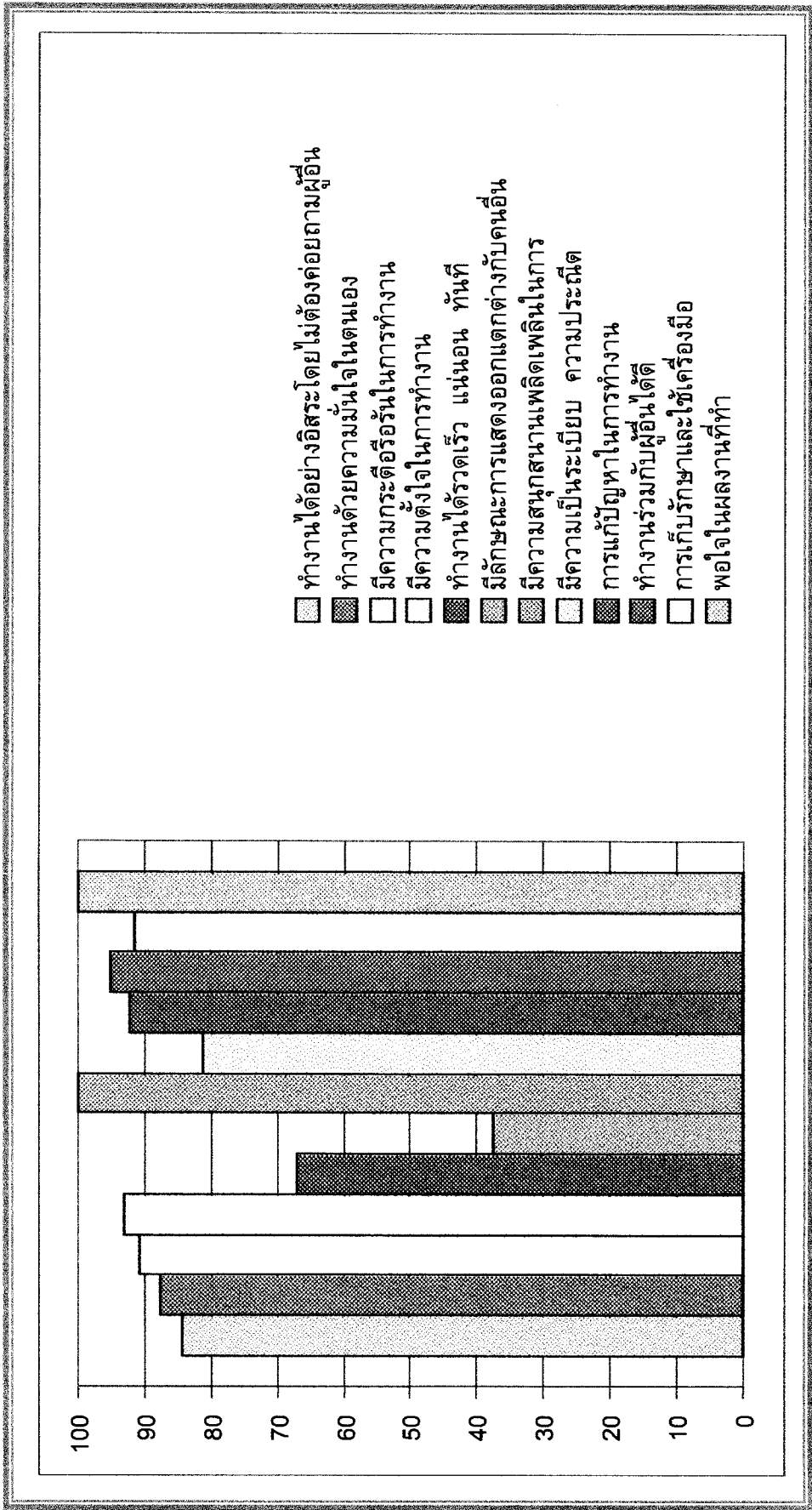
ภาพประกอบ 26 แผนภูมิแสดงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 56 ผลการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	ระดับประถมศึกษาปีที่ 4					
	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยตามผู้อื่น	186	88.57	168	80	354	84.28
2. ทำงานด้วยความมั่นใจในตนเอง	192	91.42	176	83.80	368	87.61
3. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	191	90.42	190	90.47	381	90.71
4. มีความตั้งใจในการทำงาน	189	90	202	96.19	391	93.09
5. สามารถทำงานได้รวดเร็ว แน่นนอน ทันที	139	66.19	143	68.09	282	67.14
6. มีลักษณะการแสดงออกแตกต่างกับคนอื่น	89	42.38	69	32.85	158	37.61
7. มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน	210	100	210	100	420	100
8. มีความเป็นระเบียบ ความประณีต	159	75.71	182	86.66	341	81.19
9. การแก้ปัญหาในการทำงาน	202	96.19	186	88.57	388	92.38
10. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	199	94.76	200	95.23	399	95
11. การเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ	188	49.52	196	93.33	384	91.42
12. พอใจในผลงานที่ทำ	210	100	210	100	420	100

นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องถามผู้อื่นร้อยละ 84.28 มีความมั่นใจในตนเองร้อยละ 87.61 มีความกระตือรือร้นร้อยละ 90.71 มีความตั้งใจในการทำงานร้อยละ 93.09 มีความสามารถในการทำงานได้รวดเร็ว แน่นนอนทันทีร้อยละ 67.14 มีการแสดงออกแตกต่างจากคนอื่นร้อยละ 37.61 มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงานร้อยละ 100 มีความเป็นระเบียบความประณีตร้อยละ 81.19 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 92.38 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีร้อยละ 95.00 การเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือร้อยละ 91.42 และมีความพอใจในผลงานร้อยละ 100

นักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยตามผู้อื่น การทำงานด้วยความมั่นใจ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และมีลักษณะการแสดงออกที่แตกต่างกับผู้อื่นกับการแก้ปัญหาในการทำงานมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความตั้งใจในการทำงาน สามารถทำงานได้รวดเร็ว มีความเป็นระเบียบประณีต ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือมากกว่านักเรียนชาย

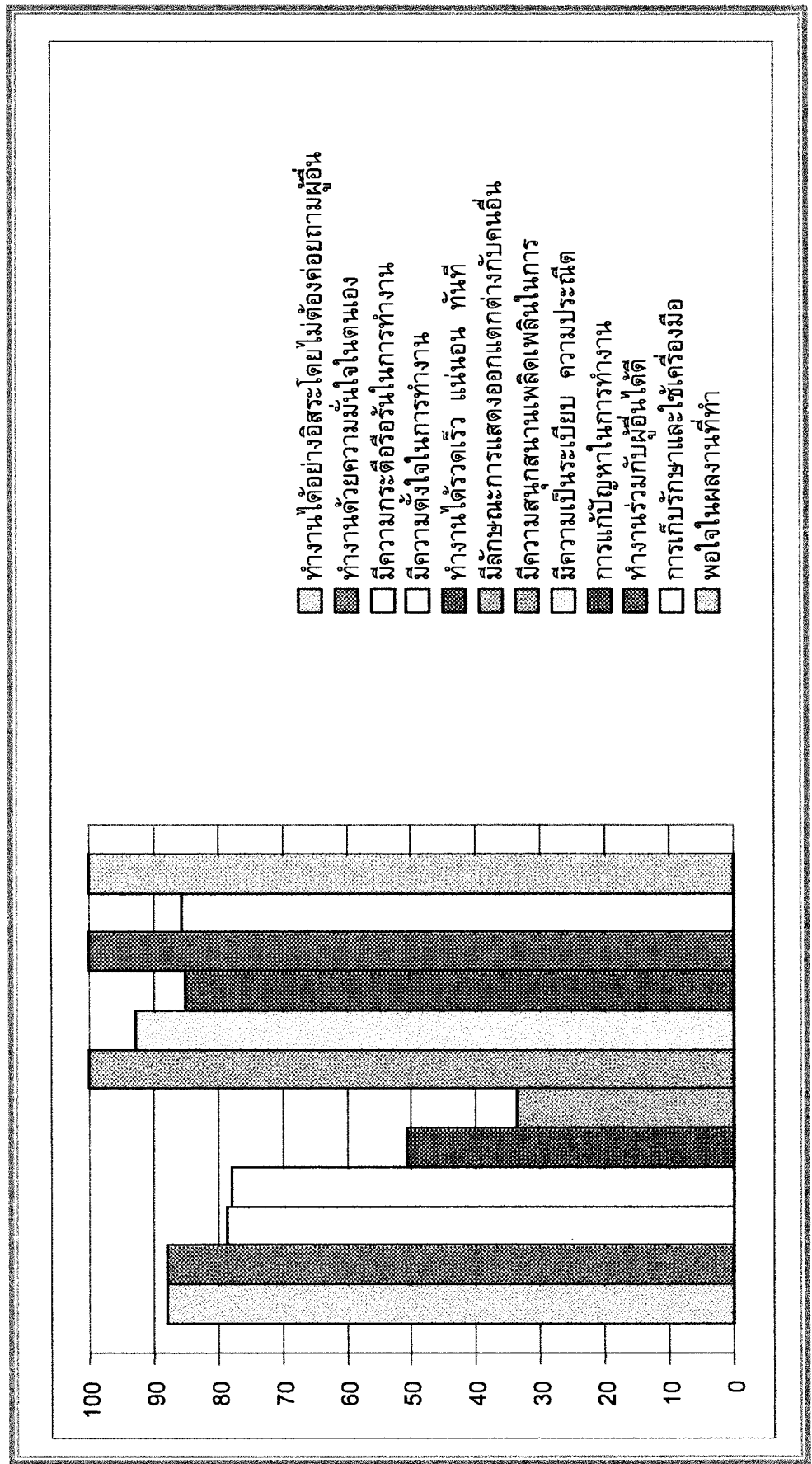
ภาพประกอบ 27 แผนภูมิแสดงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพพระบารมีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 57 ผลการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1					
	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยตามผู้อื่น	65	92.85	58	82.85	123	87.85
2. ทำงานด้วยความมั่นใจในตนเอง	62	88.57	61	87.14	123	87.85
3. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	57	81.42	61	87.14	118	84.28
4. มีความตั้งใจในการทำงาน	59	84.28	61	87.14	120	85.71
5. สามารถทำงานได้รวดเร็ว แน่นนอน ทันที	33	47.14	38	54.28	71	50.71
6. มีลักษณะการแสดงออกแตกต่างกับคนอื่น	28	40.00	19	27.14	47	33.57
7. มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน	70	100	70	100	140	100
8. มีความเป็นระเบียบ ประณีต	61	87.14	69	98.57	130	92.85
9. การแก้ปัญหาในการทำงาน	60	85.71	59	84.28	119	85
10. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	70	100	70	100	140	100
11. การเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ	55	78.57	65	92.85	120	85.71
12. พอใจในผลงานที่ทำ	70	100	70	100	140	100

นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยตามผู้อื่นร้อยละ 87.85 ทำงานด้วยความมั่นใจร้อยละ 87.85 มีความกระตือรือร้นในการทำงานร้อยละ 84.28 มีความตั้งใจในการทำงานร้อยละ 85.71 ทำงานได้รวดเร็วร้อยละ 50.71 มีลักษณะการแสดงออกแตกต่างกับคนอื่นร้อยละ 33.57 มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงานร้อยละ 100 มีความเป็นระเบียบประณีตร้อยละ 92.85 แก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 85.00 ทำงานร่วมกับผู้อื่นร้อยละ 100 และมีการเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือร้อยละ 85.71 มีความพอใจในผลงานร้อยละ 100

นักเรียนชายในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระ ความมั่นใจในตนเอง และการแสดงออกที่แตกต่างจากคนอื่นกับการแก้ปัญหาในการทำงานมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการกระตือรือร้น ความตั้งใจ ทำงานได้รวดเร็ว มีความเป็นระเบียบ ประณีต การเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือมากกว่านักเรียนชาย

ภาพประกอบ 28 แผนภูมิแสดงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลงานการแสดงออกทางศิลปะด้านการเขียนภาพพระบายสีของศิลปะเด็กในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงชั้นๆละ 3 ปี คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็นดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผลงานการเขียนภาพพระบายสีที่นักเรียนวาดตามความถนัดและความสนใจ ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 2 โรงเรียน ขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำนวน 2 โรงเรียน ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified) ในอัตราส่วน 3 : 1 จำนวน 5502 ภาพ นำมาสุ่มเป็นภาพกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มจากผลงานที่นักเรียนพึงพอใจมากที่สุดจาก 1 ใน 3 ภาพ หลังจากนั้นจึงสุ่มภาพโดยการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 980 ภาพ ตามจำนวนที่ต้องการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียน มีด้วยกัน 6 ประเด็น ดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร โรงเรียนและครูประจำวิชาศิลปะศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมการเขียนภาพระบายสีในชั้นเรียนจำนวน 3 ครั้ง โดยให้นักเรียนเขียนภาพระบายสีตามความถนัดและความสนใจ คนละ 3 ภาพ พร้อมทั้งชื้อภาพ แล้วให้นักเรียนเลือกภาพที่มีความพึงพอใจมากที่สุดเพียง 1 ภาพ แล้วผู้วิจัยนำภาพผลงานที่นักเรียนคัดเลือกมา รวบรวมแล้วสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยเริ่มด้วยการรวบรวมผลงานการเขียนภาพระบายสีที่นักเรียนวาดตามความถนัดและความสนใจ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1(ป.1) ระดับประถมศึกษาปีที่ 4(ป.4) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1(ม.1) ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แล้วศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการแบบศิลปะของผลงานแต่ละชนิดโดยภาพรวม
2. นำภาพผลงานแต่ละชิ้นมาเทียบแบบการศึกษาวิเคราะห์ที่สร้างขึ้น โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น คือ เนื้อหา การถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ การจัดภาพ การใช้สี และกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน แล้วนำมาจัดเข้าหมวดหมู่ให้ตรงตามเกณฑ์
3. วิเคราะห์ผลงานตามแบบการศึกษาวิเคราะห์
4. นำผลการศึกษาวิเคราะห์จากการจัดระบบหมวดหมู่ผลงานการเขียนภาพระบายสีมาคำนวณหา ค่าร้อยละแล้วจึงนำเสนอในรูปตาราง และอภิปรายผลต่อไป

(ตัวอย่างข้อมูล (เลข 1 ตัว)

1. เนื้อหา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 34.04 ภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีน้อยที่สุดร้อยละ 3.33 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.00 เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธา น้อยที่สุดร้อยละ 3.09 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.71 และเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี น้อยที่สุดร้อยละ 1.42
- ..... , ขของจริงมากที่สุดคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 41.90
- 4 ร้อยละ 45.71 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 57.14 ถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรง น้อยที่สุด คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 21.42 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 16.19 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 5.71
3. การออกแบบภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ออกแบบภาพที่กระจัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 64.76 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 60.95 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 55.71

4. การจัดภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุด ร้อยละ 72.38 มีการเน้นภาพโดยการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุด ร้อยละ 30.47 ใช้จังหวะโดยการซ้ำมากที่สุด ร้อยละ 71.90 ใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรง ร้อยละ 67.38 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง ร้อยละ 34.28 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุด ร้อยละ 80.47 เน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุด ร้อยละ 33.09 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำมากที่สุด ร้อยละ 83.57 และมีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรง ร้อยละ 77.16 ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง ร้อยละ 48.80 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุด ร้อยละ 77.85 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุด ร้อยละ 32.14 มีจังหวะโดยการซ้ำมากที่สุด ร้อยละ 80.71 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรง ร้อยละ 77.85 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง ร้อยละ 57.14

5. การใช้สี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีระบายสีตามความรู้สึกมากที่สุด ร้อยละ 64.04 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุด ร้อยละ 61.09 ใช้สีสดใสมากที่สุด ร้อยละ 62.85 และมีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุด ร้อยละ 74.28 ใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 2.85 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษ ร้อยละ 75.71 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการระบายสีตามแบบ ของจริงมากที่สุด ร้อยละ 43.57 ระบายที่เรียบมากที่สุด ร้อยละ 74.04 การใช้สีสดใสมากที่สุด ร้อยละ 54.76 ใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุด ร้อยละ 73.09 ใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 12.85 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษ ร้อยละ 45.23 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการระบายสีตามแบบของจริงมากที่สุด ร้อยละ 56.42 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุด ร้อยละ 68.57 ใช้สีสดใสมากที่สุด ร้อยละ 76.42 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีมากที่สุด ร้อยละ 72.14 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 35.57 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษ ร้อยละ 36.42

6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความตั้งใจ แก้ปัญหาในการทำงาน มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ และพอใจในผลงานอยู่ในระดับ ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการทำงานได้อย่างอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง มีความกระตือรือร้น มีความเป็นระเบียบ ประณีต มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือ และมีความพอใจในผลงานที่ทำอยู่ในระดับ ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระ ทำงานด้วยความมั่นใจ มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน มีความเป็นระเบียบ ประณีต แก้ปัญหาในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีการเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ และพอใจในผลงานที่ทำอยู่ในระดับ ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเขตบางขุนเทียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่า

1. เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ร้อยละ 34.04 ได้แก่ ภาพภูเขา ภาพป่าไม้ และภาพสัตว์ป่า ภาพทะเล และภาพสวนดอกไม้ รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ร้อยละ 20.71 ได้แก่ ภาพตนเองกับครอบครัว ภาพการทำกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน และภาพ

การไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ส่วนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะปรากฏให้เห็นน้อยที่สุดร้อยละ 3.33

นักเรียนชายมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 28.09 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 28.85 และเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาที่น้อยที่สุดร้อยละ 3.80 ส่วนนักเรียนหญิงมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม และภาพที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆน้อยที่สุดร้อยละ 1.90

ผลการศึกษายังค้นพบว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง เนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื้อหาจากจินตนาการ และเนื้อหาที่เลียนแบบจากสื่อต่างๆมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธามากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.00 ได้แก่ภาพทะเล ป่าไม้ ภูเขา น้ำตกและสัตว์ป่ารองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 20.00 ได้แก่ภาพการไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ภาพตนเองและครอบครัว ภาพกิจกรรมต่างๆของคนในชุมชน และภาพการเล่นของเด็ก ภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาที่น้อยที่สุดร้อยละ 3.09

นักเรียนชายมีความถนัดและความสนใจวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 30.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง และเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมร้อยละ 19.04 และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.90 ส่วนนักเรียนหญิงมีความถนัดและความสนใจวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.90

ผลการศึกษายังค้นพบว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง เนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเนื้อหาจากจินตนาการมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา และภาพที่มีเนื้อหาเลียนแบบจากสื่อต่างๆมากกว่านักเรียนชายซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าเรื่องการศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจิตติรัตน์ อัครตะนันต์ (2530 : 90-94) พบว่านักเรียนชายชอบวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมากที่สุด และนักเรียนหญิงชอบวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.71 ได้แก่ภาพทะเล ภาพภูเขา ภาพป่าไม้ และภาพน้ำตก รองลงมาคือภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 21.42 ได้แก่ภาพบ้าน ดึกหรืออาคารสูง ภาพถนนและรถยนต์ และภาพวัด ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.42

นักเรียนชายมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 31.42 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างร้อยละ 20.00 และเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยีน้อยที่สุดร้อยละ 2.85 ส่วนนักเรียนหญิงมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 40.00 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับการเลียนแบบสื่อต่างๆร้อยละ 77.14 และเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมน้อยที่สุดร้อยละ 10.00

ผลการศึกษาข้างต้นพบว่านักเรียนชายมีความถนัด และความสนใจวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ และความศรัทธาและเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีความถนัด และความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ภาพเลียนแบบจากสื่อต่างๆ และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์สร้างมากกว่านักเรียนชาย

การแสดงออกทางด้านเนื้อหาจะเห็นได้ว่านักเรียนมีความถนัดและความสนใจที่จะวาดภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ และภาพที่เลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้น และภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม และภาพที่มีเนื้อหาจากจินตนาการ มีจำนวนลดน้อยลงเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้น

2. การถ่ายทอดภาพ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 14.90 ได้แก่ ภาพ คน ต้นไม้ บ้าน เป็นต้น รองลงมาคือภาพที่ถ่ายทอดตามความรู้สึกร้อยละ 36.66 ได้แก่ภาพใต้ท้องทะเลนักเรียนรู้สึกว่าจะมีสัตว์น้ำต่าง ๆ การถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 ได้แก่ภาพต้นไม้ที่นักเรียนให้รูปทรงกลมประกอบกับรูปทรงสี่เหลี่ยม และภาพบ้านที่นักเรียนใช้รูปทรงสามเหลี่ยมประกอบกับรูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นต้น

นักเรียนชายถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกมากกว่านักเรียนหญิงคือ ชายร้อยละ 41.90 และหญิงร้อยละ 31.42 การถ่ายทอดภาพโดยเปลี่ยนแปลงรูปทรงนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง คือ ชายร้อยละ 32.38 และหญิงร้อยละ 10.47 ส่วนการถ่ายทอดภาพเลียนแบบ ของจริงนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชายคือ หญิงร้อยละ 58.09 และชายร้อยละ 25.71

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการถ่ายทอดภาพที่เลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 45.71 ได้แก่ ภาพต้นไม้ ภาพบ้าน ภาพสัตว์ป่า รองลงมาคือ การถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 38.09 เช่น ภาพหุ่นยนต์ ภาพยานอวกาศ และภาพการ์ตูน การถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงทรงน้อยที่สุดร้อยละ 16.19

นักเรียนชายมีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกและการถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการถ่ายทอดภาพเลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 57.14 รองลงมาคือ ภาพที่มีการถ่ายทอดภาพตามความรู้สึกร้อยละ 37.14 และภาพที่มีถ่ายทอดภาพโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงน้อยที่สุดร้อยละ 5.71

จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่านักเรียนมีการถ่ายทอดภาพที่เลียนแบบของจริงมีจำนวนมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น และการถ่ายทอดโดยการเปลี่ยนแปลงรูปทรงมีจำนวนน้อยลงเมื่ออายุมากขึ้น

3. การออกแบบภาพ

นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 64.76 รองลงมาคือ การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวร้อยละ 56.19 ได้แก่ภาพท่าทางการเคลื่อนไหวของ คน สัตว์ รถยนต์ กระแสน้ำ และการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งน้อยที่สุดร้อยละ 43.80

นักเรียนชายออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวและออกแบบภาพที่กระจัดกระจายมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 60.95 รองลงมาคือ การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 39.04 และการออกแบบที่กระจัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 38.57

นักเรียนชายมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งและการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 55.71 รองลงมาคือ การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งร้อยละ 44.28 และมีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายน้อยที่สุดร้อยละ 27.14

นักเรียนชายมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวและการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่งมากกว่านักเรียนชาย

จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่านักเรียนในแต่ละระดับชั้นมีการออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวในอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน และนักเรียนมีการออกแบบภาพที่กระจัดกระจายในอัตราส่วนที่ลดลงเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนเมื่อมีอายุมากขึ้นมีความเข้าใจในองค์ประกอบศิลปะมากขึ้น เช่น มีเข้าใจในเรื่องการจัดภาพ การทับซ้อน การเน้นจุดเด่น และความเป็นเอกภาพ เป็นต้น

4. การจัดภาพ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 72.38 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุด ร้อยละ 27.61 มีการเน้นภาพโดยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 30.47 รองลงมาคือ การเน้นด้วยขนาดร้อยละ 24.28 และการเน้นด้วยสีน้อยที่สุดร้อยละ 20.95 ใช้จังหวะการซ้ำมากที่สุดร้อยละ 71.90 และการขยายเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดร้อยละ 13.33 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 67.38 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 34.28

นักเรียนชายมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึก การเน้นภาพด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง การใช้จังหวะโดยการซ้ำ การขยายเพิ่มขึ้น และการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีการจัดภาพที่มีความสมดุลแกนกลางการเน้นภาพด้วยขนาด การเน้นภาพด้วยการตกแต่ง และการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 80.47 ความสมดุลจากแกนกลางร้อยละ 19.52 มีการเน้นภาพด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 33.09 รองลงมาคือ การเน้นภาพด้วยสี และการเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางน้อยที่สุดร้อยละ 15.47 มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำมากที่สุดร้อยละ 83.57 มีการขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.42 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 77.66 และความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 48.80

นักเรียนชายมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึก การเน้นภาพด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง และการใช้จังหวะโดยการ ซ้ำ มากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากแกนกลาง การเน้นภาพด้วยสี การเน้นภาพด้วยขนาด และการเน้นด้วยการตกแต่งมีการใช้จังหวะด้วยการขยายเพิ่มขึ้น การใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงและความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงมากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.85 มีความสมดุลจากแกนกลางน้อยที่สุดร้อยละ 21.42 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 32.14 รองลงมาคือ การเน้นภาพด้วยการตกแต่งร้อยละ 26.42 และการเน้นภาพด้วยขนาดน้อยที่สุดร้อยละ 17.14 มีการใช้ จังหวะโดยการซ้ำมากที่สุดร้อยละ 80.71 การขยายเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.28 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ ของสัดส่วนภายในรูปทรงร้อยละ 77.85 และมีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงร้อยละ 57.14

นักเรียนชายมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกการเน้นภาพด้วยขนาด การเน้นภาพด้วยการ ตกแต่ง มีการใช้จังหวะโดยการซ้ำ และการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรงมากกว่านัก เรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากแกนกลาง การเน้นภาพด้วยสี การเน้นภาพ ด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง การใช้จังหวะด้วยการขยายเพิ่มขึ้น ตลอดจนการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของ สัดส่วนภายในรูปทรงมากกว่านักเรียนชาย

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่านักเรียนมีการจัดภาพที่มีความสมดุลจากความรู้สึกมากกว่าความสมดุล จากแกนกลางในทุกระดับชั้น มีการเน้นภาพด้วยสีในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้น ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะนักเรียนมีความเข้าใจในทฤษฎีสีมากขึ้น แต่มีการเน้นภาพด้วยขนาดในสัดส่วนที่ลดน้อยลงเมื่อนัก เรียนมีอายุมากขึ้นอาจเป็นนักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องของสัดส่วนมากขึ้น นักเรียนมีการใช้จังหวะการขยาย ในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนเข้าใจในการจัดภาพให้มีระยะใกล้ไกลเพิ่ม มากขึ้น และนักเรียนมีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรงและความสัมพันธ์ของสัดส่วน ระหว่างรูปทรงในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้น

5. การใช้สี

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการระบายตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 64.04 และระบายสีตาม แบบของจริงน้อยที่สุดร้อยละ 35.95 มีการระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 61.19 ระบายสีที่รุนแรงน้อยที่สุด ร้อยละ 38.80 มีการใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 62.85 และใช้สีที่ดูแล้วทึบน้อยที่สุดร้อยละ 37.14 มีการใช้สี ตัดกันตามวงสีมากที่สุดร้อยละ 74.28 และใช้สีกลมกลืนร้อยละ 25.00 การใช้สีแสดงลักษณะและแสงเงา น้อยที่ สุดร้อยละ 2.85 และมีการเว้นพื้นกระดาษร้อยละ 75.71

นักเรียนชายมีการใช้สีตามความรู้สึก และระบายสีที่รุนแรง ใช้สีที่สดใส นิยมใช้สีตัดกัน และมีการ เว้นพื้นเป็นกระดาษมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีการระบายสีตามแบบของจริง ระบายสีที่เรียบ มีการใช้สีที่ทึบ และการใช้สีกลมกลืน ใช้สีแสดงลักษณะและแสงเงา มากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการระบายสีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 43.57 และระบายสี ตามความรู้สึกน้อยที่สุดร้อยละ 32.61 มีการระบายที่เรียบร้อยละ 74.04 ระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 23.57 มี การใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 54.76 การใช้สีทึบร้อยละ 44.52 มีการใช้สีตัดกันตามวงสีร้อยละ 73.09 ใช้สี กลมกลืนร้อยละ 26.90 มีการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 12.85 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อย ละ 45.23

นักเรียนชายมีการใช้สีตามความรู้สึก มีการระบายสีที่รุนแรง มีการใช้สีที่ทึบ การใช้สีตัดกันตาม วงสีและเว้นพื้นเป็นกระดาษมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีการระบายตามแบบของจริง ระบายสี ที่เรียบ และใช้สีที่สดใส การใช้สีกลมกลืนตามวงสี และการใช้สีแสดงลักษณะแสงเงามากกว่านักเรียนชาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการระบายสีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 56.42 ระบายสีตาม ความรู้สึกร้อยละ 43.57 ระบายสีที่ดูแล้วทึบมากที่สุดร้อยละ 68.57 ระบายสีที่รุนแรงร้อยละ 31.42 ระบายสีที่

สดใสมากที่สุดร้อยละ 76.42 ระบายสีที่บร้อยละ 23.57 มีการใช้สีตัดกันร้อยละ 72.14 และใช้สีกลมกลืนร้อยละ 27.85 ใช้สีแสดงลักษณะและแสงเงาร้อยละ 33.57 และมีการเว้นพื้นเป็นกระดาษร้อยละ 36.42

นักเรียนชายมีการระบายสีตามแบบของจริง มีระบายสีที่รุนแรง มีการใช้สีทึบ การใช้สีกลมกลืน ใช้สีแสดงลักษณะและแสงเงา และการเว้นพื้นเป็นกระดาษมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงมีการระบายสีตามความรู้สึก ระบายสีได้เรียบมีการใช้สีสดใส และใช้สีตัดกันตามวงสีมากกว่านักเรียนชาย

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่านักเรียนมีการระบายสีตามแบบของจริงในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น มีการใช้สีกลมกลืนในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้น และมีการใช้สีแสดงลักษณะและแสงเงาในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อนักเรียนมีอายุมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนเมื่อเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น จะมีความเข้าใจในเรื่องทฤษฎีสีและการใช้สีเพิ่มมากขึ้น

6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องถามผู้อื่นมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความตั้งใจในการทำงาน มีความสนุกสนานในการทำงานรู้จักแก้ปัญหาในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รู้จักเก็บรักษาและใช้เครื่องมือตลอดจนมีความพอใจในผลงานที่ทำอยู่ในระดับดี คือร้อยละ 80.00 ขึ้นไป มีการทำงานด้วยความมั่นใจในตนเองและมีความเป็นระเบียบ ประณีต อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 70-80 ส่วนสามารถในการทำงานได้รวดเร็วแน่นอน และมีลักษณะการแสดงออกแตกต่างกับคนอื่นอยู่ในระดับต่ำ คือ ต่ำกว่าร้อยละ 70.00

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการทำงานได้อย่างอิสระ มีความมั่นใจ กระตือรือร้น มีความตั้งใจในการทำงาน มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน มีความเป็นระเบียบประณีต รู้จักแก้ปัญหาในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รู้จักเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือตลอดจนมีความพอใจในผลงานอยู่ในระดับสูงคือร้อยละ 80.00 ขึ้นไป ส่วนการมีความสามารถในการทำงานได้รวดเร็วแน่นอน ทันท่วงทีและการมีลักษณะการแสดงออกแตกต่างกับคนอื่นอยู่ในระดับต่ำ คือ ต่ำกว่าร้อยละ 70.00

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระ ทำงานด้วยความมั่นใจในตนเอง มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน มีความเป็นระเบียบประณีต รู้จักแก้ปัญหาในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รู้จักการเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือและพอใจในผลงานที่ทำอยู่ในระดับสูงคือ ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป มีความกระตือรือร้นในการทำงานและความตั้งใจในการทำงานอยู่ในระดับปานกลางคือ ร้อยละ 70-80 และมีความสามารถในการทำงานได้รวดเร็วแน่นอนและมีลักษณะการแสดงออกแตกต่างกับคนอื่นอยู่ในระดับต่ำ คือ ต่ำกว่าร้อยละ 70.00

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาพบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการเขียนภาพระบายสีจากจินตนาการมากกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะเห็นได้ว่านักเรียนเมื่อมีอายุมากขึ้นจะมีการเขียนภาพจากจินตนาการลดน้อยลง ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมหรือพัฒนาในการใช้จินตนาการให้มากยิ่งขึ้นเมื่อนักเรียนศึกษาในระดับชั้นที่สูงขึ้น และการใช้สีของนักเรียน เมื่ออยู่ในระดับชั้นที่สูงขึ้นนักเรียนจะใช้สีเลียนแบบของจริงมากขึ้น และการระบายสีตามความรู้สึกลดน้อยลง ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ใช้การระบายตามความรู้สึกมากขึ้น เพื่อจะได้พัฒนาในการสร้างงานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากกว่าการเลียนแบบ

ข้อควรเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ว่ามีการแสดงออกทางการเขียนภาพระบายสีอย่างไร
2. ควรมีการศึกษาผลงานทางศิลปะของนักเรียนในแขนงต่างๆว่ามีการแสดงออกมาในลักษณะอย่างไรบ้าง เพื่อจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะทั้งระบบ
3. ควรมีการศึกษานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางการเขียนภาพระบายสีว่ามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือไม่อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2543). แนวทางการนำมาตรฐานหลักสูตรไปสู่การออกแบบจัดการเรียนรู้ และวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง. กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

(2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช สำหรับราษฎร จัดพิมพ์โดยได้รับอนุญาต.

กรมการฝึกหัดครู. (2533). "3 มิติ ทักษะทางศิลปะและศิลปะศึกษา," ตำรา-เอกสารวิชาการ. ฉบับที่ 33. ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

เกษม วัฒนชัย. (2545). การปฏิรูปการศึกษาไทย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี่.

เกษร ชิตะจारी. (ม.ป.ป.) ศิลปะขั้นนำ. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(2543). กิจกรรมศิลปะสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัลยาณี กาญจนกุล. (2539). พื้นฐานการออกแบบกราฟฟิก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

โกศล ภูพลอย. (2532). การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ชลอ พงษ์สามารถ. (2526). ศิลปะสำหรับครูมัธยม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูสวนดุสิต.

ชวลิต ดาบแก้ว. (2537). วิธีสอนศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ชลุด นิมเสมอ. (2531). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

จิตร์รัตน์ อัดตะนันต์. (2530). การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดวงเดือน อ่อนน่วม. (2542). โครงการปฏิรูปการเรียนรู้: รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ กรณีศึกษาโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.

ดำรง วงศ์อุปราช. (2529). สรุปการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะ ศิลปะเด็ก : การสร้างสรรค์. หน้า 131-133. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

ทวีเดช จีวบาง. (2536). เรียนรู้ทฤษฎีสี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

นนทิวรรณ จันทนะพะลิน. (2539). เยาวชน กับ งานสร้างสรรค์ศิลปะ ถวายสักการะ พระภูมินทร์. สุจิตร์ ศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 11. หน้า 56-60.

บุญเยี่ยม แยมเมือง. (2537). สุนทรียะทางทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ประเสริฐ ศิลรัตน์. (2525). ความเข้าใจศิลปะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ประเทิน มหาจันทร์. (2531). ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ประภัสร์ นิยมธรรม. (2522). ศิลปะของเด็กเชิงจิตวิทยา. เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 216.

ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ : หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมการฝึกหัดครู.

5

2544

- ประเวศ วะสี. (2541). *ปฏิรูปการศึกษา-ยกเครื่องทางปัญญา : ทางรอดจากความหายนะ*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ปราณี ศรีโชค. (2530). *การแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระพงษ์ กุลพิศาล. (2536). *สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ*. กรุงเทพฯ : โครงการหนังสือเล่ม อันดับที่ 72 ชุดจิตวิทยาเด็ก. สำนักพิมพ์ พิมพ์ดี.
- _____. (2531). *มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ*. ตำรา - เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 19. ภาคพัฒนาตำรา และเอกสารวิชาการ. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ภัทรา สุคนทรทรัพย์. (2505) *พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2542). *ศิลปะศึกษา:ความเป็นมา ปรัชญาหลักการ วิวัฒนาการด้านหลักสูตร ทฤษฎี การเรียนการสอน และค้นคว้าวิจัย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2543). *แนวโน้มศิลปะศึกษาร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- _____. (2541). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- เลิศ อานันทนนะ. (2529). *สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ ศิลปะในโลกของเด็ก : เพื่อการแสดงออก หรือเพื่อรางวัล*. หน้า 47-64. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วัฒนา พุทธางกูรานนท์. (2530). *ศิลปะวิจักษณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ฝ่ายตำราและอุปกรณ์ การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2529). *สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต*. หน้า 40-45. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2529). *สรุปการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะ ศิลปะเด็ก:ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ*. หน้า 111-114. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. (2504). *ศิลปะวิจักษณ์*. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์.
- _____. (2528). *ความเข้าใจศิลปะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2535). *ศิลปะและความงาม*. หนังสือชุด 60 ปี อารี สุทธิพันธุ์ 2534. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. (2537). *มนุษย์กับความงาม*. หนังสือชุด 60 ปี อารี สุทธิพันธุ์ 2534. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2538). *นิทรรศการศิลปกรรมพระนครใต้ 38 ปีสืบสานวัฒนธรรมไทย*. หน้า 9.
 กรุงเทพฯ : วิทยาเขตพระนครใต้.
- _____. (2539). *ศิลปะศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. (2540). *ศิลปะพินิจ*. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน แกรมมี.
- _____. (2542). *อ่านความคิดทางทัศนศิลป์ศึกษาของ วิรุณ ตั้งเจริญ*. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์
 หนังสือประกอบการสอน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สวนศรี ศรีแพงพงษ์. (2534). *สุนทรียะทางทัศนศิลป์*. โครงการตำราวิชาการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระ
 เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศิลปศึกษา คณะศึกษามนุษยศาสตร์
 และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช
 2542*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้: ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จัดพิมพ์และ
 เผยแพร่ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2544). *ปฏิรูปการศึกษา : วาระแห่งชาติจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สู่
 การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่จะพาประเทศไทยก้าวไกล*. กรุงเทพฯ : หจก. ภาพพิมพ์.
 สุชาติ เกาทอง. (2536). *หลักการทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิค.
- อารี สุทธิพันธ์. (2535). *ศิลปะนิยม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- _____. (2539). *นิทรรศการประกวดภาพเขียนเด็กและเยาวชน เนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50
 ปี : อ.ส.ม.ท.* หน้า 55. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Borton, Judith Margaret. (1981). *Line, Space and the Organization of Meaning in Human Figure
 Drawing made by Children Eight to Fifteen Year*. New York : The Ronal Press
 Company.
- Bowen, Ron. (1992). *Drawing Masterclass*. London : Ebury Press.
- Cobert, Cynthia B. (1998). *Problems of Reproesentational Preschool and Trind Grade
 Children's Observational Drawing Of Dimerdional Model*. New York : Collins
 Publishers.
- Hardiman, George W. (1975, February). "Influence of Style and Subject Matter on the
 Development of Children's Art Preferences," *Studeies in Art Education*. 19(1):20-25.
- Harris, D.B. (1963). *Children's Drawing as Measure of Intellectual Maturity*. New York :
 Brace and World.
- Lowenfeld, Viktor. (1957). *Creative and Mental Growth*. 3th ed. New York :
 The Macmillan Company.

Lowenfeld, Viktor and W. Lambert Brittain. (1987). *Creative and Mental Growth*. New York :

Collins Publishers.

Park, Eundeok. (1995). *Children's Drawings of Model House : A Developmental Study*.

Visual Arts Research. 56 (3) : September.

ภาคผนวก

เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพพระบายสี

เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพพระบายสีนี้เป็นส่วนหนึ่งของปฏิญญาพันธบัตร เรื่องการศึกษาผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลงานการแสดงออกทางศิลปะด้านการเขียนภาพพระบายสีของศิลปะเด็กในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงชั้นๆละ 3 ปี คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็นดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพพระบายสีของนักเรียน มีด้วยกัน 6 ประเด็น ดังนี้

1. เนื้อหา
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. การจัดภาพ
5. การใช้สี
6. กระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน

เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสี

เรื่องเนื้อหา ของนักเรียนในระดับชั้น.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างในแต่ละข้อเพียงช่องเดียวตามความเห็นที่เป็นจริงของท่าน

เนื้อหา	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
เกี่ยวกับธรรมชาติ				
เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง				
เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม				
เกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา				
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี				
จากจินตนาการ				
การเลียนแบบจากสื่อต่างๆ				

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสี

เรื่องการถ่ายทอดภาพ ของนักเรียนในระดับชั้น.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างในแต่ละข้อเพียงช่องเดียวตามความเห็นที่เป็นจริงของท่าน

การถ่ายทอดภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
การถ่ายทอดภาพ เลียนแบบของจริง			
การถ่ายทอดภาพ เปลี่ยนแปลงรูปทรง			
การถ่ายทอดภาพ ตามความรู้สึก			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสี

เรื่องการออกแบบภาพ ของนักเรียนในระดับชั้น.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างในแต่ละข้อเพียงช่องเดียวตามความเห็นที่เป็นจริงของท่าน

การออกแบบภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
การออกแบบภาพ ที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว			
การออกแบบภาพ ที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง			
การออกแบบภาพ ที่กระจัดกระจาย			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสี

เรื่องการจัดภาพ ของนักเรียนในระดับชั้น.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างในแต่ละข้อเพียงช่องเดียวตามความเห็นที่เป็นจริงของท่าน

การจัดภาพ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
ความสมดุล			
ความสมดุลจากแกนกลาง			
ความสมดุลจากความรู้สึก			
การเน้น			
การเน้นด้วยสี			
การเน้นด้วยขนาด			
การเน้นด้วยการตกแต่ง			
การเน้นด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลาง			
จังหวะ			
การซ้ำ			
การขยายเพิ่มขึ้น			
สัดส่วน			
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนภายในรูปทรง			
ความสัมพันธ์ของสัดส่วนระหว่างรูปทรง			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสี

เรื่องการใช้สี ของนักเรียนในระดับชั้น.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างในแต่ละข้อเพียงช่องเดียวตามความเห็นที่เป็นจริงของท่าน

การใช้สี	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
ระบายสีตามแบบของจริง			
ระบายสีตามความรู้สึก			
ระบายสีที่รุนแรง			
ระบายสีที่เรียบ			
การใช้สีสดใส			
การใช้สีทึบ			
การใช้สีกลมกลืนตามวงสี			
การใช้สีตัดกันตามวงสี			
การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงา			
การเว้นพื้นเป็นกระดาษ			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสี

เรื่องกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน ระดับชั้น.....

คำชี้แจง โปรดสังเกตนักเรียนตามหัวข้อที่ศึกษาและใส่จำนวนนักเรียนตามความเป็นจริงของท่าน

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน	ระดับชั้น.....					
	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การทำงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องคอยถามผู้อื่น						
2. ทำงานด้วยความมั่นใจในตนเอง						
3. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน						
4. มีความตั้งใจในการทำงาน						
5. สามารถทำงานได้รวดเร็ว แน่นนอน ทันที						
6. มีลักษณะการแสดงออกแตกต่างกับคนอื่น						
7. มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน						
8. มีความเป็นระเบียบ ความประณีต						
9. การแก้ปัญหาในการทำงาน						
10. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี						
11. การเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ						
12. พอใจในผลงานที่ทำ						

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

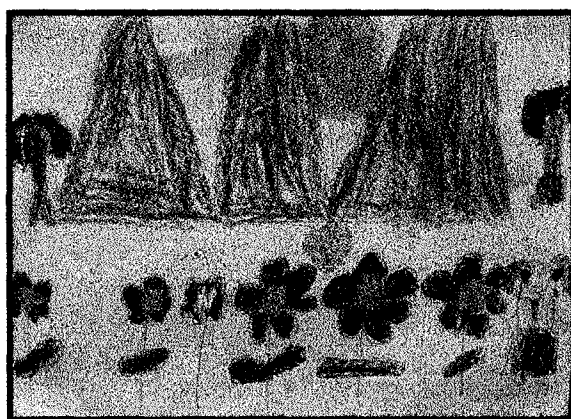
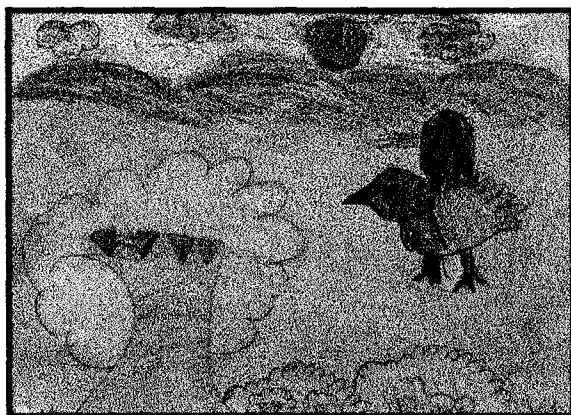
.....

.....

.....

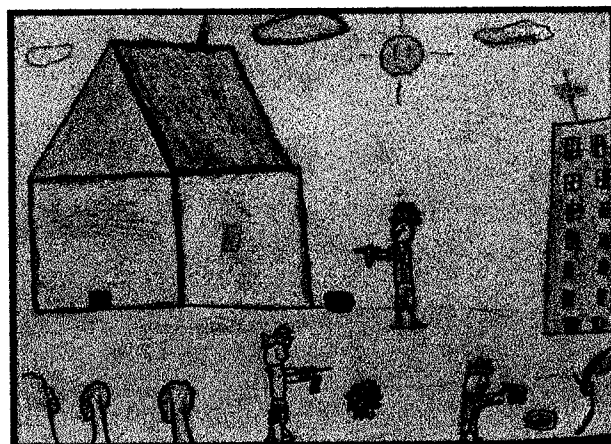
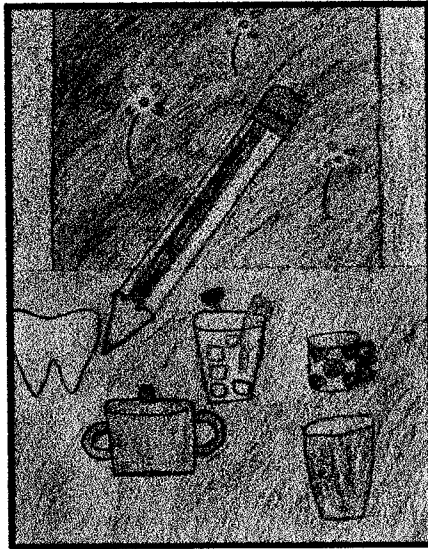
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ

ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับมนุษย์สร้าง

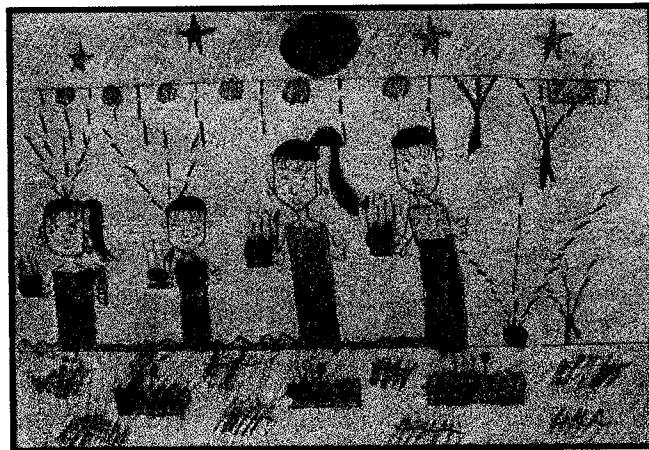
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม

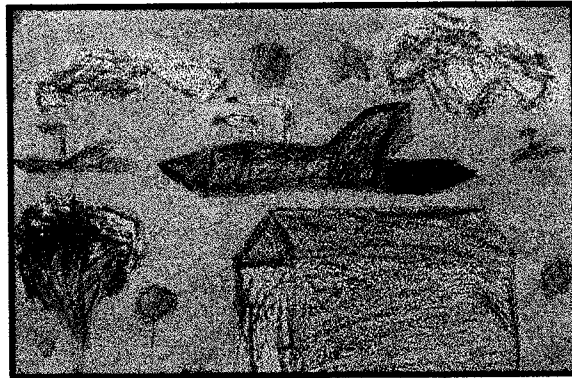
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา

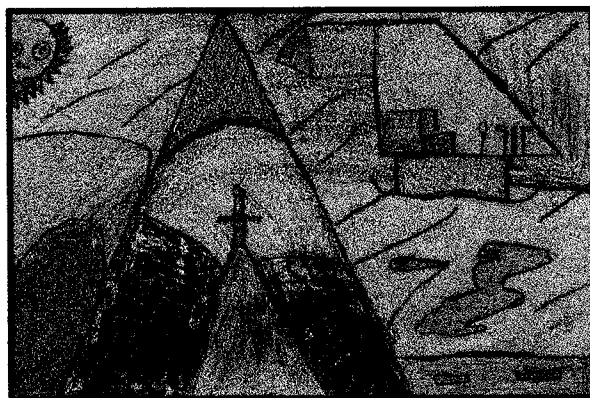
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

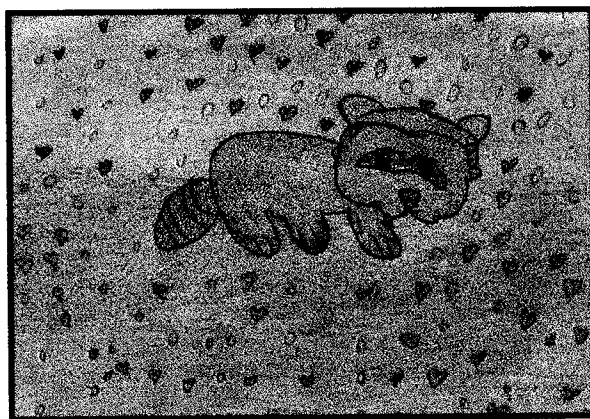
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ภาพจากจินตนาการ

ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ภาพเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ

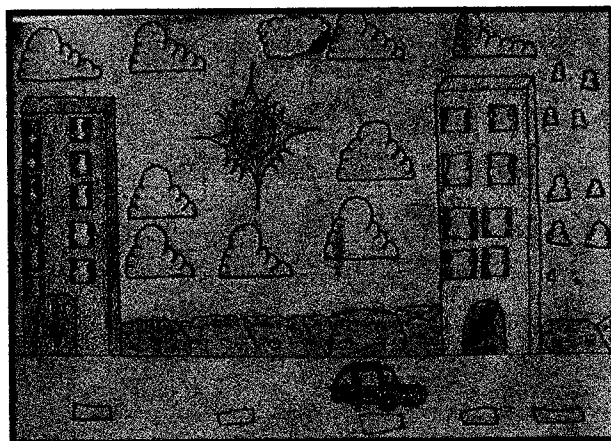
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ

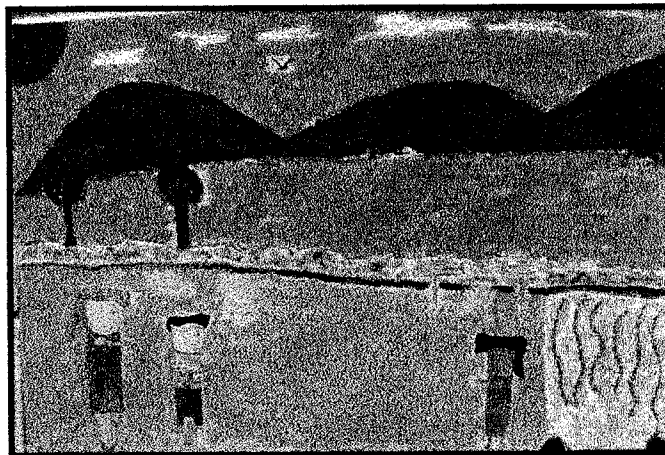
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เกี่ยวกับมนุษย์สร้าง

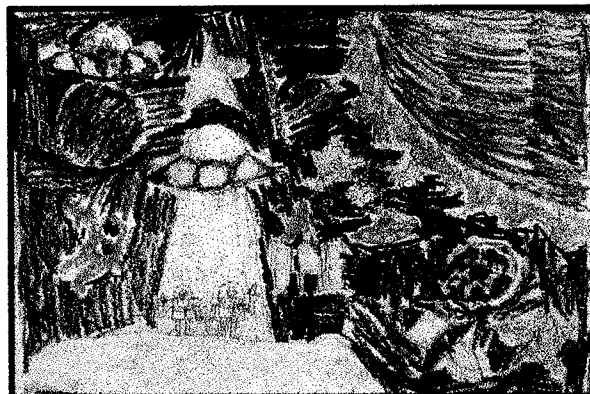
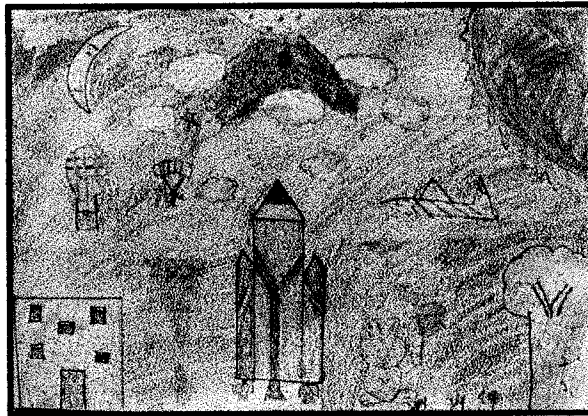
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม

ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

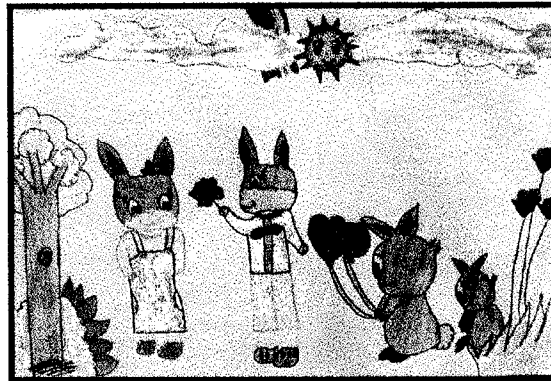
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จากจินตนาการ

ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ภาพเลียนแบบจากสื่อต่างๆ

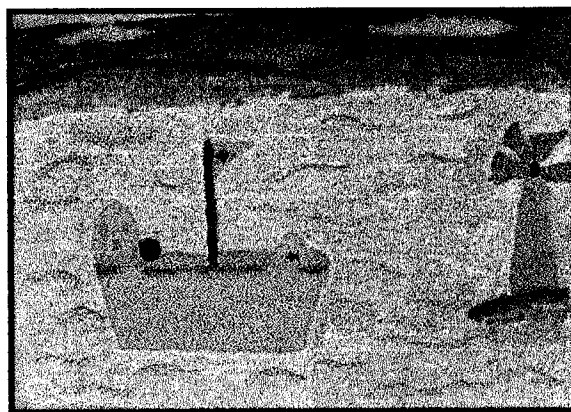
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ

ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับมณเฑียรสร้าง

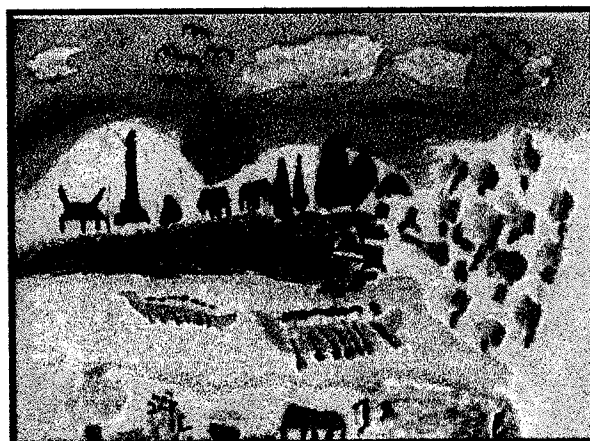
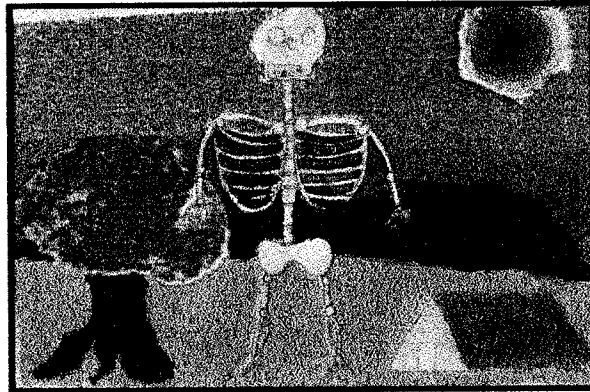
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม

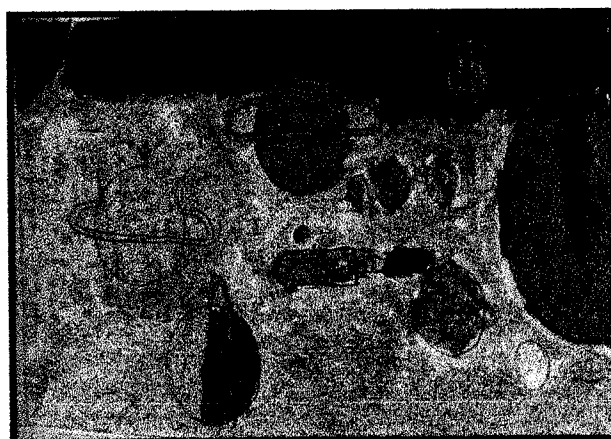
ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธา

ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาพเลียนแบบจากสื่อต่างๆ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายชานินทร์ ศรีภาวินทร์
วันเดือนปีเกิด	7 สิงหาคม พ.ศ. 2511
สถานที่เกิด	อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	3/289 หมู่บ้านบางบอนวิลล่า ถนนสุขาภิบาล 1 เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2526	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปากพนัง
พ.ศ. 2529	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2532	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาเขตพะวง
พ.ศ. 2534	กศ.บ. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2546	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร